

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

attılâ ilhan

Cumhuriyet söyleşileri/1

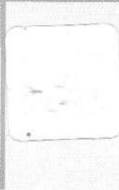
*"...bir sap
kırmızı
karanfil..."*

bilgi yayınevi

Atilla İlhan

ISBN 975 - 494 - 755 - 4
98 . 06 . Y . 0105 . 1358

BİLGİ YAYINLARI / BİLGİ DİZİSİ : 91

ATTİLA İLHAN: .1

CUMHURİYET SÖYLEŞİLERİ: I

Birinci Basım

Haziran 1998

BİLGİ YAYINEVİ

Meşrutiyet Caddesi, No: 46/A, Yenışehir 06420 / Ankara

Telf : (0312) 431 81 22 434 12 71 434 49 98 434 49 99

Faks: (0312) 431 77 58

<http://www.bilgiyayinevi.com.tr>

oMail: info@bilgiyayinevi.com.tr

BİLGİ KİTABEVİ

Sakarya Caddesi, No: 8/A, Kızılay 06420 / Ankara

Tclt : (0312) 434 41 06 434 41 07

Faks: (0312) 433 19 36

BİLGİ DAĞITIM

Narlıbahçe Sokak, No: 17/1, Cağaloğlu 34360 / istanbul

relî : (0212) 522 52 01 526 70 97

l aks : (0212) 527 41 19

ATTİLÂ İLHAN

cumhuriyet söyleşileri: 1

**bir sap
kırmızı
karanfil...'**

kapak düzeni: fahri karagözoğlu

attilâ ilhan'ın kitapları

şiir

duvar (8. basım)
sisler bulvarı (9. basım)
yağmur kaçağı (7. basım)
ben sana mecburum (11. basım)
belâ çiçeği (6. basım)
yasak sevmek (7. basım)
tutuklunun günlüğü (6. basım)
böyle bir sevmek (6. basım)
elde var hüznün (5. basım)
korkunun krallığı (3. basım)
ayrılık sevdaya dâhil (4. basım)

roman

sokaktaki adam (5. basım)
zenciler birbirine benzemez (4. basım)
kurtlar sofrası (5. basım)
aynanın içindekiler:
1 / bıçağın ucu (3. basım)
2 / sırtlan payı (3. basım)
3 / yaraya tuz basmak (3. basım)
4 / darsaadet'te sabah ezanları (4. basım)
5 / o karanlıkta biz (2. basım)
fena halde leman (8. basım)
hacı hanım vay (2. basım)

deneme /anı

abbas yolcu (2. basım)
yanlış kadınlar yanlış erkekler (3. basım)
anılar ve acılar:
1 / hangi sol (4. basım)
2 / hangi batı (4. basım)
3 / hangi seks (3. basım)
4 / hangi sağ (2. basım)
5 / hangi atatürk (3. basım)
6 / hangi edebiyat
7 / hangi laiklik (2. basım)
8 / hangi küreselleşme
attilâ ilhan'ın defteri:
1 / gerçekçilik savaşı (2. basım)
2 / 'ikinci yeni' savaşı (3. basım)
3 / faşizmin ayak sesleri (2. basım)
4 / batı'nın 'deli gömleği' (2. basım)
5 / sağım solum sobe
6 / ulusal kültür savaşı
7 / sosyalizm asıl şimdi (3. basım)
8 / aydınlar savaşı (3. basım)
9 / kadınlar savaşı (2. basım)
cumhuriyet söyleşileri:
1 / bir sap kırmızı karanfil

çeviri

kanton'da isyan (malraux / 3. basım)
umut (malraux / 4. basım)
basel'in çanları (aragon / 3. basım)

baskı: canteğin matbaacılık yayıncılık tic. ltd. şti.

tel: 384 34 35 ☐384 34 36 ☐384 34 37

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

Eylül 96

Kemalizm'le Sosyalizm'in Bileşkesi

O Bir inkılapçıydı.....	11
Kemalizm'le Sosyalizm'in Bileşkesi.....	14
'Özür'lü' Demokrasi.....	17
O, İktidarı' Değil, 'Hâkimiyeti' Almıştı!.....	20
Yüzellilikler Faciası'.....	23
'Tanrılar Susamıştı', Ama.....	26
'İlimli islâm' Nereden Çıktı?.....	29

Ekim '96

Üç Misâk'ı Milli

Türkiye'nin 'Falına' Bakılmış mı?.....	35
'İlimli İslâm' Kime Yarıyor?.....	38
'Görevimiz Tehlike'.....	41
'Çıkarları' Farklı, 'Amaçları' Aynı!.....	45
'Hem Üzümü Yemek, Hem Bağcıyı Dövmek'.....	48
Yanlış Muhalefet.....	51
Türkiye'nin Başındaki Dert!.....	54
'Pasta' Meraklısı 'Kaplanlar'.....	57
Aslında, Kim, Kime Karşı?.....	60
'Soğuk Savaş' Aydınları.....	63

Üç Misâk Millî.....	66
O Mel'ûn İkilik'!.....	69
'Onlar' Dışardan, 'Biz' İçerden.....	72

Kasım '96

Nerede Yanlış Yaptık?

'Türkçülük' Ne, 'İrkçilik' Ne?.....	77
'Ülkücüler'e Sınav Soruları.....	80
'Yurttaş' Yerine, 'Tüketici' Yetiştirmek!.....	83
Ya 'Sosyalist' Aydınlar?.....	86
Sosyalist Sol, Şu 'Yengeç Sepeti'.....	89
'Soğuk Savaş'ın 'Sosyalist' Aydınlı.....	92
'Nerede Yanlış Yaptık?.....	95
'Her Koyun Kendi Bacağından...'	98
'Soğuk Savaş' Bitti mi?.....	101
Türkiye'ye Karşı 'Soğuk Savaş'.....	104
Rusya ve Yugoslavya Niçin 'Bölündü'?.....	108
'Batı'ya Yaranamayan 'Batı' Yandaşı!.....	111
Acı Bir 'Mukayese'.....	114

Aralık '96

'Katılım' Lafta Kalırsa...

Fırat'ın 'Doğusu', Petrol mü?.....	119
Genelkurmayın 'Görüşü'.....	•• 122
Tarihin Verdiği Ders!.....	125
Yolsuzlukların 'Demokratikleştirilmesi'.....	129
İş Baştan 'Yanlış' Tutulmuş.....	132
Gazi'nin 'Fırka' Anlayışı, 'Farklı'.....	135
Gazi'nin Amacı: 'Antiemperyalist Bileşke'.....	138
"[Bu Zorbalar Kimlerdir?]".....	142
'Yumuşak, Sevimli ve Akıllı Bir Otorite'.....	145
Demokrasiye 'Geçilmişti', Ama.....	148

...Bir Şeyler 'Tekliyordu!.....	'51
Rejimin Adı, 'Demokrasi', Ama.....	1 5 4
'Katılım', Lafta Kalırsa.....	1 5 7

Ocak 97

Avrasya Gerçeği

Avrasya 'Gerçeği'.....	163
'Avrasya'nın İki 'Ayağı'.....	166
'Avrasya'dan Ürküyorlar!.....	169
Malraux, Bir 'Gösterge'.....	173
'Gündüzleri Rüya Gören'.....	176
Malraux'un 'Şiddet' Eleştirisi.....	179
'Fikri' Neyse, 'Zikri'0.....	182
Acaba 'Oyun' Bitti mi?.....	185
Bu Nasıl 'Ölmek'?.....	189
'İşçi Sınıfı Tarihi'ne 'Derkenar'.....	192
Kılavuzu Karga Olanın.....	195
işçiye ve Sendikacılığımıza Dair 'Aykırı' Düşünceler.....	198
Aydın/işçi 'Yabancılaşması'.....	201
Bu 'Düzen'in Neresi 'Yeni'?.....	204

Şubat '97

'Globaliter' Devlet

İşçi Sınıfı'nın Geleceği.....	209
Altta Kalanın Canı Çıksın.....	213
'Soğuk Savaş'ın 'Pisliği'.....	216
'Karanlıktayım ve Tedirginim'.....	220
'Politikanın Demir Yumruğu'.....	223
'Totaliter Devlet' Neydi?.....	2 2 6
'Globaliter Devlet'.....	2 3 0
'Sistem'e 'Muhalefet'miş!.....	2 3 3
'Müttefiklerimizden', Bizi Kim koruyacak?.....	236

Siz Buna 'İttifak' mı Diyorsunuz?.....	239
'Atatürk Parantezi'.....•.....	242
'Atatürk Parantezi'nden Çıkmak!.....'.....,	2 4 6

Mart '97

Boynuna Sarıldığımız Yılanlar

Asıl 'Silahsız Kuvvet' işçiler, Ama.....	253
Yabancı Dille Öğretim'e 'Doğru' Bakmak!.....	256
Bir Bilene Soralım.....	260
'Topal' Bir Teşebbüs!.....•.....	264
Gerilim Sarmalı.....	267
'İslamcı Kesim' Neden 'Taşralı' Kalıyor?.....	270
'Millet' Partisi mi, 'Ümmet' Partisi mi?.....	273
'Refah'ın 'Anlayamadığı'.....	276
'Tutulmayan Sözler Tarihçesi'.....	279
'Boynuna Sarıldığımız Yılanlar'.....	282
Onlar 'Medeni, Biz 'Barbar', Öyle mi?.....	285
'Şeriat' Asla Yetmemiş!.....	289
'Dini Bütün', Görünse de!.....	292

eylül '96
kemalizm'le
sosyalizm'in
bileşkesi

16 Eylül 1996

(*Mes'ut Cemil Bey'in Nihavend Saz Semaisi kulağınızda mıdır? O halde yazacaklarımı, onun refakatinde okumalısınız.*)

Günlerdir aranıyordu: **Nişantaşı**'ndaki evini, çocuğunu çolukunu terk etmişti; son gece yarısı, bir ihmal yüzünden, az kalsın ele geçirilecekti; şimdi ev ev, sokak sokak, **İstanbul**'un karanlığında kayboluyor... Sonra eşinden, '**durumu aydınlatacak**' o telefon: eski bir dost onunla buluşmak istiyormuş; yalnız eski değil, üstelik sahib i nüfuz bir zat: ayan âzası **Rıza Tevfik Bey!** Hazindir, onunla buluşması durumu aleyhine aydınlatacak: randevuya, siyasi polis de geliyor: **Polis Müdüriyeti, Divân ı Harb i Örfi** falan filan; sonunda ünlü siyasilerin kapatıldığı, **Bekirağa Bölüğü!**

Aranan kimdi? '**Yeni Gün**' gazetesi sermuharriri **Yunus Nadi Bey!** Tuzağı kuran kim? Şair ve '**feylesof Rıza Tevfik**, o tarihte **Hürriyet ve İtilâf Fırkasından**, daha sonra **Sevres Anlaşmasını** imzalayacak heyetin âzası! Bunlar bir avuç Osmanlı '**münevveri**', **Mütarekenin** dumanlı yıllarında, **Dersaadet**'te, o devrin '**küreselleşmesinden**' yanaydılar: **Peyâm ı Sabah** sermuharriri **Ali Kemal**, **Alemdar** sermuharriri **Refîû Cevad**, **Ay dede**'den **Refik Halit**, ayrıca **Ahmet Emin**, **Cenab Sahabetin** vs... O devrin '**küreselleşmesi**' ne demek? Ya **Sait Molan**ın **İngiliz Muhipleri Cemiyeti**'ndendirler, ya da **Amerikan Mandasına** taraftar!

Hayret! O tarihte '**küreselleşme**' meraklıları, anlaşılan çok daha açık ve net konuşuyorlarmış!

'Tarihi sacayağı'

Yunus Nadi Bey, '**Kemalist**'tir: Ona, onun gibilere bu sıfatı yakıştıran, emperyalizm '**media**'sıydı: merkezi **Londra**'da bulunan **İngiliz Rcuter Ajansı**! Kemalizm tarih sahnesine, önce anti emperyalist bir halk kurtuluş hareketi olarak çıkar; radikal **jaco bin** cumhuriyetçiliği sonradan, laikliği daha da arkadan gelecektir. Kim ki Kemalistliğini bu tarihi sacayağına oturtmaz, acaba ne kadar Kemalisttir? Hele o antiemperyalist olmadan Atatürkçü geçi-nen sürüngen politikacı, hangi tarih mahkemesi önünde beraat edecektir, çok merak ederim.

Yunus Nadi Bey, **Bekirağa Bölüğünden** çıktıktan sonra, İngiliz Siyasi Polisinin hışmına uğramıştır: 16 Mart 1920, Müttefikler **İstanbul**'u işgal ediyor. **Yeni Gün** matbaası işgal polisince basılır, onu yine yakalayamazlar; bu defa, günlerce **Üsküdar** cihe-tinde saklanacak; onu nihayet **Mim Mim Teşkilâtı Anadolu**'ya geçirecektir.

O satırlarını hatırlar mısınız? "...saat on bir sularını geçerek Samandra köyündeyiz. Araba kahvehanenin önünde durdu, indik ve kahvehaneye girdik. Çarpık boruları bin bir yerinden yamalı, kendisi iklim бүklüm bir sac soba, kırık dökük, yamrı yumru bir iki peyke. İnsana kitmbilir kaç günlerden beri hiç değişmediği hissini veren, ağır duman havası..."

"...arabacı ile Sabahattin Bey'in İstanbul'a hareketlerinden bir buçuk iki saat sonra, Sırrı Bey'le ben, iki öküzün çektiği, üzerine ot ve üstüne tente olarak çuval serili uzun bir arabanın otları üzerine yaslanmış, sulu karla karışık yağın bir yağmurun altında ve kasvetli bir hava içinde Tepeviran Köyü'ne doğru yollanmış gidiyorduk..." ('Kurtuluş Savaşı Anıları', Yunus Nadi, s.197/198, Çağdaş Yayınları, 1978)

Tepeviran'da değil, 1920 Martının son haftasında, onu Kuşçalı'da Ankara'dan gelen bir telgraf bulacaktır: "...telgrafınızı büyük bir meserretle okudum ve İstanbul berzâhın

dan muvaffakiyetle kurtuluşunuzdan hassaten memnun oldum, kemal i iştiyakla gözlerinizden öperim. "

İmzayı tahmin etmiş olmalısınız: **Mustafa Kemal!**

Adımız Yunus Nadi...

O nesil inkılap nesliydi, peki, inkılap nedir? **Gazinin** tarifi aynen şöyle: "...**bu inkılap, kelimenin ilk bakışta ima ettiği ihtilal manasından başka, ondan daha geniş bir tahavvülü ifade etmektedir...**" (*'Atatürk'ün Başlıca Nutukları', Dr. Herbert Melzig, s. 97, 1942*) Hem ihtilal, hem ondan çok daha engin bir değişiklik! Günümüzün köşe dönme meraklısı politika esnafı, böyle bir radikalliği tahayyül bile edemez.

Biz etmişizdir, çünkü o nesil, inkılap nesliydi, bizse **onun** çocuğu, bir manadan inkılabın; **onun** içindir ki adımız **Yunus Nadi**'dir, **Fâlih Rıfka**'dır, **Yâkup Kadri**'dir, **Ruşen Eşref**'dir. **Hamdullah Suphi**'dir, **Halide Edip**'dir, **Şevket Süreyya**'dır, **Nâzım Hikmet**'dir, **M. Zekeriya**'dır, **Sabiha Sertel**'dir, **Suat Derviş**'dir. Onların, yani **Müdafaa i Hukukun** gönlümüzde yücelttiğimiz anıtına bir sap kırmızı karanfil bırakıp, nöbeti devralıyorum.

(Ah, şu Nihavendi..)

18 Eylül 1996

Fâris'in yaptığı o tüyler ürperici resim! 1946 sonbaharı, 'İstanbul' savaşı ertesini telaşının humması içinde, uğulduyor: 'sınıf esasına müstenid cemiyet teşkilini' yasaklayan kanun maddesi kaldırılmış; siyasi ortamda bir 'çoğulculuk' rüzgârı; kaşıla göz arasında, iki sosyalist partisi birden: Dr. Şefik Hüsnünün Emekçi Partisi, Avukat Esat Adilin Türkiye Sosyalist Partisi.

Emekçi Partisinin organı **Yığın** dergisinde, 15 Kasım 1946 sayısının 'kapak konusu', **Atatürk**; ressam **Fâris Erkman**, siyah zemin üzerine beyaz, o kendinden emin ve coşkulu fırça darbeleriyle, öyle bir **Mustafa Kemal** portresi çizmiş ki, derginin kapağını görenin tüyleri inkılapçı bir heyecanla ayağa kalkıyor.

Yığın başyazarı Gaziye ayrılmıştı, diyordu ki: "...Atatürk'ün tarihi rolü, antiemperyalist bir mücadele-nin kahramanı olmasıdır. (...) Atatürk Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkan Sevres muahedesiyle Türkiye'yi müstemle-ke haline sokan Garplı müstevalilere karşı doğmuş milli bir isyanın temsilcisi idi." Düşünebiliyor musunuz? **İkinci Dünya Savaşı** sıkıyönetiminin en katlanılmaz şartları altında ezilen sosyalist sol, Gaziye böyle bakıyordu: Hayranlıkla ve sevgiyle!

Hele yazının başlığı, başlıbaşına bir programdı: "**Atatürk Türkiye'yi ileri bir merhaleye, sağa değil sola götürmek isteyen bir mücadeleti.**" (Yığın, 15 Kasım 1946)

Günümüzdeki sosyalist solun kulağına küpe!

'Ona, yani Türk halkına'...

Gençler bilmeyebilir: **Müdafaa i Hukuk**, '*Hakların Savunulması*' anlamına geliyor. İyi de, kime karşı, hangi hakların? **Gazi Mustafa Kemal** (çizmeleri tozlu, kumral sakalları barut yanığı, gözleri kuva yı milliyet mavisi) bu iki soruya gözünü kırpmadan cevap vermiştir:

"...Türkiye'nin bugünkü mücadelesinin yalnız Türkiye'ye ait olmadığını, bir defa daha teyit etmek lüzumunu hissediyorum. (...) Türkiye azim ve mühim bir gayret sarfediyor. Çünkü müdafaa ettiği bütün mazlum milletlerin, bütün Şarkın davasıdır ve bunu nihayete getirinceye kadar, Türkiye kendisiyle beraber olan Şark milletlerinin beraber yürüyeceğinden emindir..." (Temmuz, 1922)

Yani '*savunulan haklar*', '*mazlum milletlerin hakları*'; üstelik, emperyalist '**sistem**'e karşı savunuluyor. **Saray ve Babıâli**, ona istediği kadar bolşevikliği yakıştırsın, o aynı açıklıkla **"...bizim prensiplerimiz, cümlece malûmdur ki bolşevik prensipleri değildir"** diyecek, şunları ekleyecektir, **"...bizim nokta i nazarımız ki halkçılıktır kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir."** Farkında mısınız, neredeyse '*özyönetim*'den (**autogestion**) bahsediyor.

Komintern'in tavrı, ona genel sekreterlik etmiş bir inkılapçının (**Zinovyef**) ağzından açıklanmıştı: **"...Mustafa Kemal hükümetinin Türkiye'de yürüttüğü siyaset, Komünist Enternasyonalinin yani bizim siyasetimiz değildir; fakat İngiliz hükümetinin (yani sistem'in) aleyhine yürütülen her inkılap mücadelesine yardım etmeye hazırız."** (Baku, 1 Eylül 1920)

Vladimir İliç Lenin, **Mustafa Kemal**'i '*milli burjuva ihtilalini idare eden*', '*ilerici ve akıllı bir devlet adamı saydığını*', ilk Ankara Büyükelçisi **Aralof**'a söylemiştir; ayrıca demiştir ki: **"...istilacılara karşı bir kurtuluş savaşı yapıyor; emperyalizmin onurunu kıracağına, padişahı da yordakçılarıyla silip süpüreceğine inanıyorum. Ona yani Türk halkına yar**

dım etmeliyiz." Farkında mısınız, **Mustafa Kemal**'i Türk halkıyla özdeşleştiriyor.

Komintern'in yayımladığı **Internationale Presse Korrespondentz** dergisi, 1925 Türk Sovyet yakınlaşmasını yorumlarken, *'yarı resmi Türk basın organının, durumu şöyle özetlediğini'* belirtiyordu:

"...Milletler Cemiyeti'nin emperyalist karakteri, Asya halklarının emperyalizmden kurtuluşunu amaç edinen yeni bir ittifakın kurulmasını zorunlu kılmaktadır; bu ittifak Yakındoğu'nun ezilen halklarının çabasıyla oluşturulmalıdır." (29 Aralık 1925, sayı 170)

Müdafaa i Hukuk Ankara'sı böyleydi, günümüzün **Ankara'sının** kulağına küpe!

Hiç mi manası yok?..

Eğri oturup doğru konuşalım!

Gazi Mustafa Kemal İngiltere Kralı Vili. Edward, ayağına kadar geldiği halde vefatına kadar **'sistemle** hiçbir anlaşmaya girmedir. Tam tersine **Musul** yüzünden **İngiltere**, **Hatay** yüzünden **Fransa**, **Oniki Ada** yüzünden **İtalya** ile savaşın eşiğine kadar geldi. Bunların hiç mi manası yoktur?

Türkiye'de kapsamlı demokratik sol, en kapsamlı sosyalist sola ancak bu platform üzerinde el uzatabilir; sosyalist sol derse-niz, **Müdafaa i Hukukla** arasındaki o red ve inkâr edilemez *'göbek bağı'* mutlaka hesaba katmalıdır. Evet, Kemalizm'le sosyalizm hatta komünizm bir ve aynı şey değildirler: Birisi ulusal demokratik bir devrimdi, öbürü uluslararası sosyalist bir devrim; ne var ki dikkati çeken, unutulmaması gereken, acaba nedir?

Her ikisinin de antiemperyalist olması mı?

Hâlâ bileşke budur.

20 Eylül 1996

Türkiye'de demokrasi '**özürlü**' doğmuştur. Kime anlatırsın? 40'lı yılların sonu, eski **Mecidiyeköyü'**nde **Mustafa Suphi'**nin '**askeri**' '**Sarı Mustafa'**yla, dutların gölgelediği o kır kahvesin deyiz: **TKP'**nin tarihini anlatıyor. Uzun kırmızı gözleriyle, piposunun dumanlarını süzerek konuşurdu. Ömrünce yaşadığı siyasi baskı ne kadar ağır olmalı ki, dikkat ediyorum, '**Sovyetler Birliği**' yerine '**yukarsı**', '**komünist**' yerine '**şûyi**', '**Stalin**' yerine 'bı yı/c/ı'diyor.

O dönem, **Cahit Irgatın** unutulmaz '**Göç**' şiirinde taş gibi özetlediği '**totaliter**' dönem:

"arzusuyla göçetmedi
kelepçeli götürdüler
geceyarısı
ay vururdu odasına
bir daha görünmedi..."

40'lı yılların '**özürü**' **ikinci Dünya Savaşı**'dır; 50'li yıllarınki nedir denilirse, cevabı belli: **Soğuk savaş**.

Pangaltı'daki Suna Pastahanesi, Hasan Tanrıkut'la oturmuşuz, 50'li yıllar; dışarda rakı dumanı bir eylül, camlar buğulu. **Hasan, Edebiyat Fakültesinde Hilmi Zıyanın** sosyoloji asistanı; o sevimli genç kız tebessümüyle, 4 Aralık olayının yerle bir ettiği '**Yeni Dünya**' gazetesini anlatıyor: **Sait Faik** nasıl **Babâli**'den pürtelaş koşup onları uyarmış filan... Dikkatimi çeken nedir? **Hasan'**ın da, '**Sarı Mustafa**' gibi şifreli konuşması mı? '**Şûyi**', '**Bıyıklı**', '**Yukarsı**' vs. Oysa 1946 sonrasında demokrasiye geçilmiştir. Nasıl bir demokrasiyse...

Hoca'nın leyleği gibi...

Şu Gazi'ye dudak büküp, neden cumhuriyeti derhal demokrasi yapmadı diye eleştirenler var ya, ne büyük bir tarih cehaleti teşhir ettiklerinin acaba farkındalar mı?

Fransız İhtilali'nin şiarını kim hatırlamaz: 'İnsanlar hür doğar, hür yaşar'; fakat ihtilalin yarattığı cumhuriyet başlangıçta hiç de demokrat görünmüyor: bırakın ünlü terör dönemi ni, restorasyonu, **I.** ve **II.** İmparatorlukları; başta Robespierre, Saint Juste, Babeuf vb, hem şiddeti kullanmış, hem de bu hakkı tarihten aldıklarını söyleyerek onu meşrulaştırmışlardır; meraklısı elbette biliyor, Fransa Cumhuriyeti ancak III. Cumhuriyet'le onun da geç döneminde çoğulcu demokrasinin hoşgörü ortamına ulaşabiliyor. 1789 nere, 1910 nere? (Bu bahse döneceğim)

Zurnanın zırt dediği yer şurası: inkılap nereden itibaren 'iari' *hi meşruiyetinden* uzaklaşıp merkeziyetçi bir bürokrasi diktasına yozlaşıyor? Fransız İhtilalinde Bonaparte'tan, Sovyet İhtilalinde Stalin'den sonra mı? Sovyetler de bir *'cumhuriyetler'* birliği idi, asla demokrasi olmadı; halbuki 'sovyet'in kelime anlamı 'şûradır, yani *'halk meclisi'*; 'Bütün iktidar Sovyetlere!' sloganı, ilk özyönetim (autogestión) teşebbüsü sayılamaz mı? Aşağıdan yukarıya, dolaysız bir demokrasi gerçekleştirilebilseydi, sonra ki Nomenklatura aristokrasisi oluşamazdı.

Ülkemiz değiştirilen birkaç kanun maddesi hariç demokrasiye totaliter dönemin *'mevzuatı'* ile girmiştir. Hukuk sisteminde hiçbir şey değişmemişti. Demokrat Parti, 1950 seçimlerine kadar *'antidemokratik kanunlar'* muhalefeti yapmış; iktidar olunca, aynı *'mevzuatı'* gözünü kırpmadan kullanmıştır; sebebi de aynıydı ha: *'Türkiye tehdit altındadır.'*

Önce İkinci Dünya Savaşı, arkasından soğuk savaş, ülkenin yönetici kadrolarını, sağ/solu budanmış garip bir demokrasi idrakine sürüklemişti: Nasreddin Hoca'nın leyleği gibi kolu kanadı budanmış, münhasıran merkez sağ/merkez sol için muteber bir demokrasi! Bence, tarih karşısında Müdafaa i Hukukun inkılabı üstüne yaslandığı cumhuriyetçi radikallik ne kadar meşruysa,

savaş ve **soğuk savaş** 'özürlü' totaliterlik o kadar meşruiyelliği uzaktır.

Acı bir şaka...

Hatırladıkça gülmez miyim? **Menderes**'in '*şahıs tahakkümü*' yılları. Uzun tutulmuş bohem gecelerimizde, muhabbeti koyultmuşuz; fakat o ne, garsonlar dahil, bütün civar masalar kulak kesilmiş, bizi dinliyor. **Sadri**'nin (**Alışık**) en illet olduğu şey de budur. Ne yapardı bilir misiniz? Bu gibi şeylerle uzaktan yakından ilgisi olmadığı halde; masum, haksızlığa maruz kalmış bir tavırla onlara döner: *yahu!" derdi, "üç beş komünist surda oturmuş muhabbet ediyoruz, dalgamıza taş atmasanız olmaz mı?"*

Kelime öyle çarpıcıydı, o kadar ağır bir terör estiriyordu ki, on dakika sonra bir de bakardık, çevremizdeki masalar boşalmış, garsonlar toz olmuş! Ne acı bir şaka! Şimdi merakım şu: aynı acı şakayı bugün yapsanız, alacağınız sonuç çok mu farklı olacaktır?

Demokrasiymiş!..

O, 'İKTİDARI' DEĞİL, 'HÂKİMİYETİ' ALMIŞTI!.

23 Eylül 1996

Yağmuru karanlık, 1950 sonbaharı. **Sirkeci**'deki salaş bir lokantada, akşam yemeğindeyiz: yayına yeni başlamış, sosyalist '**Gerçek**' gazetesinden dört kişi: **Esat, Adil Bey, Hasan Tanrı kut, Asım Bezirci** ve **ben!** Gazete iyi gitmiyor, satışımız düşük; savcılık, dava üstüne dava açıyor; o gece, nereden nereye, '**inkılap tarihi**'m\z\ tartışıyoruz, hem de uzun uzun! **Esat Adil**, yorgun gözleri ve bezgin sesiyle, '**neslinin yaşadığı**' ve '**bildiği**' bazı olayları anlatıyor ki, '**resmi tarihimizde**' hiçbirisi yer almamış! Bu nasıl tarih?

Yağmuru yiye yiye, **Vakit** Yurdundaki idarehanemize dönerken, **Hasan**'ın yaptığı bir tespit, ülkemizi ve yaşadıklarımızı anlamak açısından, bana fevkalade önemli görünmüştür. Demiş ki:

kimse üstünde durmuyor ama, demokrasilerde 'resmi tarih' olmaz, o ancak totaliter ülkelerde olur!" O gün bugün, '**inkılap tarihimizin**' gerçeğini kurcalar dururum. '**Aynanın İçindekiler**' roman dizisi bu perspektiften yazılmıştır. Şiirlerimin pek çoğu; tabii, söyleşilerimin de!

Robespierre'e de soracak mı?

Eski **Hollywood** böyle kızlara 'kristal kız' (**Cristal Girl**) derdi: çerçevesiz gözlüğünün ardında, makyajı kusursuz gözler; giyimi kuşamı, **La** şıklığı; dünyada olup bitenleri, besbelli **CNN**'den ve **MTV**'den izliyor; elinde **Jewels (sweet)** sigarillo, önünde **coca cola** bardağı; neresinden baksan, '**made in USA**' kızlarımızdan

birisi! Düpedüz suçlayarak diyor ki, **Atatürk bir diktatördü, demokrasinin d'sini uygulamamıştır, insan haklarını çiğnemiştir, vs.**" Düşünüyorum: bir Türk kızının böyle konuşa bilmesi, nihayet '*demokrat*' olduğumuzun bir işareti midir; yoksa, cahilliğin zirvesine ulaştığımızı mı gösterir? **Gazi**, sanki çok partili parlamenter bir ülkede, genel seçimle iktidara gelmiş de, çevresindekileri ezmiş! Bu kadarına gaflet mi diyeceğiz?

Mustafa Kemal, '*ihtilalden de geniş bir tahavvülü ima eden bir inkılabın*' lideridir; **o mevcut bir 'iktidarı' devralmıyordu, bir 'hâkimiyeti' alıyor;** çünkü, ne demiştir: "... **hâkimiyet ve saltanat, hiç kimse tarafından hiç kimseye, ilim gereğidir diye görüşülerek tartışılarak verilmez; hâkimiyet saltanat güçle, kudretle ve zorla alınır (...)** Türk milleti de **hâkimiyet ve saltanatını isyan ederek kendi eline bil-fül almış bulunuyor. Bu bir emrivâkidir (olupbitti)**".

'*Resmi Tarih*' **Anadolu İhtilali**'ni Türk Yunan savaşına indirgemiş gibidir; iktidarın gerçekleştirilen yapısal değişikliğine, taşıdığı tarihi (sosyal/ekonomik) mana verilmez; oysa ihtilalin lideri **Fransa İhtilalini** örnek aldığını, hiçbir tereddüde yer bırakmayacak bir açıklıkla söylemiştir: "... **Fransa İhtilali bütün cihana hürriyet fikrini yaymıştır ve bu fikrin kaynağı bulunmaktadır (...)** Türk demokrasisi **Fransa İhtilalinin** açtığı yolu izlemiş, lakin kendisine has özellikleri ile geliştirmiştir."

Hal böyle olunca, o '**made in USA**' kızımıza, **Mustafa Kemal'e** yönelttiği suçlamaları, **Fransız İhtilalinin** liderlerine, söz temsili **Robespierre'e** yöneltip yöneltmediği, sorulmamalı mı? O **Robespierre** ki "**Convention'u Yönlendirecek Siyasi Prensipler Hakkında Raporunda**, ihtilal yönetiminin '*mahiyetini*' de, '*metodunu*' da şöyle anlatmıştır.

'Erdem ve dehşet (terreur)'

"... demokratik ve halkçı yönetimin temel ilkesi, yani ona destek veren ve harekete geçiren itici gücü nedir? Erdemdir (fazilet), erdem eski Yunan ve Roma'da nice hari

kalar yaratmıştı; cumhuriyetçi Fransa'da da çok daha şaşırtıcı olanlarını yaratacak olan kamunun erdemidir ki, gerçekte vatana ve onun yasalarına duyulan sevgiden başka bir şey değildir..."

"... halk yönetiminin itici gücü barışta erdem ise, devrim sırasında hem erdem hem de dehşettir (terreur); çünkü erdem olmazsa dehşet vahşettir; buna karşılık dehşet olmazsa, erdemin iktidarı yoktur. Aslında dehşet çabuk, ciddi ve şaşmaz bir adalet manasına gelir, öyleyse erdemin bir uzantısıdır; yani vatanın en acil ihtiyaçlarına cevap verebilmek için uygulanan genel demokrasi ilkesinin bir sonucu!" (5 Şubat 1794, Paris)

İşte bu kadar kısa, açık ve net! O zaman gel de Türkiye'de, 10. yıl bulvarlarını süsleyen 'tâk ı zaferler üzerindeki 'Cumhuriyet fazilettir' şiarını hatırlama! Bir de tabii, **Gazinin** şu sözlerini:

"... söz konusu olan, millete saltanatını hâkimiyetini bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız sorunu değildir. Sorun zaten olup bitmiş bir gerçeği açıklamaktan ibarettir. Burada toplananlar, Meclis ve herkes, sorunu tabii görürse fikrimce uygun olur; aksi takdirde, gerçek yine usulü dairesinde açıklanacaktır, fakat ihtimal bazı kafalar kesiyecektir..."

Ne dersiniz? Bu üslup, herhangi kıytırık bir parti genel başkanının, seçim sonrası demecinin üslubu mudur; yoksa meşruiyetini tarihten alan bir ihtilal liderinin üslubu mu? Ha, kesilen kafalara gelince... **Fransız İhtilali** ve onun lideri yanında, **Anadolu İhtilali** ve onun lideri son derece insafli, makul ve beşeri kalır.

Ona da bir göz atacağız.

25 Eylül 1996

1919 sonbaharında, 'payitaht' gazetelerinden, bazı 'şâyan ı ibret' örnekler okumak istemez misiniz?

İngiliz Muhipleri Cemiyetinin 'organı' Türkçe 'İstanbul' gazetesinde, Sait Molla şöyle diyor: "... İngiltere taraftarı olduğumuz için değil, memleketimizin taraftarı olduğumuz için İngiliz taraftarıyız". ('Akıbetimize Doğru', Eylül 1919)

Refîî Cevad, 'Alemdar'daki başyazısında, 'İstiklal İsteriz' diyenlere cevap vermişti: "...istiklalimizi temin edebilmek için,, kuvvetli bir devletin müzaheretine muhtacız. O devlet ki İngiltere'dir ve İngiltere olması lazım gelir bizi elimizden tutmalı ve para sarfedilmesi lazım gelen yerleri bize göstererek, yaşamaya layık bir kuvvet halinde bizi muhafaza eylemeli". ('Men Çi Gûyem...', 31 Ağustos 1919)

Ahmet Emin'in düşüncesi ötekilerinden farklıdır, diyor ki: "...birçokları bizimle insani nokta i nazardan iştigâl edecek ve sonra kendi kendine çekilecek bir devlet bulunamaz, bu bir hayaldir diyorlar; biz iddia ediyoruz ki böyle bir devlet vardır ve Amerika'dır." (Vakit, Eylül 1919)

Sabah gazetesinde Ali Kemal, bu fikre karşı çıkıyor: "...Amerika bizi tanımaz, halbuki İngiltere bizi çok iyi bilir; Amerika bize İngiltere'nin yapacağı yardımı yapamaz, çok uzaklardadır; Amerika İslam memleketi değildir, halbuki İngiltere bir İslam memleketidir." (Sabah, Eylül 1919)

Babîâli basını İngiliz himayesi mi, Amerikan mandası mı diye böyle tartışırken; Anadolu'da Müdafaa i Hukuk Cemiy-

ti'nin **Sivas Kongresi** toplanıyordu. Bu gazetecilerin çoğu, hâre kât ı millîye'ye sonuna kadar muhalif kaldılar; ünlü *'Yüzellilikler Listesi'*nde, 13 gazetecinin bulunmasına, şaşmalı mı?

Uluslararası anlaşma ile...

'Yüzellilikler' kimlerdi? Olayın mahiyetini ve sonuçlarını günümüzde kim hatırlıyor? **Lausanne**'da barış görüşülürken, her iki taraftan savaş suçu işlemiş olanların affedilmesi gündeme gelmişti. **Ankara**, bazı *'hainlerin'* bu affın kapsamı dışında bırakılmasını istiyordu; zaten bazıları, yurtdışına kaçmışlardı bunların, onun için **Gazi, İsmet ve Fevzi** Paşalar, **Fethi, Yusuf Kemal** Beyler, ayrıca **Adliye Vekili Seyit Bey**'le **İstiklal Mahkemesi** reislerinden **İhsan Bey** toplanarak, *'...bu gibilerin yurda sokulmamaları ve içerde bulunanların yurtdışına çıkartılmaları'* kararını aldılar: Ne *'zalim'* inkılap yönetimiymiş bu, en azılı karşıtlarını *'sallandıracak'* yerde, yurtdışına göndermekle yetiniyor? Dahası bunu, uluslararası bir anlaşmaya uyarak yapıyor, çünkü...

Lausanne'da imzalanan protokolün konuyla ilgili maddesi şöyle: "...**genel affa ilişkin açıklamanın 1. paragrafı geçerli olmakla birlikte, Türkiye hükümeti o paragrafta söz konusu kişiler içindeki 150 kişinin Türkiye'ye girmesini ve orada oturmasını yasaklamak hakkını saklı tutar. Böylece Türkiye hükümeti söz konusu kişilerden bugün kendi ülkesinde bulunanları oradan çıkarabilecek ve yabancı ülkelerdekilerin geri dönmelerini yasaklayabilecektir...**" (*Türk Devrim Tarihi*', **Şerafettin Turan**, 3. Kitap, s. 87, Bilgi Yayınevi, 1995)

1 Haziran 1924'te tespit edilen 150 kişi bir hükümet kararnamesi ile yurtdışına çıkarıldı. Aralarında kimler yoktu ki? **Hürriyet ve İtilafın** ileri gelenleri, **Kuva yı İnzibatiye** kumandanları, hatta bir **Şeyhülislâm**; gazeteciler arasında **Refîî Cevad, Refik Halit, Mevlânzade Rifat, Sait Molla** dikkati çekiyordu, bir de **Rıza Tevfik!**

Fol yok yumurta yokken, neden *'yüzellilikler'* bahsini açtı

ğım, 1 Haziran 1938'de yine Gazinin yaptığı başka bir toplantı hatırlanırsa, birden hak ettiği anlam derinliğini kazanacaktır.

'Onlar affetmeyecek...'

1938 yazı, **Termal Oteli (Yalova)**, büyük salon. **Gazi, Makbule Hanım, Fethi Bey, Celal Bayar, Dr. Tevfik Rüş-tü, Fâlih Rıfkrve Fuat Bulca**'yla oturmuş, sohbet etmektedir; kafasını kurcalayan şeyi, **Fethi Bey**'e yönelttiği soruyla açıklıyor: *"...yüzellilikleri affetmeyi düşünüyoruz; sen ne dersin?.."* Sohbetin seyrinden anlaşılıyor ki, **Gazi** ile **Başvekil Celâl Bey** af konusunda mutabıktır; fakat işin asıl şaşırtıcı yanı olan perde arkası, ertesi gün **Ankara**'ya doğru yol alırken, **Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey**'in **Celâl Bayar**'a söyledikleriyle meydana çıkacaktır:

" ...Gazi'nin af teşebbüsü ilk değil. Birincisi, Cumhuriyet'in 10. yıldönümü kutlanırken, o zaman kabul ve tatbik edilen umumi affın şümulüne (kapsamına) alınmasının mümkün olup olmadığı sondajıdır, fakat başvekil ve dahi-liye vekili bu fikirde değillerdi. Hatay davası zaferle neticelendiği zaman, aynı arzuyu izhar etti, zannediyorum ki bunda Refik Halit'in kendisine verilen içli ve güzel bir hasret yazısının büyük tesiri olmuştu. O sefer de hükümette bir hareket olmadı. Bu, üçüncüsüdür." ('Yüzellilik ler Faciası', Cemal Kutay, s. 13 14, Tarih Kütüphanesi Yayın-ları, 1955)

Üçüncü teşebbüs başarılı olmuştu; **Gazi**'nin arzusu üzerine 'yüzellilikler' ülkelerine dönebilmiştir. *'Zalim diktatör'* işte bu inkılapçı, o inkılapçı ki affın kararlaştırıldığı gün, *'işbirlikçinin'* tıynetini ne kadar iyi bildiğini, söylediği şu müthiş sözlerle ifade etmiştir:

" ...ben onları affediyorum, fakat göreceksiniz ki on-lar beni affetmeyecektir..."

Sizce yanılmış mı?

27 Eylül 1996

'**Tanrılar Susamıştı**' (les dieux ont soif) ne müthiş bir roman adı! Kitabın neyi içerdiğini, nasıl da '*çarparak*' hissettiriyor! **Anatole France**'ın ünlü eserini, 1940 sonbaharında okumuş o tarihte '**Allahlar Susamışlardı**' diye çevrilmişti günlerce etkisinden kurtulamamıştım. **Fransız İhtilalinin** en dağdağalı günlerinden, inanılmaz kesitler veriyordu: giyotin, soğuk parıltısı insanı donduran o ölüm çarkının aralıksız işleyişini, birbiri ardınca sepetine düşen kesik kafaların sarsıcı yaşantılarını, oradan öğrenmiştim. İhtilal komitelerinin duvarlarında, o zamanın sloganları yazılmıştı: '**Ya özgürlük ya ölüm!**', '**Özgürlük, eşitlik, kardeşlik, ya da ölüm!**' Ressam **David**'in öğrencisi, '*yurttaş*' **Evariste Gamelin**'in hazin serüvenini hâlâ hatırlarım.

Fransız İnkılabı, gerçekten tanrıların kana susamış olduğunu düşündürecek bir şiddetle gelişmiştir; '*fazilet*' ve '*dehşet*' (**ter reur**)ten hangisi nerede başlıyor, hangisi *nerede* bitiyor, pek de seçilemez. 1950 ilkbaharıydı sanırım, **Paris**'te edindiğim bir eserde, o kanlı yılların bir dökümünü okumuştum; inkılap yönetimi onca kargaşaya rağmen, '*halk mahkemeleri'n*m verdiği kararların ve gerekçelerinin defterini tutmuştu. Rakamlar cidden etkileycidir:

"...ihtilal mahkemelerinin verdiği toplam idam cezası, 16.594'tür; bunun 2.639'u (yüzde 16) **Paris**'te, 3.158'i (yüzde 19) güneydoğu illerinde, 8.674'ü (yüzde 52) batı illerinde verilmişti..."

"...bundan çıkan ilk tespit şudur: terör, cumhuriyete başkaldırmış illerde en çok insanı vurmuş, başka deyişle

terör, ulusal ve devrimci savunmanın aracı olarak kullanılmış..."

"...mahkûmiyetlerin sebebi, ilk tespiti doğruluyor: çünkü idamların yüzde 78'i isyan ya da ihanet, yüzde 19'u kralcılık, feodalizm, fesat ve gerici propaganda, nihayet yüzde 25'i ekonomik suçlardan (yağma, gasp) verilmiş..."

"...şu halde şiddet esas itibariyle âsilere ve hainlere uygulanmıştır..." (*Les Dossiers Pédagogiques / Fichier Historique/ La Révolution Française*, Edition Social, Paris, 1950)

Doğrusu ya, romanına seçtiği başlıktan dolayı, **Anatole France**'ı haksız bulmak o kadar da kolay değildir.

'Ya istiklal ya ölüm!'

Gazi Mustafa Kemal, 'harekât ı milliye'ye başlarken şiarın ne olduğunu, nasıl olması lazım geldiğini 'Nutku'nun başlangıç sayfalarında açıklamıştır: "**Ya İstiklal, ya Ölüm!**". İnsana nasıl da **Fransız İhtilal** komitelerinin sloganlarını hatırlatıyor. 70'li yıllarda, **Ankara**'daki bir söyleşimizde, **Sabahattin Selek** bana, '**İstiklal Mahkemelerine** önce '**İhtilal Mahkemeleri**' adının düşünüldüğünü, sonra vazgeçildiğini söylemişti; adı ne olursa olsun, bu mahkemelerin asıl işlevinin **Birinci Dünya Savaşından** itibaren Türk ordusunda yayılmış 'as/cer kaçaklığını' cezalandırmak olduğu unutulmamalıdır.

Bunu bir kalem geçtikten sonra aynen **Fransa**'da olduğu gibi defteri dikkatle tutulmuş idam cezalarının ve gerekçelerinin '**dökü-münü**' merak etmez misiniz? Hele bir göz atın:

"...1920 ile 1922 arasında, **İstiklal Mahkemeleri**'ne gelen dava sayısı 89.164'tür; bunların 11.744'ü konusunda '**adem i mes'uliyet beyan edilmiş**', 1.054 idam talebi beraatla sonuçlanmıştır; 1.786 davada sanık '**kalebentlik ya da kürek**' cezasına çarptırılmış, 243 sanığın '**gıyaben**' idamına hükmedilmiştir; '**mücellen**' idam, yani gerçekten asılan 2.696 kişidir..."

"...verilen hükümlerin gerekçeleri arasında, şunlar görülüyor: vatana ihanet, casusluk, isyan, bozgunculuk, aleyhte propaganda, soygunculuk, düşmanla işbirliği, düşman ordusuna katılma, işgalden yararlanıp yağmacılık, vs..." (*İstiklâl Mahkemeleri*, Ergun Aybars, s. 211 ve sonrası, Bilgi Yayınevi, 1975)

'Mukayeseli tarih'...

Fransız İnkılabı da, **Anadolu İnkılabı** da iktidarın yapısını değiştiren ihtilallerin sonucudur: '**hâkimiyet**' (egemenlik) bir hanedana ait olmaktan çıkar, '*kayıtsız şartsız milletin*' eline geçer; her iki inkılap da **erdem (fazilet)** ve **dehşet (terreur)** prensiplerine uyarak, '*meşruluklarını*' tarihe dayamışlardır; şu var ki **Fransız İnkılabı**'nın uyguladığı şiddetin yanında (16.594 idam), **Anadolu İnkılabının** hemen hemen aynı gerekçelerle uyguladığı (kesin infaz, 2.696) son derece hafif kalmaktadır. Ortada bir antiemperyalist kurtuluş savaşı, bir ulusal demokratik devrim vardır; **Türkiye** bu badireden mümkün olabilecek en az zararla sıyrılmıştır.

Özal döneminin ürettiği '**yuppi**'ler, onların '**entel**' hınk deyiçileri, uluorta '*gözü kanlı diktatör*' **Gazi Mustafa Kemal**'den söz edeceklerine, biraz da tarihin gerçekleriyle ilgilenseler fena mı olur? **Robespierre**, **Danton**, **Marat**, **SE Just** için ne düşündüklerini de insan merak ediyor. '**İnsanlar hür doğar, hür yaşar**' ilkesini hayata geçiren, '**demokrasiyi**' gerçekleştiren adamlar mı, yoksa '*kan içici diktatörler*' midir?

'İLİMLİ İSLAM' NEREDEN ÇIKTI?..

30 Eylül 1996

Çok yalnızdı, öfkeli bir adamdı: iki parmağı arasında sigara, görünmez bir yerdeki görünmez bir 'düşmanı' gösterir; evlere şenlik o Slav aksanıyla: "...*liberal emperyalizm, yani, 'sistem', düşmansız yaşayamaz!*" derdi, "...*savaş boyunca 'düşman' Alman faşistleri ve Japon militaristleri idi, şimdi Stalin'ci Ruslar, yarın kimbilir kimler olacak?*"

Mark Aptcr, İkinci Dünya Savaşı ertesinde, soğuk **Baltık** kıyılarından **Paris'e** düşmüş, bir Troçkistti; öfkesi iki sebebe dayanıyor: Marksist olduğu halde, tasfiye edilmiş bir '**oppozitsiya**'ya (muhalafete) mensup olması, bir; yurdunu o kadar sevdiği halde, nefret ettiği **Batı'da** '*siyasi mülteci*' sıfatıyla bulunması, iki!

Markın söylediklerini sonradan az buz düşünmedim, son olarak galiba **Huntington'ın** '**Medeniyetler Çatışması mı?**' başlıklı yazısını okuduğum sıradaydı; hazret ne buyuruyor, bir hatırlar mısınız?

"...**Soğuk savaş, Demir Perde** Avrupa'yı siyasi ve ideolojik olarak böldüğü zaman başladı; **Demir Perde'nin** son bulmasıyla nihayete erdi; ideolojik bölünmesi ortadan kalktıkça, Avrupa'nın bir yandan **Batı Hristiyanlığı** ve **Ortodoks Hristiyanlığı** arasında; diğer yandan ise **Uslamlarla kendisi arasındaki kültürel bölünmesi** yeniden ortaya çıktı..." ('*Medeniyetler Çatışması mı?*' **Samuel P. Huntington**, s. 21, Vadi Yayınları, 1995)

'**Beyaz, Batılı ve Hristiyan Sistem**'in yeni düşmanı **İslam** mı olacaktı? **Huntington** sorunu hiç kuşkusuz **Batılı** gözüyle ve **Batı** açısından koyuyordu ama, çatışılacak kültürlerin '*münhası*

rem' Müslüman olmadığının da bilincindeydi; ona göre, **Batı Medeniyetinin** hasımları şunlar: **Japon, İslam, Ortodoks, Hindu, Latin Amerika ve Afrika!**

Şu dakika **Alliance Française**'deki dostum, mutsuz '*siyasi mülteci*' Troçkist **Mark Apter**'in, iki parmağı arasında sönmüş sigarası, yeryüzü haritasına eğilmiş, '**Üçüncü Dünya**' ülkelerini göstererek, adeta tepindiğini görür gibiyim:

" ...**gözünü aç, tavarış; adam 'mazlum milletleri' düşman ilan ediyor; birleşemesinler diye de, kültür farklılıklarının altını kalın kalın çizerek! Her gruptan bir lider seçip, onu evcilleştirerek, onun vasıtasıyla ötekilerini kontrol edecek!..**"

Adeta bir şok!..

Aslında, '**sistem**'in gezegene bakışında, **Doğu Bloku**'nun çözüldüğü andan başlayarak, bir **ikilik** mevcut; ister sağcı olsun ister solcu, Türk aydını bunu fark edebilmiş midir, şüpheliyim; bir bakıma, o ikilik zaten vardı, '*bolşevik belasının zuhuru*' tarafından gölgelenmişti, **Mecellenin** dediği gibi, '**mâni ortadan kalktıkça memnu avdet etti.**' Acaba esası şu mudur: '*klasik*' emperyalizm, **Batı Avrupa** dışındaki medeniyet ve kültürü yok sayar; sömürgeciliğini öteki '*ilkel*' ülkelere medeniyetin 'ışığını' götürmek gerekçesine dayandırmıştır ki, o ışık **Batı Avrupa**'nın ışıgıdır; yani **Hristiyanlık, Yunan/Latin Kültür temeli, ondan üretilen Batılı değerler! Avrupalı sömürgecilik (colonialisme)** bu '*medeniyeti*' öteki halklara zorla dayatmıştır, gereğinde silah kullanarak!

Yankee emperyalizmi biraz farklı, onca aslolan '*öteki*' ülkelerin ekonomisini denetim altında tutabilmektir; **Batı Avrupa**'nın '*aydınlanma*' çağını '**Üçüncü Dünyaya** taşımak değil; çünkü bu neticede '*milliyetçiliği*' ayağa kaldırıyor, başlıbaşına bir bela; öyleyse (mazlumlara), kendi kültürleri içinde '*tutmak*' daha makul; sadece ecnebiye (**yankee**'ye) sert tepki göstermeyecek kadar '*evcil*'leştirmek' yeter! **Yankee** emperyalizmi, **Avrupa** emperyalistliği nin, **Batılı** kültür değerlerini **Üçüncü Dünya** ülkelerine dayattığı

için, başarısız olduğu fikrindedir; işte, alafranga/arabesk liberalle rimizin bir türlü hikmetini anlayamadıkları '**ıhlmlı İslama yeşil ışıık**' düşüncesi, buradan kaynaklanıyor.

Samuel Huntington ülkemize bir '**ikna ziyareti**' yaptı, hem de **Sermaye Piyasası Kurulunun** davetlisi olarak; **İstanbul**'da ve **Ankara**'da konuştu; bu vesileyle, '**taze**' düşüncelerini de öğrenmiş olduk:

"...uygarlıklar arası çatışma denetim altında tutulmalı; bu bağlamda inisiyatif her uygarlık grubunun lider ülkeleri tarafından üstlenilmeli. Çoğu uygarlık grubunun bir veya birkaç lider ülkesi var, İslamın yok..."

"...eğer Türkiye Batılı ülke olma ısrarından biraz vazgeçer, modernleşme ve demokrasinin bir İslam ülkesinde mümkün olduğunu göstermeye daha çok ağırlık verirse, bütün dünyaya ve İslama büyük bir model olur..." (Milliyet, 9 Eylül 1996)

Arabesk/Alafranga Türk liberali bunları duyunca, ne diyeceğini bilemiyor, adeta bir şok! Halbuki bu sözler, ince ince hesaplanıp uzun sürede geliştirilmiş genel bir stratejinin sonucu.

Bildik bir 'uzman'...

Bazı hızlı solcularımız, önceden kesinlikle kestiremedikleri **Doğu Bloku**'nun çöküş depremi sırasında, ufak ufak '**döneklîğ**' soyunurken, CIA'nın yan kuruluşu **Rand Corporation**'dan, çok da bildik birisi, '**orta vadeli tahmin uzmanı**' **Graham Fuller**, yeni istikamet in ne olacağını saptamıştı bile:

"...Sovyetler'de geliş gidiş 50 milyon Müslüman Türk özgürlüğe, hiç değilse daha fazla özerkliğe kavuşacaktır; bağımsızlıkları bile gündemdedir: Türkiye bu süreçte demokratikleşme, ticari ve iktisadi serbestleşme açısından geleceklerine ilham kaynağı olabilir..."

"...Türkiye geçmişte Ortadoğu için bir modeldi, bugün de olmaya devam ediyor; hele demokrasi ile İslamı birarada yaşatabilecek bir formül bulursa, İran ve Arap

dünyasına büyük bir entelektüel öncülük yapmış olacaktır." (Cumhuriyet, 28 Şubat 1990)

Nasıl, iyi mi? Dikkat isterim ikisi de, 'demolcrasiy/e *İsiamın birarada yaşatılmasmdan*' bahsediyorlar, laiklikten çıt yok; düşündükleri '*formül*', şu yaşadığımız olmasın?

ekim '96
üç misâk□ milli

TÜRKİYE'NİN 'FALINA' BAKILMIŞ MI?

2 Ekim 1996

1970'li yıllar, **Ankara**, zincirleme '*bireysel terörizm*' darbeleriyle, sarsılıyor. Sabaha karşı, şüpheli bir telefon; ahizeyi kaldırdım, ses yok, belli belirsiz bir soluma duyuyorum: kötü bir şaka mı?

Uyuyabilirsen uyu! O tarihte **Üçüncü Dünyaya** merak sar dırmıştım; **Mahmud Hüseyin'i**, **Sâmir Amini**, **Maurice Dopp'u** vb okuyorum; çevre ülkeleriyle ilgiliyim. Dünya, son birkaç yüzyılını, '*batı/merkezci*' bir görüşle değerlendirmiştir; şimdi de, aynı mantıkla, '*gelişmekte olan ülkeleri*' ele almıştı; açık açık, '**Doğu Bloku**' ile '*Bağlantısızlara* aynı sepete koyuyordu; acaba neden?

O uykusuz gecede, iri yıldızlar sapır sapır **Ankara'nın** üzerine düşerken; basit, nedense o güne kadar bir formüle bağlayamadığım izah, gözlerimin önünde bütün netliğiyle belirdi: '**sistem**' için gezegen, uçsuz bucaksız bir '*pazar*'; '**Doğu Bloku**' bu '*pazar*'ın önemli bir kısmını '**sistem**'e kapatmış; o yetmezmiş gibi, şimdi de mazlum milletler uyanıp '*pazar*'ın geri kalan kısmını kapatıyorlar; **Batı** handiyse **Batı'nın** sınırları içine sıkıştırılmıştır; bu bakımdan **Kruşçof**, **Brejnef**, **Gorbaçof** '**sistem**' için ne kadar belalıysa; **Albay Nasır**, **Pandit Nehru**, **Şeku Ture**, **Bu medyen**, **Baas'ın** '*düşman kardeşleri*', **Saddam Hüseyin** ve **Hafız Esat**, hatta **Burgiba**, o kadar belalıdır.

Sorunun can alıcı noktası, şu soruda yatıyordu: Bu adamların, '**sistem**'e karşı, kendi çaplarında birer **Mustafa Kemal** davranışı içinde olmaya heveslendikleri, görmezden gelinebilir miydi?

'Küreselleşme' stratejisi...

Zaten **Graham Fuller**, **Gazi**yi bu sebepten '*devre dışı*' bırakmaya eğilimlidir: Daha o zaman, düşüncelerini saklamaya gerek görmemişti: **"...Atatürk'ün düşünceleri çağı için çok güçlü düşüncelerdi, ama onun sayesinde yaratılmış bugünün kendine güven duyan Türkiyesi, artık ulusal kimliğini, yürüncesini, dünyadaki rolünü, hatta (lütfen, dikkat) İslamın gündelik hayattaki yerini yeniden düşünebilmeli dir..."**

Hazret bizim'yerimize düşünövermiş, ne yapılması icabettiğini de söylemiş: **"...eğer siz İslama dayalı olduğunu söyleyen siyasi partileri daha fazla siyasileşmeye, parlamentoya katılmaya çekebilirseniz, tartışmaya açık bir platform yaratabilirseniz, bu çok daha değerli olur..."** (Cumhuriyet, 26 Şubat 1990)

Ne dersiniz? **Fuller**in **Türkiye** için baktığı fal, altı yıl kadar sonra gerçekleşmiş olmadı mı? **Mustafa Kemal**'i niye devre dışı bırakmak istediğini anlamak için, **Gazinin** sadece şu sözlerine bir göz atmak yeterlidir:

"...efendiler, görülüyor ki bu kadar kesin ve yüksek bir zaferden sonra, bizi barışa kavuşmaktan engelleyen nedenler, doğrudan doğruya ekonomik nedenlerdir, ekonomik düşüncelerdir. Çünkü bu devlet, bu ulus ekonomik egemenliğini sağlarsa o kadar güçlü bir temel üzerinde yerleşmiş ve gelişmeye başlamış olacak ki, artık onu yerinden oynatmak mümkün olamayacaktır. İşte düşmanlarımızın, gerçek düşmanlarımızın bir türlü rıza gösteremedikleri, onaylayamadıkları budur..." (17 Mart 1923)

Artık herkes biliyor, '**sistem**' aklına esti mi '*yerinden oynatabileceği*', iyice '*evcilleşmiş*' devletler istiyor; **Kemalizm** yaşadıkça, bunu kolay kolay gerçekleştiremeyeceği belli, oysa '**küreselleşme**' stratejisi bütünüyle bu '*evcilleştirme*' kavramı üzerine kurulmuş: ulusal ekonomiler, önce '*özelleştirilecek*', arkasından '**küreselleştirilecektir.**'

Neden mi?

Bir çeşit 'tahta at'.

Bakınız nedenmiş: "...çokuluslu tekeller, ekonomi ve fi nans düzeninin 'özelleştirme' dalgasıyla dağıtılmasından yararlanarak, yeni bir faaliyet sahası buluyorlar..."

"...30'lu yılların büyük ekonomik çöküntüsünde, çeşitli ülkelerde (tabii Türkiye'de de) kamu sektörünün, ülkeyi kurtarmak amacıyla, ya satın aldığı, ya da bizzat inşa ettiği muazzam kuruluşları ve işletmeleri ele geçirmek; bu özel sermaye gruplarının saldırıya geçeceği yeni bir sınır oluşturuyor..."

"...buna elektrik, gaz, madenler, demiryolları, hava ulacımı, telekomünikasyon, bankalar ve sigorta şirketleri dahil. Çokuluslu tekellerin ("sistemin) bunları ele geçirebilmesi, işçi hareketlerinin zayıflamış olması ve bu hareketin en büyük fetihlerinden birisi olan sosyal devletin her yönden saldırıya uğraması yüzünden, daha da kolaylaşmaktadır..." (Le Monde Diplomatique, Mart 1994)

Ortaasya ve Ortadoğu'nun bütün Müslüman ülkelerine, **Atatürk'ü** 'rafa kaldırmış', yani 'eucilleştirilmiş', yani 'ılımlı İslam' bir **Türkiye'nin** geçerli 'model' bir çeşit 'tahta at' olabilmesi için; önce elbet o bir türlü unutturulamayan 'erken' cumhuriyet döneminin, 'ya satın aldığı, ya da bizzat inşa ettiği muazzam kuruluşları ve işletmeleri' en kestirme yoldan 'özelleştirmesi' zorunlu değil mi?

Peki, 'iktidarlar' ne yapıyor sanıyorsunuz?

'LİMLİ İSLAM' KİME YARIYOR?

4 Ekim 1996

Telefon gazetecisi değilim, hiç olmadım: '**Demokrat İzmir**'i yönetirken bile bu işi **Akın Simav**'a bırakırdım, o bayılırdı; belki de bu yüzden, devlet katından aranınca, şaşırırdım; 1994 ilkbaharında da öyle olmuştu: *Enerji Bakanhğı'ndan* bir uzman, nasılsa beni buluyor; çok da garipsediğim bir şeyi benden öğrenmek istiyor: yazılarımdan birisinde, **ABD**'li iki yazarın '**küreselleşme**' başlıklı kitabından söz etmiştim ya, acaba 'künyesin i'verebilir miy mişim?

Hayrete düşmemek elde mi? **O** ilginç eseri, o bakanlığın bakanlık da laf mı, **Planlamanın, Maliyenin** vb'nin benden çok önce görmesi, bulması, ne anlattığını bilmesi gerekirdi. Basbayağı atlamışlar; dahası, o yazımın içinde, kitabın 'künyesi' açıkça belirtilmişti, farkına varmamışlar: **Türkiye**'nin geleceğini **küreselleşme**'ye bağlayacaksın, onun içyüzünü açıklayan üstelik iki **Amerikalının** yazdığı kitabın farkında olmayacaksın! Babam, bu gibi hallerde ne derdi bilir misiniz: "*Hancı sarhoş, yolcu sarhoş!*"

Sırası düşmüşken, o '*künyeyi*' bir daha vereyim; Allah rızası için, yok mu Türkçeye çevirtip yayımlayacak bir yayımcı: "**Global Dreams: Imperial Corporations and The New World Order**, yayımlayan, **Simon & Schuster, New York, 1994.**"

Yeterince 'açık' değil mi?

Türkiye, Ortadoğu'da, liberal ekonomiyle mi '*bölgesel güç*' olmuştur? Güldürmeyin beni: '*kamu öncülüğünde hızlı sanayileş*

meyi'yi öngören, 'karma ekonomi düzeni' olmasaydı, şimdi sahip olduğumuz imkânların yarısına kavuşamazdık: onca 'teşviğe, onca 'avantaya rağmen, 'özel sektör' **Doğu**'ya ve **Güneydoğuya** kaç kuruluşluk yatırım yapmıştır? İş işten geçtikten sonra, bir **Doğu Holding**'i kurmaya kalkıştılar, önüne gelen kaytarıyor.

'**Sistem**'in önce dağıtmayı amaçladığı işte bu 'karma ekonomi düzeni'dir; önce onu '**özelleştirme**' ve '**küreselleşme**' ile dağıtacak, sonra '**ılımlı İslam**' yani '**İslamiyet**'le demokrasiyi bağdaştırmış, liberal **Türkiye**'yi bütün İslam coğrafyasına '**model**' diye önerecek! Oysa **Türkiye**'yi **Türkiye** yapan tam da bu düzendir, işin ilginç yanı, temeli 1930'lu yıllarda atılmıştır: **Le Monde Diplomatique**'e bakarsanız, çokuluslu şirketlerin, göz diktiği '**avlak-tan**' bir alan!

Hedef nedir, o belli: **Richard Barnet** ve **John Cavanagh** eserlerinde **Üçüncü Dünya** ülkelerinin **KİT**'lerini ele geçirmek niyetlerini açıkça belirtmişler; onlara bakarsanız, gezegenin kaderi iki yüz çokuluslu şirkete bağlı, bir bakıma bu şirketlerin '**sahipleri**', gezegenin de '**sahipleri**' oluyor; insanın hangi ülkeler olduğunu merak etmemesi mümkün mü?

"...beş '**gelişmiş**' kapitalist ülke (Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Fransa, İngiltere, Almanya) kendi aralarında en büyük 200 çokuluslu şirketin 172'sine sahip bulunuyorlar; bu kadarı bile, ülkeler arasındaki eşitsizlik derecesini gösteriyor..." (Le Monde Diplomatique, Mart 1994)

Başka türlü söylersek, önce özelleştirip sonra küreselleştirilince, bazı '**enayilerin**' sandığı gibi '**dünyadaş**' olmuyorsun, '**sistem**'in bu beş büyük devletinden birisinin ya da birkaçının '**mandasına**' ya da '**himayesine**' girmiş oluyorsun; bunda senin payın, elbette '**enayi** payı'dır da, onların payı asla küçümsenemez:

"...80'li yıllarda görülen büyük ekonomik durgunluk bile, en büyük bu iki yüz çokuluslu şirketin başarılarını etkileyemedi; yayılmacılık eğilimleri, 1982'den 1992'ye satış toplamalarının 3.000 milyar dolardan 5.900 milyar dolara yükselmesinden anlaşılıyor..." (Le Monde Diplomatique, Mart 1994)

Sizce yeterince açık değil mi?

Perhiz ve turşu..

Oliver Roy'nın doğru bir tespiti var: '*siyasi İslam*', kalabalığı arkasına toplayabilmek için, handiyse '**Üçüncü Dünya**' solculuğunun '*adil düzeni*'ni savunmaktadır. Ülkemizdeki görüntü de bu: **Refahlı** koalisyonun ilk icraatı, sabit ve dar gelirlileri kollamak olmuştur; hâlâ '*tribüne*' aynı mesajı veriyorlar: yoksullar, ezilenler, falan filan! Halbuki aynı koalisyon, tam da **Graham Fuller**'in tahmin ettiği gibi, **Refahın** ciddi '*evcilleşme*' eğilimini sergiliyor: Gümrük Birliğine, evet; Çekiç Güç'e, evet; İsrail Anlaşmasına, evet, vs. Hem **Erbakan**'ın ünlü **Doğu** yolculuğu, **İran** hariç tamamı '**sistem**'in denetimindeki '*ılımlı İslam*' ülkelerini içermiyor muydu?

O zaman gel de, '*Fransız resmî ve istihbarat kaynaklarına yakınlıklarıyla bilinen, Lübnanlı bazı gazetecilerin çıkardıkları*' **El Vatan El Arabî** dergisinin, **Refah** iktidarını kapak konusu yaptığı sayısındaki ilginç başlığı hatırlama: "**Türkiye ABD Anlaşmasının Gizli Yanı: Amerika'nın Onayıyla, Halife Erbakan!**"

Bu bahse döneceğim.

'GÖREVİMİZ TEHLİKE'

7 Ekim 1996

(Siz ne dersiniz bilmem ama, bence **Tina Turner**'ın son **James Bond** filmi için söylediği '**Goldeneye**' şarkısı, bu yazıya eldiven gibi uyuyor.)

CNN'de ara sıra **Türkiye** hakkında ahkâm kesen **Donald Jameson**'ı tanır mısınız? **CIA**'nın akıl hocalarından biriymiş, **Ortadoğu** uzmanı filan; elini kalbine koyup demiş ki:

"...burada birçoğumuz, ben dahil, **Türkiye'nin Avrupa Birliği** tarafından kaba bir muamele gördüğünü ve **Türkiye'nin tüm Avrupa oluşumlarında, diğer ülkelerle eşit bazda temsil edilmeyi hak ettiğini düşünüyoruz. NATO'nun başka üyeleri, ki Türkiye'ye en yakın olanı dahil (Yunanistan demek ister), Batı'nın güvenliği ve Avrupa'nın ortak hedefleri ve problemlerinin çözümüne, Türkiye'den çok daha az katkıda bulunmuş ve çok daha az işbirliği göstermiştir. Bu yüzden Batılı müttefikleri bu kadar ta'viz vermez bir tutum içindeyken, Türk halkının ulusal, kültürel ve dinî meselelere ağırlık veren bir hükümeti seçmiş olması anlaşılabilir..." (Hürriyet, 27 Temmuz 1996)**

Anlamı üstünde değil mi? Açıkça diyor ki, **NATO** adına **Türkiye** bir güzel '*kullanıldı*', oysa **Avrupalı** düzen içinde '*fakir ak-raba muamelesi*' görüyor, '*itilip kakılıyor*,' Tüklerin bunu '*milli haysiyet meselesi*' yapmalarını anlamak lazımdır.

'**Soğuk savaş**' yılları boyunca, **merkez sağ/merkez sol** tarafından sürdürülen **Batıya** bağımlılık politikası, **Türkiye'nin** aleyhine çalışmıştır; Türk halkı bunu görmektedir, hoşnut olmadı

ğını gösteriyor. Şu var ki, CIA uzmanına göre, bu Avrupa'nın 'hatası'dır ve:

"...Türkiye'nin Batı'ya olan yaklaşımının değişmesini gerektirmez. Türkiye'nin çıkarlarına en çok hizmet eden yol, Batı'yla sıcak ilişkilerini sürdürmesidir; Türkiye bu ilişkilerini zedelemeyen, ticari ve diplomatik ufuklarını Karadeniz komşuları, Kafkasya ve Ortaasya'ya doğru bütümlüdür."

O günden bugüne, Refah'lı koalisyonun yaptığı nedir?

I V

'Sistem'in iç çelişkisi

İstanbul'un Fethinin 534. yıldönümünü kutlama şenliklerinde, meğerse neler olmuş da, 'esen rüzgârdan bile hile sezen' müthiş 'media'mızın ruhu bile duymamış. Şu satırları okur musunuz lütfen:

"...kutlamalara çeşitli İslam ülkelerindeki şeriatçı parti ve örgütlerden 250 temsilciyle, öteki ülkelerden onlarca İslamcı heyet katıldı. (Dikkat!) Özellikle ABD ile Batılı istihbarat örgütlerinin yoğun katılımı ve ilgisine mazhar olan Fetih Şöleni'nde Erbakan, bölge çapında İslamcı bir lider olarak ortaya çıktı. (...) RP liderinin Sudan İslamcı lideri Hassa El Turâbî ile İran liderliğindeki radikal İslama karşı ılımlı köktendincilik cephesi veya yeni bir İslam enternasyonalisi (ümmeçilik) için çaba harcayacağı gözlemlendi. (...) Erbakancılık, bir anlamda Sudan ve İran köktendinciliğine karşıdır; proje kapsamında İslam Ortakpazarı, İslam NATO'su ve İslam Dinar'ı bulunmaktadır..." (El Vatan El Arabi, 12 Temmuz 1996)

Şöyle baktınız mı, 'Fransızların resmi görüşü ve istihbaratı' CIA uzmanı Jameson'ın 'Refah iktidarını anlaşılabilir' sayma sındaki gizli sebebi açıklamaktadır; eh, Erbakan m davranışları da, iddiayı doğrular mahiyette sayılamaz mı? Türkiye'deki koşulsuz Batı hayranı liberallerin beklentilerinin aksine, bir çırpıda 'ılımlı İslam' rayına oturmadı mı? Ortadoğu Müslümanlığını bu

çerçeve içine almayı hedeflemiyor mu? Herkesi şaşırtan, hatta bazılarına **Erbakan** m *asıl takıyyeyi kendi seçmenine yapmış olduğunu*' söyleten ünlü U dönüşünü, *'Fransız istihbaratına yakın'* **El Vatan El Arabi** de merak ediyor, kendince şöyle açıklıyor:

"...kimi çevrelere göre ordu, Refah efsanesi bitsin diye Erbakan'm iktidara gelişine göz yumdu; oysa uyanık, zeki ve pragmatik Erbakan öncelikle ABD ile anlaştı, Amerikan stratejisi çerçevesinde hareket edeceğine dair teminatlar verdi. İsrail Türkiye anlaşmasını kabul etti, Gümrük Birliği ve NATO'dan çıkmayacağına dair vaatte bulundu, bu yüzden de Amerikan onayıyla halife oluverdi..." (El Vatan El Arabi, 12 Temmuz 1996)

Birkaç gün sonra, **ABD** Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Nicolas Burns**, adeta bu iddiaları doğrulamak için konuşuyordu:

"...daha önce Türkiye'de laikliği desteklediğimiz ya da karşısında olduğumuz hakkında bir açıklama yaptığımızı hatırlamıyorum. (...) Türkiye ile ilişkilerimizin temel unsuru NATO'daki savunma ittifakımızdır. Türkiye ile ilişkilerimizin devamının en önemli nedeni NATO'dur. (...) NATO'nun kuruluşunu sağlayan Roma Anlaşmasında laikliğe herhangi bir atıf olduğunu sanmıyorum, ama demokrasiye sürekli atıf vardır." (Hürriyet, 17 Temmuz 1996)

Geldik mi, aynı yere: istedikleri ve bekledikleri odur, *'İslamla demokrasiyi bağdaştırmış, ılımlı İslam bir Türkiye.'*

Yürek ve bilek gerek...

Diyalektiğin yasaları şaşmaz!

'Sjstem'in iç çelişkileri, belli: **Avrupa** (Fransa, Almanya) ile **ABD**, **Türkiye**'ye aynı gözle bakmıyorlar; **Ankara**'ya düşen, bun Inıdan birisinin *'manda'* ya da *'himayesine'* sığınmak değil, l^M.'() 'lerde Gazinin yaptığını yapmaktır. Hep bilmiyor muyuz: **O**, '• »İntem'e karşı **Sovyetlerle** güçbirliğini pekiştirmiş; sistem içi çe

lişkilerden ustalıkla yararlanarak, **İtalya** ve **Fransa**'yı, **Yunanis-**
tan ve **İngiltere**'ye karşı çok iyi 'ku/lanmıştı' ; ne var ki, zordur
bu iş, **Nâzım**'ın dediği gibi:

**"...o şahlanmış bir kavga atı,
kalın kabzalı bir savaş kılıcıdır
bu ata atlayacak yürek
ve bu kabzaya bilek
gerek..."**

'ÇIKARLARI' FARKLI, 'AMAÇLARI' AYNI!

9 Ekim 1996

Birden durakladım, dışarda varla yok arası bir yağmur çiseliyordu, kirli mavi bir duman ağaçları sarmış, okuldan çıkmış öğrenciler, evlerine dağılıyor; *'havada görmemenin ve konuşmamanın kahrolası hüznü'*, **İstanbul**.

Hatırladığım o başlık, **Refah** ağırlıklı koalisyon gerçekleşince, **ABD** Dışişleri Bakanlığının yaptığı *'yumuşak yorum'* üzerine yazdığım yazının başlığı: **'Laiklik ABD'nin Umurunda mı?'** (Meydan, 6 Ağustos 1996) Çok da şaşırmamıştım, sözcü **Nicholas Burns**'ün *'yorumu'*, daha önce **Fullerin** ya da **Huntington**'ın söyledikleriyle pekâlâ uyuşmaktaydı:

Burns demiş ki: **"...Atatürk'ten bu yana laiklik Türkiye'nin geleneği olmuştur; fakat hiçbir zaman ilişkilerimizin devamı için laikliğin bir koşul olduğunu söylemedik; ama ilişkilerimizin devamı için demokrasinin şart olduğunu söyledik; laiklik konusunda karar vermek, tamamiyle Türk halkına kalmış bir konudur..."** (Hürriyet, 17 Temmuz 1996)

Adam açıkça ne diyor: **Atatürk** öyle söylemiş ama biz aldırmayız, halk *'ılımlı İslam'* bir hükümete razıysa, demokrasiye uyması şartıyla o hükümet bizce makbuldür; peki, bu sözler **Graham Fullerin** şu söylediklerinin **ABD** Dışişleri tarafından 'resmen *teyit edilmesi*' anlamına gelmez mi?

"...Atatürk'ün düşünceleri çağı için çok güçlü düşüncelerdi ama (...) bugünün kendine güven duyan Türkiye'si, artık ulusal kimliğini, yörüngesini, dünyadaki rolünü, hat

ta İslamın gündelik hayattaki yerini yeniden düşünmeli-dir..." (Cumhuriyet, 26 Şubat 1990)"

Eskiler ne derdi, *'tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş!'*

İki önemli fark...

ABD'nin aksine laiklik **Avrupa'nın** 'umurunda' gibi görünüyor; **Avrupa Parlamentosunun Türkiye** oturumunda konuşanların ağzına bakarsanız, **Çillere** bütün öfkeleri **Refah Partisiyle** bir koalisyona gitmiş olmasından kaynaklanıyor; söylemediklerini bırakmamışlar; Alman sosyaldemokrat **Martin Schulz** demiş ki mesela:

"...Çiller sadece Avrupa Birliği'ne değil, kendi halkına da ihanet etti; İslamcı partinin önünde engel olsun diye oy veren seçmenini kandırdı."

Alman Yeşiller Grubundan malum ve meşhur **Claudia Roth**, daha da sert, lafını hiç sakınmıyor:

"...Gümrük Birliği oylamasından önce Çiller Türkiye'deki laikliğin garantisi olarak sunuldu. Gümrük Birliği'ni onaylayarak Çiller'e destek verdik; demokratik reformların garantisi olarak gösterilen bu kişi, Erbakan'ı ülkenin kralı yaptı..."

Fransız sosyalist parlamenter **Gérard Chaudron** da benzer şeyler söylemiş, o da 'ılımlı' da olsa 'Müslüman' bir başbakana taraftar görünmüyor, çünkü onu 'ılımlı' saymıyor:

"...Bayan Çiller aralıkta köktendinci akımlarla mücadele için yardımımıza ihtiyacı olduğunu söyledi; sonra da Erbakan'ı başbakanlık koltuğuna oturttu..." (Milliyet, 21 Eylül 1996)

Avrupalı Batılının olaya bakışında, **iki** önemli fark hemen göze çarpmaktadır: 1) **Batı Avrupalı, ABD'nin** aksine **Erbakan'ı** ve iktidarını 'ılımlı' saymıyor, 'cö/ctendinci' saymaya eğilimli; galiba, sadece Müslüman olması, ona karşı olmasına kâfi geliyor. 2) Aydınlanma felsefesinin laik esprisinden **mi**, yoksa Haçlı Seferleri'nden **mi** belki ikisinden de kalma bir dürtü, **Batı Avrupalının**

'Müslümanların' ağırlık kazanmasına tepki göstermesine neden oluyor.

Kimbilir belki de *'Fransız istihbaratına yakın'* **El Vatan El Arabi** dergisinin o başlığı atmasındaki *'esrar'*, *'sistemin* içindeki bu karşıtlıkta yatmaktadır: **"ABD'nin Onayıyla Erbakan Ha-life!"**

Batı'nın istediği...

Türkiye'nin Dışişleri Bakanı **New York'ta** neler demiş, diktatini çekti mi? Önce şu inanılmaz açıklama: **"...ABD'nin her isteğini yaptık. Bugüne kadar bizden ne istendiyse yerine getirdik"** (Wall Street Journal, 25 Eylül 1996); arkasından şöyle bir tepki: **"...Avrupa vaatlerini tutmadı, hiçbir isteğimizi yerine getirmedi!"** (TRT 1, haberler, 25 Eylül 1996) Dışişleri Bakanı ilk açıklamasının, sonraki şikâyetinin gizli nedeni olduğunu nasıl göremiyor, hayret doğrusu!

Dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz, **Doğu'nun kaderi bu mu? 19. yüzyılda, ikisi de Batılı iki ülke, İngiltere ve Almanya, farklı çıkarları dolayısıyla, Osmanlı'yı yani İslamlığı 'kullanmaya' çalışıyor; bu yüzden, alttan alta çatışıyorlar; bazen de, açıkça! Bugün, o boyutlarda görünmese de, ABD ile AB, 'İslamiyet! kullanabilmek için', yine alttan alta çatışıyorlar; birisi suret i Haktan görünüyor, ötekisi sert, ama amaç aynı.**

Kimbilir, belki de **Samuel Huntington'**ı *'yeni dünya düzeni'* sonunda bir *'medeniyetler çatışması olacaktır'* yargısına götüren de bu; yani ne, **Batılı**, Hristiyan ve beyaz emperyalist **'sistemin**, içindeki çelişme ve çatışmalara rağmen, Müslüman coğrafyasını ne tek tek ülkeler halinde, ne de yekpare bir İslam birliği olarak *'bağımsız' ve 'hükümrân'* görmek istemeyişi!

Ingmar Karlsson'ın bu soruna yaklaşımı, her iki taraftan hayli değişik görünüyor, onu da dinleyelim mi?

Bir dahaki sefere.

11 Ekim 1996

Avrupa'nın 'üstünlük' önyargısı; bir büyük korkuya; daha az büyük sayılamayacak bir de başarıya dayanıyor , korku, 15. ve 16. yüzyılda yaşadığı İslam istilasını korkusudur: İberik yarımadasında **Endülüs Emevîleri'nin, Tuna boylarında Osmanlı Türkleri'nin, Avrupa** Hristiyanlığına saldıran korku, İslamla ilgili her davranışlarında kendisini hissettirir; bu korku besbelli, İslam aleyhtarı köktencililiğin ana sebebi, ne var ki sonradan gelen büyük başarının da '*esas âmili*': 19. yüzyılda **cartesien** teknoloji üstünlüğü sayesinde, **Avrupa**, İslam coğrafyasında, 'bağımsız' ülke bırakmamıştı; öyleymiş gibi görünen **Devlet i Aliyye** de, **İran Şahlığı** da '*gizli*' birer sömürgeydiler; **Scvrce Muahedesi, 'hükümler Müslümanlığın'** trajik sonu olarak tasarlanmıştır.

Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra rahat nefes alacağını sanıyordu ya, hayır; **Avrupa**, İslamın ayağa kalkışını yarı hayret belki de aynı dehşet içinde izliyor; hele petrol coğrafyasının, Müslüman coğrafyasıyla çakışması; Hristiyan **Avrupa'da** gittikçe kalabalık bir Müslüman azınlığın oluşması, bu dehşeti mübalağalı boyutlara ulaştırmaktadır. **Ingmar Karlsson** önce bu durumu serinkanlılıkla saptamış:

"...teknolojik gelişmeler, modern iletişim araçları, Avrupa ile İslam dünyasını birbirine adamakıllı yaklaştırmasına rağmen, İslam dünyası ile Avrupa tarihin hiçbir döneminde, birbirlerine bu kadar karşı olmamışlardı. (...) sorun, bu bölgelerden Avrupa'ya göç nedeniyle, hepimizi her alanda yakından ilgilendirmektedir; her iki taraftaki aşırı uçların amacı, Akdeniz'i kültürleri birbirinden ayıran

kesin bir sınır yapmaktır; işte bu nedenle, tüm güçlülere rağmen, İslam ve onun içindeki farklı görüşlerle diyalog yollarını araştırmalıyız." (Yeni Yüzyıl, 30 Nisan 1996)

Tam tersini yapmıyorlar mı?

Aslolan 'dünyevi nedenler'...

17 Şubat 1963, **Paris**. Sabah, 10.30. Hava açık, kristal aydınlığı bir kuru soğuk etrafı kaplamış; ulu kestane ağaçlarının çevrelediği meydanda göçer bir lunapark, hoparlörlerinde pırı! pırlı akordeonlar. Fransız Sosyal Sigorta (Çalışma Kartı) kartımı alacağım, oysa görevli orta yaş çirkin Fransız kadın memur, duymadığımı zannederek, arkadaşına *'Müslümanları'* çekıştırıyor: " *...bıktık bu geri zekâlı métèque'lerden!*". **Métèque**, halk argosunun *'yerleşik yabancı'* için kullandığı, aşağılayıcı tabir. Düşünür müsünüz, olay henüz Türk ve Arap işçi kalabalığının **Avrupa'yı** kuşatmadığı bir zamanda geçiyor, *'yabancı düşmanlığı'nın* zemini o zamandan hazır! Oysa **Ingmar Karlsson**, diyalog önerisinde **Avrupa'ya** öncelik sorumluluğunu tanımıştır; demiş ki:

"...Avrupa önde gitmelidir, çünkü Amerika için Akdeniz denizlerden bir deniz olmasına rağmen, Avrupa için çok eski bir tarihi paylaştığı böyleyle sınırını oluşturmuştur."

Öyledir ama, aynı **Ingmar Karlsson**, **Avrupalının** olayı nasıl çarpıttığını da iyi saptamış, açık ve seçik olarak diyor ki:

"...İslam da, tıpkı Hristiyanlık gibi ekonomik, sosyal ve politik amaçlara ulaşmak için araç olarak kullanılmaktadır. Hal böyleyken, Arap politikacıların ağzından çıkan her dini deyim (Batıda) derhal bağnazlık adına bir kazanç sayılmaktadır, bunlar çoğu kez iç politik nutuklar olmasına rağmen, tehdit senaryoları bu yolla yaşatılmaya çalışılmaktadır. ABD Başkanı Bill Clinton, cumhurbaşkanı olarak ilk konuşmasında Allah'tan yardım istediği için, aynı ölçü kullanıldığı takdirde, onun Hristiyan bir köktenci olarak nitelendirilmesi gerekmektedir..."

Ingmar Karlsson, **Huntington**'ın '*medeniyetler çatışması*' dediği olayın içyüzünü, bence, çok daha gerçekçi bir izaha bağlamış, diyor ki:

"...bugün Müslüman dünyada kendisini terör, kadınlara baskı, insan haklarını çiğneme şeklinde gösteren kör bağnazlık, dogmatizm, büyük ölçüde vardır, ancak bu problemlerin gerçek nedenleri İslam dini değildir; aynı şekilde Batı ülkelerindeki ciddi problemlerin kaynağının da Hıristiyanlık olduğunu söyleyemeyiz..."

"...ama bağnazlık ve mantıksızlık Doğu'da söz konusu olduğu zaman, bu kavramlar doğrudan doğruya İslam la birleştiriliyor; oysa her yerde bu tür problemler dünyevi nedenlerden kaynaklanmaktadır; gerçek tehdit ise otoriter yönetimler, yayılmacı politikalar ve terördür; bu tehlikeler ancak oldukları gibi tanımlandıkları takdirde, üstesinden sancısız gelinebilir, ama Batı dünyası İslam kelimesinin geçtiği her yerde tehlikeyi olduğundan fazla abartmaktadır..." (Yeni Yüzyıl, 30 Nisan 1996)

Peki, neden böyle yapıyor?

Emperyalizme 'bahane'...

Amacı '*hem üzümü yemek, hem bağıcı dövmek*' de ondan!

Batının dışındaki '*medeniyetler*', bu arada İslam, haddini bilmeli, yeryüzünde **Batının** ona münasip gördüğü yerde durmalıdır; aksine her davranışı bir müdahale ihtimali yaratıyor; bu müdahale, **Amerika** için '*ılımlı İslam*' politikası, **Avrupa** için '*radikal İslam heyulası*'dır.

Başka türlü söylersek, **her iki halde İslam, emperyalist sızma ya da müdahalenin görünür bahanesi!** Attıkları taş, ürküttükleri kurbağaya değer mi diyorsanız, bir hesaplayın! Başlangıçta, tek bir '*radikal İslam*' ülke vardı, **İran**; günümüzde bu sayı üçe hatta dörde yükselmiştir: **Sudan, Nijerya**, bir de tabii—**Tâlibân**'ın ele geçirdiği **Afganistan!**

14 Ekim 1996

Eskiler öyle dememiş midir? "*Huy canın altındadır, can çıkmayınca huy çıkmaz*". Şimdi şu '*tespiti*' okur musunuz?

"...halktan kopuktur ya, bileğine güvenemediğinden mi ne, Türk aydınlarının çoğu sıkıştı mı, Batı'ya parmak kaldırır; hak hukuk hık mık diyerek, ülkesini şikâyet eder; AT'ye girmemize, Avrupa insan hakları standartlarının Türkiye'de gerçekleşeceği ümidiyle yandaş olan az değil, demek aynı mantık işliyor: Haklarımızı Batılılar alı verecek!.."

"...yahu nedir? Tanzimat'ı unuttuk mu? Ona bu adın verilmesine sebep, Osmanlı iktisat, ticaret ve hukukunun, Düvel i Muazzama'nın (yani Batı'nın) istekleri / çıkarları doğrultusunda 'tanzim edilmiş' olması idi: Sözde hak eşitliği, teşebbüs özgürlüğü, estek köstek; neticede: Devlet i Aliyye, sizlere ömür!.." (*Aydınlar Savaşı*, 3. Basım, s. 79, Bilgi Yayınevi, 1996)

• Bu satırları 10 Mayıs 1987'de **Milliyetle** yazmışım, o günden bu güne aydınlarımızın tutumunda ne değişti? Hiç! Merkez sağ/merkez solun sözcüleri, onların '**media**'daki hınk deycileri, aynı şeyi tekrarlayıp duruyor. **Batı**'ya parmak kaldırıp şikâyet etmekle, **Refah** ağırlıklı koalisyona karşı şiddetli muhalefet yaptıklarını sanıyorlar. Karanlıktan korkan çocukların ıslık çalması gibi bir şey değil mi bu?

Batıyı ilgilendiren sadece çıkarları, onlara dokunulmadığı lakdirde kim gelmiş kim gitmiş umurunda mı; **Kuveyt**'in, **Suudi Arabistan**'ın şeriat ülkeleri olduklarını ne çabuk unuttuk; maşal

lah, gül gibi geçiniyorlar! Dahası, 'radikalliği' 'sistem'le düşmanlık mertebesine çıkaran ülkeleri' mesela İran'ı, Sudan'ı, Libya'yı doğru yola getirmek için, 'sistem in hiç değilse VVashing ton'un Ankara'daki 'ılımlı İslam' koalisyonundan medet ummadığı, ne malum?

Yanışın birisi, bence bu: İslama, daha doğrusu 'şeriata karşı Batı'dan destek hayali kurmak!

'Fatura' kime çıkıyor?..

Ayrıca, halka yani seçmene 'Şeriat gelir ha!' baskısı, iktidara karşı, geçerli muhalefet zannediliyor. Neresinden bakılsa yanlış! Böylesi korkutmalar etkili olabilseydi, RP oy yüzdesini bu kadar artırabilir miydi? Merkez sağ/merkez sol yıllardır 'şeriat öcüsü'nü kullanıyor, Refah hareketi buna rağmen yükseliyor; o halde, asıl bu yükselişin sebebinin gerçekçi olarak araştırmak lazım. Oldum olası söylerim, Türkiye'de Refah'a oy yığılmasının nedeni ideolojik değildir, politiktir; aksi halde dinsel platformu olan 'media'nın tv ve basının çok daha yoğun bir alaka çemberi içinde olması gerekirdi; öyle olmadığı gibi, alakaayı artırabilmek için bazıları laikleşmeyi deniyorlar. Neden? Seyirci, yani halk, yani seçmen şeriata angaje değil de, ondan! Peki, siyasi düzeyde seçmenleri Refah'a götüren nedir, bu araştırılmamak mı?

12 Eylül sonrası iktidarları, hep görüyoruz, başarısız iktidarlar; bırakın icraat düzeyindeki başarısızlıklarını, 'rüşvet, irtikâp, irtişa' paçalarından akıyor; her türlü rezilliğin ve yolsuzluğun daniskasını yaptılar; jet/sosyete numaraları, seks ve uyuşturucu skan dalları, borsa ve finans 'mafia'ları hep onların marifeti; neticede ahlâkın çöküşü, halka, yani seçmene elbette bu iktidarların başarısızlığı olarak yansıyor; bence sorunun püf noktası da burada, zira merkez sağ/merkez sol koalisyonu, laik; en azından kendisini böyle tanımlıyor; o yüzden de halkın önemlice bir kısmı toplumsal çözülmenin faturasını laikliğe çıkarıyor.

İş buraya dayanınca, '*şeriat öcüsü*' etkili olabilir mi? Tam tersine, **Refah** bir '*sığınma limanı*' izlenimi veriyor. İkinci yanlış da bu!

Yalnız 'dîn i mübîn' mi?..

Muhalefetin, bu izlenimi silebilmesi için, iktidarın temel denklemini inceleyip ortaya koyması şart! **Refah Partisi**, sadece '*dîn i mübînin selameti*' için mi faaliyettedir? Her parti, ekonomik ve sosyal bir çıkarlar '*manzumesinin*' siyasi ifadesi ve örgütüdür; **Türkiye**'nin gelişmesinde, **Refah Partisi**, hangi aşamaya tekabül ediyor; bunu bilemezsek, yani muhalefetimiz, temeldeki nedenleri saptayamazsa, seçmen kalabalığını etkileyebilir miyiz? Asla! Hele **Refah Partisi**, bir çeşit Müslüman sosyaldemokratlık kamuflajını kullanır, ezilenlerden yana olmak gibi sloganların arkasına saklanırsa! İşte, memura, işçiye, dar gelirliye zamlarla başlarsa!..

Refah Partisine muhalefet, belki de önce onun iddia ettiği gibi '*İslamm kılıcı*' olmadığını göstermekle başlamalıdır. Bunun için '**sistem**'le ilişkileri deşilmeli, uluslararası ilişkilerinin gerçek mahiyeti araştırılmalıdır. **Daha da önemlisi, ülkemizde iktidar olmasının, iktidar denklemini halkın lehine değiştirmediğini kanıtlamak!** Bu da önce o denklemi formüle bağlamayı, sonra da tartışmayı gündeme getiriyor.

Ne dersiniz, deneyelim mi?

TÜRKİYE'NİN BAŞINDAKİ DERT!

16 Ekim 1996

Ne yıllardı! **Türkiye** radyolarından verilen ilk "*darbe*" bildirisinde, ısrarla **NATO'ya ve CENTO'ya bağlıyız** diyen 27 **Mayıs** "*hareketini*", "*ilerici*" Türk aydını, "*kurtuluş*" sayabiliyordu. Aynı parlamento demokrasiye dönüşü, "**sivil topluma** geçiş" sayabildiği gibi!

Şükranın (Kurdakul) Gümüşsuyu'ndaki **Ataç Kitabevi**'nden çıkmıştık, **Taksim**'e yürüyoruz. Soğuk bir kış günü, soğuk ve ıslak, bütün camlar buğu. "*İlerici*" dostum **S.**, iktidarın askerlerden sivillere devredilmesini, ciddi ciddi, "**sivil topluma** geçiş" sanıyor. Ne diyeceğimi şaşıyorum. Hadi **Gramsci** henüz Türkçeye çevrilmemişti, peki ya **Marks**?

'**Siyasi toplum**', milletin devlet olarak yapılanmasıdır, '*merkeziyetçi*' bir aygıt! İktidar ondadır belki ama, hâkimiyetin millete ait olması gerekir; halk '*uhdesindeki*' hâkimiyeti kullanarak, iktidarı değiştirebilir. O ki halkın hâkimiyeti lafta kalıyor, o ülkede '**siyasi toplumun** emrivakisinden; ya da, merkeziyetçi bir bürokrasi diktasından söz edilebilir: totaliter ülkelerdeki durum budur.

'**Sivil toplum**', tam tersine, halkın yönetimini kendi başına örgütlemesi; üstelik bazılarının sandığı gibi, sadece '*Yardımseverler*', '*Mahalli Güzelleştirme Dernekleri*', '*Kadın Hakları Platformu*' ve benzerlerini kurup da değil; sonunda üretimi ve dağıtımı, örgütlemeye (özyönetim) kadar götürerek! Anlaştık mı?

İdeal sosyalizm, devletin ('**siyasi toplumun**) eriyip kaybolacağı bir '**sivil toplum**' tasarımıdır. Çok mu şaşıntınız?

Demokrasiler, '**sivil toplum**'un '**siyasi toplum**'a etkili olduğu oranda, '*sahici*'dir; '**siyasi toplum**'un yani devletin el altın

dan ya da açıktan açığa '**sivil toplum**'u kontrol ettiği ülkeler, cumhuriyet ya da demokrasi de olsa, demokrasi sayılamazlar.

Türkiye'nin başındaki dert budur.

Bürokrasi + burjuvazi...

Nerede görülmüş? Her darbeden sonra, kutlamalar, basın-dan, sendikalardan, meslek kuruluşlarından geliyor. '**Sivil toplum**' örgütleri değil mi bunlar? Millet hâkimiyetine darbe ile müdahaleyi kutlamaları ne demek? En azından kınamaları gerekmez mi? Üç 'müdaha/e'nin üçünde de, ülkemizde görüntü tersinedir; neden dersiniz, bence '**sivil toplumumuz**' gerçekten '**sivil**' toplum sayılamaz da, ondan!

1946'dan beri, ülkemizde demokrasiye geçiş '**siyasi toplum**' yani merkezi otorite tarafından, sürekli gözetiminde tutulmuştur: o yıllarda bir sendika kurmak, bir gazete çıkarmak, bir dernek örgütlemek, ne anlama gelirdi, bunu ancak yaşamış olanlar bilebilir: 1946 sonrasının ilk sosyalist sendikaları, bir gecede kapatılıp yok edilerek, '*mes'ulleri derdest edilmiş*'; yerine, '*uzaktan kumandalı*' işçi dernekleri kurulmuştu; son derecede '*evcil*' kuruluşlardı bunlar: **TÜRK İŞ** onların devamı, dolayısıyla '**siyasi toplum**'un bir uzantısı idi, askeri müdahaleleri kutlaması yadırganır mı?

Çoğulculuk neyi değiştirdi? '**Soğuk savaş**', demokratik kitle örgütlerinin ('**sivil toplum**'un) önünü kesmek imkânını, zaten sağlamıştı; aşırı sağ/aşırı sol humması, olanca hızıyla sürüyordu; ayrıca mevcut partiler, totaliter dönemden '*müdevver*' o iktidar çekirdeğinin, etki alanından çıkamıyorlardı; ne yapılanmaları demokratikti, ne de iktidar anlayışları! O çekirdek ki fikrimce gizli bir oligarşidir **Türkiye**'de iktidar denkleminin formülünü veriyor: **bürokrasi+burjuvazi= iktidar!**

'Anadolu kaplanları'____

Tepebaşı'ndaki, **Lala Kırathanesi**. İnce belli, yaldızlı bar

daklarda tavşankanı çay; camlarda, şarap rengi gün batımı; bulutlar, ihtişamla akıyor: nereye?

Hasan'la (**Tanrıkut**) oturmuş, **Paris**'ten getirdiğim **Albert Camus**'nün ünlü kitabı '**L'Homme Revolte** nin (**Başkaldıran İnsan**) Fransızcası ile uğraşıyoruz; henüz Türkçesi yok; laf lafı açıyor, neredense devrimlerin '*sınıfsal taban*'na takıldık: tartışma sırasında, ilk defa **Paris**'te '*anarşist*' dostum **Magda**'dan işittiğim **Sovyet İhtilali** eleştirisini **Hasana** aktarıyorum; tabii, benim ona dayanarak yaptığım, **Anadolu İhtilali** tahlilini de:

"...**Sovyet İhtilali**, **proletarya ihtilali** olmak gerekirdi, **Rusya**'da gelişmiş bir **proletarya** yoktu ki; rejimin ünlü **sanayi projeksiyonu**, önce oturacağı **tabanı**, yani **proletaryayı** yaratmaya yönelikti! **Anadolu İhtilali**, **ulusal demokratik burjuva ihtilali** olmak gerekirdi, **Türkiye**'de **burjuvazi** yoktu; yaşadığımız karmaşık dram, belki de rejimin '**tabanı**'nı yani **burjuvazisini** yetiştirmeye çalışması!..."

O kuşaktan çoğu komünist gibi **Hasan** da '*paşazade*' idi; ya-nılmıyorsam dedesi, '**Giritli** bir Osmanlı paşasıdır; bu yüzden, onun yetiştiği ortam, **İstanbul**'un **komprador burjuvazisi** ortamı; cevap olarak bana diyor ki:

"...**Meşrutiyet burjuvazisi**, ya **levanten** ya **ecnebidir**, **ister istemez padişahçı**; **Kurtuluş**'u müteakip yerini **Rumeli**'den (**Selanik**) gelen **Müslüman**, biraz da **Musevi** '**yerlilere**' bırakmıştı; **Ankara**, bu nüveden **milli burjuvazi** üretmeye çaballıyor, hem de serada yetiştirir gibi **himaye ederek**; halbuki çok zor çünkü bunlar hem **alafrangadır**, hem de çokluk '**mason**'; **Anadolu**'ya, yerini aldıkları **ecnebi tüccar** gibi bakarlar..."

O bürokrasi ile o burjuvazi, totaliter dönemin iktidar çekirdeğini oluşturacaktı; yeni '*taşralı*' ve '*muhafazakâr*' bir **Anadolu burjuvazisi** meydana çıkıncaya kadar; bildiğiniz gibi, bu yeni burjuvazinin bir adı da, '**Anadolu Kaplanları**', iktidarın çekirdeğinde değişiklik isteyen onlar, yani **Refah Partisinin** '*içerdeki*' destekçileri.

PASTA' MERAKLISI 'KAPLANLAR'...

19 Ekim 1996

Kemal Bilbaşar olmasaydı, **İzmir**'deki gazeteciliğim de ol mazdı!

1953 sonbaharı mı? Bir öğle sonu, beni ve **Çan**'ı (**Yücel**) elimizden tutup, **Adnan Düvenci**'ye götürmüştü: '**Demokrat İzmir**'de, o, **Naci Sadullah, Halikarnas Balıkcısı** zaten yazıyor, biz de yazacağız. Yazdık da!

1965'te **Paris**'ten gazeteye döndüğümde, o hâlâ **İzmir**'deydi; üstelik **Türkiye İşçi Partisi**'nin (**TİP**) **İzmir** vilayet sorumlusu. Gözlerinin içi daima gülen, bir, roman ustası, gerçekçi bir hikayeci; sevimli ve şakacı. 40 karanlığında '**Yürüyüş**'te yayımladığı hi kâyeleri, unutmamıştım; iyi de, 601ı yılların **İzmir**'inde (güne: **Körfeze** yıkılmış, deli bir imbat denizi altüst ediyor, **Konak İskelesinin** üstünde martıların mavi demeti) konuştuklarımızı unutabilir miyim?

O iki soru...

Türk demokrasisi, halksız bir demokrasiydi; halkı, sadece seç men olarak hesaba katan bir demokrasi! **Merkez sağ/merkez sol** yönetimleri* propagandaları ne olursa olsun, gerçek manada ne işçile ilgilidiler, ne köylüyle, ne de esnafla; düzen, olduğu gi bi, palazlanan metropol burjuvazisi lehine işliyor; aydınlar (öğrel menler) ve küçük burjuvazi, alafrangalık ve laiklikle; toprak ağalan ise, toprak reformunun sürekli ertelenmesiyle avutuluyordu.

İkinci Dünya Savaşı yıllarının, karaborsada ürettiği '*hacia*

ğalar'dan, taşrada, tarım kapitalistleri türemiştii; bir kısmı, usul usul, sanayiciliğe soyunuyordu. Adı ve programı ne olursa olsun, siyasi partiler iktidar denklemini aynen koruyor; düzenin halk lehine yapısal değıştirilmesini engelliyordu. **Kemal Bilbaşar**, yüzünde o şakacı ifadeyle, derdi ki:

" ...düzen ancak ülkeyi omzunda taşıyanlar lehine değıştirilirse, gerçek bir ilerleme imkânına kavuşur, demokrasimiz de sahici bir demokrasi olur; aksi halde, o dediğın 'gizli oligarşı' sürüp gider. TIP'in savunduğı tez de bu tezdır..."

Bence, **TIP**'in sosyalist eylemi, oy kalabalıklarını kucaklayabilmek için, mutlaka yarıda bırakılmış **Kemalist** eylemi tamamlamalı; yani ulusal, yani antiemperyalist bir platforma oturmalıydı; doğru hatırlıyorsam, şöyle diyordum:

" ...Müdafaa i Hukuk nedir, bir halk hareketi; TBMM Hükümeti nedir, bir halk hükümeti: hâkimiyetin kayıtsız şartsız millete yani halka verilmesini kabul etmiş; oysa yaşadığımız düzen, baştan başa şart ve kayıt; bunların kaldırılarak iktidarın sahibine Gazi'nin tabiriyle 'hakiki müstahsil olanlar'a, yani işçiye, köylüye vb iade edilmesi; iktidar denkleminin tersyüz edilmesiyle mümkündür, zaten Kemalizm'in ruhu da budur."

O gün bugün, iki soru kafamı kurcalar durur: 1/ Acaba **TIP** ülkemizde en kalabalık halk desteğini toplayan sosyalist hareket olmak şerefini bu gerçeğı millete anlatabilmesine mi borçludur? 2/ Eğer **TİP** dağıtılmasaydı, bugün **Refah Partisinin** yerinde ve gücünde olmayacak mıydı?

Denklem değışse de...

Refah hareketi, '*tribüne*' yoksullardan yana konuşuyor; ilk gösterisi, o yönde oldu; '*adil düzen*' neticede '*şeriata*' uydurulmuş bir **Üçüncü Dünya** sosyalizmi; o halde **Refah**'ın amacı ima ettiğı gibi iktidar denklemini tersyüz etmek midir?

Elbette, hayır! Bir kere **Refah** hiçbir zaman antiliberal, anti

kapitalist bir tavır koymamıştır. Çok iyi hatırlıyorum, 70'li yılların dağdağası içinde ümmet üstyapısına sahip bu hareketin, gerçekte, yükselen taşra burjuvasını temsil ettiğini yazmıştım. Meraklısı bu lup okuyabilir. (*'Hangi Sağ'*, Bilgi Yayınevi, 2. Basım, 1996) **"Muhafazakâr taşra burjuvazisi güçlendikçe, iktidar denkleminin yükselmesine ayak bağı olduğunu düşünmeye koyulmuştu; bu bir gerçek, yine de denklemi tersyüz etmek, ne aklına gelirdi, ne de işine; onun amacı, denklemi alaf-ranga (onlar 'mason' diyor) metropol burjuvazinin yerine kendilerini koyacak şekilde değiştirmekten ibaretti."**

Şöyle de diyemez miyiz? **Refah**'ın **'Anadolu Kaplanları'**, daha ziyade ülkenin kaymağını yıllardır yiyen kozmopolit burjuvazinin yerini almak derdindeydiler; adı sanı herkesçe bilinen, malum ve meşhur holdingler, bürokrasinin sağladığı ayrıcalıkları ve avantajları kaybetmeli, o ayrıcalıklar ve avantajlar, taşrada oluşan **'muhafazakâr'** holdinglerin olmalıydı. Bu da ancak **Refah**'ın hükümete katılmasıyla mümkündür, ancak o zaman iktidar denklemi şeklen değişmiş gözükecek; **bürokrasi + taşra burjuvazisi = iktidar olacaktı, ama düzen yapısal olarak mahiyetini ay-nen koruyacaktı.**

Ne nesilmişiz? 1970'lerde ve 1980'lerde, bürokrasi ile burjuvazinin diyalektiğini yaşamıştık; hayatımıza **'darbeler'** hükmetmişti; 1990'larda ulusal burjuvazinin **'kanatları'** arasındaki çatışmayı yaşıyoruz: bazı safdillerin sandığı gibi **Refah Partisi**, **'pastayı halka adil dağıtmayı'** düşünmüyor; onun derdi, **'pastayı metropol burjuvazinin elinden almak.'**

İşareti çok!

ASLINDA, KİM, KİME KARŞI?.

21 Ekim 1996

Meraklısı bilir, çok değil iki ay kadar önce, şunları yazmıştım:

"...**Özal**'ın 'büyük transformasyonu', *elbette*, **bürokrasi + burjuvazi = iktidar** denklemini *değiştirmeyi öngörmüştü*; *çünkü bu iktidar*, 'kamu öncülüğünde hızlı sanayileşmeyi' *amaçlayan* 'karma ekonomi' *düzeni anlamına geliyordu*; oysa '**Yeni Dünya Düzeni**', yani '**sistem**', yani **ABD**, *öteki ülkelerin sanayi gücü olmasını istemiyor*; ekonomiyi, ticaret burjuvazisiyle bir rant ekonomisine *dönüştürmeyi, hesabına daha uygun buluyordu...*"

"...bunun Türk sosyal ve ekonomik hayatındaki tercümesi, **Demirel** dönemi holdingleri ve burjuvazisi ile **ANAP**'m (**Özal**'ın) çatışması demektir. Öyle de oldu. İktidar, gittikçe ulusallık iddiasındaki holding burjuvazisi lehine değil, aleyhine kararlar alıyordu. (**Özal**'m devamı olan) **Çillerin** sık sık altını çizmekten hoşlandığı 'güç odakları' da, aslında, eski holding burjuvazisini ifade eden bir terimdi; çünkü ilginçtir, zamanla **ANAP**, **Mes'ut Yılmaz**'m yönetiminde kuruluş amacının tersine, eski holding burjuvazisi ile özdeşleşirken; daha önce bu konuda olan **DYP**, ticaret burjuvazisinin ve rant ekonomisinin temsilcisi ve savunucusu hâline gelmişti. Hâlâ da öyledir..."

"...piyasaya nasıl yansıyor bu? Tekel konumuna girmiş olan eski holding burjuvazisi **TÜSİAD** tarafından temsil edilmekteydi; **TÜSİAD**'m 'malı götürmesinden' tedirgin ve rahatsız olan **TOBB** ise, ticaret oda ve borsalarının çıkarlarını korumaya çalışıyordu. Meseleyi böyle koydunuz mu, ikinci Örgütün 'başı' olan **Yalım Erez**'in başından beri neden dolayı **Çiller** ile

beraber olduğunu açıklamak kolaylaşır; tabii **Refah Partisi** ile neden dolayı iktidar ortaklığına girdiğini de! Çünkü **TOBB** ile **Refah**'m arkasındaki sermaye, yani **MÜSİAD**, **TÜSİAD**'a /çarşı cephe birliği içinde görünüyorlar..." (Meydan, 17 Ağustos 1996)

'Kaplanlar' ne diyor?

Kanlıca ila, yağmur karanlığı. Ne buluta ne sise benzer kalın bir duman **Boğaz**'ın üstüne çökmüş. Ağır tankerler, heyula gibi ansızın belirip, bu dumanın derinliklerinde sessizce kayboluyorlar. Sonbahar ne kadar erken geldi. İnsan istemese de, **Yahya Kemal**'in mısralarını mırıldanıyor:

"Günler kısaldı, Kanlıca'nın ihtiyaçları

bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları..."

İki ay önce yazdıklarımı, uçuşan su tozlan arasında, gözden geçiriyorum; etrafta, donuk bir gümüş alacası hüküm sürüyor. Yanılmış olabilir miyim? Hayır! **MÜSİAD** Başkanı **Erol Yazar**, yaz sonundan beri her söylediğiyle bu *'tespit'*i doğrulamaktadır; hem yalnız o da değil, *'Anadolu kaplanları'* da, o fikirde görünüyorlar. Önce **Erol Yazar**'ın sözlerini hatırlayalım:

"...TÜSİAD liberal değildir. TÜSİAD üyelerinin çoğu korumacıdır, tekeldir; küçük bir kısmı tekelliliğe karşıdır; çoğu, 'aman gümrük duvarları tutulsun, devlete iş yapayım, büyük rantlar sağlayayım' endişesini taşıyor, çünkü geçmişte paralarını böyle kazandılar..."

"...TÜSİAD'daki büyük sanayi grupları hâlâ devletten korumacılık istiyor. Büyük sanayi korunmaz ki! Demek ki bunlar pısrık yetişmişler, şahsiyetlerini bulamamışlar, kolay para kazanmak derdindeler..." (Milliyet, 3 Ağustos 1996)

Sıra geldi *'Anadolu kap I ani ar ı'nal* 1986'da 20 kişiyle yola çıkıp, şimdi on altı bin ortağa sahip İttifak Holdingin *'beyni'* **Se-yit Mehmet Buğa**, **Erol Yazar**'ın dediklerini doğruluyor, çünkü bakın ne demiş:

"... Çiller hanımefendinin Türkiye gerçekleri ile ilgili teşhislerinin birçoğuna katılıyorum; mesela TUSİAD'a cephe açmasını doğru buluyorum. Çiller hanımefendi ile birçok noktada gizli müşterekliğimiz var. Türkiye'de dinamizm isteyenlerle statükoyu korumak isteyenler arasında çatışma var. TUSİAD statükoyu korumak istiyor. (...) TÜSİAD'ın iç pazardan elini çekerek dış pazara açılmasını ve iç pazarı Anadolu yatırımcılarına bırakmasını istiyoruz. (...) Kızgınlığımız gelir dağılım dengesini bozmalarından kaynaklanıyor. Bizim üstümüzden çekilmelerini istiyoruz: teknoloji, devlet imkânı, iç pazar ağı bunlarda; bunlarla rekabet edebilmek için özel teşviğe ihtiyaç var..." (Yeni Yüzyıl, 25 Ağustos 1996)

Yaşamakta olduğumuz siyasi mücadelenin ekonomik diyalektiği, daha açık ve net olarak, acaba nasıl açıklanabilir?

Tencere dibin kara...

Muhalefet aklını başına toplayacak mı? Çok önemli sandığı cami, seyahat ve kadro tayini patırtısı, kolaylıkla aleyhine çevrilebilir: anlamlı anlamsız seyahatler, bakanlık ve **KİT**'leri '*kadrolarım-la*' tıkabasa doldurmak; eğitim ve öğretimi '*imam hatip eksenine kaydırmak*', kimin zimmetindedir? Geçmiş merkez sağ/merkez sol iktidarların değil mi? Tencere dibin kara, seninki benden kara!

Kemalist ve sosyalistlere düşen görev, **Refah** ağırlıklı koalisyonun dış ve iç çıkar ilişkilerini enine boyuna araştırıp incelemek; bunlardan kalabalık halk yığınlarının yararına bir siyaset platformu, ekonomik anlamı ve altyapısı olan bir muhalefet cephesi oluşturabilmektir.

'SOĞUK SAVAŞ' AYDINLARI.

23 Ekim 1996

Cumhuriyetin 'erken' döneminde, toplum henüz 'Osmanlıdır; inkılap şehirden taşraya intikal edemez.

1936'da, **İlgin'da (Konya)** sokakta rastladığım çarşafli kadın durur, peçeli yüzünü ben geçinceye kadar duvara dönerdi; henüz on bir yaşındaydım ama, erkektim ya! 1957'de, **Erzincan'da** askerim; şehirde değilse bile, kırsala çıkıldı mı, kadınlar yine örtülü; o kadar canım sıkılmıştı ki bundan, şöyle başlayan bir şiir yazmış-
ım:

**"neden kızkardeşlerim
niçin saklanıyorsunuz
niçin peçelerin peştemalların arkasına gizliyorsunuz
nur yüzünüzü
sık ve sert sıhhatli siyah saçlarınızı
cömert ağzınızı
neden kızkardeşlerim
hep böyle bir şeyden korkmuş gibi huzursuz
hep böyle bir şeye kızmış gibi öfkeli
acı ve alaca gözleriniz
daima gölgeli..."** ("Ben *Sana Mecburum*', s. 64)

Dahası var; şimdiki 'ham sofuların' iddia ettiği gibi, o dö-
nemde, dine diyanete bir saygısızlık yoktu. **Bahçe'de (Adana)**
Kaymakamın ki babamdı Müftü Efendiyi hürmetle karşılayıp eli-
ni öptüğünü gözlerimle gördüm: (1942) Ninem, namazında oru-
nluda bir kadındı, ölünceye kadar da öyle kaldı. Annem tecvit
(i/ere **Kur'an ı azim üş şan** okurdu. Bunların hepsi mütedeyyin,
l...ie bağlı insanlar. Hepsıyla yakın ve sıcak ilişkiler içinde ol

dum; hiçbirisi son dönem İslamcılarının yaptığı gibi İslamiyetten, Tanrı'dan, peygamberden, yukarıdan bir tavırla, karşısındakini suçlar gibi söz etmedi. Hepsini inançlarını *'bireyselleştirmişti'*, ibadetlerini içlerinden yapıyor, dualarını "... **küffarı mahv ü perişan eden Mehmetçik'ten, onun kumandanı halaskar Gazi Mustafa Kemal Paşa'dan ve Türkiye Cumhuriyeti'nden**" esirgemiyordu. Ne bilge kişilermiş onlar. Yeni Müslümanlar **'soğuk savaş'** Müslümanı, dindarlığı dışa dönük, müte hakkim, hatta mütejaviz, inancını *'toplumsallaştırmak'* iddiasında, inancını yaşayan bir *'ermişten'* çok, kavgacı bir militan hüviyetinde görünüyor; kılığı, kıyafeti, aksesuarı vs ile şov yapmaya meraklı; *'tesettürün*, 70'li yılların *'parkasından'*, pek farkı kalmamış!.. Peki ne oldu da Cumhuriyet, Osmanlı Müslümanından çok daha katı, çok daha acımasız, bu **'soğuk savaş'** Müslümanını, kendi içinde üretebildi? Nerede ve hangi yanlış yapıldı?

'Feda yı nefis' esastır...

Cumhuriyetin *'erken'* döneminde toplum henüz *'Osmanlı'*dır ama inkılap aydınları ne **Tanzimat** *'münevveridir'*, ne de **Meşrutiyet** *'münevveri'*; onlarda berrak bir yurt ve millet bilinci oluşmuştur, bu sağlam bir tarih bilincine dayanır: *'feda yı nefis'* esastır, olağandır: **Avrupa**'da eğitim görmüş nicesi, oranın tekliflerini elinin tersiyle reddedip, **Anadolu** kıracında yoksulluk ve yoksunlukla savaşıp, *'istikbalin'* **Türkiye**'sini kurmaya çalışırlar: Hür, bağımsız ve laik bir ülkenin evlatlarını, o istikbale layık bir şekilde yetiştirme gayret ve telaşı içindedirler; onları soluk fotoğraflardaki biçimsiz fötr şapkalarından, eğri kravatlarından, pul bıyıklarından; fakat bilhassa *'âteşin'* bakışlarından hatırlarsınız.

Şimdi cumhuriyet aydını, **'soğuk savaş'** aydınıdır; aydınlığı dışa dönük, mütehakkim, hatta mütejaviz; hayatı ve başarıyı *'kişi leştirmeyi'* marifet bellemiş; ne yurt bilincine sahip, ne millet; varsa yoksa **'ego'**su, şöhrat, servet ve şehvet hırsları. Gösterişe düşkünlüğü, görgüsüzlüğe varıyor; görgüsüzlüğü, ecnebileri taklitle oluşmuş, halkını ve ülkesini açıkça küçümsüyor; Osmanlı'da ancak

'komprador' ve gayrı Müslim azınlıkların yapfğı gibi o da parasını ecnebi dövizine çevirip ecnebi bankalarda saklıyor; çoğu çift pasaport taşıyor. Peki nasıl oldu da Cumhuriyet, o bilinçli inkılap aydınlarının yerine, kendi içinde böyle görgüsüz ve açgözlü bir '**soğuk savaş**' aydını üretebildi? Nerede ve hangi yanlış yapıldı?

Vahim soru, vahim cevap...

Bu iki sorunun cevabını verebilmek, '**soğuk savaş**' aydınlarının üremeye başladığı tarihi saptamakla mümkündür; o tarih, elbette '**soğuk savaş**'ın başladığı, ya da **Türkiye**'nin o savaşa katıldığı tarih! '**Soğuk savaş**', hepimiz biliyoruz, **ikinci Dünya Savaşı**'nın sonunda başlamıştır; **Türkiye**, bu sürece hemen hemen aynı tarihte girmiştir: Amerikan yardımının **Türkiye** ve **Yunanistan**'a da yaygınlaştırılması; **Kore Savaşı** ve **Türkiye**'nin NATO'ya kabulü ile! Kısacası, **Türkiye**'de '**soğuk savaş**' ürünü '**İslamcı**' ve '**liberal**' aydın türü, o tarihe kadar tarafsız ve bağımsız olmaya çalışan **Türkiye**'nin, '**sistem**'e dahil olmasıyla ortaya çıkıyor.

Türkiye'nin '**sistem**'e dahil olması, **Türkiye Cumhuriyeti**'nin hayatında hangi mekanizmayı oynatıyor da, böyle bir aydın türünün üreyebilmesi mümkün oluyor? **Bu vahim sorunun çok değil, tek ve aynı derece vahim bir cevabı vardır; Türkiye Cumhuriyeti'nin öğretim ve eğitim için kendisine seçtiği bağımsız, laik ve demokratik öğretim ve eğitim mekanizmasının oynatılmasıyla! Bu da 1924 tarihli Tevhid i Tedrisat Kanunu'nun 'delinmesi' anlamına gelen uygulamaların, merkez sağ/merkez sol iktidarlar ve koalisyonlar tarafından, benimsenip yaygınlaştırılmasıyla olmuştur.**

Farkında mısınız, değildikçe sorun, daha ilginç bir hal alıyor. İsterseniz, artık ayrıntılarına girebiliriz.

ÜÇ MİSÂK İ MİLLÎ.

25 Ekim 1996

Tuhaftır, ama öyledir: Hangi öğrenciye '**Misâk ı Milli**'yi sor-san **Anadolu** dikdörtgenindeki **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, o ateş, kan ve barut yıllarından kesinleştirilmiş, '*toprak bütünlüğünü*' anlar.

Oysa **Gazi Mustafa Kemal**'in inkılap idrakinde, üç '**Misâk ı Milli**' birbirini tamamlıyor; böylece, ciddi bir '*uluslaşma*' sürecini başlatıyor: İlk '**Misâk ı Milli**' Anadolu'nun toprak bütünlüğü, '*Osmanlı mülkünün*' nihayet, üzerinde yaşayanlara bir 'yurt' ya da '*vatan*' olmasıdır; ama bu yetmez.

O yurttaki yaşayan halkın '*millete*' dönüşmesi, vazgeçilmez bir şarttır; bu şartın gerçekleşebilmesi ise diğer iki ve nedense es geçilen '**Misâk ı Milliye**' bağlıdır: İlki '**Sa'y (Emek) Misâk ı Millisi**', ikincisi '**Maarif Misâk ı Millisi**'!

Mustafa Kemal, ilkinden **İzmir İktisat Kongresi**'nde adlı adınca söz etmiştir; ikincisi, **Tevhid i Tedrisat Kanunu** ile gerçeğe geçiriyor.

Sa'y Misâk ı Millisi...

1980 sonbaharı, gergin sonbahar. **Ankara**. '*Hangi Atatürk'e* bir önsöz yazıyorum; kalemimin ucuna, şu satırlar, adeta kendiliğinden geliyor:

"...antiemperyalizmin 1920'ler aşamasında, Mustafa Kemal, 'Mazlum Milletlerde sınıfsal çelişkinin ikinci plana itilebileceği kanısında, Sultan Galiyef'e beraberdır; nasıl ki Türki

ye'deki sınıfsal durumun irdelenmesinde **Dr. Şefik Hüsnü** 1/e beraberse! 1920'ler **Türkiye**'sinde gayrı Müslim ve komprador burjuvazi tasfiye edilir; Rum, Ermeni, tüccar ve ağalarının **Anadolu**'da bıraktığı mal mülk ahaliye paylaştırılırsa, (ki öyle olmuştur) sınıfsal bir karşılıktan söz edilebilir mi, şüpheli..."

"...**Mustafa Kemal, Balıkesir**'deki bir söylevinde, siyasal partilerin, gerçekte sınıfsal çıkarları temsilen kurulduklarını belirtmiş, **Anadolu**'da, bu bağlamda çıkarları çatışan toplumsal sınıfların tam anlamıyla olmadıklarını, bu yüzden de hepsinin 'halk' kavramının kapsamı içinde düşünülebileceğini var saymıştır. Başka deyişle emperyalizme karşı 'Ulusal Kurtuluş Cephesi'y/e kazanılan siyasal bağımsızlık savaşıdan sonra, **Ulusal Emek (Sa'y) Cephesi (Sa'y Misâk ı Millisi)** ile ekonomik bağımsızlık savaşına yönelmek istemiştir..." ('Hangi Atatürk', 3. Basım, s. 21, Bilgi Yayınevi, 1996)

Yanılmıyorsam, bu 'program'm adını, **Gazi**, İzmir İktisat Kongresinde koymuştu: "...**programdan söz edildiği zaman adeta denilebilir ki bütün halk için bir 'Sa'y Misâk ı Millisi'**dir; ve böyle bir '**Sa'y Misâk ı Millisi**' etrafında toplanmaktan hasıl olacak siyasi şekil ise alelade bir parti niteliğinde düşünülmemek lazım gelir." (Şubat, 1923)

Son cümle, hiç kuşkusuz, **CHP**'yi 'alelade', hatta 'enayi' bir parti haline düşürenler için, yaman bir 'ırça'dır.

Maarif Misâk ı Millisi...

Tam bağımsız, laik ve demokratik cumhuriyetin kültür politikasında, aynı '**ulusal cephe**' **Tevhid i Tedrisat (Öğretimde Birlik) Kanunu** ile oluşturuluyor.

Neden öğretimde birlik? **Tanzimat** sonrası **Osmanlı**'sı, cidi, üstelik birbirine karşıt, bir kültür '**ikiliği**' yaşıyor: Bir yanda mahalle mektepleri, tekke, medrese ve zaviyeler, harıl harıl, '**üm-met aydını**' yetiştiriyorlar; bir yanda, ecnebi dille öğretim yapan çeşitli Hristiyan tarikatlarının '**misyoner**' okulları, harıl harıl, '**komprador**' aydın üretiyorlar. Bunların ilki, **Osmanlı**'yı geleceği

ne değil, geçmişine çekmek meraklısıdır; ikincisi ise geçmiş *'külli-yen'* reddedip, **Batılı 'metropol'** ülkelere benzemeyi marifet sanıyor. **Osmanlı'nın** son iki yüzyılı, **Tanzimat** ve **Meşrutiyet**, çağdaş ve ulusal kültür sentezini başaramamış bu iki aydın türünün çatışmasıyla geçmiş; neticede **Devlet i Aliyye** batmıştır. **'Sistem'** bu çatışmayı hem tahrik ediyor, hem de hınzırca kullanıyordu.

Tevhid i Tedrisat Kanunu bu zararlı *'iki/iği'* tasfiye edecekti; ulusal, demokratik ve laik cumhuriyetin, bu vasıfları taşıyan çağdaş aydınlarını yetiştirmek için tasarlanmıştı: medrese, tekke ve zaviyeler kapatılıyor; bunların yerine *'münhasıran'* din adamı yetiştirecek imam hatip *'meslek'* okullarının kurulmasını öngörüyordu; onun dışında, cumhuriyetin *'kültür kaleleri'* liseler, çağdaş Türk toplumunun aydın fidelikleri olarak eğitim tarihimizdeki şerefli yerini alıyordu.

Türkiye, 'sistem'e alındıktan sonra (1950 sonrası) **merkez sağ/merkez sol** yönetimleri, meslek okulu seviyesindeki imam hatip okullarını *'liseleştirmekle'* cumhuriyet öğretiminin *'bir/iğini'* bozmuş, yeniden formasyonu *'şeriat'* olan *'ümmet aydınları'* üretmeye başlamıştır; bu yetmezmiş gibi, **Osmanlı'yı** batıran kültür *'ikiliğini'* (karşıtlığını) özellikle istemişçesine, devlet liselerinde ecnebi dille öğretime geçerek, o liseleri bir zamanların *'misyoner'* okullarına çevirmiş; eskiden olduğu gibi, ülkesine ve kültürüne **'yabancılaşmış'** kozmopolit aydınlar sürü sepet ortalığa salıverilmiştir.

Epeyce bir zamandır bu iki ulusal ve çağdaş olmayan aydın tipi, eskiden olduğu gibi birbiriyle dalaşıyor; daha da acısı, aralarındaki hırgürü *'siyaset yapmak'* sanıyor; iki taraf da birbirinden şikâyetçi, halbuki asıl cevabı aranması gereken soru şu: **cumhuriyet aydınlarının yerini, tekrar Osmanlı'nın batış dönemi aydınları alıyorsa, bunun vebali kimin boynundadır?**

Neden hiç kimse **Tevhid i Tedrisat Kanunu'**nu *'delerek'*, **'Maarif Misâk ı Millisi'**ni devreden çıkaran sorumluları aramıyor?

Aramaya kalkışarlarsa, yoksa kendilerini mi bulurlar?

28 Ekim 1996

Müdafaa i Hukuk'un inkılapçı heyecanı, **Jacobin** cumhuriyetçilik rüzgârlarının, olanca hızıyla estiği, 1920'li yıllar. **İzmir**'deki **İktisat Kongresi**'nin sona erişinden yani **Sâ'y Mi sâk ı Millisi**'nden sadece dört gün sonra, Maarif Vekili **İsmail Safa Bey**, bilahere **'Misâk ı Maarif** diye vasıflandırılacak bir tamim (genelge) yayımlıyor.

Bu tamime göre, *'cumhuriyet maarifi, tedrisatta şu maksatları güdecektir:*

"1/ Ulusal duygular güçlendirilmeli, değişik görüşlere ancak ulusal varlığa zarar vermemeleri koşuluyla saygılı davranılmalı. 2/ Yeni kuşaklar, çalışma ve üretici olma düşünceleriyle yetiştirilmeli. Ülkenin kalkınması ancak böyle sağlanabilir. 3/ Uygar dünyada, uygar ve insancıl (hümanist) ülküler taşımak gereklidir..."

İsmail Safa Bey, tamiminde iki de müthiş söz etmiştir ki, birisi aynen şudur: **"...Geleneği uzak geçmişte değil, yarının gelişmelerinde aramalıdır";** ikincisiyse **Condorcet**'den bir alıntı: **"...bana hakkımı verin! Fakat ondan nasıl yararlanacağımı bilmiyorum. Ben halkım!"** (*Türk Devrim Tarihi*, 3. Kitap, 1. Bölüm, s. 67, **Şerafettin Turan**, Bilgi Yayınevi, 1995)

'İki türlü insan'...

Gazi Mustafa Kemal, **Meclis**'i açış konuşmasında, hassas idiktanın üstüne dikkatle basmıştır:

"...milletin ârâ yı umûmiyesinde tespit olunan, terbiye ve tedrisâtın tevhidî umdesinin, bilâ ifate i an tatbiki lüzumunu müşahade ediyoruz." (1 Mart 1924)

Ertesi gün **Halk Fırkası** Grubunda, aralarında şu imzaların da bulunduğu 57 mebus, ünlü **tevhid i Tedrisât (Öğretimin Birliği) Kanunu** layihasını vereceklerdir: **Vâsıf Çınar, Celâl Nuri, Cevat Abbas, Kılıç Ali, Ruşen Eşref, Yahya Galip, Refik Koraltan, Yûnus Nâdi, Şükrü Kaya, Ağaoğlu Ahmet, Recep Peker ve Hacim Muhittin Beyler!**

Kanunun gerekçesinde, bugün bile hepimizin, en çok da 'siyaset esnafı' hin, ibretle okuması gereken şu satırlar da yer almıştır:

"...1839 **Gülhâne Hatt ı Hümâyûnu**'ndan sonra başlayan **Tanzimat döneminde**, sona eren **Osmanlı saltanatı**, **öğretimin birleştirilmesine** başlamak istemişse de bunda **muvaffak olamamış** ve aksine bu hususta bir '**ikilik**' bile meydana gelmiştir. Bu '**ikilik**' eğitim ve öğretim birliği bakımından birçok zararlı sonuçlar doğurdu. Bir milletin fertleri bir eğitim görebilir, iki türlü eğitim bir memleket-te iki türlü insan yetiştirir, bu ise **duygu ve düşünce birliğine ve dayanışma amaçlarına tamamiyle aykırıdır...**" (Aynı eser, s. 69)

TBMM'nin 3 Mart 1340 (1934)'da kabul ettiği Tevhid i Tedrisât Kanunu, böylece ülkenin öğretim ve eğitimini bütünüyle **Cumhuriyet Maarifi**'ne emanet ediyordu. 4. Maddesi, **ilahi-yat fakültesi** ve **imamlık hatiplik** konusunu, çok açık bir şekilde çözmüştü. Madde aynen şöyledir:

"...**Maarif Vekâleti, yüksek diniyât mütehasşısı**ları yetiştirmek üzere **Darülfünûn'da bir ilahiyat fakültesi** tesis ve **imamet ve hitabet gibi hidemât ı diniye ifâsı vazifesiyle mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler kuşat edecektir...**"

Halen yürürlükte olması gereken bu kanunun, bu maddesi ortada dururken **imam hatip** okullarının '**liseleştirilmesine**', kimlerin, nasıl ve neden karar verdiği araştırılmamak mıdır?

Amaçları neydi? Yoksa, '**gerekçede**' altı çizilen '**ikiliği**' yeni-den hortlatmak mı?

'Kültür kaleleri'ni tahrip...

Meraklısı bilmez mi? **Lausanne Konferansı**'ndaki en çetin müzakereler, **Osmanlı** toprağına yayılmış '*misyoner*' kurumları konusunda olmuştur. Adı '*hayır kurumu*' diye geçen '*din, öğretim, sağlık ve yardım kuruluşları*', gerçekte, '**kültür ikiliğini**' hem yaratan hem de keskinleştiren '*odaklar*'dı.

Emperyalist **sistemin**, hemen bütün yeryüzünde uyguladığı kültür emperyalizmi, halkından kopuk, '**sistem**'e kafasından '*bağımlı*' bir aydın türü oluşturmakta; bunlardan geleceğın '*dönekleri*' ve '*işbirlikçileri*' çıkmaktaydı. **Mütareke** yıllarında, bunun türlü türlü örneklerini görmüş olan **Cumhuriyet** Yönetimi, **Lausanne**'da, '*ecnebi*' diliyle öğretim yapan bu okulların çoğunluğunu kapatma imkânını sağlamış, kalan birkaçının faaliyetini de denetim altına almıştı.

Tevhid i Tedrisât Kanunu, '*yükselen yeni neslin*' gerçekten inkılapçı, laik ve demokrat, kısacası ulusal ve çağdaş bir aydın nesli olabilmesi için, '*mevzuat zeminini*' böylece hazırlamış oluyordu. **O halde ikinci Dünya Savaşı sonrasında, cumhuriyetin 'kültür kaleleri' liseleri 'misyoner okulları' gibi ecnebi bir dille öğretime geçirerek, ipi kendi elleriyle boğazına geçirenlere ne diyeceğiz?** Bu yetmezmiş gibi, üstelik aynı hastalığı, yüksek öğretim kurumlarımıza da bulaştıranlara?

Amaçları neydi? Yoksa '*gerekçede*' altı çizilen o melun '**ikiliği**' yeniden hortlatmak mı?

Bu dava, '*Yüce Divanlık*' bir davadır.

30 Ekim 1996

Ecnebinin siyasi ya da ekonomik '*tasallutuna*' karşı, halkı kim uyarır? Aydınlar! Bu yüzden, '**sistem**' başından beri, aydınları '*evcilleştirmeyi*' esas almış; bunun için de, kültürel '*yabancılaştırma*' kullanmıştır. '*Misyoner*' okulları, bu yaygın '*yabancılaştırmanın*' köprübaşlarını oluşturuyor. **Osmanlı'nın** son yüzyılı, bu konuda, çarpıcı bir örnektir; bir göz atmak istemez miydiniz?

"...İngiliz okullarının sayısı 30 civarındadır, bunlarda 131 İngiliz öğretmen ders veriyor, 31 'bible ıvoman' da eğitime yardımcı oluyordu. Öğrenci sayısı, savaş öncesi tahmine göre, 2.996'dır..."

"...19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde, Türkiye'deki kültürel hareketler içersinde, Fransız etkisi 'dominant' (egemen) nitelikte idi; yaklaşık olarak 60 okulda 9.000'e yakın öğrenci okuyordu..."

"...Almanlar etki yönünden zayıf görünmektedir, on on beş dolayında Alman okulunda 1.500 civarında öğrenci bulunuyor..."

"...bu dönemde Amerika'nın Osmanlı İmparatorluğu ile ilgisi kültürel, fakat gelecekteki ekonomik çıkarların temelini de atacak nitelikte idi; yaklaşık olarak çoğu Doğu Anadolu'da olmak üzere 435 Amerikan okulunda 20.000 dolayında öğrenci okuyordu..." {'*Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu*', **Tevfik Çavdar**, s. 85/105, Ant. Yay., 1970)

Bunca okul '*misyoner*' okulu olduğuna göre, elbette ilk amacı Hristiyanlığı yaymak ama, acaba iş orada kalıyor mu?

Gizlememişler ki..

American Board of Mission adına, 1895te bir açıklama yapmış olan Mr. H. O. Dwight 'kalmadığını' açıklıyor. Demiş ki:

"...ticari ilişkiler yönünden 'misyonlar' bu bölgede (Türkiye'de) elverişli bir ortam yaratmışlardır. Bu ortam misyonların iki yönlü çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir. (Dikkat!) 1/ Geniş eğitim düzeni, 2/ Geniş bir basın ve yayın örgütü..."

"...biz bu bölge halkını yalnız bizim sattıklarımızı almaları için değil, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirip yaşatabilecek bir düzeye gelmeleri için de eğitiyoruz. Bu yoldan Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak umundayım. Örgütün devamlı olarak yaşayabilmesi için yapılan harcamalar yıllık altı milyon dolar civarındadır. Amerikalılar Asya Türkiye'sinde daha şimdiden kârlılığa geçen bir iş kurmuşlardır. Bu durum bütün bölge halkının bir gün bizim müşterimiz olacağına dair umudumuzu, gerçekleştirmektedir..." ÇBatı'nın Deli Gömleği', s. 110 ve sonrası, 2. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

E. Mead Earle adındaki bir Amerikalı yazar ise, 'American Missions in the Near East' adlı eserinde, bu saptamayı doğruluyor:

"...misyonların temel işleri ticarete uygun bir ortam hazırlamaktır. İnsanda yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygular, yerli ırkın Batı uygarlığına eğilim duyması Nonucunu vermektedir. Dünya ve Batı uygarlığını yakından tanımaları, o bölgelerdeki halklar gibi yaşama isteğini artırmakta, bunun da doğal sonucu olarak ticari faaliyeti artırmaktadır..."

Sizce, bundan çıkarabileceğimiz sonuç, ne olabilir?

Varılan sonuç...

□

önce şu: Lausanne Anlaşması ile emperyalist kültür 'kirli

liginden' arındırılmış **Anadolu** (eski '*Asya Türkiye'si*'), devlet liselerinde, '*ecnebi*' bir dille öğretimi benimseyip yaygınlaştırarak, eski '*misyon*' okullarının '*işlevini*' aynen bir sömürge yönetimi gibi—üstlenmiş; '*bölge halkının*' onların müşterisi olacağına dair umutlarını gerçekleştirmiş, '*yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygularla*' '*öğrencilerin*' **Batı** '*uygarlığına eğilim duymaları*' sonucunu sağlamıştır. Bu da, yeni yetişen Türk gençlerinde, '*...o bölgelerdeki yani Batı'da/ci halklar gibi yaşama isteğini artırmış ve bunun doğal sonucu olarak ticari faaliyetler artmıştır.*'

ABD Ticaret Bakanlığı, iki yıllık kapsamlı bir araştırmadan sonra '*hızla gelişen on stratejik pazar*' saptamıştır ki, bunlardan birisi de **Türkiye**'dir. Anlaşılan geçen yüzyılın sonunda onların başlattığı, bu yüzyılın ortasından itibaren bizimkilerin yürüttüğü '*yabancılaştırma faaliyeti*' ciddi sonuçlarını vermeye başlamıştır, çünkü hazırlanan bu raporda:

"...a/ hızlı büyüyen bir nüfus, 61 milyonluk bir pazar, b/ çok zengin bir üst sınıf ve gelişmekte olan bir orta sınıf, c/ bulunduğu bölgedeki stratejik konumu, d/ büyüme potansiyeline sahip olması yönünden, Amerika'nın, gerek zengin üst ve gelişmekte olan orta sınıfa dönük olarak tüketim malı ithalatını artırabileceği, gerekse büyüyen bir ülkenin ihtiyaç duyabileceği altyapı projelerinde rol alabileceği belirtiliyor..." (Milliyet, 16 Ağustos 1995)

Lokanta, meyhane, mağaza adlarından dergi, gazete hatta TV programı adlarına kadar bulaşan yoğun dil '*kirlenmesinden*' söz etmek istemiyorum, o ayrı ve bir o kadar acıklı bir bahis!

Siz, hâlâ ecnebi dille öğretimi savunarak, **İstiklal Harbi** şehitlerinin kemiklerini sızlatın!

kasım '96

**nerede
yanlış
yaptık?**

TÜRKÇÜLÜK' NE, 'IRKÇILIK' NE?

1 Kasım 1996

Sosyalist sol, '**Türk Ocağı**'na iyi bakmazdı: '*ırkçı/turana yunası*'deniliyordu: nasıl **Ziya Gökalp**, 'ır/cçı/turancı *sosyolog*' diye küçümsenmişse! Peki '*ırkçı*' değiller miydi, '*turancük hayalleri*' kurmadılar mı?

Yanılmıyorsam, Naziliğin çekim alanına düşünceye kadar, ırkçıdan çok Türkçü'ydüler; **Turan imparatorluğu** hayali, doğrudan doğruya **Devlet i Aliyye**'nin bir imparatorluk olmasından geliyordu: **Batı**'da kaybedilen topraklar, **Doğu**'da kazanılacaktı. Gerçekte **Pan/Turanizm** de, **Pan/İslamizm** de, son **Osmanlı** '*mü neuerânı*'nın, bir türlü vazgeçemediği imparatorluk, '**cihangirâne bir devlet olmak**' rüyalarının sanata ve politikaya yansımalarıdır.

Gazi Mustafa Kemal bunu. pek güzel anlamış, cumhuriyeti demokratik ve laik fakat en önemlisi ulusal ve üniter bir devlet olarak tasarlamıştır: **Nutuk**'da okumuşsunuzdur, **Pan/İslamizm**'i ve **Pan/Turanizm**'i, birer apandisitmiş gibi kesip atar.

Öyledir de, zaman zaman, acaba neden o ilk '**Türk Ocakları**'nı biraz erken mahkûm ettiğimizi düşünürüm?

Asıl 'amaç' neydi?..

Ziya Gökalp ve **Hamdullah Suphi**, onları 1913te kuruyor. Anlamli tarih, Balkan Hezimetinin hemen sonrası! Gerilerden bir yerden **Pan/Turanizm** etkili olsa da, (aynı '*hayal*' **Sultan galyef**'i de etkilemişti) asıl amaç, imparatorluğu oluşturan Sırp, I lırvat, Rum, Bulgar vb emperyalist destekli etnik grupların '*milli*

yetçilik iddialarına karşı, artık muhtevasını kaybetmiş '*Osmanlılık*' kavramıyla değil, **Devlet i Aliyye**'nin '*unsur u aslisi*' Türklük kavramıyla dikilmiş olmalarıdır. Harıl harıl, kendini Müslüman diye tanımlayan ahalide, Türklük bilincini uyandırmaya çabalıyorlardı. **Kurtuluş Savaşı**'ndan sonra, **Ziya Gökalp**'ın **Gazi**'ye iltihakı, **Pan/Turanizm** hayalinden vazgeçmesi neyi belirtir? '**Türk Ocakları**'nın, ırkçı/turancı olmaktan çok söylem öyle görünse de Türk'ün ulusallığını ve bağımsızlığını savunduklarını değil mi? Hem de kimlere karşı? '**Sistem**'in güçlü yayılmacı devletlerine! Peki bunda hiç mi antiemperyalist bir eda yoktur?

'**Türk Ocakları**'nın yayın organı '**Türk Yurdu**'nda, 19. yüzyıl sonlarında en karanlık dönemini yaşayan Türklük dünyasının bütün önemli düşünürleri yazmışlardır. **Sultan Galiyef**i ve **Nur Molla Vahidofu** incelerken hayretle görmüştüm ki, Volga Tatarlarının **Lenin** ve **Trotsky**'e kabul ettirdikleri ilk birlik anlaşmasında, **SSCB**'ne katılacak Türk Cumhuriyeti, **Kazan**, **Kırım** ve **Buhara** Hanlıklarını içeren büyük bir **Turan Sosyalist Cumhuriyeti** olacaktı. Sonraları **Stalin**'i **Galiyef**'e düşman eden de budur. Daha da şaşırdığım nedir? **Galiyef**'in **Türkiye Komünist Fırkası**'nı örgütlemekle görevlendirdiği **Mustafa Suphi**'nin de, Fırkanın Umumi Kâtibi **Ethem Nejat**'ın da, daha sonra benzer görevleri üstleneceklerden **Şevket Süreyya**'nın da kimbilir daha nicelerinin de birer **Türk Ocağı** aydını olması mı?

Buradan bakınca '*Türkçülük*' davası, yüzyılın başında bir Nazi ırkçılığı olmaktan çok, **Batılı** emperyalist '**sistem**'e karşı anti-emperyalist bir '*Mazlum Millet Hareketi*' olarak görünmüyor mu? Hadi 40 karanlığının duman edilmiş sosyalist solu, o perişanlık içinde, böyle bir tefrik yapamıyordu; 1931'de kapatılmış da olsa, **Türk Ocağı** '*aydınlarının*' '*mahiyetlerinin*' ne olduğunu bilmeleleri, '**Her ırkın üstünde Türk ırkı**' gibi Nazi sloganlarına kapıl mamaları gerekmez miydi? 40 karanlığından geçtim, hanidir **Ülkü Ocakları** diye süren '*hareket*', günümüzde bile, anlamını kaybetmiş '**soğuk savaş**' temalarını tekrarlayıp duruyor; daha kötüsü, İslamcı bir '*sath ı maile*' kaymış gibidir; onun yerine acaba '*Türkçülük Hareketi'nin* yüzyılın başında, **TKF**'nin kuruluşuna ve ideolojisine '*katkısını*' merak etmemeli midir?

O zamanki 'müşterek zemin', sakın antiemperyalizm olmasın?

'Yurttaş' yerine 'kandaş' mı?

Cumhuriyet, **Türk Ocakları**'ndan neden rahatsız olmuştu?

Muhtemelen 'ittihatçılığın', daha çok da **Enver Paşa** 'turan cılığın' yuvası olmaları kuşkusundan! İtalyan ve Alman faşizminin **Türkiye**'deki 'köprübaşı' olabileceği kimsenin aklına gelmemişti. Oysa 40 karanlığının 'Türkçüleri' 'yurttaş' hitabını 'kandaşla' değiştirecek kadar, işi **Rosenberg** ve **Gobineau** 'ırkçılığına' dökmüşlerdi; **Mihver**'in mağlubiyeti kesinleşince o rüya sona erdi; fakat bu defa da, 'soğuk savaş'ta, 'sistem'in geliştirdiği antikomünist sloganları, 'ülkücülüğün' ideolojisi sanmak gafletine kapıldılar. Kimbilir, gittikçe 'İslamcılığın' çekim alanına girmeleri, belki de **SSCB**'nin dağılışımdan sonra antikomünizmin anlamı kalmadığı için, kendilerini 'boşlukta hissetmeleri'nden doğuyor. İçlerinden pek azı Türkçülüğün' yüzyılın başında ifade ettiği manayı kavrayabilmiş; **Galiyefçi** tavrın, Türk'ün antiemperyalist kurtuluş hareketine, eldiven gibi uyduğunu görebilmiştir.

'Soğuk savaş' aydını, bağımlıdır, üstelik manipölasyon aydınıdır. 'Türkçülük', 19. yüzyıl sonunda bütün soyları ve boylarıyla 'esarete düşmüş' Türklüğün, onu esir eden emperyalizmlere (İngiliz, Fransız, Rus vs) karşı kurtuluş ve bağımsızlık hareketiydi; bu zeminde **Mustafa Kemal**'le **Sultan Galiyef**, **Yusuf Akçura** ile **Ziya Gökalp** aynı hizada görünüyor; aksi halde, **Gazi**, fikir platformu basbayağı **Galiyef**'in 'mazlum milletler' tezi olan '**Kadro Hareketi**'ne, onca destek verir miydi?

4 Kasım 1996

İnsan, elinde olmadan hatırlıyor. Serde şairlik yok mu, sıra arkadaşıma sormuştum: " *Edebiyat hocamız kim?*"; cevabı, **141** **142**'den hüküm giymiş, liseden siyasi belgeli bir öğrenciyi allak bullak edebilirdi: " **Nihal Atsız!**" Onu '**Bozkurtların Ölümü**' adındaki romanından tanırdım; o yılların (1940'lar) ırkçı/turancı hareketinin liderlerindendi; yanılmıyorsa **'Bozkurt'** başlıklı bir dergi çıkarırdı. Edebiyat hocam, bu adam olacak öyle mi?

Arnavutköy'le **Bebek** arasında iki zarif bina görünürdü ki, '*çifte saraylar*' diye anılırdı; **Boğaziçi Liseleri**, işte bu '*saraylar-da*' örgütlenmiş; müdürü **Hıfzı Tevfik Bey**, olayın farkında değil, beni alelaide belgeli bir öğrenci gibi alıyor; iki ay sonra belgenin '*siyasi mahiyeti*' anlaşılacak, palas pandıras **Gâvurdağları**'na, (**Bahçe/Adana**) postalanacağım.

İki ay boyunca, **Atsız** hocam oldu: **Hitler** gibi, gerçekten perçemi geniş alnına düşerdi ama, namuslu ve dürüst bir adamdı; herkesi şaşırtan özelliği, kimi derse kaldırsa **Akif'in İstiklal Marşı**'nı tam metin ezbere okumasını istemesiydi. Çoğu beceremez, süklüm püklüm, sırasına dönerdi. İlk becerenlerden biri olmuştum, beni gözü tutmuştu sanıyorum. Yüksek sesle, kavga eder gibi konuşur, derslerinde ırkçılık/turancılıktan söz etmezdi; daha çok kültürümüzün, **Asya** kökeninden koparılmak istenmesinden yakınıyordu, öteki Türk kültürlerine '*yabancılaşmış*' olmamızdan!

Birkaç yıl sonra, **Sansaryan Hanı**'nda bir gece; **Atsız**'la aynı hücrede, *epeyce* yatmış olan **Selâhattin Usta**; fısıltıya benzer sesiyle, diyecekti ki: " *...fena adam değildi, hanidir yalnızım, arkadaşlığımı aradığımı oluyor.*"

'Eski defterler'..

Mihver'in İkinci Dünya Savaşı'ndaki prestiji, 'zaferlerinin' çekim gücü, eski Türkçüleri, Türklerin tarihleri boyunca asla benimsemediği bir ırkçılığa sürüklemişti. Sebebi belli: ırkçı/turancı kesimi, Nazi zaferinden Sovyet tutsağı Türk kavimlerinin kurtuluşunu bekliyordu; 'turancılığın' o zamanki 'muhtevası' bu: Kırım Almanların eline geçince, İstanbul'dan oraya iki 'yönetici' gönderilmiş; Alman gizli servisleriyle, esir Türklerin kurtarıldıktan sonraki gelecekları pazarlık konusu yapılmıştır.

S S C B Dışışleri Dairesi, zaferden sonra, Alman Dışışleri arşivinde eline geçirdiği belgeleri yayımlamıştı; o belgelerde inanılmaz şeylere rastlanır; bu arada elbet o pazarlığın cereyan ediş şekline de! Dahası günahları boynuna bazı Türkçülerin, hangi utandırıcı koşullar altında, ırkçılığa yuvarlandıklarını açığa çıkaran, şu türden 'şifreler' de dikkati çeker. 5 Aralık 1942, gece saat 02.30'da 'özel treninden', Nazi Dışışleri Bakanı Von Ribbentrop'un, Ankara'daki Alman Büyükelçisi Von Papen'a çektiği, 1.526 sayılı telgrafın metni, aynen şöyledir:

"...büyükelçiye özel/20 Kasım tarihli ve A/6154 numaralı raporunuza cevaben, Türkiye'deki dostlarımızı içinde bulundukları güç durumdan kurtarmak üzere, size beş milyon altın Alman Markı iletilmesini emrettim. Bu parayı cömertçe, kullanmanızı ve bana raporla durumu bildirmenizi rica ederim/Ribbentrop" ('Alman Dışışleri Dairesi Belgeleri/Türkiye'deki Alman Politikası' [1941 1943], s. 87, Havass Yayınları, 1977)

Ankara'nın, Mihver savaşı kazanır görünürken göz yumduğu ırkçılık/turancılık faaliyeti, Müttefikler ('sistem') ağır basmaya başlayınca derhal dertop edilmiş; artık hepimizin alıştığı 'dış mih-raklar' suçlamasıyla, 'elebaşları' sıkıyönetim savcılığına verilmişti.

Sansaryan Hanı'yla öyle tanıştılar.

Ne hazin kader!..

'Soğuk savaş' eski ırkçı/turancıların 'ardıllarını' 'ülkücü'ye

dönüştürdü demiştim: **yola**, '**sistem'e karşı olan 'Türk Ocaklarından çıkıp, sonunda, 'sistem'in emrindeki 'Ülkü Ocakları'na ulaşmak, ne hazin bir kader!** Gerekçe değişmez: Komünizme tutsak olmuş Türkleri kurtarmak! Pratikte bu, ülkedeki '*mevhum*' bir komünizm '*tehdidiyle*', mücadeleyle yozlaşır? Böyle bir tehdit gerçekten oldu mu? Yıllardır bunu kendi kendime sordum.

'**Soğuk savaş**' bitti, **SSCB** artık yok, '*tutsak*' Türkler özgür ve bağımsız, bizi pek de umursamıyor; hepsi iyi hoş da, acaba **Türkiye'nin** ve dünyanın başı beladan kurtuldu mu? Hele '*mazlum milletler'in*? **Bosna Hersek'in**, hatta bütünüyle **Yugoslavya'nın** başına gelenler nedir? **Çeçenistan'daki** kanlı oyunu, komünistler mi sahneye koyuyor? **Azerbaycan'ı Ermeniler'e** işgal ettiren; hangi güçtür? **Afganistan'daki** • iç çatışmayı kim körükledi? '**Türkiye'yi** sürekli bir anarşi ortamında tutup, yıpratmak isteyen, '**Moskova ajanları**' mı? Bence, '**soğuk savaş**' aydınlarının en tipiklerinden olan, eski ve yeni **ülkücüler'in**; bu sorular üzerinde, derinlemesine düşünmesi zorunludur.

Hepsine tek bir cevabın bulunduğunu, hele bu cevabın **Batılı** emperyalist '**sistem**' olduğunu fark edince, belki eski **Türk Ocakları'nın** bağımsız, gururlu ve haysiyetli Türkçülüğüne dönmeyi bileceklerdir: **Gazi Mustafa Kemal, Sultan Galiyef, Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Mustafa Suphi, Sadri Maksudî, Şevket Süreyya** ve bütün diğerleri, onları, orada bekliyor.

'YURTTAŞ' YERİNE, 'TÜKETİCİ' YETİŞTİRMEK!.

6 Kasım 1,1m

Niyazi Berkes'i hep, dudaklarındaki belli belirsiz tebessüm, gözlük camlarındaki pırıltılarla hatırlıyorum. **Kanada**'dan **Ankara**'ya geldikçe, o tarihte çalıştığım yayınevine uğradı. Onu, **'Yurt ve Dünya**'daki yazıları, *'Solcu Profesörler'* davası boyunca izlemiş; 60'lı yıllardan itibaren her yayımladığı eseri, dikkatle okumuştum. **'Hangi Batı**'yı gönderdiğim zaman, yüreklendirici bir mektup yazmıştı.

Oturur (yaldızlı bardaklardaki demli çay, camların ardında **Tunalıhilmi Caddesi**'nin uğultusu), yakın tarihimizden bahsederdik: **"Aynanın İçindekiler"** romanlarını oturtmak istediğim, sosyal ve ekonomik *'tabam'*, tartışmak istiyordum; engin ve yoğun, bilgi birikiminden yararlanmak. En çok da **Müdafaa i Hukuk**'un itici gücünü oluşturan temel ilkeleri, sonradan nasıl değerlendirdiğimiz konusunda!

Bir keresinde, demiştim ki: **"...İkinci Dünya Savaşı, sonra 'soğuk savaş', Müdafaa i Hukukun gerçekleştirdiği laik, demokratik ve antiemperyalist cumhuriyeti, tahrip etmedi mi? Vitrindeki Atatürk, ulusal demokratik 'devrim'in ve antiemperyalist halk kurtuluş savaşının lideri, Mustafa Kemal'e ne kadar benziyor? Cumhuriyetin 'erken' döneminde, son derece önemli sayılan fikirler ve değerler, biri 'sıcak' öbürü 'soğuk' iki savaşla, ya geçersiz, ya da tehlikeli sayılmaya başlamadı mı?"**

Niyazi Berkes, dudaklarında yine o belli belirsiz tebessüm, gözlük camlarında yine aynı pırıltılar, çayını yudumlaya yudumlaya

beni dinlemiş; sonra, düşünceli bir sesle: "...bu söylediklerin..." demişti, "... etraflı olarak tartışılmaya değer bir tez!"

Ortaöğretim yıkılmıştır...

Bence **Tevhid i Tedrisat Kanununun**, 'ecnebi' öğretimi yapan liselerle bir yandan, imam hatip okullarının 'liseleştirilme siyle' öbür yandan delinmesi, **Müdafaa i Hukuk** ideolojisindeki 'tahribatın' en çarpıcı örneğidir: Günümüzün 'aydını', ne **Osmanlı** 'müneuuen'dir, ne de **Cumhuriyet** aydını; yeniden, daha farklı şartlar altında hortlatılmış **Tanzimat** 'ikiliği'nin seri halinde ürettiği; kimisi yarı levanten yan komprador; kimisi yarı ümmetçi yarı mistik yapay bir 'fip'tir ki, asıl yetiştireceği yeni nesiller düşünülünce, insanı ürkütüyor.

Bazıları sözde 'muhafazakâr', sözde 'milli ve manevi değerleri' savunuyorlar; işin gerçeği o ki **Milli Eğitim**'i, 'milli' olmaktan çıkaran onlardır, yavaş yavaş din eksenine kaydırıyorlar. Bazıları 'liberal', sözde '**Batılı değerleri**' savunuyorlar; işin gerçeği o ki, eğitimi her geçen gün biraz daha kozmopolit bir eksene kaydıran onlardır. Niye uzağa gidelim? Edebiyat dersinde başarısız öğrenciye, üst sınıfa devam hakkını bunlar tanımadı mı? Ne demek bu? Edebiyat, ulusal dil ve edeptir, bu ikisi ulusal kültürün ana harcıdır; sen İngilizceden başarısız 'çakmış' sayar, edebiyattan başarısız sınıf geçirirsen, dilini ve edebiyatını kendi ellerinle boğmuş olmaz mısın? **Çocuklarda Cumhuriyet'in aradığı yurt ve millet bilincini, ancak dil/edebiyat ve tarih bilgisi ve bilinci yaratıyor; bunlar da 'kul' değil 'birey', 'tebaa' değil 'yurttaş' olan, Cumhuriyet aydını!**

'Soğuk savaş', en çok da o, ortaöğretimi yıkmıştır. Zararın neresinden dönülse, kâr; **ortaöğretimde ecnebi dille öğretime kesinlikle son verilmeli. İmam hatip liselerine laik kimlikleri geri verilmelidir;** çünkü Cumhuriyet'in 'erken' dönem 'müfredatının'usul usul önce 'sulandırılması', gittikçe 'ortadan kaldırılması', yetiştirilen öğrencilerin hem bilgi düzeyi ve kalitesini düşürmüş, hem de yurttaşlık vasıflarını hırpalamıştır.

Yoksa arzuladıkları zaten bu muydu?

'Sistem'in istemediği...

Gazi'nin 'bizzat' elden geçirdiği **'Medeni Bilgiler'** kitabını gördünüz mü? Günümüzde, değme üniversite öğrencisinin kavrayamayacağı bir yoğunluktadır. Liselerde okutulurdu. Bizim neslimiz, hangi disiplinleri okumadı ki? Sırasıyla edebiyat ve tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, psikoloji ve mantık, hatta estetik ve astronomi! Bu kapsamlı **'müfredat'**, öğretimin ciddiyeti, sınıf geçmenin zorluğu, yetiştirilecek 'yurttaş'ın, ulusal demokratik devrimin temel ilkelerini benimsemesini, onlarla adeta **'özdeşleşerek'** yetişmesini öngörüyordu. O yıllarda **'lise mezunu'** bir genç, aldığı eğitimle hem yurt hem de dünya sorunlarını anlayabilecek, dahası tartışabilecek bir 'yurttaş'tır. Oysa **'soğuk savaş'**ın (**'sistem'in**) en istemediği de bu!

Ortaöğretim hanidir, sıradan 'tüketici' yetiştirmeye yönlendirilmiştir; hem de 'enayi tüketici'! Bir vakitler 'misyoner' okullarında olduğu gibi, 'yerli halka' Batılıya 'benzemek' için, Batılının 'değerlerini kabul etmek', 'onun ürettiği malları kullanmak' alışkanlığı aşılanıyor. İmam hatip liselerinde ise ümmet sentezinin kalıcı değerleri tartışılacak yerde, Cumhuriyet aleyhtarı bir atmosfer yaratılarak, kültürdeki 'birliği' bozacak öteki 'kutup' oluşturuluyor. Bilmez değilsiniz ya, 'sistem'in, denetimi altında tutmak niyetinde olduğu öteki ülkeler için, öteden beri seçtiği ve kullandığı metod aynıdır:

'Böl ve yönet!'

YA 'SOSYALİST AYDINLAR?.

8 Kasım 1996

Kıyamet **Aziz Nesin** konuşunca kopmuştu: toplantıyı az önce *'basan'* heyecanlı gençler, bir ağızdan bağıyorlar! "**Moskova**'ya! **Moskova**'ya!" Gerilim öylesine yükseldi ki, alçak tavanlı salon patladı patlayacak! **Mehmet Ali Aybar** sakin konuşması, biraz da mehabetiyle, ortalığı yatıştırıyor; sonuç yine de tatsız olacak, toplantı çıkışında **Aziz Nesin**, 'mi//i *heyecan*' tarafından hır palanacaktır. **Rıfat İlgaz**'la beraber çıkmıştık; o hazin sahnenin sonuna uzaktan şahit olduk; polisin müdahale etmediğini görünce, donup kalmıştık.

27 Mayıs sonrası, **İstanbul. Yeşilçam**'dan ümidimi kesmişim: *'lumpen'* oldukları için *'lumpen sineması'* yapanlardan değil; *'ilericiyim'* diyerek *'lumpen sineması'* yapanlardan, bıktığım için! Birden, evi barkı dağıtıp, **Paris**'e gitmeye karar verdim; o günlerde, bir davet: *'sosyalist aydınlar'* yeni bir yasal parti *'imkânını'* tartışmak üzere, **Beyazıt**'ta bir salonda toplanacaklarmış, beni de çağırıyorlar; salon, hantal bir hanın bilmem kaçınıcı katındaki, o salon işte.

'**Savaş**'ın ve '**soğuk savaş**'ın *'kılıç artığı'* bir avuç işçi ve aydın, biraraya gelmiştik; içimde menhus, o kötü duygu: *'...mutlaka olay çıkacak!'* Daha önce, **Çiçek Palas**'ta yaşadığımız, **Nâzım Hikmet'i Kurtarma** toplantısının, bıraktığı izlenim!' Korktuğum başımıza geliyor ama, o kadar vahim değil. Galata Yolcu Salonundan, **Marsilya**'ya müteveccihen hareket ederken içimde kalın bir kötümserlik **istanbul**'un silüetine son defa bakıyorum; iyimser olabilir miyim: pasaportumu bile, aylarca uğraştan sonra, ancak **İçişleri Bakanı**'nın özel izniyle alabildim.

60'lı yılların ortasında **İzmir**'e dönünce gördüğüm nedir? O ilk toplantı, görkemli bir meyve vermiş: **Türkiye İşçi Partisi (TİP)**, halkın desteklediği ilk sosyalist partisi olarak, seçimlere katılıyor.

Başarılı da olmuştu.

Bir anı, bir 'tespit'...

'**Tornacı**' **Ömer (Karaman)**, ekmeğine sigarasını katık ederdi. Ekmek dediğim hapisane 'tayını'. O yaşında bunun ne acı bir gerçeği gizlediğini çıkaramıyorum: '**Tornacı**' **Ömer**, müzayede içindeydi, '**Partisi**' ona bakamıyordu. Eski **İzmir Hapishanesinin** 2. Ferânesi'nde, akşam el ayak çekilince, hücremize damlar, **Moskova**'ya nasıl gönderildiğini anlatırdı:

"...o seneler **Aydınlık**' çıkıyor. **Parti'nin büyükleri** Dr. Şefik Hüsnü ve Şevket Süreyya, **KUTV'da okumaya gidecekleri ikisi tespit ederdi; iddia oydu ki, Doktor' daha ziyade münevverlerin' gitmesine taraftarmış; bizim gibi amele takımını gönderen ise, Şevket Süreyya...**"

Söyledikleri belleğimin bir köşesinde kalmış, bilinmez kaç yıl sonra aynı '**tespit**'e, **Abidin Nesimi**'nin kitabında rastlamayayım mı? **Hasan Ali Ediz**'in '**gözlemlerini**' naklederken, aynen şöyle diyor:

"... **Şefik Hüsnü grubunun KUTV'a gönderdiği kişiler, yüksek öğrenim öğrencileriydi; buna karşılık Şevket Süreyya grubunun seçtiği kişiler, işçilerdi; sonradan KUTV'a gönderilenlerle yaptığımız sayılmalarda, yarıdan çoğunun Şevket Süreyya grubunun gönderdikleri olduğunu saptadık...**" (*'TKP'de Anılar ve Değerlendirmeler*' [1909 1949], s. 127, Promete Yayınları, 1977)

Çıkardığım sonuç, '**hareketin**' mantığı ve diyalektiği açısından, bana, son derece doğru görünmüştür: sosyalist bir partinin lıbana ulaşması, işçiyle aydını aynı potada eritmesiyle mümkün Olabilirdi, ancak; aksi halde, '**sosyalistler**' kendi aralarında '**seçkin**' bir aydınlar kulübü olarak kalırlardı.

Türkiye İşçi Partisi'ne kadar, öyle kalmamışlar mıdır?

TİP'in önemi...

'Savaş'ın ve 'soğuk savaş'ın, 'sosyalist aydınları' nasıl etkilediği, öbür aydınları nasıl etkilediği kadar belki daha da çok önem taşıyor; şundan ki, sosyalist hareketin büyümesi ve yayılması, aydını ile emekçisini birbirinden ayırarak değil, ancak 'özdeşleş tirerek' mümkün!

Oysa **KUTV** neslinden sonra, hareketin içindeki işçi sayısı gittikçe azalmış; **Türkiye**'de 'sosyalist aydınlar' münhasıran üniversite çevresinden, öğrenci ya da öğretim üyeleri arasından; ya da sanatçı çevresinden, şair, romancı, ressam, oyuncu arasından 'çıkmaya' başlamıştır. Siyasi Polis'in ve Sıkıyönetim Savcılıkları'nın dosyalarını incellerseniz, 1940 ile 1960 arasında suç mevzuunun çokluk dergiler, gazeteler, kitaplar hele hele, şiir kitapları olduğunu hayretle görürsünüz: **A. Kadir**, Sebat Basımevi'nde 300 adet basılan 'Tebliğ' adlı şiir kitabı için sürülmüştü.

Türkiye İşçi Partisi'nin önemi, galiba burada yatıyor; bu kırsıldöngüyü o kırabilmiş **DİSK**'le beraber, kısmen onun yardımıyla sosyalizmin önerdiği ve özlediği 'özdeşliği' tesis edebilmişti.

11 Kasım 1996

'Soğuk savaş' öncesinde 'sosyalist sol' bir yengeç sepetidir.

40 karanlığı! Sosyalizm konusunda kitap bulabilmek, ne mümkün: hem yasak, hem tehlikeli! Bazı 'eskiler' **Kerim Sâdi'nin, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın** 30'lu yıllarda çıkmış eserlerini verirse, okuruz. Hayatımın en şâyân ı hayret olaylarından birisi, **Dr. Hikmet'in** (ona 'Tıbbiyeli' Hikmet derlerdi, gizli **TKP'nin** Gençlik Kolları'nı yönetirmiş) **Nâzım Hikmet** aleyhine yazdıklarını okuyuşumdur: '**Tarihi Materyalizm Kütüphanesi**' neşriyatından bu kitabın, başlığı aynen şuydu: '**Marksizm Kalpazanları Kimlerdir? Tip No: 2, Nâzım Hikmet**'. Nasıl iyi mi? (Tip No: 1, **Kerim Sâdi**) '*Doktor*', **Nâzım Hikmet'in** neden dolayı '*Marksizm kalpazanı*' olduğunu, kanıtlamaya uğraşılıyor. Sosyalizmin 'ne olduğunu', 'neyin mücadelesini yaptığını', **Nâzım Hikmet'ten** öğrenmiş bir gencin uğrayacağı '*sukut u hayâli*' düşünebilir misiniz?

Benzer suçlamaları sonraları çok gördük, galiba kanıksadık da! Gerçi sosyalist sol, yalnız ülkemizde değil, bütün yeryüzünde en çok tartışma yaşayan siyasi hareketlerden biridir; aynı yıllarda **Sovyetler'de** de '**İşçi muhalefeti**', '**Galiyef muhalefeti**' ve '**Troçkist muhalefet**' gibi çeşitli '**oppozitsiya**'lar çalkalanıyordu ama, **Türkiye'nin** sorunu farklıdır ve acıdır: ülkemizde tartışma, hiç değilse işçi sınıfıyla özdeşleşmiş '*yekpare*' bir hareket içinde (leçmiyordu; tam tersine, çekişmenin temel nedeni belki de '*hareketin*' halka 'yabancı' kalması, onunla bir türlü özdeşleşemeyen bir '*aydınlar kulübü*'nü andırmasıydı: başarısızlık, az çok halka

ulaşabilmiş olanların, diğerlerince insafsızca suçlanmasına yol açabiliyordu.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın, Nâzım'ı ve Kerim Sadi'yi 'kalpazanlıkla' suçladığı 30'lu yılların ortalarına doğru; yanlış bilmiyorsam sosyal hareketimiz beş ya da altı fraksiyona bölünmüştü; ve bunlar, Avrupa'da ve Türkiye'de gittikçe 'yükselen' faşizme rağmen, yapacak başka şey kalmamış gibi, bir güzel, birbirlerini karalıyorlardı.

Komintern'in TKP'ni yok saydığı tarih, bu tarihtir.

Surdan burdan 'alıntı'...

Tuhaf ama gerçek: sosyalizmin '*beynelmilel*' karakteri, **Osmanlı** sosyalizminde, komprador/kozmopolit bir nitelik olarak görünüyor: 1900'lerin **Selanik** şehrinde, **Benaroya** ve arkadaşları ki Musevidir **Sosyalist Amele İttihadı** ile işe başlamış, **II. Enternasyonalce** ilişki kurmuşlardı ama, acaba **Osmanlı** amele siyle bir ilişkileri olmuş muydu? **Meşrutiyet** sonrası sosyalizmi ya **Almanya** üzerinden **Spartakistler**'in rüzgârıyla gelmiş; ya da muhtelif **Balkan** ve **Kus** Tcomitacılığı'nın etkisinde kalmış! Kendi hesabıma, '**İştirakçi**' **Hilmi Bey**'in **İdrâk** gazetesiyle, **Anadolu'daki Halk İştirakuyûn Fırkası**'nım dışında, '*milli ve mahalli*' bir nitelik ve özellik taşımaya heves eden bir '*hareket*' göremedim. •

Ne kadar '*beynelmilelci*' olsalar da, dış '*hareketler*' kendi ülkelerine göre sosyalizm '*modelleri*' geliştirebilmiş, işçi sınıfıyla ve halkla ilişkilerini bu bazda pekiştirmişlerdir: Sovyet sosyalizmine, neden Marksist/Leninist denilmiş sanıyorsunuz? **Lenin**'in az mı katkısı olmuş? Peki **Narodnik Hareketi**'nin bu arada **Narodna ya Volya**'nın dahası **Çenişevskiy, Herzen** ve **Plekhanof**un **Lenin**'e katkısı küçümsenebilir mi? O yüzden değil midir ki, **Frankfurt Filozoflarından Herbert Marcuse**, ünlü kitabının adını '**Sovyet Marksizmi**' koymuştur.

Türkiye'de sosyalist sol aydınların başarısızlığı, bes belli burada yatıyor: TİP'in bazı çabaları bir yana bırakı

İrarsa, halkın benimseyebileceği bir sosyalist kalkınma modeli öneremiyorlar: bütün önerileri, tanzimat 'alafrangalığı' çerçevesinde, surdan burdan 'alıntı'!

Soyutlayıcı 'boşluk'...

Bunda **Komintern**'in, başından itibaren **Kemalizm**'i desteklemesi, olumsuz bir rol oynamış olabilir; muhtemelen bu sebepten, Kemalistlerin antiemperyalist, laik ve demokratik kurtuluş, kuruluş ve kalkınma '*modeli*' sosyalist sol tarafından da benimse-nip desteklenmiştir; buna, pek yanlış yapılmıştır da denemez.

Gel gör ki **Türkiye**'de **rejim**, **30**'lu yılların ortalarından itibaren, faşizan bir '**totaliterleşmeye**' yönelip, temel ve ana istikametinden sapınca; '**sosyalist sol**'un, kendi bağımsızlık ve kalkınma modelini, Türk halkına sunması gerekmez miydi?

Ondan geçtik, aslında **Gazi**'nin başından sımsıkı tuttuğu antiemperyalist tavra bile tam anlamıyla sahip çıkılamıyor; öyle ki gün geçtikçe '**sosyalist sol**'un '**ilericiliği**', akıl almaz bir şekilde '**tek parti**'nin '**ilericiliğiyle**' çıkışıyor. Hep bilirsiniz, bu bir altyapı '**ilericiliği**' değildir, '**alafranga**' bir kültür, yani üstyapı '**ilericiliğidir**'; neticede '**sosyalist sol**'u da, '**sosyalist aydınları**'da, işçi sınıfından ve halktan soyutlar, '**seçkindi**' bir boşluğa mahkûm eder.

O '**boş/u/c**' ülkemizde '**hareket**'in amipler gibi bölünerek çoğalmasına fakat güçsüzleşmesine, bu yüzden de karşılıklı suçlama ve atışmalara düşmesine neden olmuştur. Buna bir de, hiç eksik olmayan ağır ve şiddetli siyasi baskıyı eklerseniz, sosyalist Türk aydınının '**soğuk savaş**'a hangi ortamda girdiğini kestirebilirsiniz.

'SOĞUK SAVAŞ'IN 'SOSYALİST' AYDINI

13 Kasım 1996

André Malraux'nın '**Kanton'da İsyân**'daki (Les Con guérants) **Borodin**'i, bir roman kahramanı değil, sahici bir bolşe viktir: **Kanton** ayaklanmasında **Komintern** Murahhası olarak bu- lunuyor. Yıllar önce **Yön**'de yazmıştım: Tesadüf eseri aynı **Boro dln, Müdafaa i Hukuk Ankara**'sında sanırım aynı sıfatla ya- şamış; bunu **Tibor Mende**'nin '**Dcs Mandarins à Mao**' adlı eserinden (Le Seuil, Paris, 1962) hayretle öğrenmişim:

"... **Kuomintang**'m yeniden teşkilatlanmasına yardım etmek üzere yanındaki asker ve sivil uzmanlarla, daha önce Türkiye'de **Mustafa Kemal**'in yanında buna benzer görevlerde bulunmuş olan **Mihayıl Borodin** **Kanton'a** gel- di." (s. 66/67) (Yön, 4 Haziran 1967)

İlginç olan ne? **Çin**'in o yıllardaki kalkışması da, **Anado- lu**'daki kalkışma da, birer '*silahlı ey/em*'dir; öyledir, ama çok çar pici nitelikleri var: a) Halk tarafından '*kendiliğinden*' (**spontané**) olarak başlatılmışlardır; b) Bireysel değil, toplumsal direnişlerdir.

Kıssadan hisse: **III. Enternasyonal**, sosyalist eylemde '*şid deti*' ancak bu iki niteliği taşırsa '*benimsiyordu*'; örgütlü '*bireysel şiddet*' (yani terrorisme) **Komintern**'in kitabında yoktu.

Bunu sinek pislemedik bir yere yazar mısınız?

'Sosyalist sol' sivildi

İzahı şu olabilir mi? **Rusya**'da Marksist sosyalizm, sonlarım doğru tamamıyla bireysel terörizme yozlaşmış '**Narodniklo** <•

karşı, onlarla tartışılarak geliştirilebilmiştir: **Narodnikler** (halkçılar), halka '*giderek*', daha çok da mujiği (köylüyü) aydınlatarak çarlık istibdadını yıkabileceklerini sanıyorlardı; ne mujik onları destekledi, ne de halk; '*muallakta*' kaldılar, o zaman da yanlış hesapların en yanlışına düşüp, '*bireysel terörizme*' başvurdular (**Narodnaya Volya**). Marksist sosyalizm (bolşevikler) onlardan sadece örgütlenme modelini ve aşırı disiplini almıştır; kolektif ve kendiliğinden olmayan '*silahlı eylemi*' benimsemez: **Ekim İhtilali**'ni yönetmek üzere **Petersburg**'a trenle gizlice gelen **Vladimir İliç**, ineceği sırada ona verilmek istenen tabancayı elinin tersiyle itmişti.

Hal böyle olunca, çoğu **KUTV**'dan gelmiş, '**soğuk savaş**' öncesi '**sosyalist sol**' militanlarının, silaha da, silahlı eyleme de uzak durmalarını anlamak hayli kolaylaşır. Gerçekten de '**soğuk savaş**' öncesinde ne kadar '*komünist tevkifatı*' yapılmışsa, neredeyse hepsi **141 142**'den, yani '*bir sınıfın diğer sınıflar üzerindeki hâkimiyetini tesis maksadıyla teşkilatlanmak ve propaganda yapmaktan*' gerçekleştirilmiştir; deyim uygun düşerse '**soğuk savaş**' öncesi '**sosyalist sol**' ülkemizde '**sivil**'dir; işçileri, köylüleri, aydınları, '**sivil toplum**' örgütlenmesi ve propaganda yoluyla '*sosyalizm*'e çağırıyor.

Bu geleneği '**soğuk savaş**' bozdu.

'Keskin sirke'nin zararı

Sonradan iki yeni maalesef provokasyona çok elverişli '*sos*
llst aydın'türü ortaya çıktı: Bazıları **27 Mayıs**'a da '*ilham kay*
njı'olan '*askeri müdahale*' yoluyla '*devrimi*' gerçekleştirme yanlıydı: '**Üçüncü Dünya**'cı diyebileceğimiz bu tür '*ilericilik*', örne
11 **Albay Nâsır**'dan, **Bumedyen**'den, **Seku Ture**'den, **N'Krumah**'dan alıyordu (**Yön Hareketi**). **Menderes** demokrasisi, ilhlililr formülünde, ağırlığı bürokrasiden burjuvaziye kaydınca, o
1/ılcn kısmen de **Kore Savaşı**'nın '*seyyiâtı*'ndan tedirgin, askeri fokrasi, **DP**'ye karşı tavrı girmiş '*ilerici*' aydınlarla '*flörte*' başla
jtl. Bu türden '*ilericiliğin*', **Enver Paşa** usulü (**Babiâli Baskı**

ni) Bonapartiste darbeciliğin yolunu açtığı; ayrıca, bilinmez kaç türlü provokasyonu içerdiği zaman içinde galiba anlaşıldı.

Diğer bazıları ise 60'lı yıllardan itibaren kısmen **Maozedun/Krusçof** uyuşmazlığından, kısmen **Küba'daki Castro/Gucvcra** 'romantizminden' etkilenererek, 'silahlı eylem' açmazına girer; bunda elbet **Sovyetler'deki Brejnef** sosyalizminin **Nomenklatura** yanlışlığında donup kalması, **Batı Avrupa'da** başgösteren **Mao'cu öğrenci ayaklanmaları** etkili oluyordu. Hazin olan bu devrimciliklerin, halka derinlemesine intikal etmekte olan **Türkiye İşçi Partisi'nin** önce duraklamasına, sonra da sarsılmasına sebep olmasıydı; ayrıca bunlar da, en az 'tepeden inmecilik' kadar provokasyona açık ve elverişli görünüyordu.

Sosyalist sol neredeyse tümüyle 'marginal'liğe itilmiştir; **TİP'in** solda bıraktığı boşluğa; Merkez sol, tavizciliği yüzünden itibar kaybettiği için bir türlü yerleşemiyor; meydana boş bulan **Refah Partisi**, (zaten bu amaçla 'tribüne' ezilmişlerden yana bir demagojiyi yürütmüyor mu?) gelip o boşluğa bir güzel kuruluyor: iyi mi?

'Keskin sirke küpüne zarar' sözü, boşuna mı söylenmiştir?

'NEREDE YANLIŞ YAPTIK?'

15 Kasım 1996

Cehennem sıcaklığı yaz günü, güneşin basıncından camlar yumuşamış; nedense 'imbat' çıkmadı, **'Demokrat İzmir'**in İstihbarat Salonunda kan ter içindeyiz: 60'lı yılların ikinci yarısı, öğrenci eylemleri almış yürümüş, gençler siyasete ısınıyor.

CHP'nin önemli ismi **Turhan Feyzioğlu**, *'gelişmelerin onu neden kaygılandırıldığını'*, az önce gazeteye yaptığı ziyarette, şöyle özetlenmişti: " **Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF)** bizim açımızdan menfi rol oynuyor, gençliği **TİP**'e kaybediyoruz." O dittikten sonra, ensemden kuyruk sokumuma akan teri hissederrek, düşünüyorum; bu sözlerin 'çıplak' anlamı nedir? **27 Mayıs**'a 'kaddüm eden günlerde, **CHP**'yi 'sırtlamış olan' öğrenci gençliğin, artık sosyalizme akması mı?

12 Mart'tan, **12 Eylül**'den sonra, dudaklardan eksik olmayanı o **'Nerede yanlış yaptık?'** sorusuna cevap aranırken, acaba nokta üzerinde durulmamalı mıdır? **FKF**, **Dev/Genç**'e donunken, **Marighella**'nın *'şehir gerillası'na* heves edeceğine; **Türkiye İşçi Partisi**'nin gerçekçi platformunda kalsaydı, *'sosyalist* *İn'* güçlü ve yasal bir siyasi örgütlenmeyi sürdürmüş olmaz mıydı?

İladi gençler tecrübesizdi, kapsamlı düşünemiyorlardı; onlara Rıhtım'ı uzluğa kalkışan, **TİP** dışında kalmış *'eski tüfeklerin içine* *ingü* gafleti neyle açıklayalım?

'Gaflet' yerine yoksa **'ihtiras'** mı demeliydim?

'Sahte ideolojiler'in amacı...

İ televizyondaki Salı Söyleşilerimde (**TRT 2**), adını sık sık an

dığım, işgaldeki komünist direnişine katılmış o emektar sendikacı, **Camarade Paul**; 60'lı yılların ilk sırasında tekrar **Paris**'te buluştuğum zaman, bana demişti ki:

*haklı olabilirsin, **Sovyetler**'de devrim yürümüyor; yalnız sakın unutma: '**Sistem**' denetimi altındaki ülkelerde, sosyalist hareketi dağıtmayı kafaya koymuş; Anarşist ve Troçkist 'enternasyonallerin kıpırdamaya başlaması, ne yalnız SSCB'delci donukluktan ileri geliyor, ne de **Çin** ve **Latin Amerika**'da/ci 'silahlı eylemler'in cazibesinden; ortalığı karıştıran '**sistem**'dir."*

Daha sonraları, **Batı Avrupa**'da doğrudan komünist partilere yönelen delikanlı kız ve erkekleri engellemek için, '**Cinsel Devrim**', '**Feminizm ve Kadın Hakları**', '**Çevrecilik**' ve benzeri '*sahte ideolojileri*' de '**sistem**'in üretip geliştirdiğini, aynı **Camarade Paul** ortaya atacaktır. İlginç olan, bütün bu saydığım '*ideolojilerin*' garip bir tesadüf eseri olarak, '**made in USA**' oluşu: Hepsi **Amerika**'dan başlamadı mı?

Türkiye'de '**soğuk savaş**' neticede, '**sosyalist sol**'un inanılmaz bir '*öğrenci hareketi*' çalkantısına dönüşmesine sebep olmuştur. Hiç unutmam, zamanın gençleriyle tartışırken, kendi ken dilerini '*devrimin itici gücü*' diye tanımladıklarına şahit olmuştum, bir Marksistin bunu anlayabilmesi, mümkün müdür? Hele kabul edebilmesi, asla! Sosyalizmin '*itici gücü*', hakiki müstahsil olan işçi sınıfıdır; henüz '*tüketici*' konumundaki öğrencilerin taşıyamayacağı bir ağırlığın altına girmeleri, onları hem halktan sıyutlayacak, hem de amaçlarının çok uzaklarına kaydıracaktı.

Öyle de olmuştur.

El insaf!..'

Tehlike orada başlamıyor mu?

Paris'teki **Nâzım Hikmet'i Kurtarma Komitesi**'ni 1950'li yıllarda, **Vartan İhmalyan**, **Hasan Akkuş**, **TacHHuKaran** ve daha niceleri, tehlikeli bir '*kader birliği*' içindeydiler yani Ermeni'si, Kürt'ü, Türk'ü, Yahudi'si, Laz'ı! **KUTV** neslin.....

tiştirdiği o kuşak, ne 'etnik' ayırım bilir, ne de 'mezhep' ayırımını! Sosyalisttirler, o kadar!

Barkev Şamikyan'ın toprağı bol olsun **Daşnaksut** **yun**'dan bir Fransız Ermeni'sine, masaya yumruğunu vura vura dediklerini unatabilir miyim:

sen ne diyorsun, ahbarik? Hayır, Türkiye'de başıma gelenler, Ermeni olduğum için gelmedi, komünistim diye geldi; aynı bela, şu yanımda gördüğün halis Türk arkadaşımın da başına geliyordu: bizde din farkı, dil farkı yoktur!"

Sonra aynı zamanda iyi bir 'bando şefi' olan **'Tornacı' Ömer**'in 40 karanlığının eski **İzmir Mahpushanesinde**, başını sağır kulağından yana eğerek bize öğrettiği o marş: "... **fabrikalarda biz / tarlalarda biziz / biziz hayatı yaratan / din farkı bilmeyiz / dil farkı bilmeyiz / doğduk sanki bir ana-**
dan!"

Sosyalist bir hareket, ancak iyice 'marginalleşir', halkının adamakıllı uzağına düşerse, 'toplumsal dirsek temasını' kurabilmek için savunduğu fikirleri kalabalıkla somutlaştırabilmek için, 'etnik' ya da 'dini' yanlışlara yuvarlanır: **'Soğuk savaş'ın Türkiye'de 'sosyalist sol' aydınına yaptığı en büyük kötülük, yaptırdığı o büyük yanlış; önce 'tüketici' fakülte öğrencisinden, 'itici güç' üretmeye kalkışması ise; sonra içine yuvarlandığı yalnızlıktan kurtulabilmek için, 'ırkçılıktan' ve 'mezhepçilikten' medet ummasıdır.**

İlerici (**progressiste**), hele de sosyalist geçinenler, külahlarını önlerine koyup etraflıca düşünmeli: 'mezhep' ya da 'ırk' davası düden 'ilerici', hele de 'sosyalist' olur mu?

El insaf!

18 Kasım 1996

Ne hainliğim kalmıştı, ne casusluğum!

1965, **Paris** dönüşü. O dönemde sosyalist solun dünyada tartıştığı sorunları '*gündeme*' getiriyorum; oysa **Türkiye**'deki sosyalist '*intelligentsia*', dünya sosyalizminin 301u yıllardaki '*gündemini*' tartışıyor. Az gelişmiş olması, elbette sadece onun kabahati değil; üstelik '**Sovyet hipoteği**' çoğumuzun zihin açıklığını karartıyor. O ortamda, şuna benzer bir '*tespit*' kafaları elbette karıştıracaktı:

Marks, 20. yüzyılda dünya sosyalist ihtilalinin gerçekleşeceğini öngörmüştü; oysa 20. yüzyıl sömürgelerin halk kurtuluş savaşları yüzyılı oldu; ne de olsa **Avrupalı** bir bilim adamı olan **Marks**, Avrupa/merkezci düşünmüş, '**mazlum milletlerle Batılı** emperyalist '**sistem**'in karşıtlığını hafifsemişti.

Bu '*tespit*' yüzyılın son on yılına girilirken, **SSCB**'nin ve **Doğu Bloku**'nun çökmesiyle, büsbütün önem kazanmıştır. Günümüzde onca lafı edilen **Kuzey/Güney** karşıtlığı, aslı aranırsa **Sultan Galiyef**'le **Mustafa Kemal**'in daha 1920lerde altını kalın kalın çizdiği, '**mazlum milletler**' gerçeğinin başka şekilde ifade edilmesinden ibarettir. **Galiyef**, handiyse kehanet denilebilecek bir öngörüyle, şöyle demişti:

"... **Batı proletaryasından hayır yoktur, devrim mutla-
ka mazlum ülkelerden, yani sömürge ya da yarı sömürge
durumuna indirgenmiş Doğu ülkelerinden gelecektir. Bu-
nun için de asıl bu ülkelere el uzatılması gereklidir.**"
(*Hangi Atatürk*', s. 256, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

Gazi Mustafa Kemal'in söyledikleri, daha farklı sayılma/ama daha '*şairane*' olduğu kesindir:

"... Şarktan şimdi doğacak olan güneşe bakınız! Bugün, günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün Şark milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum. İstiklal ve hürriyetine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır..." (Aynı kitap, s. 249)

20. yüzyıl bu gerçeğin yüzyılı oldu: o kadar böyledir ki bu, **Çin, Vietnam, Küba**, bir manada **SSCB** devrimi, etiketi sosyalist, hatta Marksist olmakla beraber, 'az gelişmişlerin emperyalizme karşı kurtuluş savaşıdır. 19. yüzyıl **Avrupa** sosyalizmi, belki bu sebepten, **Sovyet Devrimi**'ni 'kendinden' saymamıştı. Yoksa **III. Enternasyonal** neden kuruldu? Nitekim **Sovyet** sosyalizmi de, **Çin Devrimi**'ni bir süre sonra kendinden saymaz.

Dünya, 'Sosyalist Devrimi'ni daha bekleyecektir.

O vahim 'yabancılaşma'...

'**Sovyet hipoteği**', **Türkiye**'de 'sosyalist sol'un hem ulusal bir bağımsızlık ve kalkınma 'modeli' geliştirip önerebilmesine engel oldu, hem de Marksizmin bir yönetim olarak ele alınıp uygulanmasına!

Anlatır dururum; 40'lı yıllarda, doğru dürüst kitap olmadığı için diyalektik metodun ne olduğunu öğrenemiyorduk; on yıl boyunca, rastladığım her sosyalist aydına ne demek olduğunu sordum, hiçbirisinden doyurucu bir cevap alamadım. Sosyalist sol aydınının 'sosyalistliği', **Sovyet** tezlerini benimseyip tekrarlamasından ibaretti. Aynı şeyi daha sonra **Mao**'cular, aynı bezdirici ısrarla sürdürdüler. Diyalektik gibi, çevik ve esnek, üstelik akışkan bir yönetime sahip sosyalizm, kaskatı bir dogmatizm haline dönüştü idlmüştü. Zaten **Sovyet** 'depeminden' sonra, en hızlı yandaşlarının, en müthiş 'döneler' olması bundan ileri gelmiyor mu? İnanç nydınıydılar, bilinç aydını değil!

Aksayan '**metod**' muydu? Hayır! Yanlış zaman ve yerdeki, yanlış bir uygulamaydı; metod, eleştirisini çoktan yapmaya girişmişti, ama gel de anlat! '**Sosyalist sol**' o halde, önce alıştığı 'itaat il sosyalizminden' vazgeçmeyi bilmeli; çareyi bu defa 'itaat libe

ralizmine' intisap etmekte aramayıp, çağdaş diyalektiği öğrene-rek, **Türkiye** koşullarına adam gibi uygulamayı bilmelidir. Halkla, tabii işçi sınıfıyla arasındaki o vahim *'yabancılaşmadan'* kurtulma-nın ilk adımı budur: diyalektik yöntemle, Türkiye için ulusal bir sosyalist kalkınma gelişme modeli oluşturmak!

Çünkü tarih, bu bahiste de *'her koyunun kendi bacağından asılacağını'* göstermiştir.

'Sistem' kuklası 'liberallik'...

İyi de bu 'model' nasıl oluşturulacak?

Laiklik diye sergiledikleri, **'sistem'** kuklası liberallik yok mu, onun antiemperyalist eleştirisini içeren, *'seyyal'* bir sosyal ve eko-nomik diyalektiğin tartışmaya açılmasıyla!

Zola ne demiştir: **"Umumi bir binaya her amele ancak kendi taşını getirebilir."** Yarım yüzyıllık serüvenin sonunda, benim görebildiğim odur ki, ulusal Türk sosyalizminin *'tabanı'*, **Müdafaa i Hukuk 'Kemalizm'**i olmak lazımdır: yani siyasette, iktisatta ve kültürde *'tam bağımsızlık!'* Bu gereklidir, ama yetmez; hem geriye doğru (**rétrospectif**) bir *'totaliterlik'* özeleştirisini, hem de ileriye doğru bir demokratik *'sivil toplum'* tasarımı (**projecti-on**) gerçekleştirilmelidir.

Bu iki çaba diyalektik olarak yürütüleceğinden, bir bakıma **'merkez sol'** ile **'sosyalist sol'**un karşıtlığını ve birlikteliğini net leştirecek; kimin, nerede, nereye kadar, neyi savunduğu; neden **'merkez sol'**un, antiemperyalist Kemalistliğe *'dönmesi'*, neden **'sosyalist sol'**un ulusallaşması, yani halklaşması (işçileşmesi) ve Türklerin dikey ve yatay kültürlerine ve tarihlerine sahip çıkması gerektiği anlaşılacaktır.

Niçin, **'sistem'**e karşı antiemperyalist bir bileşkeyi savunmak zorunda oldukları da!

'SOĞUK SAVAŞ' BİTTİ Mİ?

20 Kasım 1996

Julia Kristeva'nın 68 olaylarını '*içerden*' anlatan romanını okuyorum (**'Lcs Samurais'**). Akşamüstü, sular karardı; **Boğaz**'ın üzerinde alaca bir duman: uzak uzak, sis düdükları; kederli bir sükûnet, kalın bir kaybolmuşluk duygusu!

O sırada, telefon: içinizden biri, '**soğuk savaş**'ın Türk aydınlarına yaptığı 'tahn'bat'tan etkilenmiş, diyor ki: *sonuçta suya kapılan çöpler gibi sürüklenmişiz; herkes, hareket noktasının çok uzaklarına düşmüş; herkes, birbirine düşman! Doğu Bloku'nun çöküşü, hiç olmazsa, 'soğuk savaş'ın sona ermesine yaradı; yoksa kimbilir, daha ne yozlaşmalar, ne kaymalar yaşayacaktık?"*

Ona ne dedim? Önce, en dehşet verici olanını; yani, soruya karşı bir soru, hem de vahim bir soru: *acaba 'soğuk savaş' gerçekten bitti mi?"* Arkasından, bir de şaka: "... yok canım, '**soğuk savaş**'ın bazı edebi katkıları da olmadı değil: onu yaşama saydık, **John Le Carré** gibi, **Ian Fleming** gibi, iki önemli 'casus' romancısına sahip olabilir miydik? **James Bond** da, '**Soğuktan Gelen Casus**' da, dönemi iki farklı yönden yansıtan, iki klasik: ilki handiyse bilim/kurguyla flört halindedir, ikincisi 'aleladdenin 'fantastiği'ni yakalamış..."

Şaka bir yana: '**Soğuk savaş**'ın muzaffer kutbu kim, **ABD** öyle mi? '*Casus*' romancıları, acaba neden **İngiltere**'den çıktı?

Amaç aynı, vasıtalar farklı...

'Soğuk savaş'la 'sıcak savaş'ın 'amaç/an' aşağı yukarı aynıdır da, kullandıkları 'vasıtalar' farklıdır.

Amaç aynıdır ne demek? Galiba şu: **SSCB** ile **ABD** sahici bir savaşa tutuşmuş olsalardı, neyi amaçlamış olacaktı? **ABD**'nin amacı belli: **Sovyet İmparatorluğunu** yıkmak, **Sovyet 'nüfuz sahasına'** el koymak; komünizmi tasfiye edip, oralarda hem denetleyebileceği '*liberal*' yönetimler tesis etmek, hem de yeryüzünün geniş bir kesimini kapsayan '*Doğu Bloku*' pazarını ele geçirmek! İtiraf etmeliyiz ki **Washington ('sistem')** bu amacına, '*dehşet dengesi*' (atom savaşı) yüzünden göze alamadığı '*sıcak*' bir savaşa bulaşmadan ulaşabilmiştir.

Vasıta/an' farklıdır, ne anlama geliyor? Gayet basit: '**Soğuk savaş**'ın silahları ne tanktır, ne top, ne füze, ne uçak; onun silahları casusluk ve propaganda; karşı tarafı içerden çökertebilmek için halkını ve kamuoyunu bölmek; ekonomik düzeyde ambargo ve benzeri tedbirlerle sıkıntıya sokmak; gerek yönetimin üst kademesinde, gerekse aydınlar arasında kendisine '*yandaş*' edinmek! Gerçekten de **ABD SSCB 'soğuk savaş'** sürecinde bunların tamamını kullanılmıştır.

Stalin'in kızı dahil, '**Hürriyeti Seçtim**' kahramanı **Viktor Kravçenko**'dan **Rudolf Nuriyef**'e ya da **Aleksandr Soljenit sin**'e kadar nice muteber Sovyet aydını, karşı tarafa geçmiş; '*insan haklarını*' savunmak pahasına, ülkesini ve yönetimini karalamıştı. **Gorbaçof**'u deviren ve **SSCB**'ni dağıtan '*komplo'ûa*, **Rusya, Ukrayna** ve **Beyaz Rusya** cumhurbaşkanlarının '*rolü*' pek açıktır; bunun teyidini almak için, **ABD**'nin bu '*zevata*' hâlâ vermeyi sürdürdüğü desteğe bakmak yetmez mi?

Sovyet halklarının eskisinden daha kötü yaşadığı, ülkenin parçalandığı; yalnız '*pazarı*' değil, '**sistem**'in basbayağı **Rusya**'nın '*ruhunu*' teslim almaya çalıştığı açıkça görülüyor.

Peki bu, '**soğuk savaş**'ın sonu mudur?

Adını koymuyorlar, ama...

Sanmıyorum! O çok yalnız, hep öfkeli *'Troçkist'* dostum **'Mark Apter'**in, iki parmağının arasından düşmez ezeli sigarası ve evlere şenlik Slav aksanıyla neler dediğini, hele bir hatırlayalım: *"...liberal emperyalizm, yani 'sistem' düşmansız yaşayamaz. Savaş boyunca 'düşman' Alman faşistleri ve Japon militaristleri idi; şimdi Stalin'ci Ruslar, yarın kimbilir kimler olacak?"* (Cumhuriyet, 30 Eylül 1996)

Kimse adını açıkça koymuyor ama, **Washington** dolayısıyla, **'sistem'** hanidir yeni, en az önceki kadar kapsamlı bir **'soğuk savaş'** başlattı ve yürütüyor, kime karşı mı? **Doğu Bloku**'nun dağıtılmasından sonra, herkese dayatılmak istenen **'Yeni Dünya Düzeni'**ne boyun eğmeyen, yani **'küreselleşme'**ye, yani **'özelleştirmeye'** direnen, **Üçüncü Dünya**'nın **'milliyetçi'** ülkelerine karşı!

Amaç nedir derseniz, birdir ve aynıdır: o ülkelerin temsil ettiği geniş 'pazarı' çokuluslu tekellere açmak; bunun için de 'milliyetçi' yönetimleri yıkmak, bu maksatla halkı ve aydınları ekonomik darboğazlara sokup sonunda rahatlıkla denetleyebileceği liberal' yönetimler tesis etmek ve ilh.

Vasıtaları nedir derseniz, birdir ve aynıdır: 'hedefi', içerden çökertebilmek için 'casusluk ve 'propaganda', açık pazarın sayılmaz faydalarıyla 'beyin yıkamak', 'insan hakları' davasını kullarıp aydınları bölmek, aynen Rusya'da yaptığı gibi, bir kısmını kendi yanına çekmek vs.

Sizce **Türkiye Cumhuriyeti**'ne karşı da, böyle **'soğuk bir savaş'** yürütülüyor mu, yürütülmüyor mu? İşte onu tartışacağız.

TÜRKİYE'YE KARŞI 'SOĞUK SAVAŞ'

22 Kasım 1996

O tarihte, **St Michcl Bulvarı**'ndaki **Dupont Kahvesi**, henüz bir ayakkabıcı mağazasına dönüşmemişti; **Quartier Latin**'deki en **marginal** öğrenciler, oraya düşüyor; zaman zaman, ben de uğruyorum.

Soğuk bir akşamüstü, camlar bütün yağmur; yaşlı bir adam gösterdiler, dediler ki: "...bu zat **Kâmuran Bedirhan**'dır, *hani yüzellilikler'den.*' **Harput Valisi Ali Galip**'le **Sivas Kongresi**'ni *basmaya kalkışan, Kürt aşiret beyi!"* Aynı zamanda, **isviçre**'de **Feridun Zaza** diye bir Kürt aydını, başka bir Kürtçülük cereyanını ayakta tutmaya çabalıyordu. İkisi de ümitsizdiler. **Kâmuran Bedirhan, Osmanlı** çelebisi bir ihtiyar; çipil gözlerini kırpa kırpa, İngilizlerden şikâyet etmişti: işlerine gelince sırtını sıvazlıyorlar mış, işleri bitti mi, ne arayan kalıyormuş, ne soran! **İstanbul** hasreti içindeydi, sanırım öyle de öldü.

İddia oydu ki, o Kürt grupçukları '**İngiliz Servislerinin**' hima yesindeydiler; buna mukabil, **Daşnaksutyun, Hınçaksutyun** gibi '**klasik**' Ermeni örgütlerini, Fransız İstihbaratı himaye ediyordu. **Paris**'te, o yıllarda, Ermeni '**muhalefeti**' de, Kürtlerden daha iyi bir durumda görünmüyordu. Yanılmıyorsam, '**Hayıstan**' adında bir gazete çıkarıyorlardı. Komünist Ermeniler onlardan çok daha faal ve örgütlüydüler. Neresinden bakılırsa bakılsın, 50'li yılların başındaki savaş ertesinde, **Türkiye** aleyhindeki **Osmanlı** azınlıklarının geleceği hiç de parlak sayılmazdı.

Peki, nasıl oldu da, sonra?..

Anlamlı bir 'işaret'...

İşaret adamakıllı anlamlıdır, '**soğuk savaş**'ın en hızlı döneminde, **Amerika**'dan verilmiştir; hem tam da beklenebileceği gibi, Yunanlılar tarafından! O tarihte, sıcak ısıya, olayı ele alıp irdelemiştim:

"...fikrimce ortada bir plan var, her şey onu uygulamak doğrultusunda geliştiriliyor. İsterseniz, **Tagaris**'in '**Onus Pro banti/ Kanıtın Ağırlığı**' isimli raporunu hatırlayalım. ('Onus Pro banti', İng. çeviren **Georgios Vurnas**, Armageddon Yayınevi, 1978, Chicago) **General Aşil Tagaris, Yunan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü**'nün başkanı imiş, raporu da, doğru-
dan doğruya **Türkiye**'nin ne yolda parçalanabileceği üzerine bir ön çalışma. Adam en çok neyin üzerinde duruyor biliyor musunuz, **Türkiye**'nin nüfus yapısının! Bir kere Türklerin verdiği nüfus sayımları yanlışmış, şişiriyormuşuz biz bu rakamları, **Anadolu**'da öyle kırk, kırk beş milyon Türk filan yaşamı yormuş; bu iddia, asıl onu izleyecek öteki iddiaya dayanak sağladığı için önemli, çünkü **Tagaris** baklayı ağzından çıkarıyor, çünkü **Küçük Asya**'da son derece karışık bir uluslar ve halklar karmaşası olduğunu söylüyor, en azından on milyon kadar azınlık varmış ki, aralarında Kürtleri, Ermenileri, Arapları, Çerkesleri, Bulgarları saymak lazımmış..."

"...**General Tagaris**'in arkasından ortaya atacağı şey, elbette daha da çarpıcı: değil mi ki **Küçük Asya**'da yaşayan bu halklar, Türkler gelip orayı ele geçirmeden önce oralarda yaşıyorlardı, elbette bağımsız ülkeler oluşturmaları hakseverliğin bir gereğidir. Böylelikle adamcağız, açık açık, vaktiyle **Osmanlı**'nın parçalanması demek olan '**Doğu Sorunu**'nun (Şark Me-selesi) yeniden canlandırılması gerektiğini öne sürüyor, sürerken de en çok Ermenileri ve Kürtleri göz önünde tutuyor..." (Dünya, 11 Eylül 1978)

Türkiye'ye karşı '**soğuk savaş**' başlatılmıştı bile! Önce, **Osmanlı**'nın son dönemindeki başarıları göz önünde tutularak, Ermeniler sahneye sürülmüştü: 60'lı yılların ortasından itibaren,

Türk diplomatlarına suikastlar başladı, epeyce de sürdü; her ne kadar bu, mahut soykırım iddialarının propaganda amacıyla gündeme getirilmesine yaradıysa da, **ASALA** tamamiyle havada kalıyordu: **Anadolu** içinden de, **İstanbul**'dan da, **Türkiye** Ermenilere *'provokasyona'* katılmamak sağduyusunu gösterdiler.

İşte o vakit, daha önce kullanılmış olan öteki 'kartın' ele alınması uygun görüldü: Kürt kartı! Bu kart **Musul olayında Şeyh Sait İsyanı** ile, **Hatay olayında Dersim İsyanı** ile kullanılmıştı, başarılı olamamıştı belki ama, Ermenilere oranla **Türkiye**'de Kürtlerin daha kalabalık olduğu bir gerçektir; öyleyse **Kıbrıs Ha rekâtı**'ndaki Türk *'huruç hareketi'*nden sonra, niye kullanılmayın?

Hâlâ kullanıyorlar.

'Atladıkları' nokta...

Dikkat isterim: 60'lı 70'li yıllar, **Doğu Batı 'soğuk savaş'**ının en gergin yılları; yani, **'sistem'**in, **Doğu Bloku**'na karşı **Türkiye**'ye şiddetle ihtiyacvar; hal böyleyken, bu hareketi, bindiği dalı kesmesi anlamına gelmez mi?

Sorunurt cevabı, 60'lı yıllarda **Türkiye** dış politikasının **'sistem'**in dayattığı rotadan hafif inhiraf etmesinde yatıyor: **Ankara**, hem **SSCB**'ye ve **Doğu Bloku** ülkelerine, hem **Ortadoğu** ülkelere *'el uzatmış'*, **'soğuk savaş'**m onu içine yuvarladığı *'yalnızlıktan'* kurtulma çabasına girmişti.

Menderes, **'ABD'ne karşı pekâlâ Moskova'ya gidip Kruşçov'la görüşebileceğini'** **Havza**'da söyledikten sonra devrilmiştir (27 Mayıs). **Demirel/Çağlayangil** ikilisi, güneye açılmayı gerçekleştirmeye kalkıştıktan pek az sonra devre dışı bırakılır, n (1.2 Mart). Bunlara **'sistem'**in onca tavsiye ve telkinine rağmen **Türkiye**'nin **'kamu öncülüğünde hızlı sanayileşme politikası'**nda direktmesi; ufak ufak, petrol coğrafyasında yeniden bir **'gii^odağı'** olarak belirmesi de eklenmelidir. Hele **Kıbrıs** müdahale, l, resmen *'tüy diker'*.

'**Sistem**'in '*orta vade tahmin uzmanları'nın* strateji hesaplarında '*atladıkları*' önemli bir nokta kalıyordu ki, sanırım daha sonra **Türkiye**'ye karşı '**soğuk savaş**'ın yoğunlaştırılmasında asıl neden o oldu: **SSCB**'nin çöküşü, **Ortadoğu**'da **Türkiye**'yi birden **Avrasya**'nın en etkili '**güç odağına**' dönüştürmüştü.

Bırakırlar mı hiç?

RUSYA VE YUGOSLAVYA NİÇİN 'BÖLÜNDÜ'?

25 Kasım 1996

Akşam alacası, **Kanlıca**. **Ukrayna** bandıralı tanker, sicim gibi yağmurun pırlıtlı perdesi arkasında, usulca kayboluyor. Yolculuk nereye? **Odessa**'ya mı, **Sivastopol**'a mı?

Çengelköy'deki yalının çiçek zengini bahçesinde, 'bir zamanlar **Sadri**'yle (**Alışık**) söyleşirken, **Boğaz**'dan her iki yöne zarif Sovyet şileplerinin geçtiğini görürdük; dürbünle seyreder, adlarını çıkarmaya uğraşırdım: '**Akademisyen Pavlof** mu, '**Mareşal Ti moçenko**' mu, vs. Artık o şilepler yok, onların yerine, dağılmış **SSCB** teşbihinden olma 'yeni' ülkelerin, hayli bakımsız tekneleli geçiyor: **Ukrayna**, **Beyaz Rusya**, **Gürcistan** vb.

Şöyle garip bir sorunun, engerek gibi kıvrılarak, yüreğimden aklıma yükselmesini önleyemiyorum: " **Moskova**, '**Yeni Dünya**. **Düzeni**'ne uymak güvencesini verdikten sonra, **SSCB**'ni 'dağılmak bir zaruret miydi? '**Sistem**', 'küreselleştirilmiş ve özelleştirilmiş' daha geniş bir **Bağımsız Devletler Topluluğu**'nu daha iyi denetleyip, daha geniş bir pazardan yararlanmış olmayacak mıydı? **SSCB**'ni, daha geniş düşünülürse **Doğu Bloku**'nu parça parça 'bölmek', ufacık devletlere ayırmak niye?"

Şeytanın işi yok, çok geçmeden, içimsıra başka bir soru kavlıyor: " ...ya **Yugoslavya**? Onun günahı neydi ki? Yıllarda **Sovyet** ekseninden çıkmıştı, **Dünya Bankası** ve **IMF** ile yakın ilişkiler içindeydi; **Yeni Dünya Düzeni**'ne aykırı davranımları 'bağılantısız' geçmişinden mi çıkarıldı da, kanlı bir parçalanma sürecine itildi? 'İnsan Hakları' denildi mi aslan kesilen '**Batı**' **Bosna Hersek** kıyım kıyım kıyılırken, acaba niçin sadıcc'c uşf ve vah etmekle yetiniyordu?"

Görmemek için ya kör olmak lazım, ya da 'sistem'in uşağı' **'Yeni Dünya Düzeni'nin sahipleri, yalnızca sosyalizm» düşman değildir; büyük ve milliyetçi bir ülke kapitalist ve liberal olsa da işlerine gelmiyor. Japonya'nın başlarına nasıl bela olduğunu unutamıyorlar. O yüzden, liberalizmin en yoz biçimlerini seçmiş de olsalar, büyük ya da büyüme potansiyeli yüksek ülkeleri 'bölmeyi' çıkarlarına uygun buluyorlar: 20. yüzyılın son on yılında Rusya ile Yugoslavya'nın uğradığı felaketler, bunun açık kanıtlarıdır.**

Peki, ya Türkiye?

Hep aynı 'saplantı'

Şunu biliyoruz: **ABD Ticaret Bakanlığı'nın**, iki yıllık kapsamlı bir araştırmadan sonra saptadığı, yedi büyük stratejik pazardan birisi **Türkiye**'dir. **Türkiye**'yi İslam coğrafyasında ki aynı Kınmanda '*petrol coğrafyası*'du '*ılımlı İslam*' bir liberal ülke olmak, '**Truva atı**' gibi kullanmak niyetinde olduğu da, belli. Ne var ki **ABD**, **Türkiye**'den çok sonra '*girdiği*' diğer birçok ülkede her istediğini elde ettiği halde, bunca yıldır Türkiye'de ne tam lı İtaat tesis edebildi, ne de tam bir '**küreselleşme ve özelleş**
Irme!

Türkiye'yi anlamak da zor! Onca '*beyin yıkama*'ya, onca lı *işlem*'e, onca tehdit ve şantaja, nice sopa/havuç uygulaması lağmen, Türkler'in '*mayası*' bozulmuyor. Saplantıları aynı: **ftdaş uygarlık düzeyini yakalamak!** Üstelik **Yugoslavya Rusya'nın** dağıtılması, bunlara yaradı; serbest kalan eski '*Os*
un' **Balkan** ülkeleri (**Bosna Hersek, Makedonya, Arnavutluk, Kosova**, vs) yüzlerini hemen **Ankara**'ya döndüler. **Kafkasya**'da ve **Ortaasya**'da da benzer bir gelişme yaşanıyor. İster lı, yarım yüzyıllık **ABD** uğraşına rağmen, **Türkiye** sistemli **Avrasya** politikasıyla, hesapta olmadık bir '**güç odağı**' ol
I

l|l| ilginç yanı, böyle bir politikanın organları da hazır: **Kapitaliz Ekonomik işbirliği Teşkilatı** ne güne duruyor? **Tür**

kiye İran Pakîstan Ekonomik İşbirliği örgütü, Türk cumhuriyetlerinin katılmasıyla, **Asya** içlerine kadar uzanmadı mı? Bu iki örgüt çerçevesinde anlaşıp uyuşabilen **Türkiye, Rusya, İran** ve diğerleri, hem **AB**'ne hem de **ABD**'ne ve **'Uzakdoğu kaplanları**'na tehlikeli bir rakip olamaz mı? Ülkede ve toplumda, böyle siyasi ve ekonomik bir projeksiyonun, yandaşları da var, savunucuları da! **Türkiye, Latin Amerika**'da *'yükselen stratejik pazarlara'* hiç benzemiyor. Acaba neden?

Hiç unutmam: 12 Mart sonrasında, benzer bir soruyu bana yönelten o **Amerikalı** Basın Ataşesine, **Demokrat İzmir**'in sorumlusu olarak, aynen şu cevabı vermiştim: " **Bunu anlamanız zor, çünkü sizin bütün tarihiniz, bizim batış tarihimiz kadar!**"

Yarım yüzyıl geçmiş, ama...

'Sistem'in **Türkiye**'ye düşündüğü *'iyilik'* nedir? Hele yıllardır içinden geçtiğimiz *'serencamı'* bir hatırlayınız! Bize de, **Yugoslavya** ve **Rusya**'ya benzer bir *'iyi/i/c'* tasarladıklarına hükmetmek mümkün. **NATO**'da sadık müttefik olmak, onlara yetmiyor; tanı anlamıyla denetleyebilecekleri liberal kapitalist ama komprador/kozmopolit bir yönetim istiyorlar: *'milliyetçi'* değil! Yani **Silahlı Kuvvetleri** de, **Türkiye**'nin ulusal çıkarlarını değil, **'sistem**'in **çıkarlarını** korumaya hazır olacak! Dahası, toplumun, bütünüyle **'Amerikan hayat tarzı'**na intikal etmiş olması öngörülüyor. On görülüyor ama, üzerinden yarım yüzyıl geçtiği halde, bu *'hayal'* hâlinde gerçekleşmemiş, kolay kolay gerçekleşeceğe de benzeme onun için **Türkiye**'nin elini kolunu budamak yararlı olabilir; bu da **'düşük yoğunlukta bir iç savaş'** örgütlenerek, uzun vadede gerçekleştirilebilir.

Neler mi saçmaladım? Affedersiniz ben sadece ülkeyi yıllan a yönetmiş ve yönetmekte olan, aslında **'sistem'**e yandaş bazı *'yüklerimizin'* söylediklerini aktarıyorum.

Şimdi arzu ederseniz, o bahse geçebiliriz.

27 Kasım 1996

Bilgi yarışmasına var mısınız? Peki, işte size 100 puanlık bir soru: Neresinden bakılsa, 'canhıraş' bulacağınız şu sözleri, acaba kim söylemiştir?

"...hiç kimse kendi ülkesini bir masanın üstüne koyup bunu pazarlık konusu yapamaz; Türkiye'nin içinden dışından herkes bunu iyi bilmelidir. Şimdi bunlar ne yapmak istiyor? Bunlar ne iş istiyorlar, ne aş; bunlar böyle bir devlet kurmak istiyorlar. Bunların ne olduğu, ne istediği iyi bilinmelidir. Türkiye'nin Batılı dostları, bunların ne olduğunu, ne istediğini iyi bilmelidir. Türkiye toprak 'm, onun üzerindeki insanlarını, sınırlarını koruma vgası yapıyor; oysa sanki Türkiye bunu yapmıyor da, »an haklarını ihlal ediyor' diye Lüküm veriliyor..."

"...Avrupa Konseyi'nin 26 Nisan tarihli tavsiye kararının 6 ve 12. maddeleri ne diyor? Buna 'siyasi bir çözümün' diyor. 'Siyasi çözüm nedir?' dediğiniz vakit, bakın diyor. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, 24 Ocak 1995 günü bana bu odada, 'Türkiye'nin üniter devlet yapısı 1 terörün kaynağı olabileceğini; sorunun bütünüyle çözümü için askeri önlemleri yeterli görmediğini, Kürtlere Avrupa'nın geliştirdiği azınlık haklarının tanınmasının bu hususa; luğu ortadan kaldıracabileceğini' söylüyor ve diyor ki: illere azınlık hakları tanınması konusunda kamuoyunda ma başlatılmasını yararlı görüyoruz'."

'...şimdi beyler, ben size bir şey söyleyeyim, bu Sevres ileridir, Sevres tartışması budur. 'Azınlık hakları

taniyın veya kültürel otonomi' dediniz mi, bu Sevres'dir. Neden? Azınlık hakları dediğiniz zaman, Türkiye'nin çivisini oynatırsınız, çünkü bugün Türkiye'yi ayakta tutan, çeşitli etnik menşelerden gelen insanların kendilerini Türkiye'nin tarihinin sahibi ve geleceğinin sahibi saymalarıdır..." (Yeni Yüzyıl, 22 Mayıs 1995)

Batı'dan yana yakıla şikâyet eden bu sözlerin sahibi, bir zamanların 'Morrison Süleyman'ı Demirel'in ta kendisidir; 'sis tem'in onun üzerine bindirdiği baskı onu ne derece bunaltmış olmalı ki, açmış ağzını yummuş gözünü, eteğindeki taşı döküyor.

'İnsan hakları', 'paravana'...

Dahası da var: 1978'de, **General Tagaris'in 'Onus Pro banti/Kanıtın Ağırlığı'** adlı kitabında *'geliştirdiği'* Türkiye aleyhtarı **'soğuk savaş'** temalarını; 1995'de **Demirel, 'sis tem'in Türkiye üzerindeki 'haksız baskısı'** olarak ortaya koyuyor. **Tagaris'in önerdiği nedir? Anadolu'da Türklerden çok çeşitli başka halkların yaşadığı, başta Ermeniler ve Kürtler olmak üzere, bu halklara 'bağımsız' ülkeler sağlanması değil mi? O halde Demirel'in dediklerine kulak veriniz:**

"...Sevres'in istedikleriyle bu talepler arasında farklılık yoktur. Nereden çıkardın bu Sevres'i falan demeyiniz. Sevres'in istediği 'Fırat'ın Doğusu' işte burası: 'Bir sene sonra plebisit yapın, bu halk ayrı devlet olmak istiyorsa, ayrı bir devlet olsun!' Sevres'in dediği bu..."

"...Osmanlı Devleti'nden iki devlet çıkamamıştır ki, bir tanesi Ermeni devleti, diğeri Kürt devleti. Ermeni devleti yıllar sonra çıktı ama muhatabı biz değiliz, buna rağmen rahat durmuyorlar; her sene 24 Nisanda soykırım falan diyorlar; ayrıca, ASALA diye bir cinayet teşekkülü çıkardı adam, benim otuz beş masum diplomatımı öldürdü, Ermeni işi ayrı olay..."

"...çıkamayan ikinci devlet, Kürt devleti. Onun da haritasını çizmişlerdir. Kim çizmiştir, Batı çizmiştir Doğu

çizmiştir meselesi değil önemli olan, birtakım insanlar çizmiştir; bu çizenlere karşı 'Ne halt ediyorsunuz?' demek benim görevim değil mi?"

Fakat asıl, **Batı'nın fsistem'in)** bu amaca ulaşabilmek için, 'soğuk savaşı' nasıl kullandığını, kullanmak istediğini açıklayan şu cümleler: <

"...ben Türkiye'nin Batı ile münasebetlerinin düzgün olması, Batı ile Türkiye'nin işbirliği içinde olması, bizim evrensel değerlere sahip olmamız taraftarıyım. Türkiye, demokrasinin eksiklikleri varsa tamamlamalı ama, 'demokrasi' ve 'insan hakları' gibi bir sütreyi (paravanayı) öne koyarak, Türkiye'nin parçalanmasına varabilecek zorlamalardan kaçınılması taraftarıyım." (Yeni Yüzyıl, 22 Mayıs 1995)

'Soğuk savaş' değilse, nedir?

Üslup itibariyle **Demirel, İsmet İnönü** 'ekolünden' bir siyasetçidir. Bunlar çok mecbur olmadıkça açık konuşmaz, dolaylı 'dokundurmaları' tercih eder. Siz **Demirel**'in hiç bu kadar açık konuştuğunu işittiniz mi?

Bugün **Türkiye Cumhuriyeti**'nin başındaki sorumlu, siyaset sahnesine çıktığı günden beri tartışmasız yandaşı olduğu **Batı'nın fsistem'in)**, 'demo/crasi'yi ve 'insan hakları'm bahane ederek, **Sevres Sözleşmesi**'ni uygulamaya kalkıştığını, **Türkiye**'yi bölmeye yeltendiğini söylüyor. Meğer her şeyin sebebi, **Türkiye**'nin 'üniter devlet yapısı' imiş! Sanki o 'yapının' **Lausanne Anlaşması** ile kurulduğunu bilmiyorlar!

Bu, 'soğuk savaş' değilse nedir, söyler misiniz?

29 Kasım 1996

O ilginç mukayeseyi, ilk defa, nerede ve ne zaman yaptığımı hatırlamıyorum; hatırladığım, beni basbayağı heyecanlandırdığıdır, kafamı bir hayli karıştırdığı! '**Sistem**'in özellikle de **ABD**'nin **SSCB**'ne karşı yürüttüğü, '**soğuk savaş**'ın son perdesinde; **Yeltsin**'e, **Gorbaçov**'a karşı nasıl bir '**rol**' oynatılmışsa; **Türkiye**'ye açılan, '**soğuk savaş**'ta, **Turgut Özal**'a, **Demirel**'e karşı öyle bir rol oynatılmıştır.

Yeltsin, **Gorbaçov**'a karşı nasıl bir lider olarak çıkarılmıştı? Sovyet halklarını, **SSCB**'nin donuk ve katı totaliterliğinden kurtaracak, liberal ve demokrat, tam anlamıyla '**sivil toplum**'cu bir lider olarak değil mi? 12 Eylül sonrası yönetiminde, **Demirel**'in temsil ettiği '**bürokrasi + burjuvazi**' oligarşisine karşı, **Ozal** da liberal ve demokratik, tam anlamıyla '**sivil toplum**'cu bir lider olarak çıkarıldı. **Yeltsin** '**operasyonu**' **SSCB**'nin '**bölünmesi**' ve Sovyet '**pazarının**' olduğu gibi '**sistem**'in eline geçmesiyle sonuçlanacaktı. '**Özgürlük**', '**insan hakları**', kısacası '**sivil toplum**' hasretiyle **Yeltsin**'in kışına takılan Sovyet aydınları, kısa sürede kendilerini '**sistem**'in '**kuklaları**' olarak bulacaklardı.

Türkiye'de '**soğuk savaş**' tuzağının ne olduğu artık belli; liberal ve demokrat, '**sivil toplum**'cu **Özal**, '**sistem**'e '**Fırat**'ın ötesi'ndeki '**Federasyon**'un sözünü vermişti; **Irak** bölünecek, **Kuzey Irak**'taki Kürtlerle **Güneydoğu Türkiye** birleştirilip bir '**federasyon**' kurulacaktı; olay, **Türkiye**'nin çıkarına bir olay gibi konuyor, gerçekte '**üniter devlet**' yapısı dağıtılyordu. Üzerine böyle eğildiniz mi, **Körfez Savaşı**'nda **Özal**'ın gösterdiği mantık siz aceleciliğin gizli sebebinin anlamak çok kolaylaşır.

O zaman da, şimdi de '**insan hakları**' ve '**sivil toplum**' adına **Özal**'ın kışına takılanlar; **Yeltsin**'in kışına takılmış olanlar gibi, neticede '**sistem**'in '**kuklalığını**' kabul etmişlerdir.

Anlayana, sivrisinek saz!..

il • • ' • • '
Mes'ut Yılmaz'ın '**tanıklığı**'...

Bu mukayese zaman içinde doğrulanmadı mı? Bırakın **Demirel**'in '**canhıraş**' çılgılığını, daha geçen gün eski Genelkurmay Başkanı, **Özal**'ın '**federasyon fikrini, kamuoyunda tartışmaya açmak istediğini**' açıklamadı mı? Daha çarpıcı bir tanık, **Anavatan Partisi**'ni **Turgut Özal**'dan devralmış olan **Mes'ut Yılmaz** (evet, o), **Demirel**'den üç ay kadar sonra, kelimesi kelimesine şu saptamayı yapmış:

"...ben tam beş senedir, Amerika'dan aynı kokuyu alıyorum. ABD'ye son ziyaretimde daha kesin gördüm ki, ABD Kuzey Irak'ta Türkiye'nin Güneydoğusu ile birleşecek bir '**federasyon**' düşünüyor; yani Kuzey Irak'ı Türkiye'nin patronajına vermeyi düşünüyorlar; o zaman bu işi Türkiye'de canlı tutmaları lazım..."

"...Amerikan gözüyle Türkiye'nin tutumu anlaşılmaz, çünkü '**federasyon'a** Türk devleti de, Türk halkı da Türkiye'nin bölünmesi gibi bakıyor. Amerikalılara göre '**bölünme**' değil, o zaman bunu Türklere anlatmak, Türkiye'nin gündemine sokmak lazım, Türkiye'deki bu önyargıyı silmek lazım..."

"...bunu ilk defa rahmetli **Ozal** söyledi, '**Federasyonu tartışalım**' dedi, o zaman da biz karşı çıktık..."(Hürriyet, 16 Ağustos 1995)

Hayret doğrusu, ne kadar da **Rusya**'daki '**soğuk savaş**' uy Unlamasını andırıyor. Hatırlayacaksınız, **Yeltsin**'in Sovyet kamuoyunda başlattığı '**tartışma**', kısa sürede **SSCB**'nin '**bö/ünmesi**'/e' tniüçlanmıştı.

Fakat, '**mukayese**'nin zaman içinde '**teyidi**' bahsinde, bir talik daha dinletmek niyetindeyim; üstelik bu, tamamiyle karşı ta

raftan bir tanık: **İran**'ın **Ankara**'daki Büyükelçisi **Mühammed Reza Bagherî**!

Karşı taraftan bir 'tanık'...

Anlaşılan **İran**'ın da bazı bildikleri var. Çünkü **Bagherî**, başkanınız neler söylemiş:

"...Demirel'in 'Batı, Seures'i istiyor' sözü doğrudur. Türkiye'yi ve İran'ı bölmek istiyorlar. Bir süre önce Demirel Çankaya'da haritalar üzerinde bize bilgi verdi. Türkiye'den ve İran'dan koparmak istedikleri toprak parçalarını gösterdi. Türkiye ve İran'dan toprak alarak, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurmak istediklerini belirtti. Biz de dost ülke olarak elimizdeki bilgileri, harita üzerinde Demirel'e sunduk..."

"...İsrail su istiyor, bölgede daha etkili olmak istiyor. ABD ve İsrail, bölgenin iki güçlü ülkesi Türkiye ve İran'ı zayıflatarak bölgede İsrail'i güçlendirmeye çalışıyor. Bu planı uygulamak için önce Irak'ı böldüler, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurmak istediler; sonra İran'daki ve Türkiye'deki Kürtleri tahrik ederiz diye düşündüler..." (Milliyet, 16 Mayıs 1995)

^Sizi bilmem ama, bana her şey yeterince açık ve aydınlık görünüyor: **Türkiye**'ye karşı gizli ya da açık bir **'soğuk savaş'** sürüp gitmektedir. Anlaşılan odur ki, bu **'soğuk savaş'**ın amacı, **Sevres Sözleşmesi**'nde aynen öngörüldüğü üzere **'Fırat'ın Doğusu**'nu **Türkiye**'den koparmak; **İran** ve **Irak**'tan **'koparılacak'** öteki topraklarla birlikte, **'sistem**'in kontrolündeki Kürtlerin eline vermektir.

İyi de neden? Gerçekten **'demokrasi'** ve **'insan hakları'** ya da **'Kürtlerin kara gözleri'** için mi? Hem niye **'Fırat'ın Doğusu***?

Onu da konuşacağız.

aralık '96

'katılım¹

lafta

kalırsa...

2 Aralık 1996

Erzincan, 1957; belki ekim, belki kasım! **Dumanlı Sürpen** arasındaki telefon hattını inşa ediyoruz. **Fırat**'ın yukarı ucu, ikide bir ayağımıza dolaşıyor. Ne kadar etkilenmiş olmalıyım ki, şöyle bir şiire başladım:

"...fırat rüzgâra karşı aktığı zaman/suyun yüzü telaşlı
bir korkuyla ürperir/atmaca kayalıklarında poyrazın yal-
çın soluğu/dökülür sığırcıklar/çıplak kavaklardan/tortop
olmuş/simsiyah ve ufacıklar/içimsıra sonbahar garipliği-
nin ağır yorgunluğu/fırat rüzgâra karşı aktığı zaman/ses-
sizce kendi kendime ağlayasım gelir/nedense kimbilir.../
(*'Ben Sana Mecburum'*, s. 75, 9. Basım, Bilgi Yayınevi)

Fırat deyip duruyoruz ya, oradan aklıma geldi.

Kossigin, ne demişti?

Ankara, 10 Eylül 1978. O tarihte '**Dünya**'ya yazıyorum; o
günkü yazımda neler demişim, bir göz atar mısınız:

"...yeryüzünün en büyük petrol tekellerinden **Exxon Şir-
keti** gizli bir rapor hazırlamış, hazırlamakla kalmayıp bunu ba-
zı **Batılı** ülkelere de ulaştırmış; bu raporu, Fransız sosyalist ga-
zetelerinden '**Le Matin**' elde ediyor, yayımlıyor; okuyunca, ne
görüyoruz: 2000'li yıllardan itibaren Dünya petrolünün ağırlık
merkezi Arap ülkelerinden **Latin Amerika, Afrika** ve **Türki-
ye**'ye /cayaca/cmış..."

"...hani hep 'Dünyanın petrol yedekleri tükeniyor' deyip duruyorlar ya, yalan, rezervler 400 milyar ton dolaylarında, uydu aracılığıyla yapılan petrol haritalarında ise 71 kadar gelişmekte olan ülkede, esaslı petrol yatakları olduğu görülüyor; bunların 16'sında şimdiden önemli buluşlar yapılmış, 25 kadarında cesaret verici sonuçlar alınmış..."

"...hanidir duyuruz, bazı uzmanlara göre **Anadolu Yarımadası**'nın altı bir petrol denizidir; yabancı şirketler petrolü bulmakla fakat bize haber vermeyip kuyuları kapatmaktadır, vs. **Exxon Şirketi**'nin raporuna bakarsanız, bu söylentilerin önemli kısmında gerçek payı var..."

"...sanırım iş buraya gelince, bir şeyi daha hatırlamamız yerinde olacak: **Ecevit'in Sovyetler Birliği** yolculuğunda **Kosigin**'in ona, '**Türkiye**'de petrol bulunduğundan çok umutlu olduğunu' söylediğini işitemiş miydik; anlaşılan Ruslar da uyduları aracılığıyla **Türkiye**'nin altındaki petrol yataklarını saptadılar, teknolojilerine güvendiklerinden bu petrolü **Türkiye** hesabına çıkarmayı öneriyorlar..." ('Batı'nın Deli Gömleği', s. 281, 2. Basım, Bilgi Yayınevi)

Acaba hayal mi kuruyordum? Yoksa 'uçuyor' muydum? Peki ya iş, 'kuvv'den fil'e çıkmış', 1978 1979 kışında **Sovyetler Birliği**'nden bir uzmanlar heyeti, incelemelerde bulunmak amacıyla, **Türkiye**'ye gelmiş ise? İşin daha da şaşırtıcı olan yanı, tam bu araştırmalar sırasında ortalığı karıştıran ünlü **Kahramanmaraş** olayları patlak vermişse?..

Vehbi'nin kerrâkesi...

O kadarla kalsa iyi! **Demirel**'i bu kadar kaygılandırıp, **Sevres**'in 'gündeme getirildiği' kuşkusuna düşüren **Fırat'ın Doğusu**, 1979'un 14 Şubatında yine kalemime dolanıyor:

"...sahi yahu ne oldu o adamlar? Hatırlayacaksınız **Kahramanmaraş** olaylarının patlak verdiği günlerde, **Türkiye**'de/ci petrol yataklarını incelemek amacıyla, bir Sovyet uzmanlar heyeti ülkemize gelmişti; gidecekler, yerinde araştırma yapacak

mut cevaplar üreteyim derken, ciddi surette '*teklemişti*'; bu da '*masasındaki*' otoriterlik eğilimini öne çıkarmış, sivil destekli parti **örgütü**, gittikçe **Menderes**'in '*şahıs tahakkümünün*' '**aygıtı**' halini almıştı.

Birkaç örnek istemez misiniz?

Sağı solu budamak merakı

Demokrat Parti Yönetimi, '**Tek Parti**' döneminden kalma, sağlı solu '*budamak*' politikasını, '*olduğu gibi*' uygulayacaktır.

ikinci Dünya Savaşı yıllarında, Nazilere yakınlığıyla tanınmış olan **Cevat Rifat**, o ara, '**İslam Demokrat Partisi**' diye bir parti kurmuştu; bu parti derhal kapatılıyor: 3 Mart 1952. Bunu **İşçi Sendikaları Birliği**'nin kapatılışı izler . 20 Nisan 1952. Hemen arkasından, faaliyetini güç bela sürdürmeye çabalayan **Türkiye Sosyalist Partisi**'nin 17 üyesini tutuklarlar; bunun arkasından da, ünlü bir şairin (**Necip Fâzıl**) yargılanıp cezaevini boylaması gelecektir: 12 Aralık 1952.

Diyeceksiniz ki bunlar, '*rejim düşmanı*'; peki, **Osman Bölükbaşı**, **Hüseyin Cahit** gibi demokrasiye '*sadakati müselleme zevatın*' uğradıkları akıbete ne demeli? **Bölükbaşı**, **Cumhuriyetçi Millet Partisi** gibi önemli bir partinin, sözünü sakınmaz lideridir, '**TBMM**'ye hakareten yargılanır, tutuklanır: 24 Haziran 1952. **Hüseyin Cahit Bey**, ilerlemiş yaşına rağmen başyazarıyla yaptığı sert muhalefet yüzünden, hapishaneye gönderilecektir: 1 Aralık 1954.

Hal böyle olunca, birkaç kere reddedildikten sonra **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**'nın ('**Tıbbiyeli**' **Hikmet**) nihayet örgütleyebildiği **Vatan Partisi**'nin kapatılıp, kurucularının derdest edilerek cezaevine gönderilmesine şaşar mısınız? Sanıkların, beş yıl ile on beş yıl arasında cezalandırılmaları talep ediliyordu: 23 Mart 1959.

Demokrasi'nin böylesi!..

Demokrat Parti, kaçınılmaz sonuna doğru yaklaşırken, bir

lar, besbelli rapor verecekler! Ne oldu, o kavga gürültü arasın da incelemelerini yapabildiler mi? Raporlarını verdiler mi? El de edilen sonuç **Ecevit**'ın **Moskova** gezisinde **Kossigin**'in çıktattığı kadar umut verici mi?" (Aynı kitap, s. 332)

Tabii, 'yetkili makamlardan' ne bir ses, ne bir nefes! Ertesi gün (15 Şubat 1979), altını çize çize, olayın neden vahamet kes bettiğini açıklamaya çalışmışım:

"...başbakan **Ecevit**, daha önce burada tartışılmış bir sorunu, **Libya**'da Türk işçileriyle konuşurken 'bizzat' dile getirmiş tir: **Doğu'daki kıskırtmalar, bu bölgede olduğu varsayılan büyük petrol potansiyeline el koymak isteyen, emperyalist odakların' marifetidir. Doğru mu değil mi, bunu zamanla göreceğiz...**"

"...yalnız, gerek **İran**'da kurulmasından ciddi ciddi söz edilmeye başlanan (**İran**) **Azerbaycan devleti**, gerekse **Türkiye ve Irak**'ı içereceği öne sürülen **Kürt devleti tasarılarının**, gerçekte hem **İran**'ı hem **Türkiye**'yi güçten düşürmek; hem de, bağlantısızlığa, **Üçüncü Dünya**'ya, hatta **Doğu Bloku**'na kayması olasılıklarına karşı, **Avrupa ve Japonya ve İsrail için 'hayati' olan, bölge petrolünü elde tutmak amacına yönelik oldukları, Batı basınında artık açık açık söylenip yazılıyor...**" (Aynı kitap, s. 335)

Şimdi anlaşıldı mı, '**Vehbi**'nin *kerrâkesi*'?

GENELKURMAY'IN 'GÖRÜŞÜ'.

4 Aralık 1996

İstese de, istemese de, **'Türkiye'**ye karşı **'soğuk savaş'** bahsinde; iyi niyetli yurttaşın kafasında kıvrılan soru işareti, elbette şudur: **'Türkiye Cumhuriyeti'**ni muhafaza ve müdafa etmekle görevli **Türk Silahlı Kuvvetleri**, olaya nasıl bakıyor; Devlet Başkanı dahil, nice sorumlu ve yetkiliyi kaygılandıran bu durumu nasıl değerlendiriyor?

'Aydınlık' dergisi, eylülde (1996) **'Genelkurmay Başkanlığı / Şahsa Özel'** başlıklı ve 3, 4, 22 Ağustos (1996) tarihli, üç rapor yayımladı; bu raporlarda **ABD** Kuzey Körfez İşleri İstasyon Şefi **Robert Deutsch**'un temmuz (1996); ayrıca **ABD** Dışişleri Bakan Yardımcısı **Pelletreau**'nın ağustos (1996) içinde yaptıkları 'temas/ar'dan, *'Türk tarafının'* çıkardığı sonuçlar tartışılmaktadır.

Genelkurmay belgesi, **ABD**'nin **Ortadoğu** 'p/anının', **CIA** ve **Pentagon**'ca üretildiğini saptamış; hazırlayanların arasında **Graham Fuller**, **Paul Henze**'nin Araştırma Merkezi ile **Stephen J. Blank**, **William T. Johnsen** ve **Stephan C. Pelletiere** gibi **Pentagon** uzmanlarını saymış!. Bu kadarı bile, işin ciddiyetini göstermeye yeter.

Raporların neyi içerdiğine gelince...

Senaryo neye benziyor?

Öneri, I: ABD heyeti, planladığı Kürt devletini **Türkiye** ile bir federasyon çatısı altında birleştirmek istiyor. Bu plan, meğerse, 1960'da, 1965'te ve 1974'te de önerilmiş.

Ödül: Türkiye '*planı*' kabul ederse, ona **Kerkük/Musul** petrollerinden yüzde 5 ya da 6'lık bir hisse verilecek!

Ceza: Türkiye '*planı*' reddederse, parçalanma olasılığı artmış; **Kuzey Irak**'daki Kürtlerin saldırısına uğramış! Zira Kürtlerin elinde, **Saddam**'dan kalan '*gizli kimyasal ve biyolojik silah stokları bulunuyor*'muş. (İnsan ne de olsa, sonradan ortaya çıkan CIA Kürtlerini hatırlıyor, acaba saldıracak olan onlar mıydı?)

Genelkurmay'ın görüşü: '**Kabul**' halinde Türkiye, **ABD'nin** ilerdeki dayatmalarına sürekli '**evet**' demek zorunda kalır; **İran'a** ve **Araplara** düşmanlık temelinde kurulacak, her an Türkiye ile çatışmaya sokulabilecek **Kürdistan**'ın **ABD** '**himayesi**' dışında bir seçeneği kalmaz.

Öneri, II: **Saddam**'ın devrilmesi için işbirliği, Kürtleri ve Şii'leri kışkırtmak, **Türk Ordusu'nun** **Kuzey Irak'a**, **Musul/Kerkük** hattına inmesi.

Ödül aynı kalıyor, fakat planın reddi halinde ceza daha da katmerli: **ABD**, **Musul/Kerkük**'ün doğusunu önerip **Tahran**'ı yu muşatabilirmiş; **Saddam**'ın devrilmesinde '*işbirliğine*' yanaşmazlarsa, **Türkiye** ile **İran** arasında gergin bir ortam oluşturabilirmiş.

Genelkurmay'ın görüşü: '**The Center of the Geopolitic of Iran**' adli rapora göre, **Washington** Ortadoğu'da yeni stratejiler deniyor. Buna göre, '**Türkiye'yi** yola getirmek için', a/ **Ortadoğu'da** yeni çatışma **Türkiye** ile **İran** arasında '**ateşlenecek**'miş; bu durumda **Irak** ve **Suriye** de **İran**'ın safına '**katılacak**'mış, yani **Türkiye** '**boğulacak**.' b/ Ayrıca **Türkiye**, **Suriye** **Yunanistan** askeri işbirliği, **Yunanistan**'la **Kıbrıs** ve **Ege** ihtilafı, '**düşük yoğunlukta** **PKK** savaşı' ile muhasara edilip '**zorlanacak**'!

Washington'ın **Saddam**'ın devrilişi ve **Kuzey Irak**'taki Kürt devleti ile ilgili olarak **Ankara**'ya '*dayatıkları*' bunlar.

Basbayağı bir '**soğuk savaş**' senaryosuna benzemiyor mu?

Karar sizin...

Genelkurmay'ın raporlarına göre, **ABD'nin** **Türkiye**'den

'kriz bölgeleri'nde başka beklentileri de var; düpedüz 'işbirliği' yapmayı dayatıyor:

a/ Bu 'plana' göre **Türkiye, Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslar**'da ABD'nin 'planlarını' uygulayacak. ABD, **Ortadoğu**'daki stratejik noktada **Türkiye**'nin bulunduğunu hesaplamış; bölgede gerçekleştirilmesi düşünülen **Pax Americana/ Amerikan Barışı** için 'cepheye' **Türkiye** sürülecek.

b/ **Washington Türkiye**'yi **Ortaasya**'ya trampelen olarak kullanmak istiyor; ödül olarak **Ortaasya** ve **Kafkasya** petrol ve doğalgaz boru hatlarının geçeceği güzergâh üzerindeki rekabette **Türkiye**'yi destekliyor; yakın gelecekte **Kafkaslar**'ı kuşatmak amacındadır, bunun en belirgin yanı **Ermenistan/ Azerbaycan** sorununa 'ağırlığını' koyması!

SSCB'nin dağılması ufukta belirince, **Paul Henze** ve **Graham Fuller** gibi eski kulağı kesikler, benzer düşüncelerini açıklayarak Türk kamuoyunda bir 'zemin' oluşturmaya başlamışlardı. (Bkz.: '*Hangi Laiklik*', Bilgi Yayınevi) **Ankara**'nın, bilerek bilme-yerek 'ayak sürmesi' işi bu raddeye getirdi.

Amerikan heyetleriyle yapılan 'temas/ar'dan sonra, **Genel kurmay**'ın '*Hizmete Özel*' raporları, **Türkiye**'ye karşı bir '**soğuk savaş**'ın yürütüldüğünü, acaba doğruluyor mu, doğrulamıyor mu?

Karar sizin!

TARİHİN VERDİĞİ DERS!

6 Aralık 1996

Yaşanmış gerçektir: **İkinci Dünya Savaşı** sonrasında, **Fransız Komünist Partisi**, girdiği bütün genel seçimlerden, 'en büyük parti' olarak çıkıyordu; **Meclis**'deki en kalabalık '*grup*', onun grubuydu; ülkenin en çok satan gazetelerinin arasında, onun organı **l'Humanité** gazetesi de bulunuyordu. Bu '*saltanat*' beş on yıl kadar sürdü. 1960'lara doğru, aynı parti şiddetli bir inişe geçmişti; prestiji düşmüş, sürekli seçmen kaybediyor, yayın organları bunalımda! Peki, ne olmuştu da, savaş ertesinde onu başına taç eden Fransız halkı, gün geçtikçe araya mesafe koymuş, oyununu ondan esirgemişti?

1950'de **FKP**'nin halk arasındaki adı '**Le Partie des Fu • Illes/ Kurşuna Dizilmişlerin Partisi**' idi; çünkü liberal partilerin, sosyal demokratların ya işbirlikçi ya da opportünist davranmasına karşı; **FKP** ve onun silahlı direniş kanadı, *Nazilere* karşı (imansız bir mücadele vermiş; **Fransa** uğruna pek çok **FKP** millinin (bu arada **Jacques Decour**, **Gabriel Péri**) kurşuna dizilmişti; aslında Fransızlar, ülkesini savunmakta onca yığıtlik gösteren bir partiyi yüceltiyordu.

Oysa '**soğuk savaş**'ın civcivli günlerinde, **FKP**'nin efsanevi ileri **Maurice Thorez**, **Meclis** kürsüsünde son derece sert bir konuşma yaparak; '*eğer bir gün **Fransa** ile **SSCB** arasında savaş çıkarsa, **Parti**'nin ve komünistlerin **Kızılordu**'nun yanın yer alacaklarını*' söyledi. Fransız halkı bunu asla affetmedi, **İHİ**ni **FKP**'den çekti. **Onu başında taşıırken de, ondan «teğini çekerken de, halkın kriteri aynıydı: yurt bilinci lum bağımsızlık isteği.**

Fransa, çoğumuzun sandığı gibi, 'yekpare' bir toplum değildir: Normanlar, Brötonlar, Basklar, Flamanlar Franklar vb etnik gruplardan oluşmuştur; ama Fransız milleti bunların toplamı, belki biraz da fazlasıdır; yurt bilinci ve bağımsızlık gündeme geldi mi, etnik kökenleri ne olursa olsun, tek yumruğa, tek yüreğe dönüşürler.

'Birey'in 'yurttaş' olduğu an...

Yaşanmış başka bir gerçek: 1910'lu yılların sonunda, **Devlet i Aliyye'nin Anadolu'daki 'ahalisi'**, uzun ve yenilgiyle sonuçlanmış savaşıardan yorgundu; geri kalmıştı ve yoksuldu; bunlar yetmezmiş gibi, **Balkan 'hezimetinden'** ve **Seferberlik'ten** sonra **Düvel i Muazzama ('sistem')**nın yurduna göz diktiğini, onu parçalara ayırıp yok ettiğini görüyordu; işgal askeri, **izmir'e, Adana'ya** çıkmış, iç bölgelere yayılmaya başlamıştı.

Devlet i Aliyye i Şâhâne, altı yüzyıllık bir devlet; **Osmanlı** hanedanı, bu halkı bunca zaman yönetmiş, üç kıtada hüküm sürmüş, *'cihangirane bir devlet'* yaratmış; üstelik padişah, aynı zamanda **'Haûfe yi rû yi zemîn zıllulah i fil' arz'**, dünya Müslümanlarının en büyük ruhani lideri; gel gör ki bu defa, ülkeyi parçalara ayıran **Sevres Sözleşmesi'**ne karşı çıkmıyor, işgal kuvvetlerine kolaylık gösterilmesini istiyor; daha da kötüsü, bu *'bölünmeye'* karşı koymak isteyenleri, *'ihanet i vataniye'* ile suçlayıp, **'Kürt' Mustafa Divan ı Harbi'**nde idama mahkûm ediyor.

Osmanlı halkı da 'yekpare' bir halk değildir, işin ilginç yanı, daha önce 'mi//i bir dönem' yaşamamıştır; **Anadolu** toprağında Türklerin yanısıra Lazlar, Çerkesler, Kürtler, Tatarlar, Gürcüler, Araplar vb yaşamaktadır; **ama bu halk, üzerinde yaşadığı yurdun, sahip olduğu bağımsızlığın tehlikeye girdiğini görünce, aslında bir 'millet' olduğunun sapına kadar binçine varmış**, aynen Fransız milletininde yaptığı gibi yurt binçisi ve bağımsızlık tutkusu ile, altı yüzyıllık hanedanı bi

**rakip, ne olacağı belirsiz bir avuç yüreği pek inkılapçının
ardına düşmüştür.**

Yakın tarihten, daha pek çok örnekler gösterilebilir. Bazen olaylar öyle koşullar yaratır ki, *'kul'* birden *'yurttaş'* olur; *'birey'*, toplumsallığını her şeyin önüne çıkarır, her şeyin üstünde tutar; çünkü **modern zamanlarda, milliyetçilik kavramının 'ırk'la bir ilişkisi yoktur, onun temel ilişkisi, üzerinde yaşanan yurtlardır.** Tarihin verdiği ders bu.

Gazi Mustafa Kemal, bunu daha 1920'de söylemiş: **"... burada maksut olan ve Yüksek Meclisimizi oluşturan kişiler yalnız Türk değildir, yalnız Çerkeş değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir; fakat hepsinden oluşmuş Müslüman unsurlardır; samimi bir toplamdır. Şu halde bu yüksek heyetin temsil ettiği, hukukunu, hayatım, şeref ve şanını kurtarmak için azmettiğimiz emeller, yalnız bir İslam unsuruna ait değildir, çeşitli İslam unsurlarından oluşmuş bir kütleye aittir."**

O 'kütle' bütün Türkiye'nin halkıdır.

'Gereke', aynı idi...

**O halkın, Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşlarının yöneti-
minde, Müdafaa i Hukuk Doktrini'ne dayanarak, savaşa sa-
vaşa kurduğu Türkiye Cumhuriyeti,** açıkça görülüyor ki, hani-
dir sürdürülen **'soğuk bir savaş'**m türlü çeşit **'seyyiâtı'** yaşı-
yor.

Ekonomik kalkınması, uluslararası örgütler tarafından denet-
lenmekte, kalkınması ve güçlenmesi, el altından, engellenmekte
dli. Bir zamandır buna **'düşük yoğunlukta bir iç savaş'** eklenmiş,
• öylece **'yıpratılması'** tasarlanan **'amaçlar'** bakımından münasip
fı"ı ülmüştür.

Handiyse yarım yüzyıldır, ne pahasına olursa olsun destek
lduğu **Batılı 'mütte/i/c/eri'nin,** en önde gelen yetkili ve sorumlu
mı, **Türkiye Cumhuriyetinin** Devlet Başkanının yüzüne karşı,

bütün kötülüğün 'üniter devlet yapısından' kaynaklandığını söyleyebilmekte, kısacası Lausanne Anlaşması'ndan vazgeçilmesini, Sevres Sözleşmesi'ne dönülmesini isteye bilmektedir. Hem de '*demokrasi*' ve '*insan hakları*' gerekçesiyle!

'**Tanzimat**'ı ve '**Meşrutiyet**'i de, aynı gerekçeyle destekleyip arka çıkmışlardı, netice malum.

Türkiye halkının, kimden yana çıkacağını sanıyorsunuz?

9 Aralık 1996

Uluslararası liberal '**sistem**'in '**küreselleşmeyi**' başarıyla uyguladığı bölge, bilindiği üzere, **ABD**'nin '*arka bahçesi*' **Latin Amerika**'dır: serüven, aynen bizde olduğu gibi, 80'li yılların başında başlıyor; 90'lı yılların ortalarında alınan sonuç nedir, merak mı ediyorsunuz?

Öyleyse, şu garip listeyi bir gözden geçiriniz:

1/ **Meksika**'da eski devlet başkanının kardeşi **Raul Salinas de Gortari**, '*devlet kademelerindeki siyasi nüfuzunu kullanarak şirketlere çıkar sağlamış*', böylece yabancı bankalardaki serveti 120 milyon dolara ulaşmış. 2/ **Venezuela**'nın **Özal**'ı, **Carlos Andres Perez**, '*örtülü ödenekten çektiği 17 milyon doları usulsüz kullandığı için, Yüksek Mahkemece suçlu bulundu*'; ayrıca, '*banka yöneticileri, batan bankalardaki yüz milyonlarca doları zimmetlerine geçirdikleri için yargılanıyorlar*'. 3/ **Arjantin**'de 'on'un üzerinde devlet yetkilisi **IBM**'le yapılan sözleşmede milyonlarca dolarlık şahsi çıkar sağlamışlar. 4/ **Brezilya**'da müfettişler, batan bir mali kurumun yolsuzluklarını araştırıyorlar, bu kurumun vergi mükelleflerine maliyeti beş milyar dolar olarak hesaplanıyor. 5/ **Ekvador**'da ekonomiyi yöneten başkan yardımcısı **Alberto Dahik**, '*zimmetine para geçirdiği için, tutuklanması na karar verilince*' palas pandıras kendini **Kostarika**'ya atıyor; vs... vs...

Evet farkındayım, insan bu haberleri hiç yadırgamadan okuyor; çünkü, 80'li yılların başından itibaren aynı ekonomik reformları yaparak, yani '*özelleşip küreseli eşer ek*' **Yeni Dünya Düze**

ni'ni uygulamaya başlayan ÷lkemizde de, benzer olaylar hiç eksik olmuyor; neredeyse birbirine zincirleniyor.

Peki, bundan çıkarılacak bir sonuç yok mudur?

'Kurumsallaşmış, mafia'...

Yooo, hayır! Yorumlamaya kalkışmayacağım: **Yeni Dünya Düzeni** hakkında" iyi şeyler düşünmediğim malum, yapacağım yorum tek taraflı olmakla suçlanabilir; iyisi mi, *'öteki taraf-tan'* olduğu inkâr kabul etmez bir gazetenin, bu yolsuzluklar zincirini nasıl değerlendirdiğini, size aktaracağım. Bakar mısınız ne diyor:

"...serbest piyasa ekonomisinin, onca eşlik eden demokratikleşmeyle birlikte, bölgede iş dünyasının ve devletin faaliyetlerini şeffaflaştıracağına ilişkin, geniş bir kesim tarafından paylaşılan ortak bir kanı vardı; ancak şu anda yolsuzluk her zamankinden daha yaygın, sadece oyuncular değişti; bürokratların ve diktatörlerin yerini, sıkı ittifak içindeki yeni bir işadamı ve politikacı sınıfı aldı. (...) Yeni siyasi özgürlüklerin, yolsuzluğu da demokratik leştirebileceğini herhalde hiç kimse tahmin edemezdi." (The Wall Street Journal, 8 Temmuz 1996)

Merkezi **New York**'da bulunan Uluslararası Özel Dedektiflik Bürosu **Kroll Asosiates**'in **Brezilya Bürosu** yöneticisi **James Wygand**, kendi açısından durumu şöyle yorumlamış:

"...geçmişte yolsuzluk genelde küçük çaplıydı, vergi müfettişine açıktan ödeme yapılır, ya da bir evrakı imzalatmak için rüşvet verilirdi; bugün ise yolsuzluklar daha oportünistleşmiş ve kurumsallaşmış durumdadır, 'mafia'nın tarzına çok yakın; yapılan yolsuzluklardan büyük kazançlar sağlanıyor, çünkü ortada dönen para çok büyük." (Aynı gazete, aynı sayı)

Ne denildiğinin farkındasınız değil mi? Yolsuzluklar *'Daha oportünistleşmiş, daha kurumsallaşmış', 'mafia'nın tarzına çok*

yalcm'mış, 'ortada dönen para çok büyük olduğu için, yapılan yolsuzluklardan büyük kazançlar sağlanıyor'rmuş..

Allah Allah, adam sanki bildik bir ülkeyi anlatıyor,

'Sistem'in işleyişi bozuk...

Kesin olan nedir? **Wall Street Journal** in sandığı gibi, **Latin Amerika**'daki hukuk sisteminin dünyaya açılan ekonomileri denetlemek görevini yerine getirmekte yetersiz kalması mı; yoksa **Yeni Dünya Düzeni** diye 'kaktırlan' emperyalist/liberal '**sis tem**'in işleyişindeki bozukluk mu? Elbette, ikincisi! Aksi halde, gezegene bu düzeni neredeyse zorla kabul ettirmeye uğraşan '**gelişmiş**' ve zaten '**dünyaya açılmış**' liberal ekonomilerde de (**ABD, Japonya, Fransa, İtalya, İngiltere, Almanya** vs) benzer rezillikler paçadan akar mıydı?

Türkiye açısından olumsuzluk iki düzeyde görülüyor: yolsuzluk '**ekonomisinin**' '**faturası**' hemen bütünüyle laik iddialı '**alafranga**' yönetimlere çıkarıldığı için, olay **Refah Partisi**'nin iktidara gelmesinde, önemli bir iç faktör rolünü oynadı, bu bir; ikincisi, **Türkiye**'ye karşı '**soğuk savaş**'ta, halkın çoğunluğu, boğazına kadar yolsuzluklara batmış yönetici kadrolara asla güvenemiyor: '**Soğuk savaş**' dönemi lider ve partilerinin dışında, '**temiz**' lider ve partilere '**hayati ihtiyaç**' hissedilmesinin temel sebebi de bu!

11 Aralık 1996

Okuduğumda duraklamış, ne diyeceğimi bilememiştim. Derin bir geceydi: diplerinde bir yerlerde, ufunetli yıldızlar yanıp sönüyordu; alttan alta, insanı ürperten rutubetli bir serinlik. O yıllarda 'hain' sayılan **Arthur Koestler**, açıkça diyordu ki: " ...siyasi partilerde, en yeteneksizleri örgütün en yüksek kademelerine yükselten, bir merkezkaç kuvvet vardır." Şaşırmamak elde mi? **Koestler**, **Komintern** murahhaslığı yapmış bir adam, 'tespiti', o yılların komünist partileri en çok da **SSCB Komünist (Bolşevik) Partisi** için geçerli. Bilindiği gibi **Koestler**, 'Gün Ortasında Karanlık/Darkness at Noon' adlı romanında, **Moskova Davaları**'ndan birisinde, bir sanığın nasıl 'temizlendiği'ni, dehşet uyandıran bir maharetle anlatır; sanık **Rubaçof**'un gerçekte **Stalin**'in tasfiye ettiği **Bukharin** olduğu iddia edilmiştir.

Sovyetler'deki muhalefet (**oppozitsiya**) **Lenin**'den sonra **Trotsky**'nin genel sekreter olması gerektiğini savunmuştu; **Vladimir İliç**'in 'Parti'nin Harika Çocuğu' adını taktığı **Bukharin** de aynı göreve uygun görülenlerdendi; oysa **Koestler**'in o 'merkezkaç kuvveti' etkisini göstermiş, **Stalin** türünden bir 'despot' partinin zirvesine oturmuştu: hem de ne oturmak! **Sovyet Komünist Partisi** çok kısa sürede 'sivil toplum' kuruluşu özelliklerini kaybetmiş, parti içi demokrasi uygulaması demek olan 'demokratik merkezizetçilik/centralisme démocratique' yerini, yukarıdan aşağıya işleyen bir emir/kumanda totaliterliğine bırakmıştı.

Artık bir 'örgüt' (**organisation**) söz konusu değildi; söz konusu olan bir 'aygıt'ı (**appareil**).

Örnek bunlar olursa...

Meşrutiyet tarihimizde bu çeşit siyasi örgütlenmenin adı '*komita*', üyelerinin sıfatı ise, '*komitacı*' idi; demokrasimiz açısından, bunun son derece önemli olduğunu sanıyorum; şundan ki, işin başını çekmiş olan **İttihat ve Terakki Cemiyeti**, daha sonra örgütlenecek olan siyasi partilerimiz için, belki de talihsiz bir '*model*' oluşturmıştır.

Ankara ziyaretlerinden birisinde, **Niyazi Berkes'e** sormadan edememiştim: **Çarlık Rusyası'nda, ucu Neçayef'e kadar dayanan Narodnik/Nihilist komitacılığının, Roman-ya üzerinden zamanın Jöntürk komitalarını etkilediği doğru olabilir mi?"**

'Hoca' buna inanıyordu, kanıtlarını da bulmuştu; ben de okuduğum onca 'hatırat'ın bazılarında mesela **Galip Vardar**'inkinde mi? **Makedonya'da** Sırp ve Bulgar komitacılarını bastırmakla görevli '*ittihatçı*' zabitlerin, örgütlenme konusunda bilhassa Bulgar '*Çentre/ist/er*'inden etkilenmiş olduğunu okumuştum. **Selanik** ve çevresinde, İtalyan '*Mason Locaları'nın* '*gizliliğine*' heveslenmeleri de, cabası! Bunlardan ne çıkar? **Osmanlı'dan itibaren ülkemizin siyasi hayatında** '*fırkalar'm, hayatın içinden üremiş* '*sivil toplum*' örgütleri olmadı mı?

Hüseyin Cahit Bey, '*Siyasi Hatıraları'nda*, **Hürriyet**'in ilan edildiği gün, **Dersaadet**'de halkın kılının kıpırdamadığını yazmıştır; **İstanbul'daki** '*ittihatçılar*' zevahiri kurtarmak için bazı gösteriler düzenlemeye kalkışılar. **İttihat ve Terakki'nin**, **Hürriyet**'ten sonra bile '*fırka*' olmayıp bir zaman '*cemiyet*' kaldığını biliyoruz. Teşkilat içinde ve dışında herkesin şikâyetçi olduğu o '*merkez i umumi hâkimiyeti*' ise, Rus **Narodnik/Nihilist** daha sonra **Bolşevik** '*aygıtlarındaki*' politbüro egemenliğini hatırlatmıyor mu?

Kimbilir, en olgun siyasetçilerimizin bile, '*parti*' denildi mi '*örgüt*' değil '*aygıt*' anlamasının gerisinde, belki de bu hatalı başlangıç yatıyor.

Hangisine benziyorlar?

Zahmet olmazsa, 70'li yıllarda kaleme aldığım şu satırlara, göz ucuyla olsun bir bakar mısınız?

"...**örgüt (organisation)** bir yerde **Gramsci'nin** anladığı anlamda ve düzeyde bir 'kolektif entelektüel' özelliği gösteriyorsa, aygıt (**appareil**) tam tersine, yukarıdan aşağıya hiyerarşik bir komuta zincirlemesine göre düzenlenmiş bir hükmetme yapısı (**structure**) gösteriyor. Birincisinde demokratik bir yönetim, görevlerin ve yetkilerin demokratik yoldan dağıtılması, eleştiri ve özeleştiri ne kadar kolay ve geçerliyse; ikincisinde, o kadar zor ve geçersiz; zira ikinci durumda aygıt merkezîyetçi bir bürokrasinin belirli kararları ya da tedbirleri uygulamaya koymasından başka bir şey istemiyor ve getirmiyor..."

"... 'kadrolaşma' dediğimiz şey, eğer ikinci türden bir aygıtın çeşitli kademeleri için adam yetiştirmekse, meydana çıkacak olan devrimci, esnek ve diyalektik bir örgüt olmayacaktır; ya ne olacaktır, yukarı kademenin diktasını hem aygıtın alt kademelerine hem de toplumun bütününe 'empoze eden' bir dikta mekanizması olacaktır..." ('Hangi Sol', s.70/71, 4. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

Bizdeki en 'liberal' iddialı partiler bile, sizce hangisine daha çok benziyorlar? **Örgüte mi, aygıtı mı?**

13 Aralık 1996

Gazi, ne '*ittihatçı*' idi, ne de '*mason*'; **Anadolu İhtilali**'nin gelişme grafiği, **Makedonya** Tcomitacı/ığı'ndan farklıdır: ittihatçılar, hâkimiyeti **Osmanlı** hanedanına bırakmış, '*iktidara*' talip olmuşlardı: '*iktidarı*' kaybettikleri an tarihten silindiler, hâkimiyet **Vahdettin**'de kaldı. **Anadolu İhtilali**, hâkimiyeti halka intikal ettirme hareketiydi, **Gazi** bu tehlikeli ve hassas operasyonda **Enver Paşa**'nın **Babîâlî**'yi basması gibi askeri bir müdahale ile değil, yurdun her yanında devreye giren halk meclisleri, kongreler ve Meclis'le yürütmüştü: **Amasya Tamimi**'nden itibaren, **Müdafaa i Hukuk Hareketi**'nin '*sivilliği*' daima önde tutulmuştur.

(Buradan itibaren, o yanık ve dokunaklı **Kuva yı Milliye** marşlarından birisi, size eşlik edebilir. '**Sakarya dağlarında çiçekler açar...**', mesela!)

Müdafaa i Hukuk Cemiyeti'ni '*fırkalaştırmaya*' sıra gelince, davranış yine öyle: 1922 yılı sonunda, **Ankara**'daki gazetecileri çağırmış, **Gazi** açıklıyor: "...hayatımı sonuna kadar vatan hayrına vakfeylemek emeliyle sulhun istikrarını müteakip, '*halkçılık*' esası üzerine müstenit ve '*Halk Fırkası*' ila-mıyla siyasi bir fırka teşkil etmek niyetindeyim"; hemen arkasından istediği, halkın ve aydınların bu konudaki düşünce ve önerilerini, kendisine ulaştırması; yani örgütlenmeyi '*kolektifleştirmek*' istiyor, ayrıca diyor ki: "...erbâb ı ihtisasın gönderecekleri mütalâat kemal i ehemmiyetle nazar ı itibara alınacaktır." (Hâkimiyet i Milliye, 7 Aralık 1922) Yalnız bir nokta üzerinde son derece hassas, o da kurulacak '*fırkanın ruh u aslisi*',

önceden açıkça üstüne basmış: "...böyle bir fırkanın ruh u aslî istiklâl i tam ve bilâ kayd ü şart hâkimiyet i millîye-dir." (*İzmir Yollarında*, s. 27/28)

Son cümleyi gündelik konuşma dilimize çeviriniz: **Gazi, anti emperyalist, laik ve demokrat bir 'fırka' kuracaktır;** iyide, 'alelade bir fırka mahiyetinde' mi olacaktır bu fırka? Onu da açıklığa kavuşturmuş: Hayır!

'Dokuz umde'nin mahiyeti...

Müdafaa i Hukuk Doktrini, kısaca belirtmiştik, 'istiklâl i tam' ve 'hâkimiyet i millîye' üzerine oturmaktadır ama, Kurtuluş Savaşı ertesinde bunların tahakkuku üç ana 'Misak ı Milli'nin gerçekleşmesine bağlanmıştı: Bağımsız ve Bölünmez Yurt (**Misak ı Milli**), Bağımsız Ulusal Ekonomi (**Sa'y Misak ı Milli**) ve Ulusal ve Birleşik Öğretim (**Tevhid i Tedrisat/Maarif Misak ı Milli**). **Gazi**, halkın desteğiyle bu üç ana amacın gerçekleştirilebilmesi için yine halkla 'müdavele i efkârda bulunarak' **Halk Fırkası'nı** kuracaktır. **İzmir İktisat Kongresi**'ni açış konuşmasında, durumu irdeledikten sonra, 'fırkanın' nasıl olacağını tereddütsüz açıklamıştı: "...böyle bir Sa'y (emek) Misak ı Milli mahiyetinde olan program etrafında toplanmaktan hasıl olacak şekl i siyasi ise alelade bir fırka mahiyetinde tasavvur edilmemek lazım gelir ve sulh sonrası vukua gelebilecek olan bir şekl i siyasinin, şimdiye kadar olduğu gibi, milletin azim ve imanı ile ve vahdet ve tesanüdün birbirine müzahir olması ile muvaffak olacağı hakkındaki kanaatim kavidir ve tamdır." (*İzmir Yollarında*, s. 103/126)

Bilmem dikkat ettiniz mi, son cümlede **Gazi Mustafa Kemal**, 'milletin azim ve inancı' ile 'birlik ve dayanışması'nın, 'şimdiye kadar olduğu gibi, birbirine yardımcı olmasından' söz ediyor: aslında bu **Anadolu İhtilali**'nin **Anadolu İnkılabı**'na dönüşmesinde, önceden oluşturulmuş 'Halk' Kurtuluş Ordusunun (**Kuva yı Milliye**), sırası geldiği için 'Halk' Kurtuluş Cephesine yerini bırakması gereğinin açık bir ifadesidir.

Gazi'nin o yıllarda *'alelade bir fırka değil'*, sonradan siyasi terminolojiye girecek ünlü bir deyimle, bir **'Halk Cephesi'** kurmak istediğini daha 1970'li yıllarda yazmıştım; demek ister ki, **nasıl bütün Anadolu ve Rumeli halkı 'müstevliyi yurttan def etmek için sınıksı bir vahdet ve tesanüt içine girmişse, Sa'y (emek) Misâk ı Millisini ve Maarif (öğretim ve eğitim) Misâk ı Millisini gerçekleştirmek için de böyle bir 'cephe-nin vahdet ve tesanüdü içinde' olmalıdır.**

Meraklısı bilir, **'Halk Fırkası'**nın kuruluşuna esas teşkil eden o meşhur **'dokuz umde'**, zümre ya da sınıf çıkarlarını savunmak için kurulmuş ya da kurulacak bir *'partinin'* tüzüğüne hiç benzer, **kapsamlı fakat özet bir 'Halk cephesi' programıdır.**

'Aygıt' değil 'örgüt'

Biliyorum, elli yıldır kamuoyunda **'conformiste'** bir Atatürk görüntüsü oluşturan ve dolaştıranlar, söylediklerimden tevahhuş ediyor ama, gerçek budur: **Gazi Mustâfa Kemal Paşa'nın 'fırkacılığı' hiç de sonradan iddia edildiği gibi otoriter ve totaliter bir 'aygıt' özenmiyor; daha çok genel ilkelere ki inkılabın ilkeleridir net olarak konulmuş, inkılabın gerçekleştirilmesine kalabalık halk 'katılımını' sağlamayı amaçlayan, gevşek dokumalı ve kapsamlı bir 'örgüt', bir 'Halk Cephesi' oluşturmayı hedef ediniyor.**

Gazi Mustafa Kemal bu noktaya bir anda karar vermemiştir; arayıp kurcalayarak, halk önünde tartışıp irdeleyerek varmıştır; isterseniz, bu kararın nasıl billurlaştığına ve hangi 'esbab ı muclbeye' dayandığına da bir bakarız.

O da daha az heyecanlı değildir.

GAZİ'NİN AMACI: 'ANTIEMPERYALİST BİLEŞKE'

16 Aralık 1996

Müdafaa i Hukuk'un 'sıcak' günleri, Ankara. Sovyet Cumhuriyetleri İttihadı ile yakın ilişkilere girilmiş. Intelligence Service bu arada ünlü İngiliz Kontrol Subayı 'Kaymakam' Ravlinson Mustafa Kemal'in 'bolşevikliğinden' emin, bunu yayıyorlar. Gazi, ortalarda yoktur, Çankaya'ya çekilmiş 'tettebbuatta bulunuyor'muş, yani okuyup inceliyor. Nihayet bir akşam sofrasında, demiş ki: " ...efendiler, bolşevikliği tetkik etim, amele sınıfına istinad eden bir nazariye, memleketimizde kaabil i tatbik değildir, çünkü bizde miktar ı kâfi amele yoktur".

Bu rivayeti ben, 'Sarı Mustafa'dan (Börklüce) duymuştum; yanılmıyorsam, Halide Edip Hanım, hatıralarında doğrulamıştı. Sizce Kemal Paşa'nın 'tespiti' yanlış mı? (Mütareke'de Anadolu'ya intikali nedense unutup Dersaadet'te kalan Dr. Şefik Hüsnü Bey'in de aynı 'tespiti' yaptığını Râsih Nuri Bey nakleliyor. (Bkz.: 'Hangi Atatürk', s. 104/106, 3. Basım, Bilgi Yayınevi) 40 Karanlığının solculuğu, bundan Gazi'nin sosyal sınıfları reddettiği manasını çıkarmıyordu; 10. yıl marşının, o sık sık alaya alınan 'İmtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kütleyiz' mısraı, ha kıkatte 'sosyal sınıf gerçeğinin ve diyalektiğinin inkârı değil, inkılap Türkiye'si için o diyalektiğin zalim milletler/mazlum milletler çelişkisinde görüldüğünün ifadesi.

Kim demiş Mustafa Kemal 'sosyal sınıf ve 'siyasi parti' gerçeğini reddediyor diye? Halt eder, çünkü bu takdirde Halk Fırkası'nın kurulacağı günlerde şu söylediklerine (Balıkesir, 5 Şubat 1922) ne diyeceğiz:

"...memâlik i sairede fırkalar behemehal iktisadî maksat üzerine teessüs etmiş ve etmektedir, çünkü o Memleketlerde muhtelif sınıflar vardır: bir sınıfın menfaa-
ini muhafaza için teşekkül eden bir siyasi fırkaya muka-
bil, diğer bir sınıfın menfaatini muhafaza maksadıyla bir
fırka teşekkül eder. Bu pek tabiidir. Güya bizim memle-
ketimizde de ayrı ayrı 'sınıf varmış gibi teessüs eden fır-
kalar yüzünden şahit olduğumuz neticeler malumdur.
Halbuki Halk Fırkası dediğimiz zaman, bunun içine bir kı-
sım değil, bütün millet dahildir." (*İzmir Yollarında*, s. 93/
103)

Burada sözü edilen '*millet*', hiç kuşkusuz '*mazlum*' bir milleti.

Nasıl ve ne kadar 'mazlum'?

İyi de, nasıl '*mazlum*', ne kadar '*mazlum*'? **Gazi, Anadolu htilali'nin 'inkılab'a yöneldiği o heyecanlı günlerde, halkının azlumluğunu'** açıkça dile getiriyor, diyor ki:

"...milletimizin büyük çoğunluğu çiftçi ve çobandır, öyle olunca buna karşı büyük toprak ve çiftlik sahipleri elir, bizde kaç kişi büyük toprak sahibidir, bu arazinin iktarı nedir? incelenirse görülür ki, memleketimizin ge işliğine oranla hiç kimse büyük arazi sahibi değildir, öy yse bu toprak sahipleri de korumaya alınacak insanlar

"...sonra sanat sahipleriyle kasabalarda ticaret ya an küçük tüccarlar gelir, tabii olarak bunların çıkarları , durumlarını ve geleceklerini sağlamak ve korumak ecburiyetindeyiz. Çiftçilerin karşısında olduğunu var ydığımız büyük toprak sahipleri gibi, bu ticaret erbabı ın karşısında da büyük sermaye sahibi insanlar yoktur, aç milyonerimiz var? Hiç! Öyleyse biraz parası onlara şman olacak değiliz, tam tersine memleketimizde bir k milyonerin, hatta milyarderin yetişmesine çalışaca

"...sonra işçiler gelir! Bugün memleketimizde fabrika, imalathane vesaire gibi kuruluşlar çok sınırlıdır; mevcut işçilerimizin sayısı yirmi bini geçmez, oysa ülkemizin gelişmesi için çok fabrikalara muhtacız, bunun için de aeme lazımdır, demek ki tarlada çalışan çiftçiden farkı olmayan işçileri de himaye etmek gerektir..."

"...bundan sonra aydınlar ve bilginler gelir. Bunlar kendi kendilerine toplanıp halka düşman olabilir mi? Bunların üstüne düşen görev, halkın içine girerek onları aydınlatmak ve yükseltmek, onların gelişme ve ilerlemesine öncü olmaktır. İşte ben milletimizi böyle görüyorum; öyleyse çeşitli meslek erbabının çıkarları birbirine bağlı olduğundan onları sınıflara ayırmak imkânı yoktur ve бүtünü halktan ibarettir." (*'Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri'* II, s. 97/98, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1952)

İşin püf noktası, sanırım burada; yani o '*halkın*', kiminle ne türlü bir çelişki hatta çatışma içinde olduğunda!

Asıl büyük 'çelişki'...

'Sosyal sınıf ve 'siyasi parti' ilişkisine o derece vâkıf **Gazi Mustafa Kemal**, halkın '*mazlumluluğu*' dolayısıyla, çeşitli '*sınıflar*' arasındaki zaten zayıf çelişkileri küçümsese de, varlığını bilmiyor mu? Biliyor ama, onun önemli gördüğü büyük (**majeur**) çelişki, n halkın '*sistem*'le olan çelişkisidir, bunu da ünlü cümlesiyle özelle mistir:

"...mesleki içtimâi itibariyle düşündüğümüz zaman, biz hayatını, istiklalini kurtarmak için çalışan erbil sa'yız, zavallı bir halkız. Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmalı yaşamak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halka/ Binaenaleyh her birimizin hakkı vardır, selahiyeti vanlu, fakat çalışmak sayesinde bir hakkı iktisab ederiz. Voli . arka üstü yatmak ve hayatını sa'yden muarra (çalışmad in geçirmek isteyen insanların bizim hey'et i içtimâiyemî/ <ln (toplumumuzda) yeri yoktur, hakkı yoktur. O halde ilnl*

ediniz efendiler: halkçılık, nizâm ı içtimâisini (toplumsal düzenini) **sa'ym hukukuna** (emeğin hukukuna) **istinad ettiren bir meslek i içtimâidir..."**

"...efendiler; biz bu hakkımızı mahfuz bulundurmak, istiklalimizi emin bulundurabilmek için, hey'et i umumiyemizde, hey'et i milliyemizce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı, hey'et i milliyemizce mücahedeyi (cihat etmeyi) caiz gören bir mesleği takip eden insanlarız..." (*'Atatürk'ten Düşünceler'*, E. Z. Karal, s. 25, T. İş Bankası Kültür Yayınları, 1956)

Emperyalizme karşı **'dokuz umde'** çevresinde birleşik bir **'halk cephesi'**ne karar kıldığını görmemek için ya kör olmak lazım, ya kötü niyetli; **Gazi, Türkiye'**nin ulusal burjuvazisini oluşturabilmek için dahi, emperyalizme karşı bir **'istiklal i tam'** savaşı vermek zorunda olduğunun bilincindedir.

Peki nasıl olmuştur da, o **'sivil örgüt'**, **'tek millet, tek par 1, tek şef'** sloganına uygun **'totaliter'** bir 'aygıt'a dönüşmüştür?

O uzun ve hazin başka bir hikâyedir.

18 Aralık 1996

Prof. Afet İnan, Gazi Mustafa Kemal'den nakletmişth: biz cumhuriyeti kurduk; o, on yaşını doldururken, demokrasinin bütün gereklerini sırası geldikçe uygulamaya koymalıdır." ("M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım', s. 37)

Öyle olmadı. Cumhuriyet'in uzun zaman 'demokrasiye dönü şemediği, malum. Daha da kötüsü yaşandı: geniş tabanlı bir '*halk cephesine*' istinat ettirilmek istenilen, ekonomide ve kültürde '*tam bağımsız*' o '*sivil toplum*' tasarımı, zaman içinde, önce '*otoritci*' sonra '*totaliter*' bir karakter kazandı. İnsanın merak ettiği, '*halk cephesi'nin* hangi süreç içinde '*bürokratik merkeziyetçi*' bir '*siyasi toplum*' '*aygıtına*' dönüştüğü!

Türkiye'de, demokrasi uygulamasındaki '*özür*', belki bu sem nun açıklığa kavuşturulmasıyla anlaşılabilir.

Faşizan devletçilik reddedilmiyor...

Gençler bilmez: olayın dış sebebi, 30'lu yıllar **Avrupası'**.... vahim '*tota/iter/eşmesi*'dir; demokrasi çürümüş, yozlaşmış bir ilil zen sayılıyordu; sağda **Mussolini** ve faşizm, **Hitler** ve n.ı/ı yükselmişti; solda, **Stalin** ve onun totaliter bolşevikliği! 40'lı yıllarda **İspanya'da General Franco, Macaristan'da Horthy, KM manya'da Antenoscu, Norveç'te Quisling, 'tek millci, '•• » parti, tek şef** ilkesine uygun '*aygıtlarla*' yönetime el koymır, .ı.ıııı **İngiltere** ve **Fransa** gibi eski demokrasiler iyice gözden (lu.mii| tü: liberalliğin öldüğünden, herkes emin!

İç sebebe gelince! Hadi bunu bir tarihçinin kaleminden okuyalım:

parti genel sekreteri (Recep Peker) çağrılı olarak gittiği İtalya ve Almanya'dan dönüşünde, CHP için, yeni bir tüzük ve program taslağı hazırlamıştı. Faşizmden ve nasyonal sosyalizmden esinlenerek düzenlenen bu taslağı, Başbakan İnönü'ye de imzalatıp, cumhurbaşkanına sunmuştu. Bunda sayıları sınırlı üyelerden oluşan bir üst kurul öngörülüyor, bütün yetkiler onda toplanıyor, TBMM bir şekilden ibaret kalıyordu. Atatürk bir tür parti diktatoryasını getiren taslağı okuyunca, '... bu zorbalara kimlerdir? Onları kim seçecek?' diye tepki göstermişti. Arkasından İnönü ve Peker'i çağırtmış, İnönü'nün taslağı okumadan imzaladığı anlaşılmış (laf aramızda, siz buna sahi-
lden inanıyor musunuz?) ve öneriden vazgeçilmişti." (*Türk Devrim Tarihi*', III. Kitap, Şerafettin Turan, s. 21, Bilgi Yayınevi)

Olayı yaşayanlar için o kadar basit olmadığını, Gazi'nin neticede Peker'i görevinden aldığını elbette bilir; bilir ama, CHP 1935 Kurultayında kabul edilen yeni program ve tüzük, 'Dokuz Umde'den de, 'Halk Cephesi' tasarımıyla da hayli uzak, merkezî ve 'totaliter' bir 'aygıt'a yol açmıştır, şüphesiz onu da bilir. İsterseniz bunu da erbabından, Tarık Zafer Tunaya'nın kaleminde okuyalım!

"...Türkiye'nin propaganda cerayanlarına maruz bir yer oluşu belirtildikten sonra, komünizme karşı tek silahın 'milliyetçilik' olduğu açıklanmaktadır. Parti Kurultayı, liberal devletin can çektiğine kaanidir, bu devletin feodal devleti takiben her yerde çöktüğü belirtilerek, devletlik övülmektedir, fakat liberal devletin yerini sınıf devleti değil milli devlet alacaktır, bu bakımdan parti devletçidir, kurultay için vasat bir devletçilik Türkiye Cumhuriyeti için zaruridir; bu manada bir devletçilik ne kızıl Markt, ne de liberaldir; bu tarz bir devletçilik hususi teşebbüs ve ticaret serbestisini kabul etmektedir..."

Hemen dikkati çeken nokta, 'faşizan devletçiliğin' de aynı

şiddetle **reddedilmemiş** olması! Nasıl reddedilebilirdi ki, aynı Kurlultayda **'Türkiye Cumhuriyeti'nin bir 'parti devleti'** olduğu kabul edilmiştir.

"...parti devletle beraber çalışır, zümre, sınıf ve cinsiyet farkı gözetmez, programı herhangi bir vatandaşın dilek ve görüşüne cevap verebilecek bir küldür; böylece, programın ve doktrinin milli bir ideoloji olduğuna kaani dir, tarafsız değildir, devletle aynı seviyededir, hatta devlete hareket kaabiliyeti verir." (*Türkiye'de Siyasi Partiler*, s. 570/571, 1952)

'Müdafaa i nefis' tavrı değil...

Partinin, nasıl **'siyasi bir toplum aygıtına'** dönüştüğü çok açık: pratikte bu, valilerin ve kaymakamların, bulundukları il ve il cenin aynı zamanda **CHP** il ya da ilçe başkanı olmaları şeklini görölüyordu. Görüldüğü üzere, cumhuriyetin *'otoriterliği'*, ihtilal ve inkılabın elde ettiklerini, aksi/inkılapçılara karşı bir *'müdafaa i nefis'* tavrı olmaktan çıkarmış; **merkeziyetçi bürokrat bir 'no menklatura'nın iktidarını korumak için, hâkimiyete «I uzatması yoluna girmiştir.**

Gazi Mustafa Kemal, hayatının son yıllarında buna taham mül edemediğini belli edecek; iktidarı değiştirip, daha *'sivil'* lı|| ekibi iş başına getirecektir; ama iş işten geçmiş, **Türkiye'de** siyij parti yapılanması, **'örgüt'** modelinden artık **'aygıt'** modeline kıy mıştır. **Demokrasiye intikalin bir türlü istenilen kavamdı bir 'sivilleşmeyi' getirememiş olması; acaba, 'siyasi parti ler'in hâlâ 'tek parti' modeline göre kurulmuş olmasını• <> mıdır?**

Hadi şimdi tartışın!

'YUMUŞAK, SEVİMLİ VE AKILLI BİR OTORİTE...'

20 Aralık 1996

O akşam, **Firuzğa**'daki evinde, **Esat Adil Bey** demişti ki:
Mustafa Kemal'in 'otoriterüğü' soldan çok sağa müte-
veccihdir; siyaset lüğatımıza 'komünizm tehlikesi' tabiri,
1935'ten sonra girdi!"

Nemli, soğuğu ürpertici bir akşamdı; yılbaşına yakın. Rum pastahanelerinin vitrinlerinde, paskalya çörekleri ve boyalı yumurtalar. **Türkiye**'de **'soğuk savaş'** hızlanıyor, **'ilerici'** kesimi kaygılı. **Taksim**'de **Şişli** tramvayını beklerken **Hasan Tanrıkut** demişti ki: **Esat Bey haklı, cumhuriyeti, tek ve yekpare bir tekâmül vetiresi (gelişme süreci) sanıyoruz, öyle değil!"**

Gazi, demokrat ilerici kesiminin de muhalefeti ile karşılaşmıştı ama, 'ama'sı var...

'İlerici' muhalefetin özeleştirisi...

Formasyonu **'Amerikan'** iki taraftarı **Zekeriya Sertel** ve **Halide Edip**, 1924'ten itibaren onu eleştiriyorlardı: **'otoriter'** olduğunu söyleyerek! Her ikisi de, ömürlerinin bir kısmını **'gönüllü'** yurtdışı **'sürgünlerinde'** geçirdiler; ne var ki, **İstanbul**'a döndükleri zaman, özeleştirii yapmak dürüstlüğünü ve yürekliliğini göstermişlerdir. 1924 Anayasasının **Gazi**'ye aşırı yetki verdiğini, onu diktatörlüğe sürüklediğini iddia eden **Halide Edip Hanım**, onun ölümünü müteakip yurduna dönünce, ayağının tozuyla **Sabiha Sertel**'e demiştir ki: **Sabiha, Mustafa Kemal haklıy**
,ış!.. "

Sabiha Sertel'in eşi M. Zekeriya Sertel, büyük bölümü SSCB'de geçen 'ecnebi' hayatının dönüşünde, açıkça ne söylüyor:

"... sağlığında biz bu adama karşı hürriyet ve demokrasi savaşı yapmıştık, hareketlerini diktatörce buluyorduk. Ağaçları görüyorduk, ormanı bütün büyüklüğüyle göremiyorduk: Halife ve padişah'tan yana olanlar ona cephe almışlardı: İttihatçılar ona karşı suikast düzenlemişlerdi. Emperyalistler de memleket içinde isyanlar çıkarmışlardı. İstanbul'da bütün halifeci, padişahçı ve gerici basın Atatürk'e karşı yayılım ateşi açmıştı. Bütün bu koşullar içinde demokrasi gelişebilir miydi?" (*Türk Devrim Tarihi*', İH. Kitap, s. 20, Şerafettin Turan, Bilgi Yayınevi)

Gazi'nin dolayısıyla inkılabın 'otoriterliği' Esat Bey'in söylediği gibi, ister istemez, soldan çok sağa yönelik olacaktı: **Ko mintern** onu destekliyordu; zamanın **BM**'si olan **Cemiyet i Ak vam**'da, SSCB'nin çıkarlarını **Türkiye** savunmayı üstlenmişti, çünkü '**sistem**' o ülkeyi o örgüte almamıştı. Tanıdığım bütün '*Es-ki Tüfekler*', **Gazi**'nin '*komünizm tehdidi*'ni fazla ciddiye almadığında ittifak halindeydiler. **Râsih Nuri Bey**, kadirşinas bir jest yapmış, '*erken*' cumhuriyet dönemine ait bazı '*özellikleri*' açıkça sıralamıştır:

"... Atatürk'ün ölümüne kadar genel anlamda sol neşriyat ve çeviriler serbestti: 1930'larda, 1932 36'larda her kitap çevrilebiliyor, her türlü kitap yazılabiliyordu. (...) Bugün toplattırılan birçok kitap, Atatürk zamanında satılabiliyordu..."

Ya '*gizli*' komünist örgütler, onlara verilen ceza? **1927 Tev kifatı**'nda **TKP Lideri Dr. Şefik Hüsnü**, sadece bir buçuk yıla hüküm giymişti; çıkar çıkmaz da, '*8.7.1929 gün ve 3764 saydı pasaportla, yurtdışına çıkabilmişti*'. 1929, 30, 31, 32 yıllarında hüküm giyenler en fazla dört yıla mahkûm olmuşlardı. 1932 36 arası mahkûmiyetler ise, 141 142'nin kabulüyle affa uğramış oldular; üstelik, '*ilk şekliyle 142'de cezalar altı aydan başlıyordu, 141'de ise 'cebir' unsuru aranmaktaydı.*'"

Râsih Nuri Bey, inkılabın '*nefs i müdafaa*' refleksinin **Ga**

zi'de adeta içgüdüsel olarak sağa yönelik olduğunu, şu yazdıklarıyla büsbütün meydana koymuş olmuyor mu?

"... Atatürk döneminde eski İttihatçı liderlerden asılanlar oldu; Albay (Ayıcı) Arif Bey ve Rüştü Paşa (Zorlu) bunlardandı. Sarıklı yobazlar asıldı, şapka 'devrimine' ve reformlara karşı gelenlerden asılanlar oldu. Nakşibendiler asıldı. Bu sert tutum, Atatürk devriminin gereklerindendi. Ancak asılan ya da ağır cezaya uğratılan sol eğilimli tek bir kişi yoktur." (Atatürk ve Komünizm', s. 361/365, Anadolu Yayınları, 1970)

Her şey yeterince açık ve aydınlık görünmüyor mu?

Önemli olan halk egemenliği...

Ayrıca, **M. Zekeriya Sertel**'in özeleştirisi, önemli bir 'tespit' içeriyor; yerini düşürerek demiş ki:

"... (Gazi) kişi yönetiminden çok Meclis egemenliğine yani halk egemenliğine önem verdi; bütün koşullar onun Doğulu bir diktatör olmasına elverişliydi; fakat asker olmasına rağmen yumuşak, sevimli ve akıllı bir 'otorite' kurdu; bu 'otorite', diktatörlükte olduğu gibi korkuya değil, sevgiye dayanıyordu. O, günün koşullarının elverdiği ölçüde bir rejim kurdu, biz eleştirilerimizi özgürce yapabildik." (Atatürk, Laiklik ve Demokrasi', A. T. Kışlalı, s. 82)

Zekeriya Bey'in 'tespitini', **Gazi Mustafa Kemal'in Recep Peker'e** ve 'faşizan' aygıt önerisine gösterdiği sert tepki doğuramıyor mu?

Gel gör ki 'totaliterlik' kanseri gövdeyi sarmıştı.

23 Aralık 1996

Sonraları adı bir halk deyimine dönüşecek olan '**Kurtlar Sofrası**'nı yazdığım yıllarda (1954 1957) değerlendirmem kesinleşmişti: **Müdafaa i Hukuk, Anadolu İhtilali**'ni başarmış, **Halk Fırkası, Anadolu İnkılabı**'nı yanda bırakmıştı: **Türkiye**, ulusal demokratik devrim sürecini, Kemalist düzeyde, son neticelerine ulaştırmak zorundaydı; oysa, bürokratik merkezîyetçi, düpedüz totaliter bir devlet kapitalistliği çerçevesinde donup kalmıştık.

Böyle bir kesinliğe varabilmek için o devri yaşamış olmak gerekir ya, **Gazi**'nin yakın çevresinden, gerçekten inkılapçı yazarların tanıklığı da, çarpıcı ipuçları verir. En çok da **Falih Rıfla** ve **Yakup Kadri** Beylerin söyledikleri! '**Kurtlar Sofrası**'nı yazarken, sözgelişi **Yakup Kadri**'nin '**Kadro**' serüveni yıllarında kaleme aldığı '**Büyük İnkılap ve Küçük Politika**' başlıklı eserinden haberim bile yoktu; seneler sonra **Milliyet**'te yayımlanan (13 22 Aralık 1976) bu ilginç çalışmasında, yazar öyle değerlendirmeler yapmıştır ki, inkılabın yarıda kalmış olduğuna, hiç şüphe bırakmaz.

Ona göre, '**Tanzimat bitmemiştir**', **Gazi**'nin çevresinde '**Osmanlı hanedanının sadık kulları, halifeliğin cezbeye tutulmuş âşıkları, manda dilencileri ve paralı bir devletin sömürge halkından olmaya can atanlar vardır**'; **Gazi**. '**okullu softalarla ('aydınlar' demek ister) medreseli softalardan daha çok uğraşmıştır**'; asıl en önemlisi, '**saltanatı ve halifeliği bir çırpıda söküp atan Gazi, Babîâli'yi kabul etmek zorunda kalmıştır**': bürokrasi,..'**İnkılabı**' engellemiştir!

Ne denilmiştir: aklın yolu bir!

Aksini savunmak mümkün mü?

O kadar bir ki, 27 Mayıs sonrasının 'ilericiliğinde' önemli bir rol oynamış olan **Doğan Avcıoğlu** da aynı fikre katılacak, inkılabın bürokrasiyle iç içe geçirilip nasıl 'dondurulmuş' olduğuna parmak basacaktı:

"... 1936 yılında İçişleri Bakanı Parti Genel Sekreterliğine getirildi. Başbakan esasen Parti Genel Başkan Vekili idi. Valiler ise il başkanı yapıldı. Böylece parti tamamen bürokrasinin kontrolü altına alınmaktaydı. 'Memurin Kanunu' memurların siyasetle uğraşmasını yasaklamakla birlikte, yüksek memurlar parti yöneticileri oluyorlardı..."

"...yüksek memurların yönetiminde eşraf temsilcilerinden kurulu bir parti, bu hüviyetiyle, bürokrasinin bir parçası haline gelmişti. Bürokrasi ile ya da bürokrasinin uydusu olmuş bir kuruluş ile devrimleri sonuna kadar götürmenin zorluğu ortadadır. Bürokrasinin özelliği, her yerde tutuculuğa yöneliktir. İlerici partiler, köklü toplumsal devrimlere giriştikleri zaman, karşılaştıkları en önemli sorunlardan birini, bürokrasinin devrimci atılışı köstekleyici bir engel olmaktan çıkarılması teşkil etmiştir..." {*Türkiye'nin Düzeni*, 1. Basım, s. 176, Bilgi Yayınevi, 1968)

En vahim hatası, 'askeri bürokrasinin' de aynı tutucu özelliklere sahip olduğunu unutmak olan **Doğan Avcıoğlu**'nun 'tespiti' hiç kuşkusuz doğrudur; o yüzden de, **İkinci Dünya Savaşı** sonrasında 'demokrasiye geçmeye' mecbur bırakılan 'tek parti'; **Müdafaa-i Hukuk**, hatta **Halk Fırkası** dönemine ait bütün 'sivil' özelliklerini kaybetmiş, tamamıyla bürokratik merkezîyetçi bir 'aygıt'tı.

Aksini savunmak mümkün mü?

Eğer ruh aynı kalırsa...

Sonradan 'soğuk savaş'ın hedefi haline gelecek **SSCB** parantezi bir yana bırakılırsa; **İkinci Dünya Savaşı**, o kadar hor flörülen demokrasilerin zaferiyle sona ermişti; öteki ülkelerin, **Bir**

leşmiş Milletler'in kuruluşu sayılabilecek **San Francisco Konferansı**'na katılabilmesi, o tarihte '*demokrasi*' olması şartına bağlanıyor. Düşünebiliyor musunuz? 1945'te hâlâ '*totaliter*' tek parti düzeninde olan **Avrupalı** üç ülke var: **Franco**'nun **İspanya**'sı, **Salazar**'ın **Portekiz**'i, **İnönü**'nün **Türkiye**'si! Diğer ikisi düzenlerini değiştirmeyi reddetmişlerdi; demokrasi, '*halkçılık*' adıyla başından beri **Türkiye Cumhuriyeti**'nin programındaydı: **Türkiye**, demokrasiye geçmeyi kabul etti.

Ama nasıl? '**Führer**' anlamına gelen '**önder**'li, '**ebedi şef** li ve '**milli şef** Mi, '**değişmez genel başkan**'lı bir '**aygıt**'m yönetiminde olarak! '**Aygıt**'ın zamanla '**örgüt**'e dönüşebilmesi için, çok çaba harcanmışsa da, ne yazık ki, siyasi partilerimizin birçoğunda başta '*tek parti*'nin bir türevi olarak ortaya çıkan **Demokrat Parti** olmak üzere '*yukarıdan aşağıya ve otoriter*' örgütlenme biçimi ve '*otoriter parti*' ruhu aynı kalmış; bunların üstüne binen '**soğuk savaş**' koşulları da, hemen hemen, kurulan her yeni partinin '**aygıtlaşmasını**' daha da pekiştirmiştir.

Ne dersiniz, yanlış mıyım?

.BİR ŞEYLER TEKLİYORDU'!

25 Aralık 1996

O yıllarda '**Akşam**', öğle üzeri yayımlanan ciddi bir gazetedir; '*başmuharriri*', **Necmeddin Sadak**, biraz '**Mihver**'den yana gibi olsa da dış politika yorumlarıyla, herkesin dikkatini çekmiş bir kalem; hiç unutmam, bilmem hangi münasebetle **İstanbul**'u '*şereflendireri* **İsmet Paşa**, hiç beklenmedik bir şey yapmış, '**Akşam**' gazetesine uğrayıp, **Necmeddin Sadak**'la görüşmüştü.

Haberi, '*Ajans Haberleri*'nde radyodan dinleyince, babam, manalı manalı gülümseyip demişti ki: "...**Necmeddin Bey**'in *başına talih kuşu kondu, ilk seçimde mebus olacaktır.*" Babama inanamamış, onu biraz da kötü niyetli bulmuştum: Çocukluk işte! **Necmeddin Sadak**, ilk ara seçimde milletvekili seçilmekle kalmadı, **dışişleri bakanı** da oldu; babamın dedikleri '*aynen*' değil, fazlası ile çıkmıştı.

Meğer **İsmet Paşa**, **Necmeddin Sadak**'ın dış politika yorumlarını dikkatle okur, çok da beğenirmiş! En azından, tayini çıkınca, etrafta dolaşan rivayet budur. Böyle bir siyasi '*yapılanmadan*' '*mevzuatı*' değiştirmeksizin kalkışılacak bir '*demokrasiye geçiş*' hareketiyle, ne türlü bir '*muhalefet*'e kavuşulabilirdi ki? Hiçbirisi sahici bir '*sivil toplum*' örgütü olamadı; o muazzam halk desteğini arkasına alabilmiş, '**Demokrat Parti**' bile!

Aynı 'aygıt'ın tersi ve yüzü...

'*İktidar*', geçilecek demokraside, '*muhalefeti*' kendine göre '*şekillendirmek*' istiyordu. **İsmet Paşa**'nın, muhalefet lideri ola

rak tasarladığı **Kâzım Karabekir**'den işi fazlaca ciddiye aldığını görünce vazgeçtiği, yerine **Celal Bayar**'ı 'seçtiği'bilinen bir şeydir. **Demokrat Partinin** öteki '*kurucuları*' da, zaten yıllardır **CHP** milletvekiliydiler; bir bakıma, **Demokrat Parti**, halkın yoğun hoşnutsuzluğunu, '*yukarıdan*' belli bir istikamete '*yönlendirmek*' amacıyla kuruluyordu: Yıllar sonra yeni Türk demokrasisi içinde **CHP** ile **DP**'nin, birer gerçek iktidar ve muhalefet olarak değil, aynı 'aygıtın' tersi ve yüzü gibi göründükleri gerçektir. Bunu hem birbirlerine, hem öteki siyasi kuruluşlara karşı, davranış biçimlerinden çıkarabiliyoruz.

Daha işin başında, **DP** lider kadrosunun '**Tan**' ve '**Görüşler**' gazete ve dergileri çevresindeki '*solcularla*' bağlantısı, **Sabiha** ve **M. Zekeriya Sertel** ile **Cami Baykut**'un ünlü '**Tan Olayını**' müteakip mahkemeye verilmesiyle kesilmişti. **Baykut** ve **Sertel** ler, mahkûm oldular (23 Mart 1946). Buna rağmen demokrasiye inanmak isteyen **Esat Adil Bey** ve arkadaşları **Türkiye Sosyalist Partisini** (14 Mayıs 1946); **Dr. Şefik Hüsnü** ve arkadaşları ise **Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisini** (20 Haziran 1946) kurdular; oysa daha önce kurulmuş olan **Sosyal Demokrat Partisi**, iktidar tarafından kapatılmıştı (29 Mart 1946); öteki iki sosyalist parti ve çevrelerindeki sendika ve gazeteler de 16 Aralık 1946'da kapatılacak, '*sorumluları*' mahkemeye verilecekti. **Sosyalist sol için, 'Tek Partinin 'demokrasisi' altı ay içinde bitmişti.**

Unutmayalım ki, **ikinci Dünya Savaşı** boyunca, **İstanbul** ve havalisinde hüküm süren **sıkıyönetim**, o günlerde altı ay daha uzatılmıştı. **DP** sözcülerine göre, '**...hükümet mitingleri önlemek ve gazeteleri kapatmak için sıkıyönetimi istiyordu.**' (Cumhuriyet, 5 Aralık 1946)

Gelen gideni aratır mı?..

Milli Şef, '*aba altından sopa göstermeyi*' unutmamıştır: **"...çok partili politika denemesi, ülkeyi anarşiye götürecekse, bundan vazgeçebiliriz"** diyor. {'*Tek Parti*', **M. Toker**,

s. 128) iyi de '*anarşi*' nedir? Sosyalist parti ve sendikaların örgütlenmesi mi? **Nihat Erim**'in yazdığı gibi (30 Mayıs 1946) Demokratlar **Milli Şefin** '*tehditlerinden*' korkmuşlardı, o kadar ki, **. devlet başkanının fiilen bir partinin başkanlığında bulunması, diğer partileri zor bir mevkide bulundurmaktadır**' (Cumhuriyet, 17 19 Haziran 1946) dediler, **İsmet Paşa**'yı seçimlerde '*kendi listelerinde de aday göstermeyi*' bile düşündüler.

Seçimler heyecanlı geçti, ama **DP** gösterdiği 273 adaydan ancak 66'sını **Meclis**'e sokabildi; iktidarın 395 milletvekilliğini hile ve fesatla elde ettiği ileri sürülüyordu. O günlerin **Cumhuriyet**inden okuyacağınız şu başlıklar bile '*demokrasimizin*' ne türlü bir atmosfer içinde yola çıktığını kanıtlar:

"... DP, hemen bütün memlekette tazyikin (baskının) birdenbire artıp son haddine vardığını iddia ediyor." (Cumhuriyet, 22 Temmuz 1946) **"... İstanbul'da, İzmir'de, Aydın'da, Manisa'da ve Konya'da ve diğer bazı yerlerde, heyecanlı bir hava içinde şüpheler ileri sürülüyor; Demokratlar, seçim mazbatalarının değiştirildiğini söyleyerek durumu protesto ediyorlar."** (Cumhuriyet, 23 Temmuz 1946)

"... Demokrat Parti seçimin feshini isteyecek! Partinin milletvekili üyelerinin hep birden istifa etmeleri de muhtemel görülüyor." (Cumhuriyet, 24 Temmuz 1946)

Peki, iktidar olduğunda **Demokrat Parti**'nin '*demokrasisi*' çok mu farklı olacaktır? Hayır! Çünkü atasözünün dediği gibi, '*gelelen gideni aratır.*'

Ona da bir göz atacağız.

27 Aralık 1996

Yazılmıştır: 1950 seçimlerinden sonra iktidarı devralacak **DP**'nin Genel Başkanı **Celâl Bayar**, **İsmet İnönü**'yü ziyaret ediyor; cevabını çok merak ettiği soru şudur: "**...neden NATO'ya girmediniz, Paşam?**" **İsmet Paşa**'nın cevabı da bir soru, hem de ilginç bir soru: " **...onlar aldılar da, biz mi girmedik Celâl Bey?**"

Türk tarafı, en çok da **DP**, **ABD** ile yakın işbirliğinin '*deli gömleğini giymek*' anlamına geldiğini henüz bilmez; **Celâl Bayar**, ülkenin '**Küçük Amerika**' olacağını millete müjdeli; **Akdeniz**'de **ABD**'nin 6. Filosu var diye, donanmayı geliştirmek istemeyi lüzumsuz görür; **DP** iktidarı, mahiyeti şüpheli '**Kore Savaşı**'na gözünü kırpmadan girecektir.

Oysa **ABD**, niyetini daha 1947'de belli etmişti. Şu haberi okur musunuz lütfen: "**...ABD Hey'eti, incelemelerde bulunmak üzere Türkiye'ye geldi; hey'etten bir ilgili: ' Türkiye'ye her şeyden evvel, her türlü kalkınma planından evvel, yol ve liman lazım olduğuna inanmak icabeder' dedi...**" (Cumhuriyet, 15 Haziran 1947)

DP iktidarı, '**Küçük Amerika**' olmak hayaliyle, ülkeyi **ABD** ('**sistem**') için kârlı bir pazara dönüştürecek bu telkinlere kapılmış; **Menderes**'in '*Görülmemiş Kalkınması*', Türk pazarının bü tünleşmesi, ithalatın iyi işleyebilmesi için limanlar ve karayollarının inşasına girişilmiştir. Netice malum: yurt dışında onbinlerce ithal malı otomobil ve traktör, ulusal demir ve deniz yollarının devre dışına itilmesi, ekonominin iki seçim dönemi sonunda, iflas!

Demokrat Parti, halk yığınlarının mutluluk özlemlerine so

mut cevaplar üreteyim derken, ciddi surette 'teklemişti'; bu da 'masasındaki' otoriterlik eğilimini öne çıkarmış, sivil destekli parti **örgütü**, gittikçe **Menderes**'in 'şahıs tahakkümünün' 'aygıtı' halini almıştı.

Birkaç örnek istemez misiniz?

Sağı solu budamak merakı

Demokrat Parti Yönetimi, '**Tek Parti**' döneminden kalma, sağı solu '**budamak**' politikasını, '*olduğu gibi*' uygulayacaktır.

ikinci Dünya Savaşı yıllarında, Nazilere yakınlığıyla tanınmış olan **Cevat Rifat**, o ara, '**İslam Demokrat Partisi**' diye bir parti kurmuştu; bu parti derhal kapatılıyor: 3 Mart 1952. Bunu **işçi Sendikaları Birliği**'nin kapatılışı izler: 20 Nisan 1952. He-men arkasından, faaliyetini güç bela sürdürmeye çabalayan **Türkiye Sosyalist Partisi**'nin 17 üyesini tutuklarlar; bunun arkasından da, ünlü bir şairin (**Necip Fâzıl**) yargılanıp cezaevini boylaması gelecektir: 12 Aralık 1952.

Diyeceksiniz ki bunlar, '*rejim düşmanı*'; peki, **Osman Bökbashi**, **Hüseyin Cahit** gibi demokrasiye '**sadakati müsellemlerin**' uğradıkları akıbete ne demeli? **Bölükbaşı**, **Cumhuriyetçi Millet Partisi** gibi önemli bir partinin, sözünü sakınmaz lidir, '**TBMM**'ye hakaretten yargılanır, tutuklanır: 24 Haziran % 2. **Hüseyin Cahit Bey**, ilerlemiş yaşına rağmen başyazıları yaptığı sert muhalefet yüzünden, hapishaneye gönderilecektir: Aralık 1954.

Hal böyle olunca, birkaç kere reddedildikten sonra **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**'nın ('**Tıbbiyeli Hikmet**) nihayet örgütleyebildiği **tan Partisi**'nin kapatılıp, kurucularının derdest edilerek cezaevi gönderilmesine şaşar mısınız? Sanıkların, beş yıl ile on beş yıl içinde cezalandırılmaları talep ediliyordu: 23 Mart 1959.

Demokrasi'nin böylesi!..

Demokrat Parti, kaçınılmaz sonuna doğru yaklaşırken, bir

'sivil toplum örgütü' olmaktan çoktan çıkmış; ceberrut, astığı as-tık, kestiği kestik bir 'tahakküm aygıtı' kimliğine bürünmüştü. Bir bakıma, hem içinden çıktığı 'totaliter, tek partiden' farkı kalma-mıştı; hem de ondan adeta intikam alıyordu:

Münhasıran, **Cumhuriyet**'in ünlü 'Uşak Olayları'na ait baş-lıklarını okumak bile, bunu kanıtlamaya yeter:

"...İnönü ve beraberindekiler, Uşak'tan ayrılırken, sa-yıları bine yaklaşan bir kalabalığın saldırısına uğradılar, atılan bir taşla İnönü yaralandı." (1 Mayıs 1959) "...İnönü'nün Manisa'da verdiği demecin yayımlanması yasaklandı; İzmir'de İnönü'yü kalabalık bir halk kütlesi karşıladı; bu olaylara ait yazı ve resimlerin basında yayımlanması ya-saklandı." (3 Mayıs 1959)

Bu arada, **Cumhuriyet**'in okurlarına notu: "...gazetemiz basılırken zabıta İnönü'nün demecine neşir yasağını teb-liğ etti ve onun nezaretinde sahife kalıplarında kazıntılar yapıldı, basılan gazeteler de polis tarafından müsadere olundu."

Böylece, Cumhuriyet tarihinde ilk defa gazeteler boş sütunlar la çıkmış oluyor. Birkaç gün sonra toplanan **DP Meclis Grubu**, yayımladığı bir bildiride '...daha tesirli ve esaslı tedbirler alınmasını' isteyecek; ertesi günü, ünlü 'Tedbirler Komisyonu' yeniden çalışmaya başlayacaktır.

Evet, rejimin adı 'demokrasi', iktidardaki partinin adı, 'de-mokrat'...

Ne de demokrasiydi ya!..

30 Aralık 1996

Gazi de, **Balıkesir**'deki o konuşmasında (5 Şubat 1922) altını çizmiştir; '*klasik şemaya*' uygun olarak gelişen toplumlarda, siyasi partiler, çeşitli sosyal sınıfların çıkarlarını savunmak için örgütleniyor. **İngiltere** buna, çarpıcı bir örnek sayılamaz mı? Muhafazakâr Parti, toprak sahibi soyluların; Liberal Parti, gelişen burjuvazinin; İşçi (**Labour**) Partisi ise, proletaryanın partisidir; bu partiler, ülkenin gelişme aşamalarına denk düşen bir sırayla, tarih ve siyaset sahnesine çıkmışlardır.

Hasan'la (**Tanrıkut**) **Pangaltı**'daki **Suna Pastahane** «i»nde (sabah tenhâlığı, sütlü kakao ve gizli tömbeki kokusu; ciddi suratları, okudukları gazetelere sarkmış, birkaç emekli) üzerinde fazlasıyla durduğumuz soru şu idi: Çevre ülkeleri (Doğu toplumları) '*klasik şemaya*' uygun gelişmiyorlar ki! Aynı sınıfsal çelişkileri o toplumlarda bulabilmek zor! **Hasan** doktora tezi olarak Türk tarihinde sosyal '*tabakalaşmayı*' (o yıllarda '*sınıflaşma*' deniyor) ele almış; göçebe Türk aşiretlerinde, **derebeyi/serf** çelişkisi olamazdı elbet, o da **sürü sahibi/çoban** karşıtlığı üzerinde duruyordu; sonrası, daha karışık: **Osmanlı**'da toprak (mülk) önce **Alah**'ın sonra '**padişah**'ın, tımar/zeamet düzenini gerçek bir feodalite sayabilmek, akla uymuyor; daha sonra oluşan gayri Müslim lürjuvazi, '*komprador*', yani sömürge zengini, göbeğinden **Batılı metropol**' ülkeye bağlı; '*klasik şemada*' olması gerektiği gibi *ulusal*' değil, '*kozmpolit*' yani '*işbirlikçi*', dolayısıyla **Anadolu İhtilali**'nde, **Gazi** ve arkadaşlarını desteklemiyor, padişahı ya

İl

O halde ülkemizde ulusal demokratik devrim, ona öncülük et

I

mesi gereken ulusal burjuvazi olmadığı, 'levanten' **Osmanlı** burjuvazisi **Sevres Sözleşmesinden** yana olduğu için; aydınlar, eşraf, asker/sivil bürokrasinin bir kesimi ve halkın gerçekleştirdiği bir '*tarihsel blok*¹ (**Gramsci**) tarafından kotarılmıştır; bu bakımdan, '*itici gücü*' sınıfsal sayılamaz; **Gazi**'nin '*fırkasını*' örgütlerken, onu geniş açılı bir '*halk cephesi*' gibi tasarlamış olması da bundan ileri gelmektedir.

İyi güzel, acaba **Halk Fırkası**'nın '*halk örgütü*' olmaktan çıkıp, merkezîyetçi egemen bürokrasinin (**nomenklatura**) baskı '*aygıtına*' yozlaşması da, aynı sebepten değil mi?

Bu ne benzerlik?..

Daha müthişi, **Sovyet İhtilali**'nin diyalektik tahlilinin de, benzer bir tabloyu önümüze çıkarması: Sosyalist devrim yapılıyor, **Lenin**'in koyduğu ilk hedef sanayileşme! Bu kadarı bile, işçi sınıfının yeterince yoğun ve etkili olmadığını göstermiyor mu? Bolşeviklerin disiplinli bir '*aygıt*' oldukları kesin, ama **Rusya**'da o zaman **Menşevikler**, **Devrimci Sosyalistler** daha kalabalık ve etkili; **Rusya** henüz bir '*sanayi deui*' olmaktan uzak, bolşevik işçiler bir avuç; savaş sonu koşulları, yenilginin ağırlığı, Lenin'in mahareti ihtilali gerçekleştiriyor ama; nasıl **Türkiye**'deki demokratik devrim, önce yaslanacağı ulusal burjuvaziye yaratmaya kalkışıyorsa, **Rusya**'daki sosyalist devrim de, öyle mujiklerden Sovyet işçi sınıfını yaratmaya çalışıyor.

Meraklısı bilir, bunları otuz yıldır tartışıyorum; **Anadolu** ve **Sovyet** ihtilallerinin mahiyetleri elbette farklıdır, gel gör ki, **toplumun 'klasik şemaya' uy mayısı, yani devrimin arkasında gereken sınıfsal gücün bulunmayışı, her iki ihtilali 'totaliter bir bürokrasi diktasına' yozlaştırmış; neticede, Halk Fırkası da Bolşevik Partisi de başlangıçtaki 'sivil' niteliklerini kaybedip ayrıcalıklı bürokrasiler (nomenklatura) üreten birer 'aygıt'a dönüşmüştür.**

Her iki ülkede, totaliterlik sonrası demokrasi uygulamalarının bir türlü gerçek rayına oturamamış olması, bes

belli buradan kaynaklanıyor. Nasıl Rus aydın kesimi ile Türk aydın kesimi (intelligentzia) birbirine benziyorsa, iki ülkenin 'çoğulcu' düzenlerinin partileri de birbirine çok benziyor: Demokrasi iddiası taşıyorlar, ne var ki örgütlerinin işleyişi demokratik değil!

Öyledir diyebilir misiniz?

Amacı başkaydı...

Demokrat Parti, halkın, *'tek parti' rejimine toplumsal tepkisini iktidara taşımak amacıyla kurulmamıştı*, 'yukardan aşağı a', o tepkiyi *'yönlendirmek'* amacıyla kurulmuştu. Öyle de yaptı. **'Çoğulcu' demokrasimizin, handiyse bütün siyasi partileri, böyle 'yukardan aşağıya' kurulmuş; önünde sonunda, ya kalabalığa intikal edemeyip, 'tabela partisi' olarak kalmış; kalabalığa intikal edebilmiş olanları da, o kalabalıkla özdeşleşemeyip birer 'aygıt'a dönüşmüştür.**

Aksi halde adları değişmiş de olsa aynı partilerin, aynı *We egelerin'* seçtiği aynı liderlerle, hemen hemen yarım yüzyıldır sürüp gelmesini nasıl izah edersiniz? Demokratik düzen ve toplum, önce partilerin demokratikleşmesini, parti içi oligarşinin dağıtılmasını gerektirmiyor mu? Ünlü *'çok taraftar, az üye'* mantığıyla de okrasinin de, sosyalizmin de temel amacı olan *'katılım'* acaba asıl sağlanacaktır?

'Katılım' lafta kalırsa, o demokrasi sayılabilir mi?

ocak '97

**avrasya
gerçeği**

1 Ocak 1997

12 Eylül sonrası, ortalık toz duman, göz gözü görmez olmuş; çoğumuzun anlamlı anlamsız, 'kim vurduya' gittiği günler; yirmi yıl sonra **Dolmabahçe** üzerinden, tekrar **Boğaz**'daki sis düdükle-rini işitmek beni öylesine allak bullak ediyor ki, belki de bir yerler-de okumuş olduğunuz o şiire başlıyorum: "... imdat çığlıkları mıdır / bir felaketi mi duyururlar / anlaşılmaz söyledikle-ri / salkım saçak çökerler karanlığıma / yalnızlığımı dağı-tırlar / yağmurda sis düdükləri..." ('E/de Var Hüzün', 4. Ba-sım, s. 30, Bilgi Yayınevi)

Aslında o sıra takıldığı, nedense herkesin eşyanın tabiatı icabı saydığı bir konu, **Türkiye Rusya** düşmanlığı! Neden bu iki büyük ülke **Gazi Mustafa Kemal** ve **Vladimir İliç Lenin** dönemi ha-riç barış içinde dostça iş ve elbirliği yapacağına, hemen her za-man birbirinin 'hasm ı bi amanı' olur, kıyasıya savaşırlar? O sıra-larda benden **Tanzimat** üzerine bir yazı istemiş olan bir dergiye, sorunun cevabını şöyle açıklamışım, acaba dikkate değer bulur musunuz:

Aklın ve mantığın çizgisi...

"... önce doğru bir teşhis! 19. yüzyılda **Devlet i Aliyye** es-ki satuetini kaybetmiştir. Birbirini izleyen yenilgiler, hepsi 'mülkün' aleyhine **Karlofça, Pasarofça, Kaynarca** anlaşmala-rı, **Osmanlı** askeri üstünlüğünün artık sona erdiğini gösteri-yor. Öyle ki Hristiyan, kapitalist ve emperyalist **Batı** için, eski

Şark tehlikesi, yavaş yavaş paylaşma anlamına gelen **'Şark meselesi'**ne dönüşecek: Gerçek tehlikeyi (**Batı için**) gittikçe yayılan, yayıldıkça güçlenen **Rusya** oluşturacaktır..."

"... o zaman **Batinin** yapacağı basit: güçten düşen **Devlet i Aliyye'**yi denetimi altında tutarak, **Rusya'**ya /çarşı kullanmak! **Osmanlı'**ya kabul ettirilen tanzimat fermanının ardında yatan stratejik hesap budur; nitekim **Reşit Paşa'**nm özel kâti-bi **M. Cor** bunu saklamıyor, diyor ki: **Fransa ve İngiltere için Türkiye'**yi **Rusya'**ya karşı bir engel teşkil etme zorun-luluğu içinde düşünüyoruz." Bunun pratikteki sonucu, 19. yüzyıla kadar, savaşlarını **Batı'da Avusturya/Macaristan, Doğu'da İran'a** karşı yürüten **Osmanlı Devleti'**nin, artık **'münhasıran' Rusya ile çatışması** olmuştur: 1768'den 1918'e kadar, tam altı kere!" (Gösteri dergisi)

'Sistem' ikisini de **'Doğulu'** saydığı, ikisini de düşman belledi-ği, iki büyük gücü, ellerini keyifle oğuşturarak, birbirine kırdırıyordu. **Gazi Mustafa Kemal Paşa** ile **Vladimir İliç Lenin'**in 1920'li yıllardaki ortaklaşa **'tespiti'** budur ve bu **'tespit'** doğrudur; zaten bu **'tespit'** değil midir ki, iki genç devleti, **TC** ile **SSCB'**ni **'emperyaliz-me karşı müşterek mücahedata sevketmiş'** (ifade **Gazi'**nin ifade-si); **Türkiye** ile **Rusya'**yı nihayet aynı çizgiye getirmiştir.

Bu çizgi, aklın ve mantığın çizgisiydi.

'Küreselleşmiyor, kutuplaşıyor'

General de Gaulle, **Kruşçof** görevinden alındığı zaman, hiç unutamadığım bir yorum yapmıştı: **Stalin ona bir im-paratorluk devretti, Kruşçof kıymetini bilemedi: ne ola cak, basit bir köylü!"** Haklı mıydı, haksız mıydı, o ayrı bir ko nu: **de Gaulle**, ülkeleri rejimlerine göre değil, güçlerine göre de ğerlendirirdi; dünyada oynadıkları role göre: Bu açıdan bakılırsa, **Stalin'**in **SSCB'**nin gelişmesindeki olumsuz etkisi ne olursa ol sun **Rusya'**yı **'cihangir'** bir ülke haline getirdiği açıktır: İki-ne **Dünya Savaşı** sonunda, **Moskova**, gezegenin önemli bir yüzde sini kontrolü altına almıştı.

Soru acaba şöyle mi sorulmalıdır: **ABD**'nin savaş '*müttefik*i' **SSCB**'ni, daha savaş biterken karşısına dikmesinin sırrı nedir? bu sorunun cevabını, elbette '*totaliter bolşevikliği*' terk etmiş de olsa, **VVashington**'ın, **Yeltsin Rusya**'sını bölünmüş görmekteki '*acelesi*' ve '*ısrarıdır*. Aynı '*acele*' ve '*ısrar*', *Birinci Dünya Sn* vaşı ertesinde, **Osmanlı Devletinin** bölünmesi konusund.ı de gösterilmemiş miydi? Kısacası **Batı**, kontrolü altında olmayan '*hu yük devlet*' istemiyor. **SSCB**, o yüzden bölünmüştür; daha <• >• işaret ettiğim gibi, **Türkiye**'nin **Avrasya**'daki gelişme potansiyeli göz önünde tutularak, onun bu potansiyelden yararlanması d.ı ön lenmek istenilmektedir: '*düşük yoğunluklu iç çatışmanın selu h ı hikmeti*' de budur.

'**Avrasya**' kelimesini böylece telaffuz etmiş olduk! Kendi he sabıma ben hanidir üstüne basıp duruyorum: **Yugoslavya** ve **SSCB**'nin dağılmasından sonra, **Balkanlar**'da, **Kafkaslar**'da ve **Orta Asya**'da, ekonomide olduğu kadar siyasette de, Türkiye'nin önüne yeni ufuklar açılmıştır. Bu yeni ufuklara doğru, '*sistem* en çok da **ABD**'nin '*Truva atı*' gibi gideceğine; **Ankara**, **RIIN** ya ve **İran**'la sıkı *dirsek temasına*' girip '*Avrupa Topluluğu*' ile '*Uzakdoğu Kaplanları*' arasında bir **Avrasya** '*gerçeği*' ya rataabilmelidir. **Çünkü bütün 'küreselleşme' iddialarına rağmen bu iki blokun varlığı da göstermektedir ki, gezegen 'küreselleşme'ye değil, yeni 'kutuplaşmalara' doğru yöne liyor. Avrasya** coğrafyasında, ülkeler bu takdirde neden kendi bölgelerinin '*efendisi*' olacaklarına, mevcut bloklardan birisinin '*uydusu*' haline gelsinler.

Bu çizgi de, aklın ve mantığın çizgisi, değil midir?

'AVRASYA'NIN İKİ 'AYAĞI'.

3 Ocak 1997

'Avrasya' mı elemiştim? İlk defa söylemiyorum ki! 90'lı yılların başından beri, döner dolaşır aynı yere gelirim: **Türkiye için, 'tam bağımsız' bir 'Avrasya politikası',** iki kaçınılmaz sebepten zaruri görünmektedir:

İlk sebep nedir? Zamanında onu, şöyle toparlamışım: *"...Türkiye i/e 'sistem' arasındaki çıkar ayrılığı, 'hükümetler' düzeyinde değildir, 'devletler' düzeyindedir: Türkiye, Ortadoğu'da, Balkanlar'da hülcüm sürmüş, Ortaasya ile ciddi bağlantıları olan bir imparatorluğun 'mirasçısı'; istese de, istemese de, 'Ben Avrupalıyım' deyip, üçüncü sınıf bir 'Batili' devlet hüviyetinde kalamaz; bütün bu bölgelerde hayati çıkarları ve önemli yakınlıkları vardır..."*

"...dahası, 'Sovyet tehdidi' ve 'soğuk savaş' bile bu çıkarların ve yakınlıkların savunulmasını önleyememiş; Batı Trakya, Ege ve Kıbrıs yüzünden, Ankara, 'sistem'/e en çok da ABD ile sürekli ihtilafa düşmüştür. Washington hep sanmıştır ki, Ankara'da daha 'uysal' bir hükümet olursa, bu sorunları Türkiye'nin değil de, 'sistem'in çıkarına çözebilir: hep de yanılmıştır: hiçbir hükümet Batı Trakya, Ege ve Kıbrıs sorununda, Türkiye'nin tarihten gelen tepkisini hiçe sayıp 'teslimiyet' göstermez; çünkü uygulanan 'devletin' politika sidir..." (Meydan, 2 Ocak 1992)

Aynı perspektif içinde, bugün, o zaman söylediklerime şunlan ekleyemez miyiz? **'Sistem'in (ABD'nin) onca baskısına rağmen, Türkiye'nin Irak'la ve İran'la 'yakınlığını' koruması, hatlı** geliştirmesi de; **Rusya Federasyonu ile Karadeniz'de, Kafkas**

ya'da ve **Ortaasya**'da ciddi bir anlaşma ve uzlaşma zemini araması da, aynı '*deulet*' politikasının gereğidir.

Avrasya'nın bir 'ayağı'bu!

Müttefiklerine de karşı...

Yeni Dünya Düzeni balonu, **Başkan Bush** tarafından, 2 Ağustos 1990'da uçuruluyor: **SSCB** dağılmıştır, nükleer şantaj bitti, artık '*siyasi istikrar ve hukukun üstünlüğü ortamında, ülkeler karşılıklı bağımlılık ilkesine uygun olarak, küreselleşecek.*' Aslında bu, sadece işin '*vitriini*'; gerçeğini merak ediyorsanız, bu türden dolmaları kolay yutmayan **Paul Marie de La Gorce**'un söylediklerine kulak vereceksiniz:

"...ABD için yeryüzünde tek süper güç kalma arzusu, münhasıran eski hasımlarına karşı değil, aynı zamanda müttefiklerine karşı da geçerlidir; (bu yüzden de) **NA TO**'nun istikrarını bozabilecek, sadece Avrupalıların katılabileceği herhangi bir güvenlik sisteminin oluşması teşebbüsüne, **ABD'nin engel olması öngörülmüştür...**" (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992)

Engelleme, hiç kuşkusuz, yalnız **Avrupa**'yı ilgilendirmiyor, bütün yeryüzü için geçerlidir ama, siyasi iktisadın diyalektiği **ABD'nin 'rüyası'** ile örtüşmez ki! **Doğu Bloku**'nun çözülüşü, bir anda, **Ortadoğu, Balkanlar, Kafkasya** ve **Ortaasya**'yı '*açık alana*' dönüştürüyor; işin firaklı yanı, bu geniş coğrafyanın aynı zamanda '*petrol coğrafyası*' olması; cabası da var, o da ne derse-niz, son derece kalabalık bir '*pazar*' teşkil etmesi!

Üçü de büyük sanayi gücü, üçü de petrolden yoksun dolaşısıyla petrol bölgesine bağımlı üç ayrı '*odakta*', son derece ciddi bir '/cutup/aşma'nın (**polarisâtion**) ortaya çıkmasına kim engel olabilir? Bir yıl kadar sonra, bu '/cutuplaşma'nın, meşhur '*küreselleşmemin* önüne geçtiğine, şöyle işaret etmiştim:

"...J/**ABD, Meksika** ve **Kanada**'yı kapsayan bir ekonomik işbirliği hareketi başlamıştır; kısaltılmış adı, **NAFTA**, yani **Kuzey Amerika Ticaret Anlaşması!** Bu hareketin zamanla

bir Amerikan Ortak Pazarı'na dönüşeceğine muhakkak nazarıyla bakılıyor..."

"...2/ **AT (Avrupa Topluluğu)**. Gerçekte **Almanya'nın** (kısmen de **Fransa'nın**,) başını çektiği bu hareket gün geçtikçe ayrı bir blok haline dönüştü. **GATT** görüşmelerinde, **ABD**'ne harıl harıl posta koymakla kalmıyor, kendi başına **NATO** dışında bir Avrupa Savunma Gücü oluşturmayı örgütlüyor..."

"...3/ **Uzakdoğu**'da **Japonya** da, **ABD**'den kopuk bir dış politika, bir ekonomi politikası izlemeye koyulmuştur; **'Miyazawa Doktrini'** adıyla anılan bu görüşe göre, **Japonya Doğu Asya**'da (**Pasifik**'te) ekonomik gücünün gerektirdiği siyasi sorumlulukları üstlenmelidir. Üstlenmeye başlamıştır da! **Tienanmen** katliamından sonra **Çin**'e, **ABD** ve **AT**'nin koydurduğu ambargoyu hiçe saymış, **ABD**'nin muhalefetine rağmen **Vietnam**'a yardımını sürdürmüştür." (Meydan, 13 Mart 1993)

Avrasya'nın öteki 'ayağı', bu tespitin aydınlığında pek güzel görünmüyor mu?

'Avrasya kutbu'

Türkiye, Rusya ve İran, Avrasya coğrafyasının devlet geleceği eski ve yerleşik ülkeleri; dahası, aralarında önemli uluslararası anlaşmalarla işbirliğine girmişler: **Karadeniz Ekonomik İşbirliği Anlaşması** var; **Asya**'daki Türk cumhuriyetlerinin katılımıyla güçlenmiş ve genişlemiş, **Ekonomik İşbirliği Anlaşması** var; ayrıca **Kazak, Türkmen, Azerbaycan ve İran** petroleri, bölgenin malı, yani helvayı yapmak için gereken un da var, yağ da var, şeker de var, ırmık de var; helvanın adıyla, **'Avrasya kutbu'**..

Öteki üç kutup, böyle yeni bir kutbun ortaya çıkmasını ister mi? İstemez! Tekerleklerine nasıl taş koyacağını hesaplayamazlar mı? **Türkiye** ile **İran**'ın, **Türkiye** ile **Rusya**'nın, **Türkiye** ile **Irak**'ın aralarını açmak istemeleri neden, düpedüz bundan! Eski den olduğu gibi, şimdi de, bölge ülkelerinin kendi bölgelerine sahip çıkmak istemesine katlanamıyorlar. İyi de, zaten emperyalizm nedir, başka bir şey mi?

6 Ocak 1997

Uğur, **Cumhuriyet**'te yayımlanacak o roman söyleşisi için gelmişti (5 6 Mayıs 1981). Her zaman olduğu gibi, sohbet, romandan şiire, şirden siyasete döküldü; daldan dala atlayarak, epeyce bir zaman konuştuk durduk. O tarihte **Ankara**'da, **Kavaklıdere**'deki evimizdeyiz; ilkbahar akşamı, batıya yıkılan güneşin camlara vuran pembeliği, ağır ağır, eflatuna dönüyor. İçimizde, ne olduğunu tam kestiremediğimiz, ama derinden derine hissettiğimiz, kaygılar. Ülkemizle, ülkemizin geleceğiyle ilgili; sonradan geçen zamanın çoğunu haklı çıkaracağı, kaygılar bunlar.

Uğur Mumcu, 701i yılların **Ankara**'sından unutamadığım, iki üç dost simadan biridir. O akşamüstü, o sıralarda yayımlanmış bir yazımın başlığının, nasıl ince ve gizli bir mizah, hatta hiciv içerdiğini söylemişti; başlık da, şu: "**Tehlike Batıdan, Savunma Kuzey'e Yönelik**"; anlaşılacağı gibi, **Türkiye**'nin **NATO** içindeki çetrefil durumunu ele almıştım; yıllarca **SSCB**'den gelecek saldırıyı bekledik durduk; oysa saldırının âlâsı, komşumuz ve müttefikimiz olan ülkelerden geliyordu; en başta **Yunanistan**!

O başlık vesile oldu, '*erken*' cumhuriyet döneminin de politikası üzerinde epeyce konuştuk; **Uğur** da, ben de, diğer pek çok aydınımız gibi, **Türkiye**'nin o dönem uyguladığı '*haysiyetli*' ve '*tam bağımsız*' dış politikaya dönmesinden yanaydık; '**sistem**'e angaje olmamızın, **Türkiye**'nin yararına değil, zararına olduğunu savunuyorduk; o kadar ki, sonradan o dönem değerlendirmelerini derleyeceğim kitabın başlığını, '**Batinin Deli Gömleği**' koyacaktım: **Ankara**'nın, '*deli gömleğine*' sokulmuş birisinden pek de farkı yoktu hani! Yararına olabilecek pek çok dış politika im

kân ve fırsatını, görse, ele geçirse de, çıkarına uygun kullanamıyordu.

'**Avrasya**' seçeneği bu imkân ve fırsatlardan en önemlisini oluştuyordu. **Sovyetler Birliği** ve **Doğu Bloku** gibi burnumuzun dibinde muazzam bir alışveriş coğrafyası dururken, sınırlarımızı kapatmış, **Atlantik** ötesinden medet umuyorduk.

'Tespit', gerçekçi...

O atasözümüz ünlüdür, '**yiğidi vur**' demişler, '**ama hakkını ver**'; benimkisi de o hesap, şimdi sözünü edeceğim kişi, **Rand Corporation**'ın '*orta vade tahmin uzmanı*', **Ortadoğu** eski CIA istasyon görevlisi **Graham Fuller**; **Türkiye** ile ilgisi, malum, Türk aydınlarının **Gazi Mustafa Kemal**'i ve **Müdafaa i Hukuk Doktrinini** terk etmesini istediği de, biliniyor, gel gör ki, işte bu adam **Türkiye**'nin '*yeni*' dış politikası üzerine, pek çoğumuzun rahatlıkla katılabileceği şu sözleri etmiş:

"...**Türk dış politikası değişiyor. Bunun pek çok nedeni var: Soğuk savaşın sonu. Sovyetler'in dağılması, Türkiye'nin ilgilendiği yeni alanların ortaya çıkması, Körfez Savaşı vs... Dolayısıyla hangi hükümet gelirse gelsin, Türkiye'nin bundan böyle daha bağımsız bir dış politika izlemesi kaçınılmaz...**"

"...**Kemalistler yıllarca bunu istediler. RP'nin dış politika arayışlarını da bu bağlamda değerlendirmek lazım Bu arayışı Özal başlattı, Refah sürdürüyor. Bu arayışın bir kısmı akıllıca olabilir, bir kısmı olmayabilir. Ama bundan sonraki hükümetler de yeni ufuklar, fırsatlar, dengeler için arayışını sürdürecektir. Türkiye'nin jeopolitik konumuna bakacak olursanız, bu çok normal...**"

"...**Türkiye Batı'dan uzaklaşmayacak ama Batı Turlu ye'nin ilgisinin sadece bir parçası olacak. Batılı devletler Türkiye'nin ilişkilerinin kendileriyle sınırlı olmasını isteye bilirler, ama, bu gerçekçi değil. Türkiye'nin çok yönlü bir dış politikasının olmaması için bir sebep yok. Karmaşıkla**

şan bir Türk dış politikasından Batı rahatsız olabilir, ama bu kaçınılmaz..." (Milliyet, 9 Ekim 1996)

Sizi bilmem ama, **Fuller**'in '*tespitleri*' bana, ülkemizdeki pek çok '*Batı yandaşı*' aydından çok daha gerçekçi, çok daha ekonomi politiğe uygun görünüyor, bir kere, '*Kemalist*' aydınların öteden beri '**Türkiye**'nin *jeopolitik gerçeğini*' çok daha iyi örmüş olduğunu kabul etmiş, günümüzün koşulları altında, **An ara**'nın çok yönlü bir arayışa girmesi gerektiğini de! Bir anlamda, **Graham Fuller**'in, '*Avrasya Kutbu*' ihtimalini öngördüğümü söyleyebiliriz; tabii o, böyle bir gelişmede **Türkiye**'nin '*ılımlı İslamın*' başını çekmesini, '**sistem**'in çıkarlarını savunmasını tercih ederdi.

Türkiye ile 'soğuk savaş...'

Batı'nın önce tedirgin, gittikçe rahatsız olduğu da bir gerçek: Ağustosta **Tahran**'la yapılan anlaşmanın etkisi henüz geçmeden, **Rafsanjani**'nin **Ankara** ziyareti, bunun üzerine tuz biber ekti. **Ortadoğu İşlerinden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Pelletrau** baksanıza neler demiş, **Fuat Kozluklu** yazıyor:

"...İran ile geçen ağustosta yapılan anlaşmanın **NA-TO** müttefiki **Türkiye** ile **ABD** arasında '*siyasi bir çatlak*' yarattığını, ancak kamuoyu önünde '*fazla büyütülmediğini*' dile getiren gözlemciler, **Ankara Washington ilişkilerinde** '*soğuk savaş*' yaşandığını ve bunun '*sıcak savaşa dönüşmesinin an meselesi olduğunu*' öne sürüyorlar.

"...Pelletrau, önceki gün yabancı basın merkezinde yaptığı açıklamada, **İran**'la ticari ilişki kurulmasına karşı olduklarını hatırlattı ve '*çünkü Tahran terörist ve saldıran bir ülkedir*' dedi..." (Cumhuriyet, 20 Aralık 1996)

İnsan istese de, istemese de, '*soğuk savaş*'ın hızlı dönemle inde, '**sistem**'in **Türkiye** ile **Sovyetler** arasındaki ekonomik ilişkileri, benzer gerekçelerle nasıl engellediğini hatırlıyor. Oysa rlnha geçenlerde, **Moskova**'da yaptığı bir açıklamada, **Dışişleri Bakanı, Rusya Federasyonu'nun, Türkiye'nin** ikinci ticari

'partneri' durumuna geldiğini söylemedi mi? **İran** üzerinden, **Orta Asya** içlerine kadar, başka bir ekonomik gelişme imkânı, önümüze açılmaktadır. **Avrasya** gerçeği bütün bu ihtimalleri içeriyor.

, Denilecek ki, **İran** gerici bir ülkedir, şeriatçıdır, şeriat ihraç ediyor vs; **ABD**'yi çileden çıkaran da budur; doğrusu ya, buna inanmak biraz güç, çünkü aynı **Graham Fuller**'in **Türkiye** için '*ılımlı İslamı*' tercih ettiğini okuyalı daha çok olmadı, kaldı ki, **VVashington**'ın **Suudi Arabistan** gibi, **Kuveyt** gibi 'şeriatçı' ülkelerle arasının canciğer kuzu sarması olduğunu herkes gibi, biz de biliyoruz.

Onları ürküten '**Avrasya Kutbu**'nun '**sistem**'in dengelerini allak bullak etmesi!

8 Ocak 1997

Benim kuşağımdan, hangi edebiyat meraklısı, şu satırları hatırlamaz ki?

"...Çen cibinliği çekmeğe mi kalkışmak, yoksa o yokmuş gibi, doğrudan doğruya mı vurmalı idi? Helecandan midesinin burkulduğunu duyuyordu..."

"...Bu adamın ölmesi lazım geldiğini kendi kendine tekrarlıyordu. Aptallık, çünkü onu öldüreceğini zaten biliyordu. Yakalansın veya yakalanmasın, ipe çekilsin veya çekilmesin, ehemmiyeti yoktu. Müdafaa etmek imdat çağdırmak demek olduğu için kendini müdafaaya vakit bulmadan vurması icap eden bu ayaktan, bu adamdan başka onun gözünde hiçbir şey yoktu..."

"...Çen kendisinde, gözkapakları titreye titreye ve midesi bulana bulana, beklediği mücadeleciiyi değil, bir kurban ediciyi buluyordu. Ve yalnız seçtiği ilahlar için değil! İhtilal için yaptığı fedakârlığın altından yükselen derinlikler âleminin karşısında, sıkıntılı gece ancak bir aydınlıktı. Katletmek, heyhat ki, yalnız öldürmek değildir! Ceplerindeki mütereddit ellerinden sağı kapalı bir usura, solu da kısa bir hançer tutuyordu..."

Bu satırların en üstünde, bir de tarih atılmıştır: **"21 Mart 1927"**, hemen altında saat kaydedilmiş: **"Gece yarısından İOnra, yarım."** Meraklısı, hiç kuşkusuz, **Nasuhi Esat Bey**'in tıevirisinden, **'İnsanlığın Hâli'** romanının başlangıcını tanıdı. Tek lınlını değiştirmeden aktardığım bu satırları ilk okuduğum zaman, **H** kadar heyecanlandığımı hatırlıyorum: O güne kadar hiç tanı

madığım, varlığını bile tasarlayamadığım, esrarengiz ve büyüleyici bir ülkeye girmiş gibiydim.

André Malraux ile tanışmamız böyle olmuştu.

O marş boşuna mı?

'**İnsanlığın Hâli**', '**La Condition Humaine**'in ilk Türkçe çevirisidir,, çevirinin tarihi, 1934; yani Türkiye, '*erken*' cumhuriyet dönemini yaşıyor. **Gazi Mustafa Kemal** henüz sağ! **André Malraux**, o tarihte **FKP** üyesi, Troçkist filan da diyenler bulunuyor; roman, bildiğiniz gibi **Çin Devrimi** ile ilgili bir kitap; neresinden bakılsa, '*sakıncalı*' sayılabilmesi için, bir sürü neden sıralanabilir. Tamam mı?

Bu roman ilk defa nerede yayımlanmıştı, hele bir tahmin edin bakalım? Asla bulamayacağınız için, en iyisi ben söyleyeyim: **Hâ kimiyet i Milliye** gazetesinde, bir bakıma **Gazi**'nin, bir bakıma **İnkılab**'ın gazetesinde! Bu kadarla mı kalmış, hayır; o gazete daha da öteye gitmiş, eseri, büyük boy bir kitap haline getirerek, piyasaya vermiştir. Elimdeki kitap, o kitap! Önsözü kimin yazdığını, belki de kestirdiniz: '**Hâkimiyet i Milliye** Başmuharriri **Fâlih Rıfki**, evet o, ta kendisi! **Gazi**'nin '*inkılap arkadaşı*', fikirlerinin candan savunucusu! Romanı takdim ederken, diyor ki: "...**Andre Malro**'nun '**İnsanlığın Hâli**' romanı hakkında en iyi hükmü okuyanlar verecektir. Bu roman dünyanın her tarafında, son zamanda çıkmış olan eserlerin hepsinden fazla itibar bulmuştur." Zaten kitabın birinci sayfasına, iri iri, yazmayı ihmal etmemişler. "**1933 Gonkur Büyük Mükâfatı**".

Malraux'dan söz açınca, işe buradan başlamak nereden aklı ma geldi. Ceberutlüğünden onca yakınılan '*erken*' cumhuriyet do neminde, yayın özgürlüğünün nerelerde olduğunu pek güzel gösleriyor da, ondan! Klasik manada '*demokrasi*' yoktu ama, '*inkılab*'m yayın organında, **André Malraux** yayımlanabiliyordu; o **Malraux** ki, kısa süre'sonra **İspanya İç Savaşı**'nın ilk '*partizanların dan*' olacak, '**Cumhuriyetçiler**'in hava kuvvetlerini örgütleyiş yolcu uçağından bozma küçük av uçaklarıyla, faşistlerle savaşıacak

tır; Alman işgali sırasında, yurdunda, **Colonel Berger** kod adıyla, **Gestapo** ve **Nazi** işgal kuvvetleriyle savaştığı gibi.

Onu, geçenlerde **Pantheon**'a naklederken, **'Les Partisans'** marşını boşuna mı çaldılar sanıyorsunuz?

Nasıl bir 'yozlaşma'...

TV'deki sohbetimde söyledim ama, ak üstünde kara, bir yere kayıt düşülsün, meraklısı öyle bilsin istiyorum.

Devr i dil ârâ yı demokraside, aynı **Malraux**'nun uğradığı akıbeti bilir misiniz? **izmir**'deyim, **Demokrat izmir**'de gazetecilik ediyorum, **İstanbul**'dan bir istek: **Ağaoğlu Yayınevi**, daha önce **'Kanton'da İsyân'** çevirisini yaptığım **Malraux**'dan, bu defa ünlü **'Espoir/ Umut'** isimli romanın çevirisini istiyor. Hayır diyebilir miyim? Demedim, sıkı bir çalışmayla kitabı çevirdim, **Ağaoğlu Yayınevi** de geciktirmeden yayımladı: 1967'de, **'İnsanlığın Hâli'** çevirisinden aşağı yukarı, otuz yıl sonra! **Türkiye**, ciddi ciddi, kendisini demokrasi sanıyor; *'çoğulcu parlamenter düzene'* geçilmiş, **Meclis**'te muhalefet var vs.

Hatırlayanlar çıkacaktır: **'Umut'**, yayımlanır yayımlanmaz toplatılmıştı! Savcılık meğer pusudaymış, bir önbilirkişi oluşturmuş, o kuruldan bir *'muzırlık'* raporu almışlar, suç ortadaymış: yayınevinin ve çevirenin, yanlış aklımda kalmadıysa yedi küsur yıl hapsedilmesi isteniyor. İşin tuhafı, o tarihte **Malraux Paris**'te **General de Gaulle** kabinesinde **Kültür Bakanı**, galiba **İstanbul**'a ve **Ankara**'ya da geldi gitti. Olay basına yansıdı, biraz da abartıldı; Fransız basınına atladı, bizimle alay ettiler; mahkeme birkaç ay sürdü, anhası minhası, sonunda beraat ettik ama, **'Umut'** romanı üzerinde bu mahkemenin, bir *'lekesi'* kalmamış mıdır?

Mabaux, onun eseri; **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, cumhuriyetten demokrasiye doğru ilerlediği sırada; biraz sorumluların dirayetsizliği ve ürkekliği, biraz da **'soğuk savaş'** koşullarının ağır baskısı yüzünden, nasıl bir *'yozlaşmaya'* doğru itildiğinin göstergesi olmuyor mu?

Malraux, Türk aydını için, birkaç bakımdan önemli, isterse-niz üzerinde biraz daha oyalanalım.

'GÜNDÜZLERİ RÜYA GÖREN.

10 Ocak 1997

Malraux, '**Anti/Memoires**'da, **Bukharin**'le **Paris**'teki son buluşmasını anlatıyor. **Bukharin**, **Stalin** türünden içe dönük, içinden pazarlıklı bir lider değil; onda **Lcnin**'in, **Trotsky**'nin kıvılcımlı liderliğinden bir şeyler var; belki o yüzden, **Lenin** sonrasının '**yükselen**' liderlerinden birisi! Konuşmasının bir yerinde diyor ki:
yine de Moskova'ya döneceğim, fakat herhalde bu sonum olacak!"

Öyle de*olmuştur: **Sovyet Komünist (Bolşevik) Partisi**'ne **Stalin**'in hâkimiyeti; 'inkı/apçı'nın yerine '**apparatçık**'in (parti bürokratinin) hâkimiyeti demekti; inkılap seyyaliyetini kaybedecek, ihtilal sanki zamanın belirli bir yerinde '**donacaktı**': **Stalin**'ci totaliterliğin ulaşabileceği son konak, **Brejnef**'in '**nomenklaturasın dan**' başka neresi olabilirdi ki? ¹

Sovyet, sonra da **Çin** '**sosyalist**' inkılaplarını, içinden kemi-recek bu '**virüsü**' keşfetmek şerefi, yoksa **André Malraux**'ya mı aittir?

O mel'ûn 'virüs'...

Şimdi herhangi bir gence, **Sovyet İhtilali**'nin, yüzyılın başla-rında neden dolayı '**dünyanın ümidi**' sayıldığını, gelin de anlatın bakalım. O yılların, ne siyasi iktisat perspektifini bilir, ne de toplumsal diyalektiğini! **Batinin** '**akılcılığ**', canavarlık mertebesini varan bir '**sömürgecilik**' akılsızlığına dönüşmüştür. **Japonya**'yı bî kenara bırakın, '**gizli sömürge**' diyebileceğimiz **Devlet i Aliyye** ,

İran ve **Çin**'in dışında, gezegendeki her ülke **Batılı** ülkelerin sömürgesiydi; bu yağma sofrası, liberal kapitalizmin iştahını o kadar kabartmıştı ki, emperyalizmin iç diyalektiği, kanlı dünya savaşlarına sebep oluyordu. Uzun sözün kısası, **Batı** medeniyeti, tam da **Mehmet Akif**'in tavsif ettiği, '**tek dişi kalmış canavar**' derekesine düşmüştü. **Sovyet İhtilali**, birçok aydınca işte o yüzden, insanlığı yenileyebilecek bir umut olarak karşılandı: '**mazlum**' milletler ve '**mazlum**' sınıflar için, öyleydi de!

Malraux, o ihtilâlin ilk '**mücahitlerinden**' biri olmuştur; demiştir ki, '**fikirler düşünmek için değil, yaşanmak içindir**'; **Çin**'de, **İspanya**'da, **Fransa**'da '**fikirlerini**' yaşarken yaptığı tespitler, üç çeyrek yüzyıl sonra **Sovyetler**'i çökertecek meş'um hastalığın teşhis ve tarifini sağlamıştı. Bu noktanın altını, bir zamanlar, şöyle çizmişim:

"...**Malraux**'nın kitabını tarihle birleştiren adam işte bu **Borodin**, iki önemli kahramanından biri: ufak **Kanton Cumhuriyeti**'ni **Hong Kong**'a, giderek **İngiltere**'ye kafa tutacak bir diriliğe kavuşturmaya çalışan! Yıl 1929. **Dr. Sun** ölmüş, **Kuomintang**, terörist aşırı solcu kanatla, barışçı yolları yeğleyen sağcı kanat arasında sallanıyor. Dışarda emperyalizme, içerde bu iki kanada karşı solcuların çarpıntılı uğraşı. Solcular da bir boyadan olsa, iyi; **Kuomintang**'m **Saygon** sorumlusu **Gérard**; '**Kanton**'da iki çeşit adam bulacaksınız' diyor. Gerçekten de öyle, bir yanda devrim teknisyenleri, **Rusya**'dan gelmiş, disiplin tutkunu bolşevikler; bir yanda mayaları anarşist tutulmuş, eylem sarhoşu **Batılı** solcular. Bu sonuncuların başlıca örneği, elbette **Garine**. Bir sırası düşünce **Nikolayef** in '**insan canım, fazla insan**' diye küçümsediği **Garine**. Aslında **Malraux**, o zamandan, komünist hareketi parçalayacak iç akımları ustalıkla görmüş ve yazmış demek en doğrusu!.." ('**Kanton**'da **İsyan/Çeviri Günlüğü**', 1967', 3. Basım, Bilgi Yayın-evi)

İnkılabı, '**merkeziyetçi bir bürokrasi diktasına**' çevirecek olan '**apparatçik**'le, ihtilalde '**insanlığın yenilenme umudunu**' gören insancı aydın arasındaki karşıtlığı, **Malraux**, en veciz şekilde şöyle ifade etmemiş miydi: "...**eskiden komünist bulunduğu**

için disipline yatkın olunurdu, şimdi disipline yatkın olduğun için komünist olunuyor".

Dikkat isterim: 'tespit' 1920'li yıllarda yapılmıştır.

Malraux yanılmadı...

Liste uzun: **Gide, Malraux, Koestler, Silone, Wright, Fast, Sperber vs...** Bunlar **Sovyet İhtilali**'nin '*insanlığın yenilenme umudu*' olamayacağını anlayanca '*muhalefete*' geçen ünlü yazarlar! Muhalefetlerinin temeli, insanın insanlığının '*harcanması*', çünkü **Nikolayefin** de belirttiği gibi, totaliter bolşeviklik düzeninde, '**kendi hayatını yaşamak isteyen insana yer yok!**'...

Oysa **Malraux** yazarlığı '*insan*' temeli üzerine yükselmiştir; bu bahiste **Claude Mauriac**'a başvurmuşum: "**...Claude Mauriac, 'Les Conquerants/ Kanton'da isyan'dan bahsederken ne diyor, 'bu kitap' diyor, 'ne kadar koşullarını değiştirmek isteyen bir şehir ve ülkenin romanıysa (Kanton ve Çin), o kadar da koşullarını değiştirmek isteyen bir adamın (Gariné) romanıdır.**' Böyle olunca bu tür romanlarda '*insan*' vazgeçilmez '*birim*' değerini korumaktadır."

 (Aynı eser)

İ. E. Lawrence'in şu bizim bildiğimiz '*casus*' **Lawrence**' o müthiş sözünü, acaba hangimiz hatırlıyor? "**Gündüzleri rüyaları gören adamlar tehlikelidir, çünkü rüyalarını gerçeklesinmeye kalkışmaya eğilimleri vardır.**" **Malraux**, her zaman < 1 adamlardan biriydi; her zaman o adamlardan birisi oldu; o yüzden de daima '*tehlikeli*' sayıldı. **Nobel Armağanı Edebiyat Jürisi**, belki de bu yüzden, onu daima görmezden gelmiştir.

tyi de... **Malraux yanılmıyordu ki!..**

MALRAUX'NUN 'ŞİDDET' ELEŞTİRİSİ.

13 Ocak 1997

'**Anti/Memoircs**'ı ne zaman elime alsam, aynı düşünce, ışıklı bir tren katarı gibi, zihnimden geçiyor: **Malraux**'nın otobiyografisi, bir manada, 20. yüzyılın biyografisidir. Neresinden bakılırsa bakılsın, 20 yüzyıl, bir '*ihtilaller yüzyılı*': **Sovyet, Anadolu, Çin, Küba, Vietnam** vb. İhtilal demek, '*silahlı eylem*' demek, **Malraux**, '*fikirlerini yaşayan*' bir yazar, bir düşünce adamı olduğundan, onun entelektüel eylemini, silahlı eyleminden ayırabilmek, gerçekten çok zor!

Belki de bu yüzden, onca içli dışlı olduğu '*silahlı eylem*' konusunda söylediklerini hafife almak, mümkün değil; çünkü '*konusan*', konuştuğunun '*içinden*' gelen biri, '*ahkâm kesmiyor*', yaşadısından süzdüğü neticeleri aktarıyor. İtiraf etmeli ki, '*netice*' olumsuzdur. Bana sorarsanız, sosyalizmin gerçekleşmesi denildi mi, **Malraux**'nın en çarpıcı katkısı, budur: '*devrimi*' başka bir ışık altında incelemek!

'Tanklar' ve 'uçaklar'

Demiştir ki mesela: "...günümüzde Lizbon'da olduğu kadar Prag'da da, başkaldırmalar, molotofkokteylleriyle yürütülmek istenmektedir, verdiği sonuçlar ise meydandadır: sıfır!.."

"...ben, fazla iyimser değilim, kolay bir 'geçiş'e inanmıyorum; çünkü, çağdaş bir ülkede niteliği ne olursa olsun bir isyanın hangi türden olursa olsun bir devletten

(hele o devlet kararlıysa) daha güçlü olabileceğinden emin değilim: her şeyin esası budur..."

Bu [^]'tespit', 'Kanton'da İsyân', 'İnsanlık Durumu', 'Umut' gibi ayaklanma destanlarının, gerçekçi bir özeti; çünkü **Malraux**, ne cafcıflı sloganlarla heyecana kapılacak tecrübesiz bir genç, ne de provokasyona kapılacak bir safdil; o, çıplak ve acı gerçeğın, 'tecrübeli', 'devrimci'si, zaten 'tespitini' üzerine oturttuğu gerekçe de, son derece 'teknik' bir gerekçe:

"...bastırma aygıtı dendi mi, ilk önce tankları düşünüyorum, benim için temel sorun budur (...) Nisbeten yakın bir devrim olan Ekim Devrimi'nde proletaryanın başkaldırması, teknik bakımdan hâlâ savunulabilir durumdaydı. Günümüzde böyle mi ya? Böyle bir şeye, ancak ne zaman kalkışmayı düşünebilirsiniz, biliyor musunuz?

Karşımızdakiler, 'ateş emri' vermemeyi garanti ederlerse; zira, iki tank taburunu önünüze yığdılar mı, ne proletarya kalır ortada, ne başkaldırma! Ekim Devrimi, 19. yüzyılın son devrimidir zaten..."

Yalnız tanklar mı? İspanya'da 'faşist' Hava Kuvvetlerine karşı, gezi uçaklarıyla savaşıyan **Malraux**, çağdaş isyanlarda neticeyi tayin edici gücün, zırhlı birlikler kadar, hava gücü olacağından emindir: Tanklar ve uçaklar, 'karşı tarafta' ise, isyanın hiç şansı yok!

Malraux bunları, 1970'li yıllarda, 'Le Nouvel Observateur' dergisine söylüyor; ilginç olan, İspanyol Komünist Partisi'nin iç savaş yıllarındaki ünlü 'La Passionaria'sı **Dolon**'% **İbarruri**'nin, başka bir yerde, başka bir münasebetle onu doğrulaması:

"...silahlı çatışmayla başarıya ulaşmak şansı, çağdaş devletlerde çok azalmıştır. Ne kadar örgütlenirse örgüt lensin, işçi sınıfının; geliştirilmiş iletişim olanakları, ulaşım olanakları, hareket yeteneği ve hızı son derece artmış, çağdaş profesyonel ordularla başetmesi olmaya* «h bir şeydir..."

Ernesto 'Che' Guevara'nın 'askeri', yüzyılın bir başkanı yardımcısı **Regis Debray**, yazdığı eserlerde (Türkçede 'Che'nin <••

rillasi, Fransızcadaki 'La Critique des Armes') aynı 'tespiti' yapıp, benzer bir sonuca ulaşmıyor mu?

André Malraux'un devrim anlayışına bu 'gerçekçi' katkısının önemi, kim ne derse desin, son derece büyüktür.

İtiraz eden yok mu?

Peki, itiraz eden yok mu buna? Olmaz olur mu, sürü sepet! Şimdi isterseniz, o 'hızlı' itirazcılara, daha o zaman vermeye çalıştığım cevaba da, şöyle bir göz atınız:

"...o hızlılardan birisi çıkar der ki, **Çin Devrimi, Yugoslav Devrimi, Vietnam Devrimi** vs çağdaş değil mi? Son zamanlarda yapılmadı mı? Nasıl olur da böyle kestirip atabilirsiniz?.."

"...bu soruya başka bir soruyla cevap verebiliriz: anılan devrimlerin hepsi, aynı zamanda, işgalci bir saldırgana karşı yürütülmüş 'kurtuluş savaşları'dır; ulusal ve örgütlü bir kapitalist iktidara karşı, başkaldırmalar değildir. Buna karşılık, silahlı eylemin en ateşli savunucuları olan **Latin Amerika** ülkelerinde, 'komprador' burjuvaziler dahi, 'ulusallığı' tartışabilecek orduları ve polisleriyle, çoğu eylemlerin hakkından gelmişler; **Debray** gibi birini '**Devrim İçinde Devrim**' gibi kendi kitabını yerecek çizgiye getirebilmişlerdir..." ('Hangi Sol', 4. Basım, Bilgi Yayınevi)

Malraux'nın 'gerçekçi' perspektifi, 'silahlı eylemlerin' zamanla neden dolayı ya yasa dışı profesyonel suç ve kaçakçılık '**mafia**'sına, ya da provokasyon çetelerine 'yoz/aştığını' açıklamıyor mu?

15 Ocak 1997

Neresinden bakılsa **Rusya Çin 'yeni ortaklığı' için İzvesti** ya'nın '*attığı*' başlık, insanı kaptığı gibi, eski günlere götürüyor: "**ABD'ye Cevabımız!**" Çin resmi haber ajansı **Xinhua**'nın haberi, daha da ayrıntılı: "**Rusya ile Çin, 'soğuk savaş' sonrasında dünyadaki tek' süper güç olarak kalan ABD'nin etkinliğine karşı 'stratejik ortaklık kurarak, 'çok kutuplu' yeni bir dünya oluşturmak konusunda, görüş birliğine varmışlar!**" **Avrasya**'dan söz açmışken, gezegenin '**küreselleşme**'den çok, '**kutuplaşma**'ya yöneldiğini söyleyeli, şurada kaç gün oldu Allah aşkına?

Çin ajansı, **Rusya** Devlet Başkanı **Yeltsin** ile **Çin** Başbakanı **Li Peng**'in, '*tek kutuplu dünya*' konusundaki ciddi rahatsızlıklarını dile getirdiklerini kaydederken, "**Çin de, Rusya da, dünya üzerindeki etkileri çok fazla olan ve iki bağımsız kutup olmayı hak eden önemli ülkelerdir**" demiş, ayrıca ilave de elmiş: "**İki ülke arasında çeşitli alanlarda işbirliği için, çokt büyük bir potansiyel bulunmaktadır.**" (Cumhuriyet, 30 Aralık 1996)

Haberi okurken, dalmışım; hafızamın ekranında **Gorb.ı** **çofun**, hani o **Yeltsin**'in '*kahraman*' ilan edildiği '*darbe teşehhu süinden*' sonraki, endişeli ve mahzun yüzü! O **Yeltsin** ki, **R11»** **ya**'ya ve **Dünya**'ya önce böyle '*tezgâhlanacak*', bilahere '**sU tem**'in **SSCB**'ni '*küreselleştirmesi*'nde başrolü oynayacaklı Hâlâ nirengi olarak **VWashington**'ı benimsemesine rağmen, '**Itö münist Çin**'le '*stratejik ortaklık*' araması sizce niye?

Yoksa Rusların aklı da geç mi geliyor?

Açık sözlülük dediğin...

Yooo Amerikan yönetimlerinin açık sözlülüklerini inkâr edemeyiz, her zaman fikirleri neyse, zikirleri de o olmuştur: '**Küreselleşme**' propagandasına başladıklarında, birisi **The New York Times**'da (8 Mart 1992), öbürü **International Herald Tribune**'de (18 Şubat 1991) iki önemli rapor açıklamışlardı ki, '**Yeni Dünya Düzeninin** ne olduğunu, ne olabileceğini açık ve seçik olarak ortaya koyuyordu. Bunlardan ilki **Pentagon** tarafından, **Ulusal Güvenlik Konseyi** ve **Başkan**'ın danışmanları, bu arada **Başkan**'ın 'bizzat' kendisi ile de müzakere edilerek hazırlanmış olan **Wolfowitz Raporu**'dur; ikincisi ise, yine **Pentagon**'un **Genelkurmay** ileri gelenleriyle tartışarak hazırladığı **Jeremiah Raporu**.

Fransa'da yayımlanan '**La Defense Nationale/ Ulusal Savunma**' dergisinin direktörü **Paul Marie de la Gorce**'a göre, "**...Birleşik Devletler'in** soğuk savaş' ertesindeki güvenliği ve dış politikasının istikametleri hakkında, son derece önemli ve açıklayıcı belgelerdir" bunlar; peki, ne mi diyorlar, galiba özet olarak şunları:

a/ Sovyetler Birliğinin çöküşünün ardından ABD'nin ele geçirmiş olduğu 'tek' süper güç olma imtiyazını ve statüsünü muhafaza etmek, başlıca amaçtır.

b/ Bu hegemonya (egemenlik), dünyanın neresinden gelirse gelsin, onu tehlikeye düşürebilecek yeni ve üstün güç merkezleri oluşturma teşebbüslerine karşı korunmalı; muhtemel rakipler, daha büyük roller oynamaya heveslenmeden caydırılmalıdır...

c/ Bunu sağlamak için, 'tek' süper güç statüsü, yapıcı bir itavranış biçimi, ayrıca ABD'nin üstünlüğüne kafa tutabilecek herhangi bir millet ya da milletler grubunu caydırmaya yeterli askeri güçle sürdürülmelidir...

d/ ABD, onun önderliğine karşı çıkmasmlar, yerleşik ekonomik ve siyasal düzeni değiştirmeye kalkışmasınlar diye, gelmiş endüstri ülkelerinin çıkarlarını da yeterince hesaba katmalıdır." (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992, s. 14)

'Ani müdahale gerekirse...'

Wolfowitz Raporu' nu irdeleyen **Paul Marie de la Gorce**, çok daha ilerisini görüyor, yorumunda diyor ki:

"...raporu düzenleyenler, ABD'nin egemenliğinin kabul edilmediği her yerde, dikkate değer bir askeri güç bulundurmasının olağanüstü/hayati önemi üzerinde ısrarla duruyorlar. (Mesela, 'Çelciç Güç' gibi mi?)"

"...bu askeri gücün nasıl kullanılacağına dair söyledikleri de çok aydınlatıcı; birçok yerde, Irak'da olduğu gibi, az ya da çok geniş bir koalisyon olarak, ya da BM çerçevesi içinde harekete geçilmesinin yararına işaret ediyorlar (Kore'de öyle yapmışlardı); ama ABD'nin tek başına harekete geçmesinin gerekeceği haller olabileceğini, bu gibi hallerde asla tereddüt edilmemesini, aksine bu gibi hallere hazırlanılması zorunluluğunu belirtiyorlar..."

"...asıl önemli olan, ani müdahale gerektiren kriz anlarında, ya da ortaklaşa hareket imkânları yaratılamazsa, ABD'nin tek başına ve bağımsız olarak harekete geçebileceğinin 'anlaşılması' imiş..." (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992, s. 14)

Bilmem **'Yeni Dünya Düzeni'**nin ne anlama geldiği; **'küreselleşme'** ve **'özelleştirme'**nin neyin **'kamufleji olduğu'**, bun dan daha açık ve aydınlık olarak anlatılabilir mi? Gerçekte bu kadarı bile, bağımsızlığını ciddiye alan her ülkeyi telaşlandırabilir ya, **Wolfowitz Raporu'**nda, **Moskova'**nın telaşa düşmesini gerekli recek ilginç şeyler de var.

Onlara da bir göz atacağız.

ACABA 'OYUN' BİTTİ Mİ?

17 Ocak 1997

İnsan neler hatırlıyor... '**Soğuk savaş**'ın, gemi azıya aldığı yıllar, 1950 kışı, uğursuz ve karanlık bir kış. **Moskova Radyo su**'nun Türkçe yayınında, **Erdem Yoldaş (Laz İsmail)** açıyor ağzını, yumuyor gözünü; **Türkiye Sosyalist Partisi** aleyhine, demediğini koymuyor. **Esat Adil Bey**'den (sesi hep yorgun, gözleri daima mahzun), ertesi gün '**Gerçek**'teki başyazısında zehir zemberek bir cevap! İşin buraya kadarında, herhangi bir fevkaladelik yok; tuhaflık bundan sonra başlayacaktır.

Sovyet TASS Ajansı'ndan iki muhabir, birkaç gün sonra, eski **Vakit Yurdu**'ndaki **Gerçek İdarehanesine** '*damlıyorlar*'; sarışın, mavi gözlü, iyi kötü Türkçe konuşabilen, iki Rus. O tarihte, o kadar alışılmadık bir şey ki bu, bir an kendimizi **Hollywo od**'ın esrarengiz casus filmlerinden birinde sanıyoruz. **Esat Adil Bey**'in odasında, o, '**Sari Mustafa** (iyi Rusça konuşurdu), iki muhabir, bir de ben, bir süre hoşbeş etmiştik; ziyaret besbelli, bir '*nezaket*' ziyaretiydi; zaten birer kahve içip, kalkıp gittiler.

Bilir misiniz ki, **TSP**'nin '*kapatılması*' ile ilgili, **İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi**'ndeki davada, bu ziyaret, **Parti**'nin ve **Gerçek** gazetesinin '*aleyhinde*' önemli bir '*delil*' olarak zikredilmiştir. Mahkemede durumu izah ederken, '*hey'et i hâkime'yi*, olayın sıradanlığına bir türlü, inandıramadığımı, ellerimle tutarcasına • i"ifiyordum. '**Soğuk savaş**', **SSCB** aleyhinde '**sistem**'in yürüt Tüflü ağır ve yoğun propaganda, ülkemizde öyle bir hava yaratmış kl, sadece **Karadeniz**'in karşı kıyısında yaşıyor olmak, birisinin '*rüşman*' gibi görülmesine yetiyordu. **VWashington**'ın '*oyununa*' İvksine kapılmıştık.

SSCB dağıldı, acaba oyun bitti mi? Bunu anlamanın yolu, bizim için de, Ruslar için de **Wolfowitz** ve **Jeremiah Raporları**'na bir göz atmaktan geçiyor.

'Hangi temel düşünce?..'

Fransa'da yayımlanan '**La Defense Nationale/ Ulusal Savunma**' dergisinin direktörü **Paul Marie de la Gorce**, ilk raporu yorumlarken, şu satırların altını önemle çizmiş:

"... rapora göre, Avrupa'daki 'istikrarı'; ya Rusya'da milliyetçiliğin dirilmesi, ya da Rusya'nın SSCB'den ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiş ülkeleri, yeniden kendisine bağlaması teşebbüsü bozabilir: Ukrayna'yı, Beyaz Rusya'yı, belki daha da başkalarını! İşte burada, gelecek yıllara değgin Amerikan dış politikasının hangi temel düşünceye dayandığı meydana çıkıyor: ne pahasına olursa olsun, eski Sovyetler Birliği'nin dağınmak halde kalmasını korumak; hatta gerekirse, bu dağılmayı hızlandırmak; hangi şartla olursa olsun, Rusya'da, ya da Rusya'nın etrafında, güçlü bir süper devletin tekrar oluşmasını önlemek!.."

Her şey yeterince açık ve anlaşılabilir değil mi? Hele **Jeremiah Raporu**'nun '**içeriğine**' de şöyle bir bakarsanız!.. O raporda, ABD'nin gelecekte karşı karşıya kalabileceği '**çatışma senaryoları**', uzman kurmay subaylarca tasarlanmış; bunlardan ikisi ABD ile **Sovyetler Birliği**'nin çatışmasıyla ilgili; birisi **Irak**'la bir çatışma yı öngörüyor, bir başkası **Kuzey Kore**'yle ya da ikisiyle birden bir çatışmayı hesaplamış; ayrıca **Panama**'yla bir, **Filipinler**'le bir **Güney Amerika** ve **Uzakdoğu**'daki adı zikredilmemiş iki ülkeyi' birer çatışma senaryosu hazırlamışlar.

Jeremiah Raporu'nun özü, '**mevcut sınırlarının ötesine taşmayı öngördüğü takdirde, Rusya'y/a yaşanabilecek bir çatışma**'; **Paul Marie de la Gorce**, yorumunda bu hassas noktayı rı bir önemle belirtmiş, diyor ki:

"... açıkça anlaşılıyor ki, **Körfez Savaşı** sırasında dei teğini sağlamak; ya da, nükleer ve konvansiyonel silahsız

lanma anlaşmalarını gerçekleştirip, uygulamasına geçebilmek niyetiyle, davranışını zaman zaman yumuşatmış olması bir kenara bırakılırsa; ABD, açıkça SSCB'nin çöküşünü amaçlamıştır. Öyle ki, Sovyetler'de merkezi bir iktidarın mevcudiyeti, Birleşik Amerika'nın siyasal ve stratejik çıkarları bakımından yararsız sayıldığı anda, SSCB'nin dağılışı gündeme gelmiş, bunun ilk işaretleri, Amerikan yetkililerin çoğunluğu tarafından fark edilir edilmez de, temel stratejik amaç artık bu olmuştur. **Wolfowitz Raporu'ndan aktardığımız bölümler bunu açıkça gösteriyor...**" (Le Monde Diplomatique, Nisan 1992, s. 14)

Rusya Federasyonu'nun 'ahval i perişanı' ortada, bunu anlamak için uzun boylu araştırmalara hiç gerek yok; sadece **Çeçenistan** olayını görmek, ya da son seçimlerde eski komünistlerin nasıl güçlendiğini fark etmek, yeterli; **Yeltsin'in 'küreselleştiril iş'** ve **'özelleştirilmiş'** hemen bütün eski **'Doğu Bloku'** ülkelelerinde olduğu gibi gittikçe daha zor, gittikçe daha sarsıcı olaylarla karşılaşması (**Lebed** Olayı gibi) muhtemel; bu şartlar altında, en azından **Rusya'nın 'onurunu'** kurtarabilmek için, Çin'le bu arada tabii **Türkiye** ile de bazı ciddi anlaşmalar yapması, normal sayılmamalı mı?

Hele **Wolfowitz** ve **Jeremiah Raporlarının 'muhteviyatı'** öğrendikten sonra!..

Avrasya projesi de..

Çünkü iş, sadece **Rusya Federasyonu, Irak, Güney Amerika'daki** ya da **Uzakdoğu'daki** ismi zikredilmemiş devletle bitmi kior; **Birleşik Amerika'nın** geleceğini tasarlayan uzmanlar, işi mlamakıllı kapsamlı tutmuşlar, o kadar ki, **'soğuk savaş'** döneminin **Avrupalı 'sadık müttefikleri'** de, aynı açıdan ele alınmış, liivranışlarının olumlu ya da olumsuz yanları tartışılmış, karara ^ulanmış. O konudaki tespitler gözden geçirilirse, **Washington'un 'ABD'nin Dünya Hâkimiyeti'** bahsinde, ne kadar karar ne derece sebatlı olduğu daha açık görülmektedir.

O noktaya da ilişeceğiz ama, şu kadarı bile, **Moskova** ile **Pe kin**'in adeta bir çeşit müdafaayı nefs içgüdüsüyle aralarında bir anlaşmaya gitmiş olmalarını makul göstermiyor mu? Zaten **Avrasya Projesi** de, bu bilgilerin aydınlığında, gerçek manasına ve muhtevasına kavuşuyor.

Yanlış mıyım?

BU NASIL 'ÖLMEK'?

20 Ocak 1997

Ne hikmetse, '**Yeni Dünya Düzeni**', bu gibi konularda her aman olduğu gibi, bir ideolojinin yeryüzüne '*egemen ideoloji*' olarak dayatılması şeklinde sunulmamış, tam tersine, artık '*ideolojilerin öldüğü*' ileri sürülmüştür; sanki, '**küreselleşme**' ve '**özel-leştirme**' formülüne bağlanan yeni '*düzen*' liberalizmin hem de *vahşi*' bir liberalizmin '**soğuk savaş**' sonrası koşullarında, so mutlaştırılmak istenmesi değildir de, yeryüzünde yeni ve görülmemiş bir çağın başlangıcıdır. Buna kim inanır? Hele, '**Yeni Dünya Düzeni**'nin liberalliği, 'tek' süper gücün, yani **ABD**'nin vazgeçilmez '*patronluğu*' altında uygulanacaksa?

İşin tuhafı, böyle bir iddiayı, oldum olası **ABD**'ye ve liberal/emperyalist '**sistem**'e direnmiş, direnmekte olanlar ileriye sürmüyor; **Wolfowitz Raporu**'nda, **Jeremiah Raporu**'nda görmüş İduğumuz gibi, '*bizzat*' sorumlu ve yetkili Amerikalılar ortaya atıyor. Benzer bir görüş de, **Başkan Clinton**'ın '*Ulusal Güvenlik Danışmanı*' **Mr. Anthony Lake**'in, **Johns/Hopkins Üniversitesi**nde (Washington, DC) verdiği söylevde gözler önüne serilmiş lli, Hem de kaç yıl önce!

Sabrinıza sığınarak, ister misiniz, **Mr. Anthony Lake**'in sözlerini, acaba ideolojiler ölmüş müdür, ölmemiş midir açısından ba (tarak, şöyle bir gözden geçirelim.

Yönetmesi 'zorunlu'ymuş!..

Bakınız ne diyor hazret! "...**en büyük askeri güç, en bü**

Vük ekonomi, en dinamik çokuluslu toplum, biziz; bizim liderliğimiz, dünyanın dört bir yanında istenmekte, ona saygı duyulmaktadır..."

"...artık (ABD için) mevcut pazarları muhafaza etmek söz konusu değildir; onları genişletmek ve pekiştirmek söz konusudur. (...) ideallerimiz ve çıkarlarımız, yalnızca angaje' olmamızı değil, yönetmemizi de zorunlu kılıyor. (El-bette) dünyada pazar ekonomisini ve demokrasiyi yayıp geliştirmek amacıyla olacak bu! Çünkü bizim güvenliğimizi ve çıkarlarımızı bu korur, çünkü bu aynı zamanda evrensel ve Amerikan olan değerlerin bir yansımasıdır..."

"...güvenliğimizden sorumlu her kişi için, Birleşik Devletler'in davranışının tek yanlı mı, çok yanlı mı olacağını belirlemede bir tek kriter geçerli olacaktır: Amerika'nın çıkarları! Çıkarlarımıza öylesi hizmet ettiği zaman çok yanlı, amacımıza böylesi hizmet ettiği zaman tek yanlı hareket etmeliyiz..." (Le Monde Diplomatique, Kasım 1993)

Mr. Anthony Lake, bu çok ilginç konuşmasını, 21 Eylül 1993 günü yapmış; bir bakıma, **Wolfowitz Raporu** ile Jeremias **Raporu**'nun oluşturulduğu tarihte; o iki rapordaki sözlerle, bu söylevde söylenenler, eldiven gibi birbirine uymaktadır. Bundan ne mi çıkar, **ABD Yönetimi'nin en üst, en mahrem kademelerinde, 'dünya hâkimiyeti'nin; 'küreselleşme' ve 'özelleştirme' paravanası altında, 'vahşi bir liberalizm' uygulaması olarak 'planlandığı' çıkmaz mı?** Baksanıza adam ne diyor:

1/ **ABD'nin, 'yalnız pazarları koruması ve genişletmesi' yetmezmiş, 'yönetmesi' de gerekirmiş;** onun güvenliği ve 'çıkartların' buna bağlıymış; ayrıca, bu 'aynı zamanda Amerikan ve evrensel olan değerlerin bir yansıması'ymış!

2/ 'Aynı zamanda Amerikan ve evrensel olan değerler'ıa kriteri ne dersiniz, onun cevabı da, çok açık ve net olarak verilmiştir: **'Amerika'nın çıkarları.'** Bu tavır, açıkça hem 'ideolojik bir tavır', hem de 'Amerikan değerlerini' aynı zamanda 'evrensel' sayıyor; başka deyişle, **demokrasinin ve pazar ekonomisinin ABD yorumunu, Avrupa ülkelerine ve Uzakdoğu Kaplanları'na cebren ve hile ile düpedüz 'dayatıyor.'**

Bu davranışın, **Hitler**'in '**Yeni Nizam**'ı, **Stalin**'in '**totaliter**' **bolşevikliği** dünyaya egemen kılmak istemelerinden, ne farkı var?

Amaç hiç değişmez...

Yanılmış olamaz mıyız? **Fransa**'da yayımlanan '**La Defense Nationale/ Ulusal Savunma**' dergisinin direktörü, **Paul Marie de la Gorce**'un söylediklerine kulak vererseniz, hayır!

"...ABD için, yeryüzünde '**tek**' **süper güç** olarak kalmak arzusu, münhasıran eski hasımlarına karşı değil, aynı zamanda '**müttefiklerine**' karşı da geçerlidir; **Wolfowitz Raporu**'nun en açık noktalarından birisi budur, diyor ki: '**...sadece Avrupalıların katılacağı, bu yüzden NATO'nun istikrarını bozabilecek herhangi bir güvenlik sisteminin oluşturulması teşebbüsüne engel olmalıyız'...**"

"> ' Neden dersiniz, çünkü "**...amaç, Birleşik Devletler'in, dünyadaki tek ve yalnız süper güç kalmasını sağlamaktır; bu amaca ulaşmak için kullanılan çareler, Doğu'da yeni bir süper gücün (Rusya'nın) yeniden oluşmasını önlemek, ya da müttefiklerinin (Avrupa Topluluğunun) Amerika'nın üstünlüğüne olabilecek itirazlarını karşılamak, ya da Uzakdoğu'da yeni ve büyük bir güç merkezinin (Japonya'nın ya da Çin'in) oluşmasını engellemek söz konusu olursa, elbette değişebilir ama, aynaç, hiç değişmez: Amerika'nın süper güç statüsünde yalnız kalması; ve bunu sürekli kılmak için de, nereden gelirse gelsin, dünyanın herhangi bir yerindeki itiraza müdahale imkân ve gücünün sürekli olarak elde tutulması.**" (Le Monde Diplomatique, Nisan 1993, s. 15)

Bu durum karşısında **Rusya Federasyonu**'nun ve **Çin**'in liralarda anlaşmalarına şaşılır mı?

22 Ocak 1997

Ona Divanyolu'nda rastlamıştım, epeydir **Üniversite Kita bevi**'nde çalışıyordu; güneşte, gizli uçuşan buz tozlarının yaldızlandığı, açık ama soğuk bir gün; bilinmez hangi iş için yolum o tarafa düşmüş. **Lütfü Ağabey'i (Erişçi)** görebilmek, ne bahtiyarlık! Al çakgönlülü bir aydın, '*müeddep*' bir İstanbul 'celebi'si; çok çile çekmişlerin bezginliği, saklı umutsuzluğu ile konuşuyor:

"...hâlâ anlayamadığım nedir, bilir misin? Mühim bir adam değilim, kayda değer bir aksiyonum olmamıştır, hepi topu iki küçük broşür neşrettim; beni acaba neden sürgüne göndermeyi lüzumlu gördüler?"

Lütfü Erişçi'yi kim hatırlıyor? '**Türkiye'de Gençlik Meşalesi**' (1937) ve '**Türkiye'de İşçi Sınıfının Tarihi**' (1951) başlıklı, o küçük ama son derece özlü broşürlerini? Türk sosyalizminin, daha yeşerirken insafsızca budanmış dallanındandır; eğer onun çilhışması olmasaydı, o yılların genç solcuları, **Türkiye**'deki işçi bantketlerinin '*evveliyatını*' nereden, nasıl öğreneceklerdi?

Onu **Asmalımescit**'teki **Elit Pastahanesi**'nde tanışışlın sinsi küf, soğuk izmarit ve kötü konyak kokan, alacakaranlık lıh '*levanten*' pastahanesi idi; oyun oynanabiliyor, içki içilebiliyoi; l' karanlığının son yıllarında, bazı şairler ve yazarlar, oraya '*takılı yordu*'; mesela **Oktay Akbal**, **Salâh Birsell**, **Behçet Necatî**<|H, **Fazıl Hüsnü**, **Fahir Onger** vb; arada, benim çok önemsedî'in M kimseler de geliyordu, onlarla tanışıyordum:

Sait Faik gibi, **Sabahattin Ali** gibi, **Mustafa Uykusı**#, **Lütfü Erişçi** vb gibi. Onlardan, neleri öğrenebilirim, aslında hy nun peşindeydim: hayata, sanata ve 'İcağa'ya dair!

Lütfü Erişçi, karınca gibi titiz çalışanlardan mıydı, yoksa ben mi öyle sanırdım? 'Özet olarak' yazıldığına özellikle işaret ettiği **İşçi Sınıfının Tarihi**'nde, sadece dipnotlarına şöyle bir göz atmak bile, yazarın gerçeğe ne kadar saygılı olduğunu, belgelere dayanmadan hiçbir şeyi yazmak istemediğini kanıtlar.

O belge '*avcılığı*' kolay şey midir sanırsınız?

Her olay bir 'ibret'...

TÜRK İŞ'in '*kıpırdadığı*' günlerdi, bir akşam, iri çekirdekli bir yağmur, odamın camlarında dağılıyor; eğildim, **Lütfü Erişçi**'nin eliyle verdiği o iki '*broşürü*' kitapların arasından buldum çıkardım; meğerse, okuduğum sıra, bazı cümlelerin altını yeşil mürekkepli bir kalemle çizmişim; onları, sırasıyla, gözden geçiriyorum; yılların acısı, birikimi ve tecrübesiyle mi nedir, vaktiyle **Lütfü Erişçi**'yi neden '*tehlikeli*' saydıklarını o dakika anlıyorum: çünkü bu adam '*doğru söylüyor*.'

Bakınız, ne demiş? "... **1908 Temmuzunda, saray istibdadının yıkılmasında, işçi sınıfının âmiller arasında olduğu asla inkâr edilemez; filvaki ağustos ve eylül aylarında birbirini takiben ilan edilen otuza yakın grevin ekseriyeti, yalnız tahammülsüz, iş şartlarının haklı tepkisi değil, Ma nastır'da başlayan meşrutiyetçi hareketi tamamlayan te-zahürlerdi...**" (Aynı eser, s. 8)

Peki, '*otuza yakın grevi*' nereden bulmuş çıkarmış? Dipnotu, aynen şöyle:

"...bakınız: **1908'de Ecnebi Sermayesine Karşı İlk Kalkınmalar, Hüseyin Avni, 1935, sayfa 17. Bu grevlerin ekseriyeti ecnebi şirketlere ait münakale işletmelerinde yapılmıştır.**" (Aynı eser, s. 9)

Acaba, '*meşrutiyetçi hareketi tamamlayan*' işçilere, **Meşrutiyet** ne yapmış? "...bu duruma rağmen, birdenbire iktidara doğru yükselip hürriyet önderliğinden vazgeçen İttihat ve Terakki Cemiyeti, henüz istibdat bakayası olan hükümetin, ecnebi sermayedarlarıyla el ele vererek, grevleri

kanla bastırmasına; ve sendika teşebbüslerine bir muvakkat kanunla sed çekmesine mani olamıyordu..." (Aynı eser, s. 9)

Dipnotu, dersenez, o ayrı bir 'ibret': "...25 Eylül 1324 (1908) tarihli Tatil i Eşgal Kanunu Muvakkati. Bu arada İttihat ve Terakki Cemiyeti, mesela Balya Madenleri'ndeki grevde âmil olmuş, fakat grev devam ederken oraya gelen İttihat ve Terakki Cemiyeti mümessili, elinde baston, mahalli idare amirleriyle grevcilerin üzerine yürümüştür. 'Mehmet Ali Aynî'nin Hatıraları, İstanbul 1945'..." (Aynı eser, s. 9)

Ne hazin değil mi?

Kökleri nerelerde?

Türk İşçi Hareketinin, başlangıçtaki 'başat' özelliği, **antiemperyalist** tavrıdır: **Meşrutiyet**'ten **Mütareke**'ye, hangi örgütlenme teşebbüsüne, hangi greve baksanız, 'ecnebi sermayedar'a karşı olduğunu görürsünüz; buna mukabil, İttihatçıların 'meşrutiyeti' hiç de onlara benzemez, örnek mi, işte örnek:

"...müteakip aylarda Meclis i Meb'usan'da Tatil i Eşgal Kanunu, hemen eski şekliyle müzakere ve bazı meb'usların bu kanunu 'ecnebi menfaatlerini müdafaa ile' itham etmelerine rağmen kabul olunuyordu. (27 Temmuz 1325)..."

"...yalnız Meclis i Meb'usan değil, Meşrutiyet devrinin idarecileri de müstebit selefleri kadar, kendilerini evvela ecnebi müessese ve menfaatlerine hizmet etmekle vazifeli addediyorlardı..." (Aynı eser, s. 10)*

/ 'Sistem'in 'gizli' ya da 'yan' sömürgesi olan bir ülkede, başka türlü olabiliyor miydi?

Görüyor musunuz, **cumhuriyet** 'geç' dönem yöneticilerinden pek çoğunda görülen, bu 'sağlıksız' davranışın kökü, taa nerelere kadar uzanıyor?

25 Ocak 1997

Yıl hangi yıl, bir çıkarabilsem!.. Hatırladığım çok az şey: ilkokul öğrencisiyim (30'lu yıllar), milli bir bayram günü; Şehir Bando-su, **'Dağ başını duman almış...'** marşını çalıyor; Şeref Tribünün önünden, sağ elimiz ileriye sağa doğru uzanmış^ *'garip'* bir selam vererek geçiyoruz; bu *'faşist'* selamı mıydı, emin değilim; çünkü başımıza giydiğimiz *'kepi'* aynı elimizde tutuyorduk; ama, *'şüpheli'* bir selam olduğu muhakkak!

Ya, önce *'askeri birlik'* sandığım, o *'üniformalı'* işçiler? Hakiye çalar sarı, yarı *'askeri'* bir giyim içindeydiler; ayaklarında golf pantolonları, geçit töreninde *'uygun adım'* geçiyorlardı. O yaşımda, neyi temsil ettiklerini, kim olduklarını bilemezdim; merakımı celbettığı, bir gerçek! Olayın ne *'anlama'* geldiğini, yıllar sonra, **Lütfü Erişçi'nin 'Türkiye'de İşçi Sınıfının Tarihi'**ni okuyunca anlayabileceğim.

İyi de, o döneme bir bütün olarak nasıl bakıyordu? İşe buradan başlamak, daha doğru olmaz mı? Çünkü koyduğu başlık bile, yazarın neden dolayı *'tehlikeli'* bir aydın sayıldığını, çok açık bir şekilde anlatıyor: **'Diktatörlük Devrinde İşçi Sınıfı.'**

Ne buyurulur?

'İtaat' sendikacılığı...

Şöyle basit bir tespit yapmış mıydık? İnkılap, 30'lu yılların ikinci yarısında, müdafaa i nefis refleksini kaybeder; *'merkeziyetçi bir bürokrasi'* (siyasi toplum) hâkimiyeti halkın elinden alarak, 'si

yasi iktidar'a devretmek eğilimini gösterir, üstelik bu eğilimi, *ya-saklar'* uygulayarak somutlaştırır.

Şimdi, şu satırları okur musunuz, lütfen: **"...işçiden ücret-ten bahsetmenin tamamen sermayedarlara ve resmi poli-tikacılara hasredilip, türlü vesilelerle baskı ve tevkiflerin pek arttığı senelerde, CHP bir aralık faşizan bir kadro içinde işçileri teşkilatlandırmak tecrübesine girişti ise de tecrübe muvaffak olamamıştır..."**

"...vehim içindeki diktatörlük, gayr ı iktisadiliğine rağmen, 'sanayii memleketin muhtelif mıntıkalarına tak-sim ederek, büyük amele kitlelerinin bulunması'na mani olmaya kalkıyor. İster istemez, işçi kesafetine ihtiyaç olan yerlerde, muvakkaten işçi ve köylü kullanmak gibi iptidai ve sakim tedbirlere başvuruyordu..." (Aynı eser, s. 21 22)

Şüphesiz gözünüzden kaçmadı! Benim, ilkokul öğrencisi ola-rak **İzmir**'de gördüğüm, anlam veremediğim 'yarı askeri' işçi '*ta-burlarının*' sırrı, alıntıdaki ilk paragrafın son cümlesinde açıklanı-yor: **"...faşizan bir kadro içinde teşkilatlandırmak teşeb-büsü!"** **Lütfü Erişçi**, bermutad tafsilatlı bir '*dipnotu*' ile, sorunu daha da netliğe kavuşturmuş, diyor ki orada: **"...bu tecrübeler-den en mühimi İzmir'de yapılmıştır."**

Anlattığı şudur: Hükümet, **İzmir**'de, aynı ve benzer işkolların-da mevcut, çeşitli '*amele cemiyetlerini*' birleştirip, '*işçi birlikleri*' oluşturuyor; mesela, '*Sanayi İşçileri Birliği*', '*Tütün İşçileri Birli-ği*', '*Fırın Amele Birliği*', '*Matbaa İşçileri Birliği*'vs... **"...bütün bu işlerden sonra, 1935'te 'işçi ve esnafı rejime her veç-hile bağlı ve faydalı' kılmak vazifesiyle, CHP İzmir İşçi ve Esnaf Birliği kurulmuştur..."** (Aynı eser, s. 22/dipnotu)

Hep söylemez miyim? Ülkemizde '*siyasi toplum'un* (devletin) aslında bağımsız ve kendiliğinden oluşması gereken '*sivil top-lum*' kuruluşlarını, denetimi altında tutabilmek için '*uzaktan ku-mandalı*' bir '*uzantısı*' şeklinde örgütlemeye kalkışmak gibi kötü ve sağlıklı bir eğilimi vardır. **Avrupa**'da faşizmin ağır bastığı o yıllarda, **Türkiye**'deki bu 'teşebbüsün altını çizmekle, **Lütfü Eriş-çi**, benim söylediğime muteber bir örnek veriyor.

İşin kötüsü, Türk işçi sınıfı, aynı 'filmi' daha sonra da görecektir.

Filmin 'devamı'...

1946. '*Sınıf esasvüzerine cemiyet teşkili*' serbest bırakılmıştı; "...partiler arasına Türkiye Sosyalist Partisi ve Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin karıştığı günlerde yapılan umumi seçimde, Halk Partisi gene kat'i ekseriyeti elde etmesine rağmen, 'işçilerin hak ve menfaatlerini korumak ve icabında mücadele etmek' gayesini güden sendikalar çoğalmakta devam ediyordu..."

Aynı zamanda, "...Çalışma Bakanlığı teşkilatına yardımcı olmak, İş Kanunu'nun tatbikatını kolaylaştırmak (nizamname, madde 3), iş randımanını artırmak (nizamname, madde 12) gibi maksatlarla, CHP direktiflerine uygun olarak ve CHP parasıyla, her biri kurucular heyetinden ibaret, işçi dernekleri kurulmaya başlamıştı..."

"...böylece birdenbire, muhtelif istikametlerde olsa da, hareketlenen sendika kurma faaliyeti, 16 Aralık 1946'da, İstanbul bölgesinde 1940'tan beri mevcut Örfi İdare Komutanlığı'mın TSEKP (ve TSP) idarecilerinin ve İstanbul Sendikalar Birliği idarecilerinin tevkifi ve dolayısıyla sendikaların şeddi üzerine bu istikamette durdurulmuş" tu.

"...derneklere gelince, bunlar 26 Aralık 1946'da Başbakanlığa çektikleri bir telde, 'işçilere tam ve demokratik teşkilat hakkının verilmesi dolayısıyla' (!) şükranlarını belirtiyorlar, ayrıca Çalışma Bakanlığı'na başvurarak 'kesin bir rehberlik' etmesini istiyorlardı..." (Aynı eser, s. 30)

İşçi sınıfının 'rehberi', Çalışma Bakanlığı! Ne fikir! Hani derler ya, kılavuzu karga olanın...

İŞÇİYE VE SENDİKACILIĞIMIZA DAİR 'AYKIRI' DÜŞÜNCELER

27 Ocak 1997

Siyaset pratiği içinde, *'hayatını sosyalizme adanmış'* nice 'aydını', işçilerimiz, gerçekten derin bir hayal kırıklığına uğratmıştır; ne hikmetse *'emekçi'*, *'aydın'*m onun bulunacağını umduğu yerde asla bulunmaz: ya üstündedir, ya da çok altında!

50'li yıllar. **İstanbul** kazan biz kepçe (**Beşiktaş, Beykoz, Ayvansaray, Haliç**), işçi kesimiyle 'temas' aramaktayız: tütüncüler, cam işçileri, dokumacılar vs. Ne var ki *'sosyalist'* pek çok işçi *'arkadaş'*, iki yudum rakı içti mi, ne kadar *'küçük burjuva özlemi'* varsa, ortalığa döküp saçıyor. Hayli hazin! Şundan ki o yıllar, **Fransa**'da **CGT**'li, **FO**'lu, epeyce *'militan'* sendikacı ile tanıştığım, konuştuğum yıllar; onların bilinç düzeyi, gerçekten yüksektir, bizimkiler henüz *'inanç'* sınırını aşamamış görünüyor, daha da umut kırıcı olanı, sendikacılığı, toplu sözleşme pazarlığını kurnazca yürütmek sanıyorlar: *'konfor sendikacılığı'* demezler mi, işte o!

Yooo! **'KUTV'** neslinin hakkını yemeyelim, onları ayrı tutmak gerekir. Şimdi birdenbire gözlerimin önünde, yüksek alnı, pırıltılı gözleriyle **Tornacı' Ömer**; oturmuş, bana, harıl harıl, **'sosyalist'** sendikacılıkla **anarcho'** sendikacılık arasındaki farkı açıklıyor. Günümüzün sendika *'ağalarından'*, acaba kaç tanesi, bu farkı doğru dürüst anlatabilir? **Lütfü Erişçi**'nin **'Diktatörlük Devri'** dediği dönem, işçilerin, ancak *'korporasyon'* şeklinde ve mutlaka devlet denetiminde örgütlenmesine müsaade ediyordu; *'tek parti'*'nin o *'yukardan aşağıya'* aygıt *'modeli'*, maalesef, daha sonraki *'demokrasi'* sendikaları için de geçerli sayıldı.

Daha *'garibi'* de var...

Kozunu kiminle paylaşacak?

Türkiye'de sendikacılık, iş piyasası düzeyinde, 'işveren'in antitezi olarak görünmez. Ne demek bu? Cevabı sanırım, şu soruda saklıdır: Siz hiç holding, şirketler grubu ya da konsorsiyum işletme ve fabrikalarında, ortalığı velleveye veren 'grev' gördünüz mü? Ben görmedim. Sebebi basit: Türk sendikacılığının, özel sektör işyerlerindeki örgütlenme oranı, son derece düşüktür, etkisi de sıfıra yakın; işçiyi tabandan örgütleyememiştir ki, greve filan gidebilisin! Oysa işçinin artı değeri, asıl, o kesimin işvereninde birikir, servete dönüşür. Bizim sendikaların kamu sektöründen kopardığı zam, bir bakıma, kendi parası: halkın parası, yani! **Sendikaların, kozlarını özel sektörle mi, yoksa KİT'lerle mi paylaşmasının daha doğru ve gerçekçi bir yaklaşım olduğunu, bana kim anlatacak?**

Sendikacılığımız bu sorunu hiç gündemine almadı: oysa, hayat memat sorunudur.

Gariplik, o kadarla kalmıyor; sendika/parti ilişkileri de bir âlem! **Merkezi otorite, sosyalist eğilimli partilerin, işçi sendikalarıyla oluşturmaya çalıştığı yakınlığı, 1946'dan bu yana, ısrarla ve mutlaka torpillemiş; meğerse sosyal demokrat olduğunu, hikmet i hüda, bir anda keşfediveren ortanın solundaki' partiler ise bu ilişkilerden vebadan kaçır gibi uzak durmuştur.**

Oysa hele.19. yüzyılın sonlarında sosyalizm ile sendikacılık, handiyse aynı anlama geliyordu: **kitle tabanında sosyalizmin öncüleri' elbette sendikacılar olacaktı; Akdeniz Enternasyonalı' ülkelerinde, yani Fransa'da, İtalya'da, İspanya'da, solcu' sosyalist ve komünist partilerin esas' vurucu gücü, işçi konfederasyonları olmadı mı hep? Bu anlayışın temeli ne? Sendika, siyasi örgütle (parti) işçi sınıfı arasındaki transmisyon kayışıdır; yığınların bilinçlenmesini sağlar: bir bakıma toplum düzeninin iyileştirilmesi ve değıştirilmesi amacıyla, işçi sınıfının yoksul köylülük ve yoksul küçük burjuvazi ile güçbirliğinin ustabaşısı' odur.**

Daha bitmedi! Aşırı derecede merkezietçi, üretimi denetle

mekle yetinmeyip, aynı zamanda dağıtımı ve tüketimi de kontrolü altında tutan, ona göre örgütleyen '*siyasi toplum*'a (devlete) karşı, üretimin olduğu gibi **dağıtımın ve tüketicinin de hakça örgütlenmesini, üreticilerin (yani emekçilerin, yani sendikaların, yani sivil toplumun) yapması gerektiğini iddia eden de bu sendikacılık anlayışı değil midir?** Endüstri ve endüstri sonrası toplumlarında, bu mertebe '*hayati*' bir rol üstlenecek olan işçi sınıfının ve sendikacılığın, ülkemizde hanidir adeta '*devre dışı*' bırakılmak istenmesi acaba hangi rasyonel gerekçeyle haklı gösterilebilecektir?

İktidar '*ortağı*' (öteki ortak bürokrasi) burjuvazinin, kazasız belasız, burnu bile kanamadan '*semirebilmesi*' için mi?

En vahim sorun!..

Sizce bu 'aykırı' düşünceler niye? İşçilerden ümidi kestiğim için mi? Sanmıyorum! Daha ziyade, sendikalarımızın 'eğitici' gücüne ve etkisine güvenemediğim için: Burjuvazinin hem de 'uahşi' bir burjuvazinin '*yükseliş*' döneminde, öteki toplum katmanları gibi, işçi sınıfı da, burjuvazinin değerler sistemi etkisindedir; **sınıf-sal olarak düzeni düzeltmekten çok; bireysel olarak köşeyi dönmeyi öne alabilir. Öyle olmuyor mu? Türk işçilerinin çoğunda yurttaş' ya da işçi' toplumsal niteliğinin bireysel tüketici' niteliğiyle yer değiştirdiğini görmüyor muyuz?**

Yıllardan beri '*bilinçlenmemesi*' için onca çaba sarf edilen işçiyi, sendikacılığımız, '*yurttaş*' düzeyinde bile tutamamış iken; acaba, içine itildiği '*tüketicilik*' çıkmazı ve '*pop altkültürü*'nden kur tarıp, siyasi olarak nasıl örgütleyecek? Beş yıldızlı otel, lüks araba '*konforu*' içindeki, '*sendika liderleri'nin* özlemi, yoksa bazı adı solcu liderlerimizde olduğu gibi '**az üye, çok taraftar**' ilkesi mi olacaktır?

Türk solunun, en vahim sorunu, işçi sorunudur. Kimse farkın da görünmüyor.

29 Ocak 1997

70ii yıllardı, **Türkiye** '*enerji darboğazına girmiş*', **Ankara**'da elektrikler, semt semt, nöbetleşe kesiliyor: mum ışığında çaşıyoruz. Gün ortasında mum ışığı, '*Amerikan romantizminde*¹, duygusal bir samimiyet ortamının, başlıca unsurudur; bizim için öyle değil: **Anadolu** çocukluğumuz, gaz lambası ve mum ışığıdır, o yüzden, elektrikler gitti mi, hüzünleniyoruz. Öyle bir gündü, **Sevgi (Soysal)** gelmiş, yüzünde mum aydınlığının titrek gölgeleeri, basbayağı yakınıyor: **sosyal mücadele, aslında bir işçi mücadelesi olmak gerekmiyor mu? Neden işçiler çekimser**', **mücadeleyi öğrenciler ve aydınlar yürütmeye çabalıyor, bu çekimserlik' niye?"**

Korkudan zannedenler de olmuştur, bence hayır, o gün **Sevgiye** de söylemeye çalıştığım üzere, halkın sosyal mücadeleye çekimser durması, toplumsal gelişme şemamızın, klasik şemaya uymayışından! İşçinin kılavuzu aydın olacak, doğru; doğru ama, işçinin aydına inanması, onu anlaması ve izlemesi için, ikisinin '*özdeşleşebilmesi*' lazım; oysa Türk aydını, '*alafranga*' entel, Türk işçisi, '*alaturka*' arabesk; iki kesim arasında iletişimi sıfıra indirgeyen faktör bu! **Osmanlı sosyalizmi, Selanik** gibi kozmopolit bir komprador şehirde, **Benaroya** ve arkadaşları gibi '*Musevi*' İşçiler tarafından başlatılmıştı; devam ettirenlere gelince, **Sparta kistler**' Alman, **KUTV** takımı ise, **Sovyet** menşeli idi; neresin en bakılsa, işçiyle aydın arasında '*derece*' farkı görülüyor, düedüz '*mahiyet*' farkı var: '*kaynak*' tutar mı?

Kaynak' tutar mı?..

Öteki sebep daha az mı geçerli? **Meşrutiyet** ve **Mütareke** 'greuleri' hem heyecanlıdır, hem de etkili; çünkü 'ecnebi' şirketlere karşı örgütlenmiştir; 'sermayedar', aynı zamanda 'emperyalist' (işgalci) olunca, aydınla amele daha kolay 'özdeşleşiyor', çünkü nihai gaye 'müstevliyi' yurttan kovmak!

"... İstanbul işçileri türlü yönden ve türlü şekilde Milli Mücadele Hareketini fedakârane desteklerken, tramvay, tünel, şirket i hayriye, haliç, seyr i sefâin, şimendifer, havagazı işçileri, mütemediye zam talebinde bulunuyorlar. 29 Eylülde tramvay işçileri, 13 Ekimde bir kısım şark demiryolları işçileri, 28 Ocak ve 8 Şubatta gene tramvay işçileri grev ilan ediyorlardı. Artık umumi bir grevden bahsedilen İstanbul'da gazeteler de ister istemez, Nafia Nezaretini şirketleri iltizam etmekle suçluyordu..." ("Türkiye'de İşçi Sınıfının Tarihi", Lütfü Erişçi, s. 16, 1951)

Nafia Nezaretinin 'kolladığı' iddia edilen 'şirketler', elbette 'ecnebi' şirketleriydi: **Hüseyin Avni Bey**'in (bkz.: 'Ecnebi Sermayesi'ne Karşı İlk Kalkınmalar', 1935) işaret ettiği gibi, Osmanlı işçi sınıfı 'ecnebi sermayesi'ne tepki gösteriyordu; sebebi çok basit, çünkü henüz Osmanlı 'sermayedarı' ufukta görünmüyor, 'komprador' burjuvazi ise, gayr ı Müslim!

'Erken' cumhuriyet döneminde, 30'lu yılların ortalarına kadar, **'Sa'y Misâk ı Millisi'** geçerlidir; cumhuriyetin burjuvazi 'fideligi' **İkinci Dünya Savaşı** yılları, totaliter bürokrasi onu adeli 'serada' yetiştirir; öyle ki, 50'li yıllardan itibaren, genç ve haris bir burjuvazi, 'yükselmeye' başlar: hem de nasıl, iktidarların açık himayesinde! **Müdafaayı Hukuk ve Halk Fırkası** dönemine aile ortak ve ulusal değerler sistemi yerine, kendine mahsus değerli M sistemini getirerek!..

Gerçekte bu, sonraları acı ve kaba bir 'bencilliğe' dönüşeni kör bir 'bireyciliğin', toplumsallığın yerini almasıydı.

Bireycilikten bencilliğe...

Hiç unutmuyorum: o gün, mum aydınlığında söyleşirken, **evgi'ye (Soysal)** o sıra yayımlanmış bir soruşturmadan **örnekler** ermiştin: **Almanya'da** çalışan Türk işçilerine soruyorlar, yurda önerlerse ne yapacaklar? Hiçbirisi hayatını işçi olarak sürdürme i düşünmüyor, hepsinin hayali '*kendi işini kurmak*'. Başka bir rnek, gecekondlu '*lumpenlerinden*' verilemez mi? Kırsaldan kopuş, kentsel olamamış bu kalabalık, işçi olmak değil '*iş sahibi ol ~ak*' hayalini beslemektedir. Anlamı yeterince aydınlık sanırım: **urjuvazinin yükseliş döneminde, onun değerler sistemi, teki toplumsal kesimleri de etkiliyor; gelişmenin, vahşi e acımasız olsa da sürüp gitmesi, toplumsal akışkanlığı ağlar, o da sınıf atlama imkânlarını açık tutar; nasıl olsa şçi iken işveren olabilmiş birkaç örnek de, işçinin sınıf al' kurtuluş aramaktan vazgeçip, 'bireysel' kurtuluş arasına zemin oluşturur.**

İşçi, yalan yanlış bu hayale düşmüş ise, aydının onu sosyal dalet ve hakça bir düzen değişikliğine çağırması etkili olabilir mi? , yaşadığı ortamda sınıf atlamayı umuyor; üstelik onu o zor so umluluğu üstlenmeye çağırın, hiçbir şekilde '*özdeşleşemeyeceği*' *lafranga*' bir '*entel*'I 70ii yıllarda, '*keyfiyet*' işçilerin '*çekimserli* /'olarak somutlaşıyordu; o günden bugüne, **Adil Düzene** kayar ibi görünmektedir. Neden? Sınıf atlayabilmekten ümidini mi kes I, yoksa aydın kesimine açıkça tavrı mı koyuyor?

Tartışmaya değmez mi?

BU 'DÜZENİN NERESİ 'YENİ'?

31 Ocak 1997

Gençler gelmişlerdi: kirli sakallı, parkalı oğlanlar; kocaman gözlüklü, blucinli kızlar; aramızda saçaklı, bir türlü derlenip toparlanamayan bir tartışma sürüyor; anlayamadıkları, galiba şudur: sosyalist '*solcuyla*' ilerici '*Kemalist*', nasıl aynı kaba konulabilir miş? Yanıldıkları ise, şu: Kemalist '*ilericiliği*', fena halde, '*cuntacı Atatürkçülük*'le karıştırıyorlar; sosyalizm sandıkları dersiniz, '*az-gelişmiş*' ülke '*gerillacılığı*'! 20. yüzyıl sonu Türkiye'sinde, insanı üzen bu değil midir? Ne kadar az biliyor, ne kadar çok '*ahkâm ke siyoruz*'.

'Kemalist'le '*sosyalist*'in ortak paydası ikisinin de '*toplumsal lığı*'; yani, önce yurt önce toplum düşüncesi; düzeni toplumsal olarak düzelterek ki, bireysel mutluluk oluşabilsin! Toplumsal düşünmek, işçiyi de, aydını da, bürokrati da, bireyi aşan bir idealde bütünleştiriyor: üretimde, hizmette, görevde '*aslolan*'; işçinin, me murun, aydının '*şahsi*' çıkarı değil, yurdunun ve toplumun (ülkenin) yararadır: '*hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir*' prensibi, milleti, yani onu tek tek oluşturan yurttaşları, hâkimiyetin sahibi ya par ama, bu sahiplik her birine toplumsal sorumluluklar da yükler.

Tam '*bağımsız*' '*antiemperyalist*', laik ve demokratik Türkü ye Cumhuriyetini '*yapan*' budur. Peki, '*bozan*' nedir?

Kumarhane ekonomisi'

İki şey: 'Yolsuzluğun Demokratikleşmesi' (bkz.: Cumhuriyet, 9 Aralık 1996) ve Pazar Sömürgeciliği"! Yeni Dünya.1

Düzeni, yani **küreselleşme**' ve **özelleştirme**' bu iki *'belayı'* gezegenin sathına yayıyor; çünkü zenginliği küçük bir azınlığın mutlu ayrıcalığına dönüştürürken, yoksulluğu alabildiğine yaygınlaştırmaktadır.

Ottawa Üniversitesinden Prof. Michel Chossudovsky lin tespit ettiği gerçek şu: "...zenginlerle yoksullar arasındaki **paşama ve gelir farklılığı**, daha önce görülmemiş bir düzeye ulaştı: Paris banliyösündeki ortadirek bir ailenin kazancı, Güneydoğu Asya'daki bir ailenin kazancının yüz lislidir; New Yorklu bir avukatın bir saatte kazandığını kazanabilmek için, Filipinli bir köylü iki yıl çalışmak zorundadır; Amerikalılar her yıl ayak üstü atıştırmaya (fast food) ve süpermarketlere 30 milyar dolar harcıyorlar; bu, yaklaşık, Bangladeş'in yıllık gayri safi milli hâsılasının iki katıdır..." (Le Monde Diplomatique, Ekim 1991, s. 4 5)

Bu acı tespitin dayandığı gerçek, **Max Gallo**'nun kalemiyle, **Michel Albert**'den şöyle aktarılıyor:

ona göre Reagan/Thatcher'in muhafazakâr devri liyle, komünizmle savaştan galip çıkan **'sistem'** tehlikeli hır yola girmiştir: öyle bir kumarhane ekonomisi' meydana kondu ki, istikbal anlık spekülasyonlara feda edilmektir; bu ekonomi, toplumsal dokuyu (cohesion) tahrip ediyor, eşitsizlikleri ağırlaştırıyor, eğitim ve sağlık politikaları tahrip ediyor, hatta demokrasinin işleyişini seçimler cekimserlik arttırdığına göre aksatıyor..." (Le Nouvel Observateur, 2 Ekim 1991, s. 24)

Ya bu *'gerçeğin'* ardındaki *'gizli güç'* nedir derseniz, o da >f **Chossudovsky**'e göre, hiç de o kadar *'gizli'* görünmemek

... Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından önerilen nsal iyileştirme programları' ve makro ekonomik istik
ı«dbirleri yüzlerce milyon insanın hayatını etkileyen
»" bir model' değiştirme aracıdır; yapısal değiştirme'
• **Huğun yeryüzüne yayılışını doğrudan etkiliyor..."**

. bu ülkeler, vergi ve para politikaları üzerindeki t egemenliklerini kaybediyorlar, Merkez Bankaları

ve Maliye Bakanlıkları yeniden yapılanmış', çoğu devlet kurumları lağvedilmiş, ekonomik vesayet tesis edilmiştir; öyle ki, adeta sivil topluma hesap vermek zorunda olmayan bir çeşit paralel yönetim' uluslararası örgütlerce oluşturulmuştur..."

"... adına pazar sömürgeciliği' denilebilecek bu yeni egemenlik altına alma biçimi', halkları ve hükümetleri, bu pazarın sinsi pazarlıklarına ve gizli oyunlarına alet etmektedir..." (Le Monde Diplomatique, Ekim 1991, s. 4 5)

Yeni Dünya Düzeni, pazar sömürgeciliği' demek; sosyal hayata yansması ise kumarhane ekonomisi! Daha da ilginç, **Galbraith** gibi bir **Keynes'**ci liberal iktisatçının da, aşağı yukarı aynı sonuca varmış olması: **"...dünyadaki finans dengesizlikleri beni kaygılandırıyor, dünya ekonomisi bir kumar masasına dönüşmüştür..."** (Hürriyet, 10 Aralık 1991)

Tutunacak dal kalıyor mu?

Siz, acaba hangi 'kumarbazdan, *'toplumsal bir sorumluluk'* idraki isteyebilirsiniz? Hiçbirisinden! Kumar oynamak, bireyselin bireyciliğin de ötesinde, bencil bir risk oyunu, hele kumarda kay bedeceleriniz, üstelik kendinize ait olmayan toplumsal değeri isel..

Yeni Dünya Düzeninin (Ozal'dan beri Türkiye dahil) ym yüzünde nice ülkeyi içine soktuğu çıkmaz sokak işte budur, **t'>v'** bir çıkmaz ki, siyasi parti, sendika, kamu kuruluşu, hatta hüküml sorumlusu kişi, *'yetkilerini'* artık *'ulusal'* yani toplumsal sorumlu haklarını yerine getirebilmek için değil; bireysel *'avantalarını'* •••>•! lamak için kullanmakta, bunda hiçbir beis görmemektedir; **bovin *j yolsuzluklar' da hem demokratikleştirilmiş' hem de kum selleştirilmiş' oluyor; yani toplumda, kimseye, tutuna M dal bırakılmıyor.**

Bu sosyal ve ekonomik çıkmazda, zaten *'eğreti'* sendika İldi l ne yapar; ya işçi sınıfı, yüzünü nereye döner, bir nebze düvinlM müsünüz?

▣ubat '97

**'globaliter'
devlet**

'İŞÇİ SINIFI'NIN GELECEĞİ.

3 Şubat 1997

İşçi sınıfı tartışma gündemine alındı mı, daha 60'lı yıllarda, deyim uygunsa birtakım **futuriste** varsayımlar, ortalığı karıştırıyordu. '**Sanayi sonrası toplumu**' kavramı, dikkatini sanayileşmeye yoğunlaştırmış ülkeler için, fazla bir şey ifade etmese de; gelişmiş endüstri ülkeleri açısından; önemli sorular üretilmesine neden olmuştu!.. '**Demokrat İzmir**'deki çalışma odamın, o tarihte, denize bakan penceresinden, körfez vapurlarının üzerinde düğüm-lenip açılan martı hevenklerine dalar, önümde **Gilles Marti net**'nin kitabı, kendi kendime mırıldanırdım:

işçi sınıfının iktidar olabilme ihtimali, sayısal olarak içinde yaşadığı topluma oranıyla, bağlantılı değil mi? Endüstri ne kadar gelişmiş olursa olsun, bu oran henüz yüzde otuzlarda (tam olarak yüzde 33); böyle bir oranla, gelişmiş bir endüstri ülkesinde, nasıl iktidar olunabilir?"

İyi de galiba önce daha başka, çok daha vahim bir soruyu cevaplandırmak gerekmiyor muydu:

Sovyetler gibi 'sosyalist' iddialı ülkelerde, işçi sınıfının dolaysız olarak iktidar olduğu söylenebilir mi? 'Kamulaştırmanın, işçi sınıfını, üretimin efendisi yapmadığı anlaşıldı; daha da kötüsü, kapitalist endüstri ülkelerinde görülen birçok sakınca 'sosyalist' iddialı bu toplumda da görülüyor; bu nasıl çözülecek?"

Bu sorular, ister istemez beni; 1966 yılına, 'kültürel devrimin' başladığı **Prag**'a; **Prag**'da yayımlanmış, '**Kavşak Noktasındaki Uygarlık**' başlıklı kocaman kitaba götürecektir; rastgele bir kitap değil bu, iktisatçı, tarihçi, sosyolog, psikolog, fizikçi, mühen

dis, hekim, mimar vs tam kırk beş bilim ve teknik adamının katkısıyla yazılmış; hepsinin başında, o **Çekoslovakya** Bilimler Akademisi Felsefe Kurumu yöneticisi **Radovan Richta** bulunuyor.

Richta'nın kafamı karıştıran sorulara cevapları, daha az kafa karıştırıcı sayılmazdı ama, işçi sınıfının ve sosyalizmin geleceği açısından, bence çok önemliydi.

Teori ile pratiğin farkı

Önce, '*sosyalist*' endüstri modelinin eleştirisi! Hatırlar mısınız, kapitalist endüstri modeline yöneltilen sosyalist eleştiri nedir?

"... aşırı iş bölümü, iş bölümü dediğim, işçinin yaptığı işi bütünüyle kavramaktan çıkıp, ancak vidasını sıkıştırır duruma düşmesi; el emekçisi, diyelim ki, bütün pabucu yaparmış, şimdi fabrika işçisi, yalnız bağcık deliklerini açıyor, ikincisi, yönetimle uygulamanın kesinlikle ayrılması; her ikisini, ayrı ayrı insanların yapması, böylelikle de birisi vazgeçilmez şekilde elle, öteki kafayla çalışan iki insan türünün belirmesi. Üçüncüsü, bir önceki ayrılıktan çıkılarak, toplumsal katmanların ayrıcalıklı sınıflara dönüşmesi. Dördüncüsü, yığınların tüketim artışının, bir yerde, işgücü üretimi düzeyinde tutulması. Beşincisi, endüstriyel üretimi sağlayacağız diye doğanın kirletilmesi..."

Radovan Richta ve takımı fark etmişler ki, '*sosyalist*' iddialı ve etiketli ülkelerde de kapitalist endüstri modelinde görülen bu '*sakıncaların*' hepsi aynen mevcut; peki, sebebi ne ola ki? Onu biz de görebiliriz: **Marks** ve **Engels**, sosyalizmi endüstrileşmiş bir ülkede, bir gelecek projeksiyonu olarak tasarlamışlardı; oysa tarihin pratiğinde, iş böyle olmadı, sosyalist '*devrimi*' yaptığını iddia eden ülkeler, henüz sanayileşmemiş ülkelerdi; sanayileşmek, birinci hedefleriydi ama, bunun için gerekli '*bilgiyi*' olduğu gibi kapitalist endüstrileşmiş ülkelere aldılar; neticede, endüstri kapitalizminin temelini oluşturan ana üretim çizgileri' aşılmadıkça, bu ana çizgiler' sosyalist iddialı toplum

larda da aynı kalacaktı. Kaldı da! Üstelik benzer sonuçları vererek!

Dahası, endüstri kapitalizminin iç gelişme ve değişme süreci, işçi sınıfının anlamını da değiştiriyor, başkalaştırıyor; bunu o toplumlarda önemi artan iş kollarına üstünkörü bir göz atmak bile belli etmektedir: eskiden, demir çelik sanayii, maden işçileri vb. tayin edici faktörler olarak görülürken; 20. yüzyılın son çeyreğine doğru, durum tamamıyla başka bir mahiyet almış, elektrik, elektronik vb. işkollarında çalışan işçiler 'öncü' sıfatını kazanmıştır.

İşte orada, **Richta**'nın bilimin üretimde dolaylı ya da dolaysız kullanımı ayırımına geliyorsunuz. (Meraklısı için not: Bkz.: 'Beş Komünizm', **Gilles Martinet**, s. 216 ve sonrası, Bilgi Yayınevi, 1975/ ya da **Gilles Martinet**, 'Les Cinq Communismes', p. 190 ve sonrası, Seuil, 1971)

Tarih haklı çıkardı...

Sorunu, bilim ve teknolojinin üretime uygulanması açısından koydunuz mu, klasik işçi sınıfını gözden kaybedeceğiniz kesin gibidir. 21. yüzyıla, gezegenin yeni bir işçi sınıfı, pek tabii olarak da ona dayanan yeni bir sosyalizm anlayışıyla gireceği, neredeyse somut olarak görülüyor.

"... klasik endüstride, endüstriyel üretimde bilim dolaylı üretici güç, üretimde dolaysız işlevi yok. Oysa kimyadaki değişimler hammadde kavramını da, kendisini de değiştirmiş; öyle ya, eskiden doğal hammaddelerin belirli ve değişmeyen yelpazesi içinde çalışırken, şimdi insanoğlu kimyasal ve yeni hammaddelerin zengin yelpazesi içinde çalışmaktadır. Elektronik, otomasyonu yaygınlaştırıyor. Otomasyon ise işçi sınıfının niteliğini değiştiriyor. Bilimin dolaylı üretici güç olduğu aşamada, işçi aşırı iş bölümüne, yönetici, uygulayıcı ayırımına tâbi tutulan emekçi miydi; al bakalım bu sefer bilimin dolaysız üretime katılması yüzünden, (ya da onun sayesinde) işi bütünüyle görebilen, yöneticiyle arasında pek o kadar da fark

olmayan, uzmanlaşmış, bir entelektüel emekçi düzeyine yükseliyor..."

Bilim, üretime dolaysız katılınca, işçinin bilinç düzeyi neredeyse '*otomatik olarak*' yükselecektir; nedeni belli, '*kapitalist*' eski üretim teknolojisinde işçi uygulamada basbayağı '*at gözlükleriyle*' çalışır, üretimi '*ihata edemez*'; **yeni teknoloji, onun 'ihatasını' genişletecek, bu da toplumsal tavrının başkalaşmasına yol açacaktır; bunun sonucu, endüstri sonrası toplumunda bilgi toplumunda yeni' işçi sınıfının üretimi nihayet dolaysız olarak denetimi altında tutabileceği için gücü, eskisinden çok daha fazla olabilecek, bu da iktidara ulaşmasını kolaylaştıracaktır;** iktidar olamasa da, iktidar üzerindeki denetim gücü yoğunlaşacaktır.

Bu tez, doğrusu istenirse, '*merkeziyetçi bürokratik*' ve '*totaliter*' sosyalizm uygulamasının sonu demekti; gerçi, **Richta, Dub çek, Ota Sik** ve diğerleri, o günlerde epeyce eziyet çektiler, ama tarih onları haklı çıkardı.

5 Şubat 1997

Trotsky, hatıralarında anlatmıştır: **Sovyet Devriminden**, kısa bir süre sonra, bir sabah, **Kremlin** avlusunda ne görse, iyi: **'Yoldaş' Lenin**, karların üzerinde dans ediyor; sevincinin sebebi, meğerse devrim yönetiminin bilmem kaçınıcı gününü, idrak edebil mesiymiş! Demek ne kadar ümitsiz başlamışlar. **Paris** yıllarımda Troçkistlerle tartışmalarımızda, ısrarla şunu sorardım: *"...bolşevikler devrimin, 'dünya devrimi'ne dönüşmesi için, Avrupa özellikle Alman proletaryasının harekete katılmasını bekliyorlardı; bu asla gerçekleşmedi, neden?"* Soruma ağız kalabalığıyla cevap verirler, bir türlü inandırıcı bir gerekçe bulup, beni ikna edemezlerdi.

Sorumun cevabını epeyce sonra kendi kendime bulmuştum; sosyalizmin *'babaları'*, dünya işçilerinin *'zincirlerinden başka, kaybedecek şeyleri olmadığını'* varsaymıştı; **halbuki emperyalist Batı ülkelerinin proletaryası, hanidir sömürgelerin yağmasından payına düşeni almaktaydı; başka türlü söylersek, artık 'kaybedecek şeyi' vardı.**

Sovyet Devrimi, Batılı emperyalizmin gözünü korkutmuş, **Batıda** sendikacılığın *'konfor sendikacılığına'* kaydırılması, o şartların sonucunda meydana çıkmıştır. Hele Amerikan sendikacılığında, işçilerin örgütlenmesi, kendine mahsus bir **mafia** örgütlenmesinden farksızdır; sendika, *'tüketim toplumu'* çerçevesine bir güzel yerleştirilmiş! Bunun sonucu ne oluyor, artık işçilerin amacı, insanca ve hakça bir düzeni gerçekleştirmek değil, birey olarak *'köşeyi dönmek!'*.

Farkında mısınız: **'Sistem'** üçüncü ülkeleri **'özelleştirip'**, ser

mayeyi '**küreseüleştirirken**'; işçiyi, yani emeği '**küreselliğinden**' soyutlayıp '**bireyselliğe**', daha da kötüsü '**bireyciliğe**' indirgemeyi iş edinmiştir: Holdingler yeryüzünü paylaşacak, sendikalar sosyal ya da sınıfsal değil, bireysel hatta bireyci çıkarlar için '**kullanılacak**.'

Sonuç, '*altta kalanın cam çıksın*.'

Güneşte yer edinmek!..'

Nedeni belli: '**küreselleşme**' yani sermayenin dolayısıyla üretimin ucuz emek bolluğu ve çevre kirliliği yüzünden, gelişmekte olan ülkelere kaydırılması, gelişmiş ülkelerde işsizliği artırır; artırmakla kalmaz, sendikal hakların kısıtlanmasına yol açar, sendikaların önemini azaltır; **öyleyse, gelişmemiş ülkelerde iş imkânlarını çoğaltıyor, sendikacılığı geliştiriyor sanırsınız, ama aldanırsınız; bir kere teknoloji yenilenmesi nedeniyle istihdam daralacaktır, ayrıca gelişmekte olan ülkenin ulusal sınaî gelişmesi durdurulduğu, yatırımlar sıfıra indirildiği için oralarda da işsizlik hüküm sürecektir; dahası, rant gelirleri, yatırıma oranla çok ve çabuk olduğundan, bırakın ulusal sanayiciyi, ecnebi' sermayedarın bile, borsa 'avantasına kaymasına sebep olacak: Türkiye'de, 'ecnebinin', bu kanaldan 'malı nasıl götürdüğünü' sağır sultan bile işitmedi mi?**

En korkuncu '**media**'nın çılgınlık mertebesinde yoğunlaştırdığı '**kültürsüzleştirme**' ve '**tüketime dönüştürme**' kampanyalarının, sadece varlıklı sınıflarda değil, halkın arasında tabii işçi sınıfı içinde de son derece etkili olmasıdır. Böyle bir ortamda, sendikalar, '**parti**' ile '**işçi sınıfı**' arasında, nasıl bir '**transmisyon kayışı**' işlevini üstlenebilecek? Hele sendika ve parti yöneticileri, işyerin deki sendika '**mümessilleri**', nihayet işçilerin önemli bir kısmı; '**biz zat**' bu balta girmemiş orman yaşantısında, '**güneşte bir yer edinebilmek**' hayaline kapılmışlarsa? Gizliden gizliye, işçi sınıfına mensup olmakla övünecek yerde, işçi sınıfından kopmak hayalleri beslemeye başlamışlarsa?..

Yıllar var ki Amerikan işçisi, işvereniyle yasal haklar mücadelesi yaparak değil, birbirlerinin '*kafasına basarak*', yükselme savaşı veriyor. Yüксеlebiliyor mu, hele bir araştırın!..

Görev, yeterince çok, ama...

Türkiye'de işçi sınıfı, adeta '*derisine yapışmış*' olan o '*uzaktan kumanda*' ipoteğinden kurtarılmalıdır, bu bir; başlıbaşına bu bile son *derece* müşkül bir iş, ama yetmez; ayrıca sendika liderlerine ve sendikacılara, çok daha ciddi ve fazla görev düşüyor; **Prof. Dr. Şenatalar**, bunları çok güzel derlemiş toplamış:

"... sendikalar, gelişen teknoloji karşısında somut politikalar üretmeli, iç demokrasilerini çok önemli hedef olarak görmeli, katılım ve saydamlığı yaygınlaştırmalı, üyelerine yönelik çok yaygın ve derin bir eğitim programı uygulamalı, halkla ilişkiler ve kamuoyu oluşturma daha modern tekniklerle yapılmalı vs..." (Cumhuriyet, 16 Ocak 1977)

İyi hoş da, çoğu yukarıdan aşağıya, siyasi parti yapılanmasına benzer bir şekilde yapılanmış sendikalarımızda, bu birikim, bu '*cevvaliyet ve seyyaliyet*', kısacası, bu '*bilinç*' var mı?

7 Şubat 1997

Hanidir mektup dosyalarına bakmamıştım, geçen akşam gerekti; insan, ne kadar kötü oluyor; nasıl bir ülkeyiz, şu son elli yıl içinde, neler yaşadık, *'icmalini'* yapabilmek için, mektuplara şöyle bir göz atmak kâfi! İçlerinde öyle kişilerden gelmiş, öyle mektuplara rastlanıyor ki, söylediklerini insanın kendisine saklaması, düpedüz haksızlık! Okuyacağınız satırları aktaracağım mektup, büyük boy kareli bir defter kâğıdına yazılmış; dikkatimi, en başına kırmızı ıstampadan basılmış şu mühür çekiyor: **'Görölmüşdür, 21 Aralık 1981'**. Benzer badirelerden geçmiş olanlar, çoktan anladı; bir tutuklu mektubu bu; nitekim, sağ köşede, tarih ve yer belirtilmiş: **Merkez Komutanlığı Tutukevi, Ankara'**. Şimdi şu satırları okur musunuz lütfen!

"... şana, hakkımdaki davadan uzun boylu söz etmeye gerek görmüyorum. Gazetelerde okuduklarından, iyi kötü bir fikir sahibi olmuşsundur sanırım. Bu haftanın sonunda, özgürlüğümden koparılışım, tam bir yılını dolduracak. Daha üçüncü duruşmaya sıra gelmedi. Ocak 1982nin 18'inde bu üçüncü duruşma. Davamda benden başka tutuklu kalmadığına göre, ben tek başıma bir örgüt gibi yim..."

"... bir yerlerde birilerinin tavuğuna kışt demişim, ama nerede, nasıl, kime, kestiremiyorum. Öyle fazla vesveseli biri de değilim ama, aklıma ister istemez, benim 'Masonlar kitabı geliyor. Bunun ceremesini mi çekiyorum acaba? Bl lemiyorum. Her ne hal ise... Bizim de kaderimiz böyle çl zilmiş. Ülkemizin her alabora oluşunda, bizim de kismet

mize sanıklık, hapislik düşüyor biraz; 1950'de böyle, 1960'da böyle, 1971'de böyle, 1980'de böyle... Ama yanlışlanmışım galiba ki, en zor bu sonuncusu geldi. En de uzun süreni oldu. Düşünebiliyor musun, koskoca bir 1981 yılının yaşamımda hiçbir yeri yok. Garip bir duygu bu!.."

Bir manada, aktardığım son cümle, ülkesine yararlı olmak isteyen 'ilerici' Türk aydınının ortak çilesini özetliyor. Mektup, aziz dostum **İlhami Soysal**'ın, **12 Eylül** sonrasında cezaevinden bana gönderdiği ilk mektup, buraya niye aldığım sorulabilir; bence, '**soğuk savaş**' adındaki belanın **Türkiye**'de gerçekleştirdiği tahribatın, hazin bir örneğidir de ondan!

İlhami Soysal, son derece dürüst, gayet çalışkan bir gazeteci-ydi; çok insan bilmez, edebiyata büyük bir saygısı ve düşkünlüğü vardı; onunla kaç yıl, **Bilgi Yayınevinde** beraber çalışmıştık; asla hissettirmedim ama, yanılmıyorsam '**Yeni Ortamda** bir başka aziz dostumun (**Uğur Mumcu**) boş bıraktığı köşeye, yazmam için tavassutta bulunan da odur.

Mektubu yeniden dosyasına koyarken kendi kendime sordugum soru neydi? **Türkiye**, 1950'den itibaren '**sisteme** entegre olmasa, '**soğuk savaş**'ın çarkına kapılmasa; acaba, haklı ya da haksız, onca çekilen acı, çekilir miydi?..

Aydın çevresindeki tezvîrat'

Şairliğimin ilk yılları, '**destan**' yazmaya hevesliyim; **Hasan Tanrıku**t'la, sık sık, bu bahse dönüyoruz; o da, '**Deli Dumrul**' adını verdiği, '**Dede Korkut**' hikâyelerinden mülhem, yarı piyes, yarı destan bir eser üzerinde çalışıyor. İkimizi de etkileyen, elbette **Nâzım**'ın yazdığını işittiğimiz destan, ama, o **Halûk Nihat Bey**'i de tanıyor; onun destanlarını da okumuş; kitaplarının arasından, **Mütareke**', **Çanakkale**' ya da **Milli Mücadele**' destanını çeker, havallı havallı okurdu. **Halûk Nihat Pepeyi**, '**hececi**' bir şair; bırakın şairliğini, 40 karanlığının ortasında, **Emniyet Umum Müdürlüğü** (1942-1946) görevini üstlenmiş, yüksek bir bürokrat; o da, '**destan**' yazıyor., •

Bir akşamüstü, o zamanın köhne, bakımsız fakat çok daha etkileyici **Çiçek Pasajında**, çevremizde sinekler gibi dolaşan midye dolmacılarını, börekçileri, piyango bileti satıcılarını kovalayarak biraraya içiyoruz; laf neredense, **Halûk Nihat Bey**'in aynı zamanda '*rejimin adamı*' olmasına geldi dayandı; **Hasan Tanrıkut**, galiba **Hilmi Ziya Bey**'den işitmiş; gülerek anlatıyor: *sen ne diyorsun azizim, Halûk Bey Emniyet Umum Müdürü olduktan bir müddet sonra, kendi aleyhindeki dosyayı buldurmuş; meğerse o da şüpheli eşhastan addediliyormuş!*"...

Bunu niye anlatıyorum? **Türkiye**'de, aydın çevresindeki '*tez virat*' gerçekte 40'lı yıllar boyunca da muhtemelen savaşın etkisiyle alabildiğine işlemişti; barışın ufukta gözükmesiyle, sanılıyordu ki, sis'dağılacak, ülkede her şey eski haline dönecektir; olmadı, '**soğuk savaş**' çok daha beter bir '*tezvirat*' ortamını hem yarattı, hem de bazı amaçları için bundan yararlanmayı becerdi; 1960'tan itibaren, aşağı yukarı onar yıllık aralarla birbirini takip eden '*askeri müdahaleler*', '**soğuk savaş**'ın çeşitli aşamalarını mı teşkil ediyordu, yoksa '*insan avı*' ortamını geliştiren ve hızlandıran '**sıçramalar**' mıydı, artık orasını siz tahmin ediniz!

Benim diyeceğim odur ki, kamuoyunun bir zamandır hayret ve dehşet içinde izlediği irtikap, irtişa, rüşvet ve karanlık işler, serüveni, ancak '**soğuk savaş**'ın o loş, terli, insanın tüylerini ürperten, zehirli ortamında yaşanabilirdi.

Her şeyden önce...

Meseleyi yerli yerine oturtabilmek için, besbelli, önce devletin gizli servisleri, bu servislerin görevleri ve sorumlulukları üzerine de kafa yormak gerekiyor. Bunu yeterince yaptığımızı sanmıyorum. Milletin gazetecilik diye yaptığı, yarı dedikodu yazarlığı, yan öküze altında buzağı aramak gayretkeşliği! Oysa durumu netleştirmek için, önce yapılan işlerin sınırlarını çizebilmek lazım: neyin ne kadarı devletin güvenliği ve hâkimiyetin sahibinde kalması ile ilgilidir; neyin ne kadarı, birtakım zevatın menfaati ile ilgilidir?

Bana öyle geliyor ki, tozu dumanı dağıtmanın başlıca yolu **her şeyden önce devlet istihbaratı ile hükümet istihbaratını birbirinden ayırmaktan geçiyor; zira, devletin bekaası ve hükümranlığının sürmesi için öğrenmek ve gereğini yapmak için öğreneceği hususlar, birçok halde, hükümetin yani iktidarın yani iktidar sahiplerinin öğrenmek isteyebileceği, hatta o kadarla da kalmayıp, kullanmaya tevessül edeceği hususlardan farklıdır.**

'KARANLIKTAYIM VE TEDİRGİNİM'

10 Şubat 1997

Cemil Meric'i ömrümde görmedim, hiç konuşmadık; ilk gençlik yıllarımda, sadece **Balzac**'dan çevirdiği '**Altın Gözlü Kız**' romanının başına yazdığı **Balzac** '*monografisi*' ona hayran olma yetmişti; '*ilerici*' bir aydın diye biliyorduk, o yüzden midir ne dir, sanırım son **Paris** dönüşümden sonra, onun artık '*İslamcı*' ke simin bir yazarı olduğunu işittiğimde, içimde çıt diye bir şey kırıl mış; ülkemizin şartları altında, ne çok aydının, ne türden değişikli ğe uğramak zorunda kaldığını düşünmüştüm.

'**Hangi Batıyı** yayımlamışım, o zamana kadar '*ilerici*' kesim den kimsenin söylemediği şeyler söylüyorum. **Batı** kültürü ve poli tikası hakkında ciddi bir eleştiri kapısı açıyorum.

Sağdan soldan, türlü çeşit tepki yağıyor, bu eleştiriler arasın da, hiç beklenmediğim bir '*destek*' yazısı, imzası '**Cemil Meriç**.. Bunun üzerine, aramızda bir mektuplaşma başladı, ben, pek çoğu muzu tedirgin eden açıksözlülüğümle, ona '*doğrusu şimdi bulun duğu yeri yadırgadığımı*' açıklıyorum; peki, herkesin '*İslamcının önde gideni*' saydığı **Cemil Meriç**, acaba ne cevap veriyor? İtli bakar mısınız:

Cemil Meriç adı...

"...'*bizim kuşağın toplumcuları arasında Cemil M*« • adının özel bir yeri vardır ki, ben ya ıslah kabul etm< / ttl santimental ya da içi dışı bir adam olduğumdan, yıllflı geçse de seni hep o yerde muhafaza ettim' diyorsun, i*

şekkür ederim, yalnız bu iltifatına ne kadar layık olduğumu bilemiyorum. Yıllar içindeki büyük sevgiyi büyük coşkunluğu diyecektim küllendiremedi. Ama biraz biraz daha reybi, biraz daha karamsar oldum. İhtiyarladım mı acaba. Diyaloga daima açık, dostluğa ebediye susuzum, ir kelimeyle, ıslah kabul etmez bir santimental' veya 'içi ışı bir adam' olarak vasıflandırdığın Attilâ İlhan'ın, bir nüsha i saniyesi de benim; toplumcuym elbette, fakat itiraf ederim ki kelime benim için eski şiiriyetini kaybetti. Daha doğrusu, hudutları meçhul, muhtevası kaypak bir mefhum olarak görüyorum toplumculuğu; belki gençliğimin dünyası ile temasını kaybettiğim için. **Karanlıktayım e tedirginim...**" (İstanbul'dan Ankara'ya 19 Temmuz 1974 ta ihli mektubu)

Herkesin, besbelli kendisine göre yorumlayacağı bu satırların, "enim üzerimdeki etkisi, kalın bir hüzdü: aydınlarımıza nasıl bir hayat ortamı, ne türlü bir imkânsızlık labirenti hazırlıyor, onları çine salıveriyorduk ki, **Cemil Meriç** ve onun gibi daha niceleri üreğiyle '*toplumcuym elbete*' diyor, sonra da boynunu büküp, kliyordu: **"...karanlıktayım, tedirginim!"**

Reva yı hak mı?

Amacım '*eski defterleri*' karıştırmak mı? Zannetmiyorum! Cevabını aradığım soru, galiba şudur: Türk aydınının, elini kolunu bağlayan, onu '*karanlığa ve tedirginliğe*' sevk eden '*güçler*', açabil gerçekten görevlerini mi yapıyorlardı? İstihbarat, devletin devamlılığı ve hükümranlılığıyla ilgili olursa, meşruiyet ve haklılık ka lanır; oysa; **sistem'** özellikle, '*soğuk savaş*' yıllarında, **baş kn ülkelerdeki yandaş iktidarları yerinde tutabilmek için, lusal amaçları ve devletin bağımsızlığını değil de, aslın n sistemin çıkarlarını savunacak bazı istihbarat birimle mi icat etmiş; daha da ilginç, bu birimleri, devletin asıl llhbarat güçleri içine sokmayıp, iktidarın kullanabilece l elverişli yerlere yerleştirmiştir; öyle ki, adı '*Özel Harp Da***

iresi', 'Kontr Gerilla', 'Özel Tim' ya da ne haltsa bu birim, devletin dolayısıyla milletin hâkimiyetini koruma perdesi altında, gerçekte iktidarın' dolayısıyla '**sistem**'in politikalarının '*gizli*' uygulama aracı olmuştur; artık bu politikaların, çoğu zaman, '**soğuk savaş**' perspektifi içinde '**sistem**'in taleplerini içerdiğini biliyoruz; bu gerçek, hele '**Doğu Bloku**'nun dağılmasından sonra, büsbütün açığa çıkmıştır.

İstihbarat, hele tarihe karşı sorumluluğunun bilincinde olmayan siyaset esnafının elinde fena halde yozlaştırılmakta; devletin devamlılığı, bağımsızlığı; ulusal çıkarların korunması için çalışacak yerde; iktidarı nasılsa elde etmiş cunta ya da kliklerin yararına çalıştırılmaktadır. Yaşadıklarımız bunu göstermiyor mu? İşin içine uyuşturucu ve silah kaçakçılığından, kara para aklama operasyonlarına; öfke ve intikam itişiy]e işlenmiş planlı cinayetlerden, devlet içinde çete kurmaya kadar, her şey karıştırılmaktadır.

Yakın zamanlara kadar, bu türden rezaletler, **ABD**'nin '*arka bahçesi*' **Güney Amerika** '*Muz Cumhuriyetlerinde*, patlak verirdi: uzaktan izlerdik; **Türkiye Cumhuriyeti** gibi, mayası **Müdafaa i Hukuk Doktrini** ve **Üç Misâk ı Milli** ile '*tutulmuş*' bir ülke de olabileceği, kimin aklına gelirdi ki? Halbuki, siyasi iktisadin yasaları, benzer durumlarda, benzer şekilde işler; ülkemiz de, önce **İkinci Dünya Savaşı**, sonra '**soğuk savaş**' dolayısıyla ne yazık ki, bir türlü 'o/ağanusfü'den '*olağan*'a geçememiş; bu arada, devletin devamlılığını, yüksek çıkarlarını ve bağımsızlığını koruması gereken birimler; bu işi yapacak yerde, aralarında türlü çeşit yasal olmayan iş çevirirken, **Türkiye** için '*şarkı söyleyen yarınları*' düşünmekten, bunun için yazıp çizmekten başka günahı olmayan nice inkılapçı cumhuriyet aydınının yazarın, şairin, düşünürün hayatı '*kaydırılmıştır*'.

Reva yı hak mıdır?

12 Şubat 1997

İyi de olaya acaba neden tarih gözüyle bakılmıyor? (Şimdi **alraux** olsaydı, '**cosmique**' açıdan diyecekti) **Türkiye**'nin yurt apmda geçirdiği sarsıntı, '**mahiyeti meşkûk**' bir trafik kazasının, rtalığa döküp saçtığı rezillikten mi ibaret? Ben, hiç sanmıyorum.

Müdafaa i Hukuk İnkılabının çivisi, '**40 karanlığından**' ibaren gevşetilmiş; fakat asıl, '**soğuk savaş**' yıllarında yuvasın an çıkmıştır. İktidar, '**bürokrasi+burjuvazi**' formülüne indirgendimi, inkılap inkılap olmaktan çıkıyor, demokrasi, '**soğuk savaş**' demokrasisine dönüşüyordu; buysa gerçekte, '**güdümlü görünmez**' parlamenter bir rejim demekti; o görünmez '**güdümlü**' ciddi bir '**denetimden**' yoksun olunca, yönetimde yolsuzluk önlenebilir mi? Tam tersine, kaçınılmaz! Artık **Avrupa** başkentlerinde yankılanan yönetim densizliklerimiz, '**media**'nın adeta şehvetle teşhir ettiği birkaç adam ve kadından ibaret, uyduruk bir '**çetenin**' marifeti mi?

Kendimizi aldatmayalım: Hemen her yerde olduğu gibi komünizm '**heyulası**' kullanılarak, **ülkemizde de siyasi iktidarlar, hâkimiyeti, hâkimiyetin asıl sahibine, yani millete sormadan millete rağmen kullanma yoluna gitmişler; ülkenin menfaatleriyle sistemin menfaatlerini birbirinden ayırde emedikleri gibi; ülkenin imkânlarını kendi menfaatleri in kullanmaktan geri kalmamışlardır.** Bu acı gerçeği, biraın açıklamayı, sadece farkına varanların uğradıkları akıbet gerkten dehşet vericidir. Bu bakımdan, bence '**kirli eller**' deyiminin psamı, ilk anda akla gelebilenden çok daha geniş düşünölmek abediyor.

'**40 karanlığından**', '**soğuk savaş**a, '**soğuk savaş**'tan **Ye**

ni Dünya Düzenine, yani '**küreselleşme + özelleştirme + post modernizm**' sacayağına kaydırılan **Türkiye**, işçisi köylüsü aydını kısacası bütün halkıyla '*ufak ateşte pişirilmektedir.*'

bir Eyüb sabrıyla!

Onlardan birisi, **Hasan izzettin Dinamo**; '*40 karanlığında*' kaybolmuştu; **Nâzım**'dan sonra, toplumcu şiirimizin iki büyüğünden (öteki **Nail V. Çakırhan**) biriydi; mısralarının çoğu ezberi mizdeydi, onu ne kadar severdik:

"bir eyüb sabrıyla bekledim / sabah olmayan gecelerde / gül dalları yerine demir çubuklar vardı / münzevi münzevi pencerelerde / dışarda koskoca bir tabiat / doldurdu yolları / göğün kapılarında şarkılar okudu / başı kâküllü tarla kuşları / deli bulutlar geçti habersiz / âşıklığımdan şairliğimden / bahar yağmurları bensiz yağdı / ve kavs i kuzah açtı bensiz/ bir eyüb sabrıyla bekledim / sabah olmayan gecelerde / gül dalları yerine demir çubuklar vardı / münzevi münzevi pencerelerde..." ('48 Şair', **Ali Tomrukçu**, s. 36, 1944, Ankara)

Dinamo, önce '*İnsan ve Hamle*' sonra *Yeni Edebiyat*' ve *Yeni Ses*' dergilerinde görünmüş; '*40 karanlığınm*' girdaplarını birdenbire kaybolmuştu; kimisi sürgünde olduğunu söylüyordu, kimisi Doğuda bir yerlerde, bitmez tükenmez bir askerlik yaptığını¹ Gerçek oydu ki ardı ardına devrilen '*savaş*' ve '*soğuk savaş*' yılları içinde, **H.İ. Dinamo** adı, **Türkiye**'nin edebiyat gündeminden 'kazanmıştı', hem yalnız gündeminden mi canım, '*belleğinden*' de' Yirmi yıl boyunca yayımlanan şiir antolojilerinde en kıytırık şairlerin bile yeri vardır da **H.İ. Dinamonun** yeri yoktur.

Dinamonun '*yeniden dirilişi*' 60'lı yıllarda gerçekleşti; **Vıllris**'ten son dönüşüm, onun '**Kutsal İsyan**' adlı belgesel [rom.nn](#)^{n n} ilk ciltleri yayımlanıyor, ne kadar heyecanlandığımı [anl.il.](#)» marri; **Varlık** dergisine bir yazı yazdım, başlığı şu: "**Hasan İz/Htin'in Dönüşü!**" (Bkz.: '*Hangi Edebiyat*', s. 17, Bilgi Yayın. > 1993) Çok geçmeden, **Dinamo**'dan bir teşekkür mektubu alai •

tim; koca şair, o yirmi yıl boyunca o 'küçük ateşte nasıl pişirildiğini' anlatıyordu.

...Ölmek için!

"...yaşımız epeyce ilerlediyse de Türk edebiyatını yine de bizler yapmak ve Türk edebiyat tarihindeki yerimizi almak zorundayız. Ahmet Kabaklı gibi gericilerin' yazdığı edebiyat tarihinde ne kadar yerimiz yoksa; Türk şiirini tam anlamıyla dejenere eden, sonra da onun üzerine birer sultan gibi kurulan Garipçilerin yazacağı, ya da salık layacağı edebiyat tarihinde de yerimiz olmayacaktır..."

"... politikanın demir yumruğu, bizi dediğiniz mağarlara kovarken, onlar rahatça kendiliğimizden boşalttığımızı sandıkları yerlere kuruldular ve bizlere bir kere olsun, asla dönüp bakmadılar; ve insancıl bir acıma bakışı bile fırlatmaya tenezzül etmediler. Ölmek için sanat potansiyelimizi bir yere doğru kanalizasyon etmek istedik ve bundan 'Kutsal İsyan' doğdu..." (İstanbul'dan İzmir'e, 11 Mart 1955 tarihli mektubu)

Hasan İzzettin! 'unutulmanın korkunç karanlığına gömenler' kimlerdi? Aslında millete ait olan 'hâkimiyeti', kendi 'iktidarları' için kullananlar değil mi? Acaba **Dinamonun** o 'karanlık-tan', Kurtuluş Mücadelesini (8 cilt) ve 'erken' cumhuriyet dönemi-ni (8. cilt) anlatan; yani **milletin hâkimiyetini' nasıl elde ettiğini ve 'inkılabı' nasıl gerçekleştirdiğini romanlaştıran**, iki büyük anıt kitabı çıkardığını görünce, vicdanları sızlamadı mı? **"Kutsal İsyan"** ve **"Kutsal Barış"**.

Yoksa doların **New York** ve **Londra** borsalarındaki dalgalanması, onları daha çok mu ilgilendiriyordu?

TOTALİTER DEVLET' NEYDİ?

14 Şubat 1997

Hazindir, siyasi '*görgüsüzlüğü*müz', iktidar muhalefet çatışmalarını, '*paparazzi*' programları seviyesine indiriyor; doktrin, siyasi platform vb tartışmalar, bir hayal; kim siyasi dedikodunun '*alahını*' yapabilirse, '*malı o götürecektir*', hesap bu! Demagojinin her türlü, geçer akçe sayılıyor. İnsanı ürküten, yaşananların 30'lu yıllar **Avrupa**'sında yaşanmış olan bir çözülmeyi hatırlatma sıdır; '*ürküten*', çünkü o '*çözülme*', dünyanın başına on yıllarca bela kesilecek '*totaliter devlet*' anlayışını yaratmıştı.

Yani '*faşizmi*', öyle mi? İster misiniz, kuramsal olarak faşizmin sosyal nedenlerini, şöyle bir hatırlayalım:

"1/ Tröstleşme ve kartelleşme çok yoğunlaşmıştı: Nasyonal Sosyalist Partisini finanse eden, Ren/VVestfalya Kömür işverenleri Sendikası, Alman kok üretiminin yüzde yetmiş dört buçukunu; Vereinigte Stahlwerke, kömür üretiminin yüzde yirmisini, font üretiminin yüzde ellisini, çelik üretiminin yüzde kırkını sağlıyordu.

2/ 1929 kapitalizm bunalımı, Almanya'yı çökertmişti: çelik ve fontta üretim rakamları, 1900 ve 1885 yıllarının rakamları düzeyine düşmüştü; Alman İşçi Sınıfının yarısı işsiz geziyordu: On iki milyon!

3/ Alman kapitalizmi, burnunun dibinde patlayan Sovyet Devriminden ürkmüştü; bu sebepten, Alman İşçi Hareketinin her geçen gün biraz daha güçlenmesinden kaygılanıyordu; çünkü Almanya Komünist Partisi, 192K seçimlerinde üç milyon iki yüz bin oy almış iken; 193'/ seçimlerinde aldığı oy sayısını dört milyon beş yüzbine çı

karmıştı; ayrıca, sosyal adalet yasalarının çıkarılması isteniyordu.

4/ Uluslararası sermaye ve onun siyasi sözcüleri, başlangıçta faşizmi açıkça desteklemişlerdi; ünlü Churchill, italyan faşistlerine çektiği bir telgrafta demişti ki: **İtalyan olsam, sizlerin yanınızda olurum!** Amerikan Çelik Kralı' Gray ise, ABD'deki durumu değerlendirirken diyordu ki: **... burada da işler, ancak Mussolini gibi bir adam olursa, yolunda gider'...**" (*Les Dossiers Pédagogiques*, 'Causes Essentielles du Fascisme', p. 14, Editions Sociales, Paris, 1950)

Büyük sermaye, toplumsal coğrafyayı da siyaset coğrafyasını da çıkarları istikametinde kullanmaya bayılır: Nazizm, vitrininde 'sosyalizm' etiketini kullanmıştır; partinin resmi adında, hep bildiğiniz gibi 'işçi' kelimesi mevcuttu: **Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi!** Öyle ki, saf birisi, **Enternasyonal** karşıtı, ulusal bir **Komünist Partisi** bile zannedebilir. Oysa Alman kapitalizminin en 'baba' tröstleri tarafından 'besleniyor'; antikapitalist 'taun', **Almanya'da** o zaman var olan '*Yahudi kapitalizmini*' tasfiye amacıyla kullanılıyor. Uluslararası kapitalist '**sistem**', **III. Reich**'ın dünyaya '*dayattığı*' **Yeni Nizam**' yani '*Totaliterlik*', '*Totaliter Devlet*' kendi çıkarlarını (pazarlarını) açıkça tehdit edinceye kadar, onu ciddiye almamış, bir manada arka çıkmıştır; çünkü hesap başkaydı; '*totaliter*' faşizm, '*totaliter*' **Stalin**'ci komünizmle kapışacak diye umuluyordu; bunun tadını çıkaracak, '**sistem**'den başka kim olabilirdi ki?

Öteki totaliterlik...

Sovyet '*totaliterliği*' **Marksizm**'deki '*proletarya diktatörlüğü*' kavramının yansıması mıdır, şüpheliyim: **Rusya**, yeterince sanayileşememiş bir ülke olmasaydı, '*sosyalist devrimciler*', '*menşe Vikler*' karşısında '*bolşevikler*' '*azınlıkta*' kalmasaydı; nihayet '**sistemin** (ingiltere) dürtüsüyle, '*Beyazlar*' örgütlenip, iç savaşı uzat masaydı; belki de **Ekim Devriminin** gelişmesi, başka türlü olacaktı. Çünkü devrimin ilk ve en önemli sloganı, '**Bütün İktidar**

Sovyetlere! idi; bazıları buradaki '*Sovyetler*' kelimesini **Sovyetler Birliği** anlıyor, alakası yok, '*bütün iktidarın*' verileceği Sovyetler, bölge bölge örgütlenmiş halk meclisleridir, 'şûralardır ki onlara Rusçada '*sovyet*' telaffuzu *savyet* denirdi, ve bolşevikler, bu '*sivil toplum*' kuruluşlarında, çoğunluk bile olamamışlardı: şartların ağırlaşması, iç savaşın uzaması, '*askeri komünizm*' ve derken; **Parti, Sovyetlere; Merkez Komitesi, Partiye; Politbüro, Merkez Komitesine; Genel Sekreter, Politbüroya hâkim olmuş; neticede ortaya, 'apparatçıkların' çok ağır bastığı, yukardan aşağıya' kurgulanmış bir totaliterlik' çıkmıştır.**

'Bütün İktidar Sovyetlere' sloganı, hiç şüphesiz Marks'tan esinlenmişti; şu sözler, onun **Bracke**'ye yazdığı ünlü mektuptan alınmıştır: "... **enternasyonal'in kuruluşu sırasında, mücadelemizin sloganını da açıkladık: işçi sınıfının kurtarılması, bizzat kendisinin eseri olacaktır; öyleyse işçilerin kendi kendilerini kurtarmak için çok cahil olduklarını ve yukardan kurtarılmaları gerektiğini açıkça söyleyen kişilerle ortak bir yol izleyemeyiz**

F. Mehring, Marks'ın Freligath'a bir başka mektubunda, şunları yazdığını naklediyor: "... En büyük üretici güç proletaryanın kendisidir, siyasi gücün ele geçirilmesi, yönetici sınıflara kendisi de bir sınıf olarak karşı gelen işçi sınıfının siyasi eyleminin sonucudur; işçi sınıfı bir parti biçiminde örgütlenir ama bu parti, modern' toplumun toprağından naturichig (doğal olarak) yetişir; bu, proletaryanın kendi kendine örgütlenmesidir."

Rusya'da, ne '*modern bir toplum*' oluşabilmişti henüz, ne de 'onun toprağından, doğal olarak yetişmiş' bir siyasi parti; Bolşevikler, yarı jakobendiler, yarı Neçayefçi; ülke, köylülüğün ağır bastığı, yarı feodal bir ülkedydi; böyle bir ülkedeki sosyalizm teşebbüsü hele '*sistem*' ona ambargo bindirirse ister istemez merkezîyetçi ve '*totaliter*' bir bürokrasi diktasına dönüşecekti. Öyle de oldu. (Bkz.: '*Hangi Soi*', s.18'den itibaren, 4. Basım, Bilgi Yayınevi)

Sistemin yeni marifeti...

20. yüzyıl, **sistem** in önce sebep olup sonra dağıtmaya uğ rastığı '*totaliter*' devletlerin yüzyılı olmuştur; 21. yüzyılın ufuktu göründüğü şu sırada, yine '**sistemin** marifeti, yeni bir devlet lii ründen bahsediliyor; bu yeni tür devlet '*totaliter*' değil, peki y. ne, '*globaliter*'l Ondan da söz edeceğiz.

'GLOBALİTER DEVLET'

17 Şubat 1997

'Globaliter devlet' de ne demek?

Kavramı ilk defa kullanıp, tarife çalışan **Ignacio Romanet**, meseleyi şöyle takdim etmiş:

"... eskiden, insan haklarını hiçe sayan, örgütlü hiçbir muhalefete izin vermeyen; siyasi iktidarın, hüküm sürdüğü toplumu başına buyruk yönettiği rejimler vardı ki, bunlara totaliter rejimler' deniliyordu; yaşadığımız yüzyılın sonlarına doğru, bu sistemlerin yerini, 'globaliter' diyebileceğimiz, başka tip bir totaliterlik olan rejimler alıyor; bunlar globalleşme/ küreselleşme' ve 'tek düşünce' dogmalarına yaslanıp, başka hiçbir ekonomi politikasına şans tanımıyorlar; yurттаşın sosyal haklarını, 'serbest rekabetin' insafına bırakıp; hüküm sürdükleri toplumlarda, bütün faaliyetlerin yönetimini finans piyasalarına bırakıyorlar." (Le Monde Diplomatique, Ocak 1977, s.1)

Yani, *'kumarhane e/conomisi'*ne!

Gizlisi saklısı yok!..

İşin püf noktası, **'sisteme** karşı, son *'mukavemet yuvası'* gibi görünen *'ulusal devlet'*m işini bitirmek! Ulusal devlet, ulusallığını kaybedip *'küreselleşti'* mi, ne oluyor; ulusal ekonominin serpilip boy attığı *'ulusal pazar'* da kayboluyor; ulusal ekonomisine yaslan

mayan '*ulusal güç*' olabilir mi? Olamaz! Peki, ne olur? Bakınız ne oluyormuş:

"... küreselleşme', ulus devletinde iktidarın bellibaşlı temellerinden birini oluşturan ulusal pazarı' öldürdü: onu ortadan kaldırıp, ulusal kapitalizmi sersem ederek, kamu yönetiminin etkisini azalttı. Artık devletler, pazarlarının kapasitesini karşılayamıyor; merkez bankalarının rezerv hacimleri, spekülâtörlerin vurucu gücü karşısında gülünç derecede aciz kalıyor; artık devletlerin, ne kendilerinin ne yurttaşlarının çıkarlarını koruyabilecek çaresi var, ne de piyasaların aleyhteki etkisini azaltabilecek, sermayelerin ürkütücü saldırısını önleyebilecek çaresi! Yönetim sorumluları, ister istemez, IMF gibi, Dünya Bankası gibi, OECD gibi uluslararası kuruluşların önceden belirledikleri politikaları uygulamayı kabul ediyorlar..." .

Bir manada, ipi kendi elleriyle boyunlarına geçiriyorlar; elbette bu '*acı hap*' bir güzel '*yaldızlanarak*' yutturuluyor: **Türkiye**, merkez sağ/ merkez sol iktidarlar tarafından, neredeyse yarım yüzyıldır, '*serbest teşebbüs*' masalı diniliyor; **Özal**'dan bu tarafa, '*özelleştirme*' ve '*küreselleşme*' ninnisiyle uyutulmaktayız; farkında olmasak da, çekilip götürüldüğümüz yer, '*globaüter devlet*' olmanın kapısı; **Müdafaa i Hukuk Cumhuriyetinin**, böylelikle, bütün ekonomik '*fetihlerini*' kötülüyor, karalıyor, yok pahasına elden çıkarıyorlar; kimin için, kimin yararına? **Türkiye**'nin mi, hayır!

"... son çeyrek yüzyıl içinde, siyasi sorumlular 'monarizm'e, 'serbest ticarete, 'kitle halinde özelleştirmeye ve sermayenin serbest dolaşımına yeşil ışık yakıp kamunun müdahale hakkını kısıtlayarak, bazı çok önemli alanlarda, mesela yatırımda, istihdamda, sağlıkta, eğitimde, kültürde ve çevre sorunlarında, karar verme hak ve yetkisini, kamu kesiminden alıp özel sektöre devrettiler; bu yüzdendir ki günümüzde, dünyanın en büyük iki yüz ekonomisinin yarısından fazlası artık birer ülke değil, birer şirkettir..."

"... son çeyrek yüzyıl içinde ekonominin çokuluslaş

ması, göz kamaştırıcı şekilde arttı; 70 li yıllarda çokuluslu şirket sayısı birkaç yüzü geçmez iken, bugün kırk binin üzerindedir ve eğer yeryüzünün iki yüz bellibaşlı teşebbüsünün iş hacmi gözden geçirilirse, elde edilecek oranın, dünya ekonomik faaliyet hacminin dörtte birini aştığı görülmüş; oysa, bu iki yüz firma sadece 18 milyon sekiz yüz bin işçi kullanmaktadır, bu rakam, yeryüzündeki işçi sayısının ancak yüzde 0.75'idir..." (Le Monde Diplomatique, Ocak 1977, s.1)

İşin acı tarafı odur ki, **Ignacio Romanet**'nin verdiği rakamlar, 'mal üreten, mal alıp satan, somut hizmetler gören' 'gerçek ekonomi' alanına ait; 'gerçek' ekonomiye oranla, finans ekonomisinin iş hacmi elli defa büyük, hesaba o da karıştırılırsa, çokuluslu şirketler karşısında, ulusal devletin ağırlığı, handiyse hiçe indirgenmiş oluyor.

'Gidişat' nereye?..

Türkiye, 30'lu yıllardan itibaren 'totaliterlik' rüzgârına direne memiş, inkılapçı cumhuriyetin otoriterliğinden, bir 'tek parti' totaliterliğine sürüklenmişti; 1950'li yıllardan bugüne kendimizi demokrasiye geçmiş olmakla avutuyoruz; oysa 'gidişat' hiç de öyle görünmüyor; **Türkiye** bu defa 'küreselleşme' ve 'özelleştirme' masalına inanmış, paldır küldür 'globaliterliğe' doğru sürüklenmektedir; üstelik daha 'sivil', daha 'demokrat', daha 'insan haklarına davalı' bir 'düzene' dönüştüğünü zannederek!

'40 Karanlığında' şair ne demişti, hadi gel de şimdi hatırlama: "**Gün gibi ayan oldu içime, encamı fenadır bu gidişatın!..**

19 Şubat 1997

Sapla saman, iyice, birbirine karışmadı mı? **Esen Ünür**, **Washington** dan yazıyor: "... **ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Nicholas Burns** demiş ki: **Biz Türkiye'nin; sivil, demokratik ve laik anayasaya dayanan devlet yapısı içinde, sorunlarını çözerek istikrara kavuşacağına inanıyoruz. Türkiye Cumhuriyetini temsil eden, Türkiye'nin lideri Süleyman Demirel'e, güvenimiz ve saygımız tamdır...**" (Hürriyet, 6 Şubat 1997)

Bu ne nezaket, bu ne hassasiyet, insan hayret ediyor. Bilindiği üzere **Demirel**, seçimle geldiği iktidardan, *'NATO'ya ve CEN TO'ya bağlı askeri 'müdahalelerle'* iki defa *'devrilmiş'* olan bir lider; tuhaf tesadüf, şu günlerde o müdahalelerden birisi, eski bir **CIA** görevlisinin yayımladığı hatıralarda söz konusu edilmiş, elbette **gizliliğini koruyan bilgilerin CIA tarafından elenmesinden, sonra'**. Kitabın yazarı **Duane Clarridge**, 1968 1971 döneminde **CIA'nın İstanbul İstasyon Şefi**, 1971 1973 döneminde ise **Ankara'da Şef Yardımcısı**; lafın arasına **'bazı Türk istihbaratçıların, CIA ile çok yakın ilişki kurduğunu'** sokuşturmuş, arkasından demiş ki:

"... 1971 Martında yakında gerçekleştirilecek bir askeri darbenin istihbaratını aldım; Türkler buna mektupla darbe' (muhtıra) diyorlardı ve gerçekte yapılan da oydu. (...) 'Mektupla darbe' hakkında, önceden bilgi sahibi olmamız, kuşkusuz bir istihbarat başarısıydı..." (Milliyet, 6 Şubat 1997)

İnsanın, elinde olmadan, **'Her Mevsimin Casusu'** adlı ese

rin yazarına, soracağı geliyor: **CIA 'muhtırayı'** önceden öğrendiğine göre, çeyrek yüzyıl sonra bile **'güveninin ve saygısının tam olduğunu'** belirttiği **Demirel'e**, acaba neden aleyhine hazırlanan darbeyi bildirmemiş? Yoksa, **'CIA ile çok yakın ilişki kuran, bazı Türk istihbaratçılarımla, 'mektupla darbeyi' beraber mi tezgâhlamışlardı?** Böyle bir kuruntunun doğması, handiyse olağan sayılmalı, şu sıra, eski **'dut yemiş bülbüller'** öyle şeyler açıklıyorlar ki, şaşmamak elde değil!

Mesela, şu **Ağca'nın** söyledikleri!..

Bond filmleri halt etmiş!..

Senaryonun mükemmelliğine bir göz atar mısınız? **Washington, 'Doğu Bloku'**nu çözmek için, 'en zayıf halkası' saydığı **Polonya'da** harekete geçmiş; **'Katolikliği'** ağır basan işçileri ayaklandırıyor; **Polonya** halkının Rusları sevmediği malum, eğer tantanalı bir olay yaratabilirlerse, belki halkın işçilere katılması sağlanacak, bu da tabii rejimin çözülmesine yol açabilecek! O zaman ne yapmalı? Papa **Polonya** asıllı değil mi, Polonyalılar da sağlam Katolik, eğer **KGB** yani **Sovyet İstihbaratı**, Papaya bir suikast düzenlerse, bu **Polonya** halkının öfkesini ateşlemeye yetecektir. Senaryo bu, iş iki noktaya kalıyor, o iki noktanın gerçekleşmesi-ne: 1/ Suikastı kimler düzenleyecek; 2/ **KGB** ile bağlantı nasıl 'yakıştın/aca/c?' **Ağca'nın** anlattığına bakarsanız, iş bir güzel şöyle halledilmiş: besbelli, **Clarridge'in** Tıatıra/an'nda **'Bulgaristan'dan haber sızdırmak için kullandığını açıkladığı** Türk işadamları' aracılığıyla; İtalyan Savcı **Marini'nin** tespitine göre, o yıllarda **Avrupa'da** dolaşan **Mehmet Ali Ağca, Abdullah Çatlı, Oral Çelik, Mehmet Şener, Yalçın Özbey ve Ramazan Şengün** ile irtibat sağlanmış; böylece, **Ağca'nın 'tetikçi'** görevini üstlendiği Papa suikastı, **Roma'da** sahneye konmuş! Daha önce **İpekçi** suikastına bulaştıkları da artık kesinleşen bu **'ekip'**, şöyle bakarsan Türklerden oluşuyor, ilk bakışta suikastı Türkiye'nin tertiplemediği hissini bile verebilir, ama **'kazın ayağı öyle drgil'i.**

Neden değil, çünkü aynı **Mehmet AH Ağca**, '*Reis*' **Abdullah Çatlı**nın CIA tarafından, **Kostarika**'da (aslı galiba **Portoriko** olacak) eğitildiğini, **Türkiye**'de kopacak bir iç savaşta onun, **ABD** yandaşlarının '*başına geçmek için hazırlandığını*' açıklıyor. O kadarla kalsa, iyi; zaten bir başka '*askeri müdahalenin*', yani **12 Eylül**'ün '*mutfağında*' da birlikte çalışmış; bir bakıma, **Abdi İpekçi**yi de, '*darbeyi*' kolaylamak için öldürmüşler! Çünkü hem, **Türk Yunan** ilişkilerini gevşetmeye çabalamaktaymış, hem de **Bulgaristan**'la Türk **mafia**'sı arasındaki irtibatı fark etmiş! Oysa, bunların gizli kalması gerekiyor, neden, baksanıza kaç yıl sonra o '*irtibat*' Papa suikastında işe yarıyor, ellerine yapıyor; bu sayede, **Moskova**'yı suçlayıp, **Polonya**'yı **Rusya**'ya karşı bir raya sokuyorlar.

Ne serüven, ama... **Bond** filmleri, halt etmiş!..

Algılama yanlışı' var, ama...

Acaba hatırlayacak mısınız? Burada söyleşirken, '*Türkçülü gün*' gelişme süreci içindeki '*kadersizliğine*' değinmiştim. (Bkz.: '*Ülkücüler'e Sınav Soruları*', Cumhuriyet, 4 Kasım 1996) Orada şöyle bir cümle var: "... '**Soğuk savaş**' eski ırkçı/turancı ardıllarını, **ülkücüye dönüştürdü demiştim: yola sisteme karşı olan 'Türk Ocaklarından çıkıp, sonunda sistemin emrindeki Ülkü Ocaklarına ulaşmak, ne hazin!'**" **Ülkü Ocakları** bu sözlerimden tedirgin olmuş, Genel Başkan **Azmi Karamahmutoğlu** imzasıyla bana cevap vermişti, diyordu ki, "... **Ülkücü Hareketin 'sisteme muhalefetini, Milli Devletin yanında yer alıp, onun varlık nedenlerini oluşturan ülkelere sahip çıkarak sürdürmesi, 'sistemin emrinde olmak şeklinde algılanıyorsa; sorun Ülkücülerin değil, bu ince ayırımı ayırdedemeyenlerin sorunudur.**" (Ankara'dan 6 Kasım 1996 tarihli mektup)

Ortada çok açık bir '*algılama*' yanlışı var, ama, acaba yanlış '*algılayan*' kim?

'MÜTTEFİKLERİMİZDEN', BİZİ KİM KORUYACAK?.

21 Şubat 1997

Ülkü Ocakları Genel Başkanı Karamahmutoğlu, *'hareketi'* savunurken elemiş ki:

"... şu 'sistem' lafına da açıklık getirmekte yarar var. (...) Eğer 'sistem'den kasıt ki öyle olması gerekir emperyalist vizyonun tasarladığı dünyâ düzeni ve buna ulaşmak için koyduğu eylemlerse, sistemin emrinde suçlaması yapılacak son kesim, 'Ülkücü Hareket'tir..." (Ankara'dan 6 Kasım 1996 tarihli mektup)

Karamahmutoğlu, *'hareketin'* 'milli devletin yanında yer alıp, onun varlık nedenlerini oluşturan ülkülere sahip çıkarak, 'sisteme muhalefet ettiğini' ileriye sürüyor. Hiç şüphe yok, nasıl 'bireysel terörizm' çıkmazına düşen 'ilerici' gençler, kendilerine göre ne kadar yurtsever ise, 'Ülkücü Hareket'e katılan gençler de, **â priori**, o kadar yurtseverdir; hiçbir genci, bilerek isteyerek, kendi yurdu aleyhine bir 'tertibe' karışmış olmakla suçlamak istemeyiz.

'Ülkücü' gençlerin, 'mı7/j devletin varlık nedenlerini oluşturan ülkülere sahip çıktıklarına' gelince, orada biraz duralım; hele son açıklamalardan sonra, insan ciddi şekilde şüpheye düşebiliyor: Devletin 'varlık nedeni olan ülküler', bildiğim kadarıyla **Müda faa i Hukuk** (antiemperyalist, tam bağımsızlık), **Misâk ı Milli** (toprak bütünlüğü) ve **Cumhuriyet** (hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir) midir; yoksa 'emperyalist vizyonun tasarladığı dünya düzeni ve buna ulaşmak için koyduğu eylemler' mi?

Denilecek ki elbette önce söylediklerin! O halde 'Ülkücü Hareket'in, en önde gelen isimlerinin, 'emperyalist vizyonun tasar

ladığı dünya düzeni ve buna ulaşmak için koyduğu eylemlere' karışması neden? *'Ülkücü Hareket'in* bu önde gelen isimleri, *'emperyalist vizyon un'* yani **'sistem'**in, *'Papa'ya Suikast'* gibi eylemlerine katılmak katılmak da laf mı, bu eylemleri *'bizzat'* örgütlemek suretiyle mi **'sisteme'** muhalefet ediyorlar?

Farkındasınız elbette, buradan itibaren *'keyfiyet'* nereden bakılsa *'kara mizaha'* dönüşmektedir.

r

Daha da korkuncu var...

Kimseyi *'karalamak'* istemiyorum, benim söylemeye çalıştığım, **Gaspranskiy'**den bu yana, **Akçura, Gökalp, Velidof** vb Türk düşünürlerinin, **'sisteme'** karşı antiemperyalist bir bağımsızlık hareketi olarak tasarlayıp geliştirdikleri *'Türkçülüğün'*; **İkinci Dünya Savaşı** ve *'soğuk savaş'* çalkantısı içinde, nasıl temel amacından saptırıldığıydı; olayların ve gerçeklerin **Karamahmu toğlunu** haklı çıkarmasını ne kadar isterdim; ne yazık ki, daha çok beni haklı çıkarıyorlar: anlaşılan odur ki, solcu silahlı eylemciliği bastırmak için, benzer bir komitacılık örgütlenmesine katılan *'ülküçüler'*, *'milli devletin yanında yer aldıklarını'* sanıp, bu maceraya paldır küldür dalarken, devletin içinde yuvalanmış *'emperyalist vizyon'* yandaşlarının *'eylemlerine'* alet olmuşlar. Bunu ben söylemiyorum, Emn. Gnl. Md. İstihbarat Daire Başkanı **Hanefi Avcı**, hiç tereddüde yer bırakmayacak bir açıklıkla belirtiyor; demiş ki: "... **terörle mücadelede, hukuk içinde kalınarak bir yerlere gidilemediği görüldü. Bunun üzerine terörle mücadele ve istihbarat için hukuk dışı bir yapılanmaya gidildi. Terörü, teröristlerin yöntemleriyle yok etme kuralı seçildi. Bu devletin üst kademelerinde alınmış bir karardı. Bunu uygulamaya koyan devletin üst kademelerinin arkasında kim vardı, onu bilmiyorum...**" (Hürriyet, 5 Şubat 1997)

Sizce kimler olabilir? **'Her Mevsimin Casusu'** kitabının yazarı, ünlü ajan **Clarridge'**in sözünü ettiği **'CIA'y/e çok yakın ilişkiler içindeki Türk istihbaratçıları'** olmasın? Doğrudan doğruya,

Amerikalı bazı 'danışmanlar' olamaz mı? 'Papa'ya suikastla öyle olmamış mı? Ama, daha da korkuncu var, bilin bakalım nedir?

Asıl vahim olan nedir?..

Ülkücü Hareket, Türkçü/ük'ten komünizme düşmanlığı değil, aslında 'Moskof düşmanlığı'm devralmıştı; nüansa dikkat isterim, Türkçülüğün' doğduğu yıllarda **Rusya**, bugün olduğu gibi, 'sis tem'in dışında değil, içindedir: **Devlet i Aliyye**'yi paylaşmak için, **İngiltere** ve **Fransa**'yla gizli anlaşmalar imzalamıştır; bu, bir! İkincisi, şu: **SSCB** yandaşı solcular bildiğim kadarıyla ne 12 Mart, ne 12 Eylül öncesinde silahlı eylem yapmışlardır; demokrasi yanlısı görünüyor, o yüzden **Maozedun** ve **Che** yandaşı silahlı eylemciler tarafından, 'revizyonist' olmakla suçlanıyorlardı; bu, da iki!

Başka türlü söylersek, 'Ülkücülerin' hasım bellediği silahlı solcu eylemin kaynağı **Moskova** mıydı, **Pekin** miydi, **Havana** mıydı şüphelidir; **Ağca**, cezaevinde açıkça "... bir darbe istiyorduk, ona hazırlanıyorduk: İpekçi, ona gerekçe hazırlamak için öldürüldü" dediğine göre, o genç solcu öğrencilerin de, benzer bir provokasyona alet oldukları bile ileriye sürülebilir. **Karamah mutoğlu**, şapkasını önüne koyup, hele bir düşünsün; böyle bit 'darbeyi' kim istemiş olabilirdi? **12 Mart** ve **12 Eylül** 'yönetimle ri', bütün uygulamalarıyla acaba **Müdafaa i Hukuk**'un anti emperyalizmine mi daha yakın görünüyorlardı, yoksa 'emperyalist vizyonun tasarladığı dünya düzenine' mi? Bana sorarsanız, me selenin vahameti şuradadır: **Gazi Mustafa Kemal** 'parantezi' bit kenara bırakılırsa, Türkler devletlerini düşmanlarına karşı fevkal.ı de koruyabiliyorlar da, **müttefiklerine** karşı koruyamıyorlar. Ya kın tarihimiz, bunun acıklı örnekleriyle dolu; ne dersiniz, bu ikisine göz atalım mı?

SİZ BUNA İTTİFAK' MI DİYORSUNUZ?

24 Şubat 1997

Türkçede o atasözü, beyhude söylenmemiştir: **'Ben düşmanın hakkından gelirim, Allah beni dostumdan korusun!'**

2 Ağustos 1912 günü gecesı, **Boğaziçi'**nde, Mısırlı Sadrazam **Sait Halim Paşanın** yalısında, **Almanya'nın Dersaadet'**teki sefir i kebirı **Baron Von VVangenheim** ile bir **'İttifak Anlaşması'** imzalanmıştı. Garip değil mi, bu anlaşma, hükümete ancak 4 Teşrimı Evvel 1330, yani 17 Ekim 1914 tarihinde sunulmuş ve kabul edilmiştir. **O** tarihe kadar, gizli tutuluyor. Bilenler belli, başta **Enver Paşa**, sonra **Talât Bey (Paşa)** ve Mebûsan Meclisi reisi **Halil Bey**, tabii bir de Sadrazam **Sait Halim Paşa!**

Ünlü **'Maliyeci' Cavit Bey**, hatıralarının 10 Temmuz (23 Temmuz) tarihine şunları kaydetmiştir **"...bugün Sadrazam'ın konağına gittim. Sadrazam acele bir şeyler yazıyordu. Enver, Talât ve Halil oradaydılar. Ahvalde bir fevkaladelik hissettim. Talât'tan sebebini sordum: 'Yemin ettik!' diyerek söylemedi. Bu sebebe hayret ettim, derhal kendisine; Yoksa Almanya ile ittifak mı ediyorsunuz?" dedim. Biraz sonra biz Sadrazam'ın yanına girdik. Kimseye ifşa etmeyeceğimize dair yemin ettik. Hükümet azalarından saklayacağımıza dair yemin etmek kadar saçma, ahmakça bir şey olur mu? Bu Almanya ile Osmanlı Hükümeti arasında bir ittifak mukavelesi idi. Kemal i hayretle dinledim."**

Daha sonra, **Cavit Bey**, **'İttifak Sözleşmesinin** mahiyeti hakkında diyor ki: **"... ne Talât'ın, ne Enver'in, ne de Halil'in imzasına karar verdikleri muahedenin manasını tamamen anlamadıklarını gördüm. Muahedede, lehimize hiçbir şey**

mevcut olmadığı halde, Almanya için devletin hayatını tehlikeye koymakta olduğumuzu, hiçbir akliselimin bunu kabul edemeyeceğini söyledim..." Şevket Süreyya Bey, 'Enver Paşa' başlıklı eserinde, o sözleşmenin hem metnini verir, hem de şu kısa değerlendirmeyi yapar: "... gerçek şudur ki, bu andlaşma tek taraflı bir andlaşmadır. Çünkü Almanya harbe girince Türkiye de derhal harbe girmek zorunluluğundadır. Buna karşılık Almanya'nın taahhüdü, düşman devletler Türkiye'ye saldırırsa, Alman askerinin Türk topraklarını savunacağıdır. Ama ne var ki, Almanya ile Türkiye sınır komşusu değildir. Bu sebeple de, bu taahhüdün hiçbir fiili kıymeti yoktur." ('Enver Paşa', Cilt II, s. 509 ve sonrası, Remzi Kitabevi, 1971)

Bu 'muahedenin' neticede Devlet i Aliyye'nin batmasına, ülkenin parçalanmasına neden olduğunu bilmeyenimiz var mı?

'Gitmek üzere gelmemişler'

Almanya, daha ittifak anlaşmasını imzalarken bizi 'kazıkla mıştı', o kadarla kalsa iyi; Berlin'in Osmanlı İmparatorluğu hakkında hiç de iyi niyetleri olmadığını, bırakın başkalarını, Osmanlı ordusunun subayları bile biliyorlardı; bunlardan birisinin, hem de sonradan tarihimizde önemli roller oynayacak bir kumandanın fikirlerini öğrenmek istemez misiniz:

"... Türk Alman ittifakı içinde beraber çalıştığımız Almanların, Alman imparatorluğu menfaatine birtakım hesapları vardı. Bilhassa Suriye'de ve Arabistan'da hususi bir politika güdüyorlardı. Bize yüzümüze karşı söylediklerine göre, Ermenilere yapılan muameleden son derece kırılmışlardı. Gerçi onlar zulüm görmüşlerdi, kötü muamele görmüşlerdi, Almanlar buna üzülüyorlardı ama, Ermeniler de bize yapmışlardı, bu noktayı hiç hesaba katmıyorlardı. Almanların Araplara karşı politikaları büsbütün başkaydı, onlara hususi muamele yapıyorlardı ve aslında harbi kazansalardı, yani Almanların istedikleri ölçüde kesin bir

zafer kazansaydılar, Almanlardan kurtuluş kolay olmayacaktı. Açıkça görülüyordu ki, Türkiye'ye gitmek üzere gelmemişler!.." (*İnönü'nün Hatıraları*, 1. Kitap, s.159, Bilgi Yayınevi, 1992)

İlk **Dünya Savaşına** katılan bütün yüksek rütbeli subaylarımız, başta **Mustafa Kemal Paşa**, '**müttefikimiz**' Almanlardan şikâyetçidir; meraklısı bilir, bir tarihte konu beni o kadar etkilemişti ki, **Almanya** ile **Avusturya Macaristan**'ın **Devlet i Aliyye** üzerinde oynadıkları meşum rolü anlatan, '**Drang Nach Osten/ Doğuya Açılış**' diye uzun bir şiir yazmıştım, bir yerinde **Osmanlı Ordusunda** çalışan **Sieber Paşanın** dudaklarından şu sözler dökülür:

"... sieber paşa' anlatır durur/ bu mülkün' parçalanmasını içi götürmüyor/ hah hah hah/ ne yapıp yapıp/ yekpare muhafaza edilmeli 'ymış/ hah hah hah/ bir lokma yı şâhâne'de yutabilmesi için/ kayzer hazretlerinin!.." (*Elde Var Hüzün*, s. 92, 5. Basım, Bilgi Yayınevi, 1997)

Yürekler Acısı

Yürekler acısı bir haldir! Öyle olmasına öyledir de, daha '**Hürriyetin İlanı** tarihinde, yani 14 Ağustos 1908'de, **Kont Von Metternich**'in, olaya ilişkin raporuna, **Kaiser Wilhelm** hangi notu düşmüştür, bilir misiniz? Aynen şunları yazmış:

"... ihtilal, Paris ya da Londra'yı jöntürkler tarafından değil ordu tarafından ve de Alman subaylar' diye bilinen, Almanya'da eğitim görmüş Türk askerleri tarafından yapılmıştır. Tümüyle askeri bir ihtilaldir. Her şeyi denetimleri altına almış subaylar, kesinlikle, Alman dostudurlar..." (*Hangi Atatürk*, s. 19, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, 1996)

Şimdi siz buna '**ittifak**' mı diyorsunuz, Allah aşkına!

26 Şubat 1997

Türk Sovyet ilişkileri nasıl başlamıştır, bilir misiniz? Daha doğrusu, ilk teşebbüsün '*Türk tarafından*' yapıldığını, duymuşluğunuz var mı? Biraz '*gargaraya getirilmiştir*' de, o yüzden sordum. Teşebbüs, **Mustafa Kemal Paşa** tarafından, 26 Nisan 1920'de **Moskova**'ya gönderilen, bir '*teklifle* başlatılmış oluyor. Tarihe dikkat isterim, **TBMM**'nin açılışından üç gün sonra!.. Bu da herhalde **Gazinin** konuya '*atfettiği ehemmiyeti*' gösterir. Zaten, işin '*evveliyatını*' bilenler için, bunda şaşılacak bir şey de yok: eğer, **Gazinin** 5 Şubat 1920 tarihinde yaptığı ünlü '*durum değerlendirmesini* okuduysanız, **Müdafaa i Hukukun** işi buraya vardıracağı, çoktan kestirmiş olmanız gerekir. Besbelli **Mustafa Kemal**, '*teklifin* altına '**TBMM Reisi**' sıfatıyla imza atmak istiyordu. Öyle de yapmıştır. (Bkz.: '*Türk/Sovyet İlişkileri*, **Stefanos Yerimos**, s. 142 146, ayrıca s. 232 ve sonra, Gözlem Yayınları, 1979)

Türkiye SSCB dostluğu ve yakınlığı, **Gazi** ölünceye kadar sürdü. Arada bir '*ittifak*' yoktu ama, iki ülke '*emperyalizme karşı mücadele*'de işbirliği yaptıkları gibi birbirlerine yardım da ediyorlardı. Cumhuriyetin '*erken*' döneminde, bu ilk '*samimiyet*' son derece zor şartlar altında gerçekleşmiş, her iki taraf, **Batı** emperyalizme karşı ortaklaşa tavrı sürdürmekle birlikte, ulusal çıkarlarını korumayı sürdürmüştür. Ne Bolşevikler, **Gazi** ile dost oldukları için, **Türkiye**'deki '*bolşevik faaliyetini* durdurmuşlardır; ne de **Türkiye**, **Moskova** ile arası iyi, **Türkiye SSCB**'den yardım alıyor diye, mesela **Enver Paşanın Berlin**'e yaptığı gibi, **Moskova**'yı bağrına basmıştır.

Delillerine şöyle bir bakmak istemez misiniz?

İttifak başka, teslimiyet' başka!..

Prof. Richard Pipes son zamanlarda yayımladığı '**Bilinmeyen Lenin**' adlı kitabında, **Türkiye** ile ilgili olarak onun, Partinin Merkez Komitesi oturumunda şunları dediğini aktarıyor: "... **Ke malistlere güvenmeyin, onlara silah satmayın, tüm çabalar Türkiye'de ajitasyon faaliyetleri üzerinde yoğunlaştırılmak ve Türkiye'de güçlü bir Sovyet partisi kurulmalı.**" (4 Aralık 1920)

Teferruata girmeye bilmem lüzum var mı? Hepimiz, **Ankara**'nın **Moskova**'yla iyi geçinme politikasına rağmen, **Anadolu**'daki komünist '*ajitasyonuna*' karşı çıktığını, gerektiğinde yasaklar koyduğunu bilmekteyiz; çünkü **Gazinin** '*istiklal anlayışı*' budur; **Lenin**, '**Türkiye**'ye gönderdiği ilk büyükelçi **Aralof Yol daş**'a, **Gazi**yle ilgili onca övgüsüne rağmen, nasıl '*Sovyet partisinden vazgeçmiyorsa*; **Gazi** de, **SSCB** ile dostluk ve yakınlaşma, hatta yardıma rağmen, **Ankara**'nın '*tam bağımsızlığından* öyle vazgeçemiyor. **TKP** '*murahassi Orhan (Prof. Sadrettin Celâl)*, nitekim, **Komintern**'in 4. Kongresinde, **Enternasyonale** bundan şikâyetçi oluyordu.

"... **Ankara Hükümetinin**, içteki siyasetine gelince; bu siyaset, programında demokratik reformlara yer veren grup, ya da partilerin, bağımsız çalışmasını engellemek; her türlü muhalefeti, güç toplayıp sağlamlaşmasına fırsat vermeden, yok etmek ve halkı birtakım sözlerle aldatmaktan ibarettir..." (20 Kasım 1920, 17. oturum)

Düşünebiliyor musunuz, **TBMM** yeni devleti henüz kurabilme telaşında; **Mustafa Kemal**, devletin 'bülcümran/ığını' ve '*hâkimiyetini*' düşünüyor. Bu düşünce ile, **Almanya** '*ittifakını* müteakip, **Enver Paşa**'nın daha doğrusu **İttihat ve Terakki**' 'i/cfidan'ının Osmanlı Silahlı Kuvvetlerinin tamamını, Alman generallerinin '*emrine vermesini*' bir mukayese ediniz; '*dost*', '*komşu*' ya da

'müttefik' olmanın, 'tam teslimiyet' anlamına gelmediğini, daha iyi göreceksiniz.

Hangisine benziyor?..

Gizli servisler seviyesinde, alttan alta, bu çekişme süredur sun; **Mustafa Kemal Paşa**, **SSCB** ile ilişkilerinin mükemmel olduğunu, uluslararası platformda göstermekten hiç kaçınıyordu; sözgelişi, **SSCB** ileri gelenlerinden, **Gnl. Frunze**'nin **Ankara** ziyareti münasebetiyle yaptığı konuşmada, aynen şunları söylemişti:

"... milletimizin bugünkü idaresi, hakiki mahiyeti ile bir halk idaresidir ve bu tarz tarz ı idare, esası meşveret olan şûra idaresinden başka bir şey değildir. Ruslar buna 'Sovyet idaresi' derler. Türkiye'deki bu tebeddül şekilde değil, milletimizin zihniyetinde görülmektedir. Bu devre kadar ifade olunmayan akideler, mana yı şâmili ile tebarüz eylemiştir. Sahib i saya olmayanlar insandan addolunmak, hakk ı saya istinat ettirmek akide i asliyesi nazar ı itibare alındı..."

"... Türkiye bu mahiyetini takdir, tasdik etmek, Türkiye halkının mevcudiyetini, istiklal ve saadetini ciddi olarak arzu eylemektir. Bu arzu yu samimiye ilk defa Ruslar göstermiştir. Rusların bu arzusu Frunze arkadaşımızın dediği gibi kâğıtta değil, kalp ve vicdandadır. Bugün imzalanan muahede resmi bir şekildir. Bunun kâğıt üzerinde bulunması haiz i ehemmiyet değildir. Fakat bu muahede Rusya ve Türkiye arasında mevcut büyük samimiyeğin ve dostluğun teyidini ilana vesile teşkil edeceğinden mühimdir..." ('Hakimiyet i Milliye', 4 Ocak 1922)

Antiemperyalist iki 'güç' arasındaki bu diyalektiği, **Mustafa Kemal** de, **Vladimir İliç** de çok iyi anlamışlardı; o yüzden, **Türkiye SSCB** ilişkileri, her ikisinin ölümüne kadar gayet iyi yürüdü. **Gazi**'nin **Türkiye Cumhuriyeti**'ni dostu da olsa **SSCB**'ne karşı 'bağımsız' tutmaktaki çaba ve ısrarının, ne gibi bir anlam ifade

ettiğini; bugün, **Sovyetler Birliği** dağıldıktan sonra, çok daha iyi anlamaktayız.

Türkiye'nin, 1950'den sonra '**sistem**'le arasında geliştirdiği '*ittifak*' sizce hangisine benziyor? **Enver** Paşanın **Kayzer**'le olan '*ittifakına* mı, **Mustafa Kemal**'in **Lenin**'le yaptığına mı?

'ATATÜRK PARANTEZİ'NDEN ÇIKMAK

28 Şubat 1997

Gazi öldükten sonra, **Ankara**, **İngiltere Fransa** ('sistem') ile '*ittifak anlaşması*' imzaladığı halde; **İkinci Dünya Savaşı**ndaki '*resmi*' dış politikası '*silahlı tarafsızlık*' olmuştu. Sahiden tarafsız mıydı, o ayrı konu: **Berlin**'le, yenilecek **SSCB**'nin 'Türle' cumhuriyetleri üzerinde, el altından pazarlıklara girdiği, **III. Reich** çöktükten sonra meydana çıkmıştır. Meraklısı **SSCB** Dışişleri Bakanlığının yayımladığı, bu konudaki gizli Nazi yazışmalarına, bir göz atabilir. Şayan ı ibrettir. (*Alman Dışişleri Dairesi Belgeleri/ Türkiye'deki Alman Politikası/1941 1943*, Havass Yayınları, 1977, İstanbul)

Savaş sonrasında, **Moskova** muhtemelen bu pazarlıkları öğrendiği için **Ankara**'dan **Boğazlar**'da üs istemiş, üç Sovyet Gürcü profesör, üç Doğu ilimiz (eski elviye i selase) üzerinde hak iddia etmiştir. Bu kadarı yeter! **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, '*silahlı tarafsızlıktan*, '**sisteme** kaymasına, bu neden olmuştur. **Stalinci**, 'yayı/macı/ıgın' açık yanlışı, elbette göze batıyor; sonradan bu, telafi edilmek de istenmiştir, ama kendisini birdenbire **Avrupa**'da **Gnl. Franco** ve **Salazar** ile birlikte, yalnız ve '*dışlanmış*' hissedenden **İsmet Paşa**, ne '*pahasına olursa oİsun* **Atlantik Beyannamesini** imzalamak istiyordu.

Aslında bu '*paha*', göze alınamayacak kadar ağır olacaktı: '**soğuk savaş**', **sisteme** tutsaklık; ve bunların getireceği '*kirlilik*'!

Türkiye, **Atatürk** '*parantezinden*' çıkmıştı.

İpi eliyle boynuna geçirmek!..

Başbakan Peker, daha Nisan 1947'de 'kapısını yapmıştı'. Demişti ki: **"Amerika'yla dost olmak, Rusya'nın düşmanı haline gelmek değildir"**, ABD Başkanı **Truman**, *'havaç uzatmakta'* gecikmeyecekti: **"... Türkiye ve Yunanistan'a, yabancı baskısına karşı tamamiyetlerine muhafaza için yardım etmeliyiz."** Tuhaf tesadüf, iki ay sonra **'Son Saat'** gazetesinde, **Bahadır Dülgerin** yazısı çıkıyor; başlığı, aynen şudur: **"Komünistliği Tasfiye İçin Bir Kanun İsteriz"**. Yazılan ise şu:

"... birçok sahalarda kendilerinden örnek aldığımız, Amerikalılar ve (Harold) Lasky gibi bir profesörü komünist olduğu için üniversitelerinden tasfiye eden İngilizler, bu sahada bize örnek olamazlar mı?" (11 Nisan 1948)

Hiç olamaz olurlar mı? O günleri yaşamış olanlar, **Ankara'da** yaşanan *'Solcu Profesörler'* tartışma ve gösterilerini; **Niyazi Berkes**, **Pertev Naili Bor** ata v, **Behice Boran** ve **Adnan Cemgil**'in başına gelenleri hatırlayacaklardır; tam da o sıralarda **Türkiye ABD** ekonomi anlaşması imzalanmıştır; **ABD** askeri, iktisadi heyetleri, **Ankara'ya** vızır vızır gelip gidiyor, çok geçmeden, muhalefet lideri **Menderes**, **İzmir'deki** ünlü konuşmasında, önemli bir adım daha atıp, **Peker'e** adeta *'koltuk çıkacaktır'*:

"... Amerika ve Rusya'nın önderlik ettikleri iki ayrı blokun ortasında kalmak, her ülke için hatalı bir yoldur. (Şimdi şuraya dikkat!) 'Milli ve bağımsız' diye adlandırılan dış siyaset, Birleşmiş Milletler'deki demokrasi anlayışından uzaklaşmak demektir". (27 Ağustos 1948) Böylece, **Türkiye**, **Gazi Mustafa Kemal'in** *'milli ve bağımsız'* dış politikasından, iktidarı ve muhalefetiyle uzaklaştığını *'resmen'* açıklamış olur; halbuki, o günlerde, **Cumhuriyet** gazetesi, *'İngiliz kaynaklarına atfen'* şöyle bir haber yayımlamıştır: **"... Moskova, Ankara'dan ABD liderliğinde tesisi düşünülen Akdeniz Paktı hakkında bilgi istiyor; SSCB'nin, iki ülke arasındaki gerilimi düşürmek için, Türkiye'ye bir 'Saldırmazlık Paktı' önermeye hazırlandığı ileri sürülüyor."**

Moskova, geç kalmıştır: **ABD**, yardımı artırır, **Akdeniz**

Paktı konusunu Dışışleri Bakanı **Sadakla** görüşmeye hazır olduğunu bildirir; buna karşılık, **Ankara**, yeni kurulmuş olan **İsrail** devletini 'resmen' tanır (28 Mart 1948). Oysa yıl sonuna doğru **Marshall Yardımı** yöneticisi **Averell Harriman**, kelimesi kelimesine şunları söyleyecektir: "... **Türkiye'nin tabii kaynaklarının gelişmesi, yalnız kendisi için değil, bütün Avrupa ve Amerika için de büyük önemi haizdir**". Başka bir deyişle, **ABD'nin ('sistemin) Türkiye ile yeniden ilgilenmeye başlamasının, münhasıran stratejik nedenlere bağlı olmadığı böylece açıklanmış olacaktır.**

Ankara, Birinci Dünya Savaşı öncesinde **Enver Paşanın, Dersaadet'te Almanya'ya yaptığı 'kıyağı' yapıyor; ipi eliyle boğazına geçiriyordu.**

Acaba ne diyor?

Atlantik Beyannamesi, 4 Nisan 1949'da imzalandı. Dışışleri Bakanı **Necmettin Sadak**, üç gün önce, şöyle demişti: "...dünyanın bugünkü şartları içinde, silahlı' ve 'silahsız' bir tarafsızlığa akıl erdirmek güçtür." (Cumhuriyet, 1 Nisan 1949)

İkinci Dünya Savaşı gibi bir badireden, **Türkiye'nin burnunun kanamadan çıkmasını sağlayan 'silahlı tarafsızlığın', 'soğuk savaş'** gibi yoğunluğu çok daha düşük ve kansız bir süreçte, neden işe yarayamayacağını, o gün bugündür, ben anlayabilmiş değilim. **Necmettin Bey**, ülkesinin o imza sonucunda, bugün içinde debelendiği pislığe bulaşmış olacağını bilseydi, acaba böyle diyebilir miydi?

Demokrat Parti iktidarının '**Türkiye'yi küçük bir Amerika yapma hayali o kadar güçlüydü ki, Menderes Kabinesi biraz da Sait Halim Paşanın 1914'te yaptığını yaparak Türkiye'yi TBMM'ne sormadan Kore Savaşına sürüklemekten çekinmemişti; amaç, NATO'ya girebilmektir; Kızılordu, yarın saldıracakmış gibi korkuluyor; en geniş tevkifatta bile yüz elli civarında üyesi ancak çıkabilen Türkiye'deki komünist hareketi, paranoya merte**

besinde abartılıyordu. **Kızılordu**, **Türkiye**'ye asla saldırmadı, bu bir gerçek; ama **S S C B** dağıldığı halde, ülkemizdeki **NATO** (aslında Amerikan) üslerini ve **Çekiç Güç**'ü, içimizden söküp atabiliyor muyuz?

İsmet Paşa, öbür tarafta, 'Hatıra/ar'ının devamını, **Sabahattin Selek**'e yazdırıyorsa, bu bahiste acaba şöyle mi diyordur: "... **Amerikalılar, hakikatte gitmek niyetiyle gelmemişlerdi!..**

mart '97

**boynuna
sarıldığım
yılanlar**

3 Mart 1997

Hava yanlış: ilkbahar güneşi, camlardan gökkuşağı renkleri çoğaltıyor; oysa soğuk, diri ve çıplak! Dalgın bir sabah, **Harbî ye**'den **Taksim**e yürüyor, hanidir içimsıra geliştirdiğim o tartışmayı, sürdürüyorum.

Sanırım, size de açmıştım: **Türkiye**'de sosyalist sol tabii, işçiler de doğru dürüst bir '*demokrasi modeli*' oluşturamamıştır; ya surdan burdan (**SSCB**'den, **Çin**'den) ödünç alır; ya da maalesef kuyruğuna takıldığı '**merkez** solün '*modelini*' benimser. Siyaset arenasında, sosyalistlerin oldum bittim '*gürültüye gitmesi*', maruz kaldıkları şiddetli siyasi baskı kadar; bu kendilerini ve gelecek projeksiyonlarını, bir türlü somut olarak tanımlayamamaktan; dolayısıyla, halka anlatamamaktan ileri gelmektedir.

Son günlerde, olayın elle tutulabilir, bir kanıtını yaşamaktayız: '**Refahyol**' iktidarı, yerine iyice ısındığından, bu itibarla yerleştiği intibahı verdiği midir nedir; yeniden aynı üçgen içine düştük: Silahlı Kuvvetler, Siyasi İktidar, Meclis; ya da askeri müdahale olacak mı, olmayacak mı, ne olacak; nihayet, şeriat mı, darbe mi, demokrasi mi? Benim son derece ilginç bulduğum, bu arada **Genelkurmay**'dan '**media**'ya intikal eden, o söz: "**Bu defa da işi, Silahsız Kuvvetler halletsin!**" Günlerden beri, bu sözlerin gerçek muhtevası içinde değerlendirilmesini bekliyordum, **Doğu Perinçek**'in **Cumhuriyet**'teki konuşmasından başka, dişe dokunur bir söze rastlayamadım.

Söz oraya gelecek ya, biraz dolaşacağız.

Eylem, 'shovv'a dönüşmemeli!..

Lincoln'un 'demokrasi' tarifi meşhur: "Halkın, halk tarafından halk için yönetilmesi"; Gazi Mustafa Kemal'in 20'li yıllardaki tarifi de buna benzer, "Teşkilat, baştan başa halkın teşkilatı olacaktır" demişti, handiyse 'özyönetim'! Yaşadığımız toplum bu mudur? Ne gezer! Yıllar yılı, halkın inisiyatifine bırakılmış görünen 'sivil toplum' örgütleri bile, bizde 'siyasi iktidarlar' tarafından yönlendirilmişlerdir. Bazı serbest meslek kuruluşları, feminist dernekler çevreciler vs, yeni yeni seslerini yükseltmeye çalışıyorlar; onların önemli bir kısmının da arkasında, ne yazık ki, iktidardaki partilerden daha az 'totaliter' ruhlu olmayan, birtakım siyasi örgütlerin mevcudiyeti hissediliyor; yine de, halktan birilerinin, halk adına sesini duyurmak istemesi, özlediğimiz bir şey!

. 'Silahsız Kuvvetler' tabirinden, media, açık bir şekilde 'sivil toplum' kuruluşları anlamını çıkardı; yani toplum, barolar, mühendis ve mimar odaları, kadın ve gençlik örgütleri devreye girecek; toplumun üzerine oturduğu cumhuriyetten, gerçekte, Müdafaa-i Hukuk ve Misâki Milli prensiplerinden, iktidarın, ülkeyi saptırmasını engelleyecek! Pekâlâ, pek güzel, pek münasip! Hani yapmıyor da değil: yer yer, açık oturumlar tertipleniyor, panellerde tartışılıyor; açık hava toplantıları yapıldı, hatta yürüyüşler fişan! Bir de şu, 'sürekli aydınlık için, bir dakika karanlık' kampanyası! İyi hoş da, 'tepkinin' daha çok büyük şehirlerde, belirli çevrelerde daha çok aydınların etrafında olup bittiğinin farkında mısınız? Üstelik, Amerikanlaşmış mıyız neyiz, her eylem nedense 'shou/'a dönüşüyor; hiç kimse de 'show'ların insanları daha çok 'eğlendirdiğini', çok da 'düşündürmediğini' düşünmüyor.

Gözden kaçan önemli nokta acaba şu mudur? Refahiyol, şeriat ve sanat tartışmalarının dışında, özellikle dar ve sınırlı geliri olan aileleri etkileyecek, somut önlemler getirmektedir: IMF ve Dünya Bankasının korkusuyla, 'merkez sağ/merkez sol'un hanidir uygulamaktan kaçındığı, taban fiyatlarını yükseltmek; hele polise, askere ve memura zam yapmak; gösterilerle sonuç alabileceğini zanneden hayalperest aydınlarımızın, hesaplayamayacağı ölçüde etkili olabilecek önlemlerdir.

Buna karşı 'yaptırım' gücü ve 'etkisi' olabilecek tek 'silahsız kuvvet', bildiğim kadarıyla işçiler ve işçi sendikalarıdır, ama işin hazin ve garip tarafı odur ki, onlar, ne 'silahsız kuvvetlerin' kendileri olabileceklerini düşünebiliyorlar; ne de o günden bugüne, kapsamlı ve etkili bir eylem programı ortaya koydular.

Şimdi sıra geldi **Perinçek**'in söylediklerine!

Siyasi iktisadın verdiği ders...

Diyor ki **Doğu Perinçek**: "... geldiğimiz yer, ya her şeyi kaybetmek ya da demokrasiyi kazanmak. Halk için büyük bir fırsat dönemini yaşıyoruz. Hükümet çok zayıf. İşçi sınıfının, kamu emekçilerinin, esnaf ve zenaatkârın, hep birlikte yapacağı bir genel grev için koşullar çok elverişli. Böyle bir eylem bütün cumhuriyet güçlerinin desteğini alacaktır. Böylece hem Türkiye, bu hükümetten kurtarılabilir, hem de özelleştirmeye karşı önemli mevziler kazanılabilir. Şalteri indirmenin tam zamanı!"

Doğu Perinçek, 'Silahsız Kuvvetlerin en 'vurucu gücünü' harekete geçirmenin, 'Silahlı Kuvvetlerin' müdahalesine gerek bırakmadan, **Cumhuriyet**'i de, onun üzerine yaslandığı **Müdafaa i Hukuk** ve **Misâk ı Milli** prensiplerini de düze çıkaracağına inanıyor. Tarihin ve siyasi iktisadın verdiği ders budur. Acaba bu dersi, sendikalarımız da, onların yöneticileri de; **Mütareke**'de grev üstüne grev koyup, 'sistem'in *İşgal Kuvvetlerine* kök söktüren, **İstanbul Tramvay İşçileri** kadar anlayabilmişler midir?

'YABANCI DİLLE ÖĞRETİM'E 'DOĞRU' BAKMAK!

5 Mart 1997

O sıra Mümtaz da (Soysal), ben de, Milliyet'te yazıyorduk, hiç unutmam, bir öğle sonu, istihbarat salonunun gündelik dağdağası içinde (sürekli telefon zilleri, birbiri ardınca girip çıkanlar) karşılaştık: o Ankara'dan gelmişti, ben artık İstanbul'daydım, konuşacak şeyler birikmiş, bir kenara çekilip konuşuyoruz: galiba o günler TRT'ye bir dizi hazırladığımız günlerdi, biraz onu anlattım: sonra nasılsa konu, yazıp çizdiklerimize intikal etti; Mümtaz, her zamanki gülümser ciddiyetiyle, dedi ki: " ...Devlet liselerindeki yabancı dille öğretimi eleştiriyorsun, önemli bir konu, ben biraz kurcaladım, sömürge olmayan hiçbir ülkede böyle bir uygulama yok, sanırım ben de bir şeyler yazacağım!" Yazdı da! Şimdi, iki taraflı, bir '*yabancı dille öğretim*' partitüsü koparılıyor ya, birden o günü hatırladım.

İkimiz de haklıydık. Ben handiyse çeyrek yüzyıldır, sorunu ısrarla değişiyorum, çünkü eğitim ve öğretim, bir devletin hükümlanlık hakları çerçevesinde ele alınmalıdır, yani '*hâkimiyet*' haklarına dahildir; onun içindir ki Lausanne Konferansında Türkiye, Osmanlı'nın dört bucağını hamamböcekleri gibi sarmış misyoner okullarını istemediğini açıkça söylemiş, hepsini sınırları dışına atamıyorsa da, ülkedeki varlıklarını önemsiz bir sayıya indirgemmişti. Hal. böyleyken, günün birinde cumhuriyet hükümetlerinin, '*hâkimiyet*'e ait böyle bir alanda, sadece iktidar olarak tasarrufta bulunması, aslında haddini aşması demekti ya, bu had aşılmış, yalnız özel kolejlerde değil, devlet liselerinde de yabancı dille tedrisat uygulamasına geçilmişti.

Şimdi tartışılmakta olan, öğretimin eskiden olduğu gibi, devle

tin 'resmi' diliyle yapılıp yapılamayacağı!.. Bence, yalnız bu kadarı bile, içine düştüğümüz yürekler acısı halin bir görüntüsüdür: **Müdafaa i Hukukun, Mustafa Kemal'in Türkiye'sinde**, devletin başka bir devletin 'resmi' diliyle öğretim yapması savunuluyor. Nasıl mı, bakın nasıl!

Türkler adam olmuyor ki!..

Mumaileyh hem doktor, hem profesör, koskoca öğretim üyesi; ondan iyi mi bileceğiz, mütebessim ve müleham diyor ki:

"...öğretimin amacı devlete millete yararlı insan yetiştirmek değildir; dünyaya açık, meslek sahibi, kendine yararlı unsurlar yetiştirmektir..."

"...bizde bakanlığın adı bile yanlış, Milli Eğitim Bakanlığı. Evrenselleşmiş dünyada bu olmaz. Liselerde tarih dersinin adını Milli Tarih, coğrafya dersinin adını Milli Coğrafya yaptılar___"

"...büyük çoğunluk özel üniversitelerde paralı eğitime karşı, oysa paralı eğitim haksız bir şey değil. Türkiye'nin bugünkü koşullarında bedava eğitim haksızlıktır."

Gördünüz mü 'çağdaş' yani '/cüresel/eşmiş' öğretim üyesini? Peki, bu iş nasıl olacak diyecek olursanız, mumaileyhin cevabı hazır, diyor ki:

"...Lausanne tartışmaya açılmalı, ingiltere ve Amerika'dan bu sektöre yatırım yapmak isteyen çok çıkar. Bunlar işadamı, misyoner ya da din adamı olabilir. Hiç önemli değil. Çünkü misyonerler ve din adamları Türkiye'nin öğretim hayatına önemli katkılarda bulundular..." (Yeni Yüzyıl, 17 Şubat 1997)

Öğrencilerinin kötü olduğunu, mesela tarih bilmediklerini söyleyen bu 'hoca'; bu türden iddialar ortaya atabildiğine göre, herhalde kendisi de pek tarihten haberdar değil; çünkü olsaydı, şimdi 'yumurtladığı' çözümü, **Mütarekenin** karanlık yıllarında, isabetle buyurduğu gibi bir **Amerikalı**, açıkça ortaya atmıştı. Gerçekten de, o tarihte **Türkiye'de** bulunan Amerikan Yardım Heyeti

Başkanı Bnb. Arnold, Türkiye'nin ABD 'mandası' altına alınması konusuna değinirken demişti ki:

"... Amerika, insaniyet duyguları ile Türkiye'yi manda altına almayı kabul edecektir. Rumeli ve Anadolu Türkiye'sini, medeni hale getirmek için, 100.000 Amerikalı kifayet eder..." (İstiklal Harbi Gazetesi, O.S. Coşar, 23. Ağustos 1919)

Türkler adam olur mu? Bilindiği üzere, 'milleti ancak milletin azm ü kararı kurtaracaktır' diye topyekûn ayağa kalkmışlar, 'medeniyetten' kendilerini mahrum ederek, Lausanne Anlaşmasına ulaşmışlardı. Mumaileyh, işte bu 'tarihi' yanlış düzeltiyor, onun için de açıkça diyor ki:

"...Türkiye, biraz paranoyak toplum ve devlet. Bizde bir korku var. Lausanne'ı delersek, bilmem ne olur? Yetmiş beş sene geçmiş, Lausanne'ı belli maddelerde tartışmaya açabiliriz." (Yeni Yüzyıl, 17 Şubat 1997)

Yapılacak şey ortada, elbirliğiyle Lausanne'ı deleceğiz, o nedenle 'Anadolu ve Rumeli'ye 'işadamı, misyoner ya da din adamı' 100.000 Amerikalı girecek, efendime söyleyeyim, hâlâ 'barbar' kalmış Türkleri 'medeni' hale getirecek; çünkü baksanıza 'hoca' da diyor, öğrencilerimiz de hiç Amerikalı öğrencilere benzemiyorlarmış:

"...çocuklarda bıkkınlık var, Amerika'da öğrenciler 'Yaşam benden kork' dercesine keplerini fırlatırlar. Bizim öğrenci kendini fatih gibi görmüyor. Porsumuş bir şekilde, ne olacağım korkusuyla üniversiteyi bitiriyor." (Aynı gazete)

Mal meydanda!..

Elinizi kalbinize koyup da öyle söyleyin: Allah aşkına, bu kadaki bir 'hocayla, Türk öğrencisinin diri ve dik olmasını nasıl bekleyebilirsiniz? Adamın en başta kendi tarihine, kendi ülkesine, kendi halkına güveni ve saygısı yok! Yabancı dille öğretimin, mükemmel sonuç vereceğini iddia ederken, onların 'devlete ve mille

te' değil, 'kendilerine' yaradı olacaklarını söylüyor. Hani haksız da sayılmaz!, Son on yıl içinde, 'ecnebi' okullarda, ya da 'ecnebi' dille öğretim görmüş, 'parlak' iktisatçı, eğitimci, bankacı ve benzeri zevattan; sadece ve sadece kendi yararlarını düşünen, az mı adam, bu arada birkaç da kadın çıktı? Ama ne kadın!

Bu son derece gösterişli ve inandırıcı (!) kanıtlarla, 'ecnebi' okulları ve 'ecnebi' dille öğretimi savunan mumaileyh de; bence, neden dolayı bu okulların da, bu türden öğretimin de, karşısında olmamız gerektiğini, pek güzel gösteriyor. Çünkü o da bu türden okullarda, bu türden bir eğitim görmüş. Mal meydanda!

Ecnebi dille öğretim, bir parti sorunu değildir. Bir iktidar sorunu da değildir. Bu bir hâkimiyet sorunudur: devletin temel taşlarından birini ilgilendirir. Tavır alınırken, bu nokta, asla gözden ırak tutulmamalı. Ayrıca, üçüncü ülkelerde 'ecnebi dille' öğretimi yaymak, 'sistem'in 'kültür süzleştirme' politikasının, önemli bir silahıdır ki, onun üzerinde de biraz oyalanacağız.

BİR BİLENE SORALIM.

7 Mart 1997

Bir 'küreselleşme' lafıdır sürüp gidiyor, üstünde kimsenin durmadığı boyutu odur ki, 'küreselleşme' aynı zamanda uluslararası bir 'kültürsüzleştirme' sürecidir; ve 'Yeni Dünya Düzeni', onu, 'sömürgeleştirme'den (colonialisme) devralmıştır; ikisi de 'emperyalizmin' günümüzün koşullarına uyarlanmış, yeni ve başka bir 'uygulanışından' ibarettir.

'Küreselleşme'nin bir ülkeyi zamanla nasıl ulusal kültüründen 'boşalttığını', hanidir içinde yaşayarak görmekteyiz: Türkiye'de önce liseler bozuldu, Türkçe kesinlikle üvey evlat muamelesi görüyor; Klasik Türk Edebiyatı ve Musikisi çoktan dışlanmış; Modern Türk Edebiyatı hızla 'post modernleştiriliyor'; Türk Sineması, sizlere ömür; bir beyazperde bulabilmesi, sinemaları 'küreselleştirmiş' olan 'ecnebi' tekellerin iznine ve müsamahasına bağlı.

O yüzden, 'kültürsüzleştirme' belasını, size bir bilenin kaleminden bir kere daha aktarmayı uygun gördüm, bu açıklama, siyasetçi, kültür ve ilim adamı nice 'küreselleşmiş' aydınımızın, davranış ve konuşmasındaki 'dürtüyü' gözler önüne pek güzel sermektedir.

'İki temel ırkçı düşünce...'

"... kültürsüzleşme, bir grubun, diğer bir kültürle ilişkisi sonucu, kendi kültürünü değiştirmesi, hatta bütünüyle kaybetmesi olayıdır. Azgelişmiş ülkelerin şehir ekono

nüleri, hayat biçimleri bakımından, ülkenin geri kalan kısmına yabancıdırlar. Batılılar, film, reklamcılık, eğitim ve yabancıların varlığı yoluyla, şehir halkı üzerinde egemenlik kurarlar. Şehir geniş ölçüde 'kültürsüzleşmiş' bir topluluktur..."

"... sömürücü, yerli halkın, metropoldeki sömürgeci halka benzemesi amacıyla, eski anlayış ve kuruluşlara, yeni bir biçim vermeye çalışır. Ama yerlileri, aşağı bir düzeyde tutarak, tam bir benzerlikten, kesinlikle kaçınır. Bu politika iki temel ırkçı düşünce üzerine kurulmuştur; bu düşüncelere göre, 1/ Hiçbir insan için, bir Avrupalıya benzemekten daha güzel bir şey olamayacağı için Afrika, Asya ve Latin Amerika halkına Batı uygarlığı aktarılmalıdır. 2/ Hiçbir uygarlık, Avrupa uygarlığından üstün değildir. Bu arada yerlinin daima aşağılık bir varlık olduğuna, hiçbir zaman düzelmeyeceğine inanılmaktadır..."

"... ekonomik ve politik egemenliğin ötesinde sömürgecilik, üçüncü dünya halkının kişiliğini derinliğine hedef alan, geniş bir beyin yıkama kalkışımı olmaktadır. Sömürgeleşmiş ülke, sömürgeciyi taklit etmesine inandırılmak istenmektedir. Sömürge halkının sanatı, felsefesi ve dini inkâr edilmekte, giderek kişiliği yok edilmektedir. Endüstri uygarlığı, az gelişmiş ülkelere, kendi değer ve karşıt değerlerini de aktarmaktadır. Gerçekten *de*. bu değer, bu karşıt değerler, çoğunluk, zengin ülkenin yönettiği kitle haberleşme (büyük basın, radyo, sinema, televizyon, reklamcılık) vasıtalarıyla iyice yayılmıştır..."

"... Bu sosyo kültürel darbe, şüphesiz, üçüncü dünya ayaklanmasının, niçin her şeyden önce 'milliyetçi' bir ayaklanma olduğunu açıklayan olgudur. Egemenlik ve bağımsızlık haklarının aranması, şüphesiz bir kendi kendini kanıtlama, kişiliğini yeniden yaratma ve kendine yeniden kimlik kazandırma çabalarını ifade eder. Yine de üçüncü dünya ülkelerinde bir sarsıntı olmuştur; bağımsızlık elde

edildiği zaman bile, özellikle kültür alanında, sömürgecinin taklit edilmesi süregelir. Örneğin Fransız sömürgeciliği, Fransız dilinin korunması için gerekenin çok ötesinde ve bağımsızlığın elde edilmesinden sonra da devam eder. Yönetim sistemi, eski metropollere göre biçimlendiğinden, yeni koşullara uyma çabaları engellenir..."

"... Battlı tüketim modellerinin yarattığı gösteriş etkileriyle, reklamcılığın az çok bilinçli kurbanları olan; ve endüstriyel toplum yararlarının, Batılı hayat biçimleriyle karıştığı bir uygarlığa kavuşma tutkusu içinde bulunan, üçüncü dünyanın ayrıcalıklı (seçkin) azınlıkları, çoğunluk şımarık çocukların aşırılık ve gösterişçilikleriyle, gönüllü olarak 'Amerikan Hayat Biçimi'ni benimserler. Bu ülkeler' de tergalden Batılı giysisi, pamukluların ulusal yerini almıştır. Daha sonra aşçılar, Avrupa yemeklerini öğrenmek zorunda kalacaklardır..."

"... gelecekteki kadroların, yabancı ülkelere yollanmalarına gelince, bu da söz konusu kadroların, anavatanlarında çözmeleri gereken sorunlarla uzlaşmayan bir eğitimden geçmelerine yol açar. Yabancı ülkelerde yetiştirilme, çoğunlukla, yararlı olmaktan çok, zararlıdır. Bu sakıncalar, gelecekteki yüksek elemanların, çeşitli dış ülkelerde yetiştirilmesi halinde, daha da büyür. Eğitimin çeşitliliği, çoğunluk, eylemde anlaşma ve uzlaşmayı engeller..."

Bu kadarı bile yeter!..

Hayır efendim, bu satırları ben yazmadım; 70'li yılların sonuna doğru okuduğum, o gün bugün sırası düştükçe atıfta bulunduğum, bir kitaptan aldım. Kitabın yazarı, J.M. Albertini, kitabın adı 'Azgelişmişliğin Mekanizması' (May Yayınları, 1974). Aslında 'küreselleşme' ile 'sömürgeleşme' arasındaki ilginç benzerliği ve beraberliği iyice anlamak için elbette tamamını okumak lazım.

Ancak, bu kadarı bile, o mütebessim ve mülehham profesör doktoremizin '*yabancı dille öğretim*' üzerine etrafa saçtığı incileri de, Neo Tanzimatçı bir Sevres yandaşlığını '*çağdaşlık*' ve '*ilericilik*' diye yutturmaya çalışan kalem esnafını da; '*ecnebi okul'dan* çıkma, '*ecnebi*' uyruklu, '*ecnebi*' kafalı ve '*ecnebi'de* mal mülk sahibi siyaset esnafını da, açık ve seçik olarak tanımlıyor.

Yanlış mıyım?

10 Mart 1997

Erken **Cumhuriyet** döneminin 'inkılapçı' öğrencisi, ilkokulda 'kep', ortaokul ve lisede 'kasket' giyerdi: 'kepler', ilk üç sınıfta, galiba tek, son iki sınıfta çift sıрма şeritli olurdu; 'kasketlerimizin' şeritleri ise, hangi okulda okuduğumuza göre değişiyordu: 'Sanat Okulu' eflatuna yakın pembe, 'Ticaret Okulu' yeşil, 'sivil' liseler ise sarı şeritli! Ortaokuldan liseye geçince, kasketin üst dikişine yaldızlı zırh geçiriliyordu.

Bir keresinde; yanılmıyorsam, yağmurun pırlıtlı bir perde gibi üzerimize indiği, bir sonbahar günü; **Karşıyaka** vapur iskelesin deki bir çocukta, hiç de bizimkine benzemeyen bir okul kasketi görmüş, arkadaşşıma sormuştum; o, biraz da küçümseyerek demişti ki: o 'ecnebi' mektebine gidiyor, kasket onların kasketi!" Acaba desem ki, ülkemizde **İkinci Dünya Savaşı** sonuna kadar, 'ecnebi' okullarında okumak, hiç de tamah edilen bir şey değildi, yanlış mı olur? Bazı 'ecnebi' okul öğrencisi arkadaşlarımızın, biz **cumhuriyet** lisesi öğrencileri yanında, hafifçe eksiklendiklerini bile hatırlarım. **Cumhuriyet** lisesi ne demek, orada dur!

Meşrutiyete mahsus **Rüştiye** ve İdadilerin hakkını yemiyor muyum? Hayır! O hakkı her zaman teslim etmişimdir: **Müdafaa-i Hukuk** ve **Kuva-yı Milliye** kadrosundaki 'millicilerin' çoğu, o bakımsız, sobası tütmez, duvarları nemli okullardan yetişmiştir; aynı şeyi, zamanın 'ecnebi' okullarında okuyanlar için söylemek, ne yazık ki, mümkün olamaz; çoğunun '**Amerikan mandası**', ya da '**İngiliz Muhipleri Cemiyeti**' azası olduğunu, bilmez değilsiniz!

Ama, 'ise'nin yeri başka! Lise, **Fransız Devriminden** son

ra, '**cumhuriyet**' tarafından, din kökenli tarikat okullarına karşı, laik ve demokratik eğitim vermek; daha açık ve net bir ifadeyle, '**yurttaş**' (**citoyen**) yetiştirmek için kurulmuş öğretim kurumunun adıdır; **Türkiye Cumhuriyeti**, pek çok şeyde **Fransız Devrimine** paralel olduğu gibi, öğretimde de paralel olmuş, '**laik**' ve '**demokratik**' '**yurttaş**' yetiştirmek amacıyla, liseleri kurmuştur; liselerin yetiştirdiği ilk kuşaklar, '**vatan**' ve '**millet**', kısacası '**tarih**' bilincine sahip, '**yurttaşlar**' olmuşlardı; cumhuriyetin '**kültür kaleleri**'ydiler, '**Tevhid i Tedrisat**' (**Öğretimin Birliği**) **Kanunu** uygun aydınlar yetiştiriyorlardı.

Önce liseler bozuldu, sonra her şey!

'Görünmez bir el!..'

Şimdi soru şudur: neden **o dönemde**, **çocuk velileri**, **yavrularını 'ecnebi dille öğretim yapan, o ecnebi okulları'na yazdırmak için**, '**kuyruğa girmiyorlardı**' da; **şimdi giriyorlar**? Şu ara pek itibarda olan bazı '**ecnebi**' okulları o zaman da vardı, gördüğü alaka çok zayıftı; çoğunluk, devlet liselerini tercih ediyordu, '**lise mezunu**' adamdan sayılıyordu! Peki ne oldu da, tercihin istikameti değişti? Her şey **Türkiye'nin 'sistem'e dahil olmasıyla** başlamış, daha önce de belirttiğim gibi, **Tevhid i Tedrisat Kanunu**, daha **İsmet Paşa** zamanında imam hatip okullarının canlandırılmasıyla, ilk defa; daha sonra, İngilizce öğretimin devlet liselerine tatbik edilmesiyle, ikinci defa delinmiştir: '**İktidarlar**' kendi okullarında, **cumhuriyet öğretim ve eğitim birliğine sadık kalmaz**; '**ecnebi**' okullar, '**ecnebi**' dille öğretim yapan kolejlerin yanı sıra, kendi okullarını da, sömürge okullarına çevirirse; öğrenci velilerinin, liselere sadık kalmasını nasıl bekleyebilirsiniz?

Süreç aynı süreçtir: nasıl, '**cumhuriyet'in 'ekonomik kaleleri**' **KİT**ler, '**soğuk savaş**' dönemi '**iktidarları**' tarafından yozlaştırılmış, halkın gözünden düşmesi sağlanmışsa; aynı şekilde, '**cumhuriyet'in 'kültür kaleleri**' liseler de yozlaştırılmış, ikinci sınıf okul muamelesine layık görülmüş, halkın gözünden düşmesi

sağlanmışır. *'Ecnebi Öğretimi'* savunanlar, *'görünmez bir elin'* halkın her iki alandaki *'tercihlerini'* yönlendirdiğini, fark etmemiş olabilir mi? **Şimdi 'çağdaşlık' diye 'yabancı dille öğretimi savunan, 'özel' öğretim ve eğitim sektörünü, başından beri özendiren, palazlandıran da, gerçekte aynı 'soğuk savaş' iktidarları değil midir?**

Bu neye benzer bilir misiniz? Uyuşturucuya bağımlı kılınmış kişinin, sürekli uyuşturucu talebini ileri sürüp; *'Ne yapayım, o istiyor!'* diyen, düzenbaz alıştırıcının hileli gerekçesine!..

Ayıp bir değil, ikidir...

Yalnız ne var, değil mi ki **Tevhid i Tedrisat Kanununun** *'ruhuna'* avdet ihtiyacı hissedilmiştir; *'delik'* her iki taraftan kapatılmalıdır: çünkü, ayıbımız münhasıran devlet liselerinde *'ecnebi dille öğretim'* kapısını açmaktan ibaret sayılamaz; aynı şekilde, o kanunun **'hidemat ı diniye'** için açılmasını öngördüğü imam hatip okullarını, düpedüz *'devlet'* lisesi haline getirmek getirmek de laf mı, neredeyse yurdun her tarafını bu liselerle doldurmak ayıbımız da vardır, üstelik bunun *'seyyiatınm'* neler olabileceği, gün geçtikçe daha açık ve seçik olarak görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, ancak, imam hatip liselerini 'lise' statüsünden çıkarmayı da gündeme getirebilirse, teşebbüsünün 'cumhuriyetçi' bir teşebbüs olduğuna halkı inandırabilir. Aksi halde, kalkıştığı iş *'topal'* bir iş, *'yarım'* bir teşebbüs olarak kalacaktır. Daha uygulamaya geçmeden, *'kolejler'* istisna sayılarak, *'tasarı'* zaten çoktan *'delinmiştir.'*

12 Mart 1997

Siyasetçi takımı, en çok neye sinirlenir? Bence, o gerine gerine savurdıkları, '*seçim meydanı*' gerçekleri var ya, onların üzerine soru işaretlerinin konulmasına! Üstüne en çok bastıkları nedir? Ülkelerin kaderini, genel seçimlerle iktidar olan, siyasi partiler belirlirmiş! Fikir olarak elbette bu dedikleri doğru, doğru da uygulamada keyfiyet nedir? Uluslararası '*pratik*' bu sözü doğrular mı? Orası biraz karanlıktır.

Yazmış mıydım bilmem, **Aragon** müstehzi bir adamdı; bir söyleşisinde, bön bön, ajans telgraflarına göre '*ahkâm kesen*' bir sosyalist aydını '*makaraya almış*'; onun önce diyalektik metodu kullanmasını öğrenmesi, aynı zamanda '**sens politique**' sahibi olması gerektiğini söylemişti. Peki '**Le sens politique**' ne demek oluyor? Onu '*siyasi hassasiyet*' diye mi Türkçeye çevireceğiz? Aslında kapsamı daha geniş, derinliği daha fazla bir kavram!

Belki bir örnekle açıklamalı!

Başına gelen bilir...

Hah, **Şili**'de olup bitenler, iyi bir örnek: **Ailende**, genel seçimlerle iktidar olmuştu, ama partisi ülkenin kaderini belirleyememiştir; **Allende**'nin kaderini başkaları ('**sistem**') belirlemiştir. İktidarı boyunca, başı beladan kurtulamadı. Uluslararası ambargo, boykot, işgal, grev, sokak gösterileri, derken; halkın genel hoşnutsuzluğuna tercüman olan **Şili** Silahlı Kuvvetleri, duruma el koydu, onun çekilmesini istedi. **Ailende** yürekli adam, kuzu gibi gider

mi? Teklifi gözünü kırpmadan reddetti, silahı elinde öldü.

Oysa '*siyasi hassasiyeti*' olan birisi, sağı solu kollasa, üç beş kitap karıştırırsa (mesela, **Armando Uribe**'nin kitabını, '**Şili'de Amerikan Darbesi**', Bilgi Yayınevi, 1975), **VWashington**'daki birtakım '*gri adamların*', daha **Ailende** iktidar olduğu yıl, onu devirmek için ne planlar hazırladığını fark edecektir; halk arasında hoşnutsuzluk yaratmak, sonra adım adım bu hoşnutsuzluğu örgütleyip, seçimle gelmiş demokratik yönetime karşı '*kullanmak*', gizli servisler için, adeta '*çocuk oynacağı*': **Pinochet** faşizmi, orada böyle iktidar olmuştu.

Bence ortalığın tozdan dumandan görünmez olduğu hallerde, '*siyasi hassasiyet*', '*siyasi dirayetin*' temeli olmalı, durum değerlendirmeleri, soğukkanlılıkla ve etraflı olarak yapılmalı. Alınız, eski **Doğu Bloku** ülkelerini; en çok da **Balkanlar**'dakileri! Bilmez değilsiniz ya, ilk dağılış şaşkınlığı geçtikten sonra, bu ülkelerin birçoğunda sosyalist (eski komünist) partiler iktidara geri döndü; hem de seçmenlerin epeyce büyük bir oy çoğunluğu tarafından desteklenerek! Şimdi ne görüyoruz, ahali sokaklara dökülmüş, bu iktidarlara aleyhine, gösteriler yapıyor. Mesela **Bulgaristan**'da, durum böyle! Niçin? Kuşkusuz, '**sistem**'in tercihine uygun, yeni bir iktidarın oluşabilmesi için!

Sizi bilemem ama, ben hoşnutsuzluğun da, hoşnutsuzluğun gösterilere dönüşmesinin de, görüldüğü kadar saf, kendiliğinden ve '*demokratik*' olduğuna, kolay kolay inanamıyorum.

Ne demişler; başına gelen bilir!

Çok benzemiyor mu?..

Tansiyonu gittikçe yükselen bir gerilim sarmalındayız.

'**Media**'mızda, şimdiye dek eşine ender rastladığımız bir beceri ve atılganlık fırtınası esiyor; üst üste, '*patlatılan*' haberler, koalisonun iki partisinin '*altı*' oymaktadır: **DYP** ve **Çiller** takımına karşı, zincirleme yolsuzluk dosyalan, '*özel tim*' rezaleti, '*Susurluk dosyasının*' uzantıları; **Erbakan** ve takımına karşı, Müslümanlığı ayağa düşüren Aczmendiler, **Müslüm Gündüz**, **Ali Kalkancı**

skandallan!.. Bu ifşaat sağanağının, tepkisizliği huy edinmiş 'ses-siz çoğunluğumuzu', etkilemediği söylenemez; öyle somut bir in-fial yoğunlaşmaya başladı ki, koalisyon partileri özellikle **RP** 'ta-banını kurtarmak' amacıyla harekete geçti (**Sincan Olayı, Tak-sim Camii** vs), bu da gerilimi tehlikeli bir şekilde tırmandırıyor.

Dikkat isterim; bu '*ortam*', önceden yaşadığımız bir '*or-tam*dır, **27 Mayıs, 12 Mart** ve **12 Eylül** öncesi de, aynı '*sağır-lar diyalogu*' ve '*tırmanan gerilim*' özelliklerini taşımaktaydı; o yüzden de iktidarın değişmesinde çıkarını gören bazı '*mihrakla-rın*', işçi, öğrenci ve halk arasında provokasyonlar düzenlemesine; yalnız düzenlemek mi, bu provokasyonlarla gerilimi doruğa çıkar-masına fırsat ve imkân sağlamıştı. Gidişat çok benziyor. Acaba ondan mı, sağdan olsun, soldan olsun ahmakça diyebileceğimiz o dik, küstah ve kışkırtıcı, eylem ve tavır koymaların; '**kendiliğin-den**' (**spontane**) olup olmadığının, iyice ve etraflıca araştırılması, bana gerekli ve zorunlu görünmektedir; bazı bulanık fotoğraflar böylelikle netleştirilebilir. **Türkiye** ile **Rusya**, **Türkiye** ile **İran**'ın birbiriyle '*hasım*' hatta '*düşman*' haline gelmesi, '*birilerinin*' yara-rınadır, zaten '*senaryolarına*' dahildir de ondan!

İSLAMCI KESİM' NEDEN TAŞRALI' KALİYOR?.

14 Mart 1997

Hasanla (Tanrıkut) o heyecanlı tartışmalarımız!.. 1950 sonbaharı, eski **Vakit Yurdunda 'Gerçek'** gazetesi çıkarılıyor; o da, ben de, Yazışları'nda çalışmaktayız; aynı semtte oturduğumuz için, gazete çıkışı, **Pangaltı'daki Haylayf Pastahanesi'**nde bir çay keyfimiz var; tartışmalar, orada geçiyor (sürmeli gözleri süz-gün, dudakları kalp şeklinde boyanmış Rum madamlar; beyaz diş-leri pırıl pırıl, **Dame de Sion'**lu kızlar); gündemi, daha çok tarih ve sosyoloji!

Hasan sosyolog; araştırmalarına göre, Türkler anasıl göçebe, o kadar öyle ki bu, tezinde **Ortaasya** Türk imparatorlukları için, özel bir terim icad etmek zorunda kalmış; aşirî imparatorluk! Neden: **Avrupa** tarihindeki imparatorluk olgusu ile bizimkisi çakışmıyor; orada imparatorluk, site medeniyetinden sonra ortaya çıkmış! Mavi gözlerini aç aça, **Hasan** derdi ki:

"... **Türk tarihinde site, sadece Uygur Türklerinde oluşmuş; öteki Türk kavimleri hep başkalarının kurduğu sitelere sahip çıkmışlar; Selçuklu'nun ve Osmanlı'nın, Anadolu'da Bizans sitelerine sahip çıktığı gibi!..**"

Sosyolog değilim, hiç de olmadım, **Hasan'**ı merakla, heyecanla dinler; kendime göre, bazı itirazlarda bulunurdum; itiraf edeyim ki, aşağı yukarı yarım yüzyıl sonra onun sözlerini hatırlayışım, bu zaman boyunca yaşadıklarımın ve okuduklarımın, beni başka ve önemli bir *'tespite'* götürdüğü içindir.

Dikkatinizi ona çekmeye çalışacağım.

Dört dörtlük hayal kırıklığı...

Epeyce oluyor, **TGRT**'den kibar bir yapımcı aramıştı; nl Tatar devrimcisi **Sultan Galiyefin** *'belgeselini* yapacaktı; **Galiyef**den lkde ilk söz eden kişi olduğundan, çalışmaya katkısı istiyor: **Galiyefin** ilk ve önemli *'nc Dnyacı'* bir anti emperyalist lider olduğu bir gerçek; **Mustafa Kemal** ve **Mustafa Suphi** ile ortak bir zeminde buluştuğu, bir başka gerçek; **Yakup Kadri** ve **şevket Süreyya**'nın *'Kadro'* dergisinde, **Galiyef**'ci tezlerin yer aldığı, daha da ilginç bir başka gerçek; bu bakımdan, bir **Galiyef** belgeselinin yapılması, hem tarihi bir zorunluluk, hem de hakseverliğin gereği! O sıra işim çok, başım kalabalıktı; başkalarının kalkıştığı işlere katılmamak gibi, bir de prensibim var; onlara bazı fikirler verdim, istedikleri katkıda bulunmadım.

Bir ay kadar oluyor, **'Demokrat İzmır'**de yıllarca beraber çalıştığımız **Nurdoğan Taalan** aradı (konu, onu da ilgilendiriyor), **'Galiyef Belgeseli'**nin o kanalda yayına gireceğini duyurdu; merak, biraz da heyecanla, ekranın karşısına kuruldum; handiyse bir saat süren o ilk bölümün sonunda, uğradığım hayal kırıklığını tarif edemem; epeyce masraf edilmiş, üzerinde hayli çalışılmış olan belgesel; muhtevasıyla olduğu kadar şekliyle de taşrada ter-tiplenmiş bir *'müsamere'* düzeyini aşamıyordu; yerli yersiz duygu-sallıklar, sıralı sırasız şiir okumalar, alakasız teferruatla, basbayağı *'İşlami'* bir *'uyuz kaşmaya'* dönüşmüştü. İstedığim kadar **Galiyefi** nemsemiş olayım, bir tek bölümü izlemek, dizinin tamamını izlemekten, beni bile *'caydırmayı'* başardı.

Gerçekleştirilemeyen değişim...

Herhalde, zamanla ulaştığım şu saptamanın etkisiyle: **Selçuklu** ve **Osmanlı** Türkleri, Müslüman olarak Bizans *'sitelerine'* sahip çıkmakla kalmamış; yayıldıkları coğrafyada yeni ve kendilerine mahsus *'siteler'* de kurup, o muhteşem **Selçuklu/Osmanlı** feodal mmet kültür sentezini (ve medeniyetini) yaratmıştır ama; ne yazık ki, yapısı gereği *'taşralı'* ve *'kırsal'* olan bu kültürden, bir

sonraki aşamaya, yani laik, çağdaş ve 'şehir/i' olan millet kültürüne intikali bir türlü başaramamıştır.

Bunda elbet **Osmanlı** burjuvazinin gayr ı Müslim ve '*komp-rador*' oluşmasının dahli büyüktür ya; yine de Türk bir bakıma, **dünya** Müslümanlığı, Hıristiyanlığın sanayileşme sonrasında gerçekleştirdiği 'değişimi' geliştirememiştir; tepkisi de bu yüzden, hep, ileriye doğru bir '*sıçrama*' değil, geriye doğru bir 'kaçış' şeklinde oluyor. Bu da **feodal/ümmet** kültürüne '*sığınmak*' anlamına gelir ki, bunu yalnız **Galiyef Belgeseli**'nde değil; seyirciyi ayakta uyutan o işlevsiz sohbet programlarında, sözde İslam Tarihi'ni yücelten, o son derece ilkel bir 'dizi' idrakiyle hazırlanmış, di i i/müşamerelerde; uzağa gitmeye ne hacet, **Yıldız Parkının**, **Emirgân** Korusunun iki yılda içine düşürüldüğü '*taşra*' alaturkalığında görmek kaabil! İyi de, **Osmanlı** kendisini '*yenileyemediği*' için batmadı mı? Hıristiyanlık '*devr i saadetine*' dönerek mi, geze-gene hâkim oldu; yoksa, sanayi toplumunun 'yeni' koşullarına uymasını bilerek mi?

'MİLLET' PARTİSİ Mİ, 'ÜMMET' PARTİSİ Mİ?.

17 Mart 1997

'Soğuk savaş' yılları, 'savaş' yıllarından daha az zalim olmadı: **Hasan**'ın (**Tanrıkut**) doktora tezi fakülte tarafından '*sakıncalı*' bulunarak reddedildi; daha sonra, Hasan, aynı sebeple Felsefe Kürsüsündeki görevinden de uzaklaştırıldı; artık sadece, Ermeni Lisesi'ndeki öğretmenliğiyle geçinmek zorundaydı. Düşünüyorum da, o koşullar altında bile, **Haylayf** söyleşilerimizdeki zihin beraklığı, imrenilecek seviyedeydi.

Şöyle bir sonuçta mutabık kalmıştık: ulusal demokratik devrimimiz, doğrudur, yerindedir, ne var ki yarıda bırakılmıştır; '*aydınlanmadan*' gelen üstyapısal önerilerin, uygulamada özümseme, ciddi altyapısal dönüşümleri gerektiriyordu: toprak reformu gibi,, hızlı sanayileşme gibi, düzgün şehirleşme gibi! Cumhuriyet, bunlardan ilkinin hiç yapmadı, ikincisine hızlı başladı, yarıda bıraktı, üçüncüsünü asla kontrol edemedi! Sonuçta, **cumhuriyetin kültürel üstyapısı yani fikir, sanat, ahlak, hukuk vs cumhuriyetin sosyal ve ekonomik altyapısıyla çelişiyordu; zaten 1935'ten itibaren gittikçe pekiştirilen 'totaliterlik' bu çelişkiyi bastırmak içindi.**

'Soğuk savaş' demokrasisinin ölkemize taşıdığı 'sınır/ı' Amerikan hürriyetleri, yine de çelişkiyi daha fazla gizleyememiş, çatlak su yüzüne çıkmıştır: merkez sağ muhalefet, oy tabanını, hemen daima gayr ı memnun kırsal kesimden; o yıllarda hâlâ yarı feodal ümmet altyapısını muhafaza eden köylülükten sağlamıştı.

Bu nokta, fevkalade önemli bir noktadır.

İdeolojik değil, politik...

Sıra geldi **Prof. Hasan Kirmanoğlu'nun** konuşmasına! Doğrusu ya, ilk tespitleri yukardaki görüşümüzü doğrular mahiyettedir, diyor ki:

"... Refah'ın 'oy patlaması' yaşadığı yerler, 1980 öncesinde Adalet Partisi'ne, 1980 sonrasında önce ANAP'a, daha sonra AP'nin devamı olan DYP'ye ağırlıklı olarak oy veren yerlerdi; 1984'ten itibaren Refah'a kaydılar..."

"... Refah'ın bucak ve köylerdeki oyları, şehir merkezindekilere oranla çok daha hızlı artıyor. (...) dolayısıyla, toplumdaki genel kanaatin aksine Refah'ı kitle partisi yapan 'oy patlaması' büyük kentlerin varoşlarında değil, köy ve bucaklarda yaşanıyor..." (Yeni Yüzyıl, 24 Şubat 1997)

Gazetenin, 'Hoca'nın ağzına yakıştırdığı genel sonuç şu: "**Refah Köylü Partisi Oldu!**" İyi de neden? Refah'ın görüntü, davranış ve söylemindeki '*köylülükten*' mi? Ne münasebet!

"... çünkü tarım kesimi yirmi yıldır sürekli yoksullaşılıyor. Bir yandan köylünün tek geliri olan tarım ürünlerinin fiyatları, diğer malların fiyatlarına göre, daha az artıyor. Köylü sattığı ürün karşısında, giderek daha az mal alabiliyor. Diğer yandan da, tarım kesimi büyük bir verimsizlik içinde boğuluyor. Tarım kesimi, Türkiye'nin yıllık üretiminin yüzde 14'ünü karşılarken, ülkenin 19 milyon kişiye bulan çalışan nüfusunun yarısını barındırıyor. Bütün bunlar yoksullaşmak demek, yoksulluk demek..." (Yeni Yüzyıl, 24 Şubat 1997)

O zaman başarılı çıktığı ilk yöresel seçimlerden sonra, koyduğum teşhis, hiç de yanlış sayılmamalı. (Bkz.: '*Hangi Laiklik*', s. 157 ve sonrası) Refah'a oy yığılması, onun 'siyasi İslam'ı temsil etmesinden değildir; '*taşralı*' ve '*köylü*' niteliklerinden de ileri gelmiyor; kısacası, kırsal kesimin sahipsiz kalmasının bir sonucu, yani **ideolojik değil, politik.**

Bu da fevkalade önemli, bir başka noktadır.

Apaçık bir çelişki..

Prof. Kirmanoğlu, elde ettiği '*verileri*' yorumlarken, garip bir çelişkiye düşmüş; ona göre kırsaldaki yoksulluğun nedeni, '**akıl dışı politikalar ve taban fiyatı uygulamaları**', '**piyasa ekonomisi deyip, piyasa mekanizmasını hiçe saymak**' vs... Kısacası, '*Hoca*' **Özal**'cı, **Çiller**'ci dolayısıyla **IMF** ve **Dünya Bankası**'na yatkın bir tutumdan yana. Böyle bir tutumun, araştırmasının verileriyle çatıştığını nasıl görmez, şayân ı hayrettir.

Türkiye'de kırsal kesim, **DP**'yi ve ardılarını '*dindar*' olduğu için değil, taban fiyatlarını yüksek tuttuğu için desteklemişti; **Menderes** de, **Demirel** de, **IMF**'nin reçetelerine kulak asmayıp, köylüyü '*besliyorlardı*'; bir bakıma, başlarına gelen türlü belanın sebebi de bu aldırma zılgılları oldu ama, onların döneminde kırsal oylar, merkez sağın cebindeydi.

'Hoca'nım dediğinin tersine, **Özal/Çiller** takımının '**piyasa mekanizması**', **IMF** reçetelerini aynen uygulayıp, '**yüksek fiyat**' politikasından vazgeçtiği için **ANAP** ve **DYP**, kırsal oylarını gittikçe yitirdiler; onların yitirdikleri oyları, bağır-
ra çağıra '**yüksek fiyat**' vaadeden **Refah** topladı. '*Siyasi İslam*' demagojisinin arkasında, **Refah** iktidarının, **IMF**'yi '*takmayan*' bir '*taban fiyatı*' ve '*ücrete zam*' politikası uygulamakta olduğunu, görmezden gelebilir miyiz?

Bence **Refah**'ın '*köylülüğü*', seçmenin '*köylü*' olmasından çok, sosyal özlemlerinin ve siyasi söyleminin '*ümmet*' gerçeğinden kaynaklanmasından ileri geliyor; ulusal demokrat devrimin sebebi ve sonucu olan, '*vatan*', '*millet*', dolayısıyla '*millî hâkimiyet*' kavramlarını, bir türlü ihata edip kavrayamamasından ya da bunu istememesinden doğuyor.

19 Mart 1997

70'li yıllarda yazmışım, yazımın başlığı hayli çarpıcı: **'Füzeye Karşı Balyemez Topu!'** (Bkz.: *'Hangi Sağ'*, s. 67 ve sonrası, 2. Basım, Bilgi Yayınevi) Sorun, anlaşılıyor ki, çeyrek yüzyıl önce bile kafamı kurcalamış (30 Aralık 1976). Müslümanlığın, 'Batı medeniyetine bakışı yanlış görünüyor, bir türlü Hristiyanlığın, insanlığın gelişme tarihinde, bir sonraki aşamaya geçmiş olduğunu kavramamış!.. Hâlâ **'Haçlı Seferleri'**nde olduğu gibi, *'iman kuvvetiyle 'kefere'nin* hakkından gelebileceğini zannediyor.

Köprülerin altından az mı su aktı? **'Haçlı Seferleri'**nde Hristiyanlık (**Batı**) ile Müslümanlık (**Doğu**), her ikisi de **'ümmet'** dönemini yaşıyorlardı; eşit düzeyde, eşit kavramlarla fakat karşıt inançlarla yüklü birer toplumdular; çatışmayı, *'iman kuvveti'* fazla olan kazanabilirdi; ama, **'Hristiyanlık'**, **'Aydınlanmadan sonra, 'vatan' ve 'millet' dönemine geçince, yani dini toplumsallıktan çıkarıp, bireyselleştirince (laiklik) durum kökünden değişti. Hristiyanlık (Batı), insanlığın gelişme tarihinde, Müslümanlığın bir adım önüne geçti, çünkü İslamlık 'ümmet' düzeyinde kalmıştı.**

Sonucu anlatmalı mıyım? 19. yüzyılın nihayetinde, Osmanlı İmparatorluğu da dahil, bütün yeryüzündeki İslam ülkeleri, **'Batılı, Hristiyan ve beyaz'** emperyalizmlerin, açık ya da gizli birer sömürgesi haline düşmüşlerdi: **'ümmet'** döneminin **'balyemez topu'** ile, **'aydınlanma'** sonrasının, ilme dayanan askeri teknolojisine direnebilmek imkânsızdı.

Peki, çare?

İki iki daha dört

Çare, Arap coğrafyasında değil, Türk coğrafyasında gündeme alınmıştır. Rus esaretindeki '**Cedit**'cilerle, '**Genç Osmanlılar**' ve '**Jöntürkler**', '**vatan**' ve '**millet**' kavramlarını ortaya atmış, '**ıslahat/ reform**' talepleriyle ortalığı karıştırmıştır. **Aslında meselenin reform değil 'devrimle halledilebileceğini kavrayan, elbette bir tek Mustafa Kemal idi; çünkü çözümün 'iktidarı' ele geçirmekten değil, 'hâkimiyet'i ele geçirmekten geçtiğini, ilk o görmüştü: 'hâkimiyet kayıtsız, şartsız milletindi', 'vatana bizzat milletin azm ü kararı kurtaracaktı' ki ülke, 'muassır medeniyet seviyesine yükselebil-sin'. Bu bir bakıma, 'ümme't' kategorisindeki 'kırsallığı' üzerinden atıp, 'sanayi toplumlarınm 'kentselliğine' ulaşabilmek masasını taşıyordu.**

Refah'ın anlayamadığı, ne? Sanıyor ki, demokrasinin koşulları, 'mille'te' intikal etmiş 'hd/cimiyef'in, mesela bir Refah iktidarı ile tekrar 'ümme't'e intikaline elverişlidir. Eğer hayli safça bir hile değilse bu, basbayağı cahilliktir, Batı'da, Hristiyan tabanlı laik demokrasiler var, yıllardır Vatikan'la flört halindeki Hristiyan demokrat partiler, oralarda zaman zaman iktidar oluyorlar. Dikkat isterim, 'iktidar oluyorlar' dedim, neden, 'hâkimiyet' millete kalıyor da ondan! Yine ondandır ki, hiçbir Hristiyan demokrat partisi, ülkesini Hristiyan 'şeriatı'na geri götürmeye, ya da Vatikan'ın emrine sokmaya kalkışmıyor. Nedeni açık: çünkü, böyle bir davranış, 'hâkimiyet'in 'gaspı' anlamına gelir, oysa demokrasi 'hâkimiyetin' ancak 'mille'te' kalması ile mümkün! Başka türlü söylersek, demokrasinin imkânlarını kullanarak, demokrasiyi tahrip edemezsiniz; 'hâkimiyet'in müdafaa i nefis mekanizmaları harekete geçerek, size engel olur.

Refah'ın, yalnız yönetim kademelerinin değil, tabanının da anlaması gereken, galiba şu: çözüm elbette Meclis'te, Meclis'ten güvenoyu almış Hükümet'le çözülecektir, yeter ki Meclis de, Hükümet de, demokrasinin temeli olan 'vatan', 'millet' ve 'milletin hâkimiyeti' prensiplerinden ayrılmasın; o ki, milletin

hâkimiyeti prensibini kullanarak, 'hâkimiyeti' 'millet'ten alıp 'ümme't'e vermeye kalkışrlar; bizatihi demokrasiyi, onun savunma mekanizmasını karşlarında bulurlar.

İki iki daha dört!

Tarih söylüyor

Ne yapalım ki, **Refah'ta 'taşralılık' var, hani 'sanoyı/eşme' istiyor ya, Türkiye'de tahammül edemediği her şeyin 'sanayi toplumuna ait', 'sanayi toplumunun sonuçları' olduğunu kavrayamıyor. Mesela, kadınların çağdaş giyinmesine karşı! 'Ümme't kafası' işte bu! Çağdaş **giyimi Avrupa'ya Hristiyanlık mı soktu Allah aşkına? Ne münasebet! Hristiyan Avrupa, Ortaçağ'da nasıl giyinirdi, bir hatırlasanıza! Erkeğin de, kadının da bugün bizim de benimsediğimiz kılık kıyafete girmesi, üretime bilimlerün uygulanması, sanayileşme üretim biçiminin, erkeği de, kadını da değıştirmesi sonucunda meydana gelmedi mi?****

Diyecekler ki, "**Türkiye'de bütün bunlar, kanun zoruyla yaptırılmıştır.**" Gülüp geçiniz! **Japonya'da kimse 'Kıyafet Kanunu' çıkarmadı ama, Japon toplumu 'ümme't' olmaktan çıkıp 'millet' olunca, sanayileşti; sanayi toplumunun koşulları, neredeyse kaçınılmaz şekilde, geleneksel Japon kadınına da, erkeğini de, eski koşullarından kırsallıktan, köylülüğten, taşralılığtan, tek kelimeyle feodalılığtan çıkarıp, çağdaş giyinmeye, çağdaş yaşamaya sevk etti.**

'Siyasi İslam', modern toplumların klasik gelişme şemasını belleyip, dinlerin bu şemadaki yerini kavramadıkça, ne köylülüğten kurtulabilir, ne taşralılığtan! Gittikçe sanayileşen ve şehirleri büyüyen Türkiye'de hiçbir gerici ya da tutucu taşralılığın geleceğı yoktur ve olamaz. Bunu ben söylemiyorum, tarih söylüyor.

TUTULMAYAN SÖZLER TARİHÇESİ

21 Mart 1997

Kuş beyinli '**soğuk savaş**' politika '*esnafı*', sosyalisti hem konuşurmazdı, hem de '*fırçalar*!'; neymiş efendim, dünyayı '*ide olojinin dar kalıpları çerçevesinden görüyor*'muş; '*siyasetçi dediğin, hem pratik olmalıymış, hem de pragmatik*'

Bu tez, açıkça '*eyyamcılığın*' (**opportunisme**) savunmasıdır ya, yarım yüzyıldır **merkez sağ/merkez sol** yönetim ve koalisyonlarının uygulayageldikleri, '*pratik*' ve '*progmatic*' politikanın, sonuçlarına bir göz atar mısınız? **Birleşik Amerika**, Truua atı görevi öneriyor; kendi başına ne bir kalkınma planı yapabiliyorsa, ne de bir dış politika tasarımı; **Kıbrıs** gibi milli bir meselede bile, ensende **Sam Amca**'nın nefesi! **AB** dersenez, hanidir kapısında beklettiği yetmezmiş gibi, artık verdiği sözleri de tutmuyor; iş o mertebeye vardı ki, artık yandaşlarının dahi sabrı taşı: **Dışişleri Bakanı AB** büyükelçilerine verdiği yemekte, nelerden şikâyet etmiş, duymadınız mı:

Şikâyet dosyası, hayli kabarık görünüyor: "1/ **Türkiye'nin tam üyelik hazırlıklarını hızlandırmak için benimsenen 'Matutes Paketi' yürürlüğe girmemiş!** 2/ **Türkiye'ye 1980 yılından beri yani tam 17 yıldır, ikili işbirliği çerçevesinde tek bir ECU bile verilmemiş!** 3/ **Türk hükümeti ile komisyon arasında işbirliği alanları üzerinde imzalanan çalışma programı uygulanmamış!** 4/ **20 Ekim 1995'te kurumsal işbirliğine ilişkin olarak Ortaklık Konseyi'nin aldığı karar da işlevsellik kazanmamış!..**" (Milliyet, 8 Mart 1997)

Yemekte **AB** büyükelçilerine, **Dışişlerinin** hazırladığı dosyayı vermişler, dosyanın başlığı da ayrı bir ibret: "**Tutulmayan**

Sözler Tarihçesi!" Yarım yüzyıllık 'pratik' ve 'pragmatik' politikanın yürekler acısı sonucunu, bundan daha iyi hangi sözler özetleyebilirdi!

'Asyalı' bir ülke...

Şansölyenin Başdanışmanı **Jachim Bitterlich**, **Türkiye'nin Bonn'daki büyükelçisine**, nihayet **Avrupa'nın** dilinin altında sakladığı baklayı çıkarıyor:

"... Milli Güvenlik Kurulunuz, köktendincilik tehlikesini görüşüyor: Avrupa'da zaten en büyük konu bu: Şansölye Kohl'un söylediği başından beri buydu: O, Türkiye'yi 65 milyon nüfuslu, içinde köktendinci eğilimler barındıran Asyalı bir ülke olarak görüyor..." (Cumhuriyet, 6 Mart 1997)

Ne demek bu? **'Soğuk savaş'** döneminde, bizdeki *'siyaset esnafının'* önüne uzatılan *'havuç'* açıkça geri alınıyor: **Türkiye'nin** Avrupa Birliğine alınması bir hayal! Meraklısı bilir, bu satırların yazarı, bunu otuz senedir yazıyor: **Batı'nın (sistem'in)** o dönemdeki vaatleri, **'soğuk savaş'ın**, daha doğrusu tehlikeli bir **'sıcak savaş'** ihtimalinin gereği idi; **Doğu Bloku** dev gibi karşılığında dururken, **Avrupa'nın** şimdi burun kıvrıldığı o 65 milyonluk **Türkiye'ye** ihtiyacı tartışılabilir miydi? Elbette, hayır! Ama o ki, **Doğu Bloku** ve **SSCB** dağılmıştır, **Türkiye'nin 'aralarında' ne işi var?**

Başdanışman **Bitterlich** bunu da lafını sakınmadan söylemiş; **Avrupa'nın** 'ayrı bir medeniyet, ayrı bir kültür olduğunu' belirttikten sonra, **Türkiye'nin** bu 'medeniyet ve kültür çevresi içinde, yerinin olamayacağını' açıklamış! Hah şöyle, dürüst olalım!

O zaman, iki soru elde kalıyor: İlki şudur: **Doğu Bloku** ve **SSCB** karşılığında iken, acaba **Türkiye** 'ayrı bir medeniyet, ayrı bir kültür' çevresinden değil miydi? İkincisi, bence daha vahim, fakat **Avrupa Birliği'nin** davranışına ışık tutuyor: 'O ayrı medeniyet, o ayrı kültür' nedir?

'Avrupa medeniyeti' nedir?..

Sözü uzatmaya niyetim yok, sadece onların hem de son derece tehlikeli ve karanlık koşullar altında verdikleri bir tarifi size aktaracağım, **ikinci Dünya Savaşı** olanca şiddetiyle sürüyordu, **Avrupa**'da bir yazar, **Andre Siegfried Avrupa**'nın ve **Avrupa Medeniyeti**'nin ne demeye geldiğini, şöyle özetliyordu:

"... **Avrupa'nın talihinin söz konusu olduğu şu günlerde, Batı medeniyetinden daha esaslı bir tartışma konusu var mıdır bilmiyorum. 19. yüzyıl bu medeniyetin, dünyayı daimi olarak, yönetmek tekeline elinde bulundurduğuna iman ediyordu, fakat bugün biz onun da, tehlikeyle karşılaşabileceğini görüyoruz...**"

"...**Avrupa, Beyaz ırk ve Batı medeniyeti!.. Bu üç temel, çok zamanlar, birbirinin yerine kullanılmıştır. Batı medeniyeti, esas olarak üç temel üzerine dayanır. Bunlardan birincisi, bir bilgi anlayışıdır ki bize eski Yunanlılardan gelmiştir, ikincisi bir birey tasarımıdır ki, yine Yunanlılardan fakat özellikle İncil'den gelmiştir. Nihayet 18. yüzyıl endüstri gelişmesinden doğmuş bir üretim tekniği ki, insanı, beyaz insanı, muhakkak surette dünyaya egemen hale koymuştur. Bu üç temel birleştiği zaman Batı medeniyeti vardır ve tamdır...**" (İstanbul' dergisi, 15 Mayıs 1948)

Türkiye, istediği kadar, 'cıydm/anma'nın 'üretim tekniği'ni, 'eski Yunanlılardan gelen bilgi tasarımı' aldığını iddia etsin, 'özellikle **İncil**'den gelen birey tasarımı' almış mıdır, almamış mıdır? 'Yeryüzündeki tek laik İslam ülkesi' olmakla övündüğüne göre, hayır! Üstelik, 'içinde koktendinci eğilimler barındırıyor'muş, baksanıza!

Daha çok bekleriz!

'BOYUNUNA SARILDIĞIMIZ YILANLAR!.

24 Mart 1997

O soğuk günlerden biri, sulu bir kar camlara sıvanmış, kirli ve yapışkan 70'li yılların, dağdağası: **Ankara**. Yayınevindeki odamda, **Niyazi Berkes**'in yayımlanacak bir kitabı üzerinde çalışıyorum (**'Batı Sorunu'**), kapıda birden o: gözlüklerinde, ince ışık kırılmaları; dudaklarında, bilge tebessümü!

İnanayım mı? Yurtdışında olması gerekiyor, mektubunu birkaç gün önce aldım! Ayağa kalkıp, " ...vay ağabey, ne zaman geldiniz?" diyecek oldum; karşımdaki, dudaklarında aynı tebessüm, kibarca; " Ben **Doktor Enver**, dedi, **Niyazi**'nin kardeşiyim; telefonla görüştük, sizden öğrenmek istedikleri var!"

Niyazi Berkes'in, ikiz bir kardeşi olduğunu bilmiyordum; **Ankara**'da hekimlik ettiğini, hiç duymamıştım; hele ikisinin, iki damla su kadar birbirine benzediğini, asla! Yine de, ağzımdan çıkan cümleyi, bugünmüş gibi hatırlıyorum; " ...**Enver** ve **Niyazi**! 1908 doğumlu ikizlere, bundan daha uygun birer ad bulunabilir miydi? 'Hürriyet Kahramanları' **Enver Bey**'le, **Resneli Niyazi Bey**'in isimleri! Peder 'Jöntürkler'den yanaymış!"

Peki, siz **Niyazi Berkes**'in, **Kıbrıs/Lefkoşe** doğumlu olduğunu bilir miydiniz? Onu, yeterince hatırlamadığımızı, düşünüyorum da!..

Acaba neden hortladı?..

'**Hangi Batı**'nın girişine aldığım sözleri, bence **Batı**'nın **fsistem**'in), hiçbir zaman samimiyetle yaklaşmadığı, **Türkiye**'ye karşı gerçek tavrını, inanılmaz bir*netlikle özetleyen sözlerdir:

"...bizde Batıcılıkla anlaşılan şey, Türk evrimini çağdaş uygarlığa uygun yönde geliştirmektir. Halbuki Avrupa'da ve Amerika'da 'Batılılaşma' ve 'Batıcılık', Batı diplomasisine boyun eğme anlamına gelir. Bu yüzden onlara göre Kemalist devir, Batı aleyhtarlığı; Menderes devri ise, 'Batıcılık' devridir! Batı diplomasinden bağımsız olan Batıcılık, Batı dilinde, Batı düşmanı kötü bir ulusçuluk demektir."

Bir keresinde, bunun üzerinde söyleşmiştik daha sonra kitabına da yazmış olduğunu fark ettiğim şeyler söylemişti demişti ki mesela:

Batı'nın Türk toplumunun Batılılaşmasıyla ilgili olduğu zamanlar olmuşsa, bu, yalnız ilgilenen Batı devletlerinin, çıkarları ile ilişkili işlere, Türkleri sokmak şeklinde kendini gösterir." Avrupa Birliğinde Almanların kapıyı suratımıza çarpmaları, bu ifadeyi doğrulamıyor mu? **Türkiye, Almanya'yı** değil de daha çok **ABD'ni 'dinliyors'**, üstelik, **NA TO'nun** genişlemesi konusunda, Almanlardan farklı düşünüyor, '65 *milyonluk Asya ülkesini*' niye *'aralarına'* alsınlar ki? Üstelik içinde 'şer/atçı/ı/c' da almış yürümüş! Sanki, **Almanya'da** Türkler arasında *'şeriatçılığın'* dalbudak sarmasına, fırsat ve imkân tanıyan, aynı **Almanya** değil!

Şeriatçılık dedim del.. **Niyazi Berkes, Osmanlı'da** genel olarak Türklerde bildiğimiz manasıyla *'şeriatçılığın'* yaygın ve geçerli olmadığını düşünürdü; yine o yıllarda bir yaz günü, sırtında beyaz bir gömlek, üst cebinde gözlük muhafazası, çayını içerken demişti ki: *her ıslahat hareketi, Batılı bir devletin uydusu olmamız şekline dönüşüyor, aleyhimize sonuçlanıyordu; 'şeriat'm halk arasında taraftar bulabilmesi, bu yüzden mümkün olabilmiştir."*

Kitabında, ilginç bir örnek vermiş: **Osmanlı, Batı'ya** ilk açılışını **Fransa'ya** yapar; o yıllarda (18. yüzyıl) **Fransa'nın** Yakındoğu'daki 'rolünü, **Amerika'nın** şimdiki rolüne benzetiyor; nitekim, şimdi olduğu gibi, bu *'dışa açılma* ve **Batılılaşma teşebbüsü'**, sonuçta, **Osmanlı'nın Fransa'nın 'uydusu'** haline gelmesine yol açar. Diyor ki; "... reformları yapma işi bir yana bırakılarak, **Fransa'nın diplomatik isteklerine göre, onun askeri yardımlarından faydalanma umuduyla, Moskof'u yenme amacı haline** çevrildi." Tabii bu **Devlet i Aliyye'nin** hırpalan

masına sebep oluyor. **"...Batı'ya, Batılılaşmaya karşı İlk tepki, şeriatçılık tepkisi olarak o zaman başladı. Bu şeriatçılık tepkisi, taa ulusçuluk tepkisinin çıkışına kadar devam etmiştir."** (*Türk Düşününde Batı Sorunu*, s. 178, Bilgi Yayınevi, 1975)

Yeniden ortaya çıktığına göre, neye *'teпки olarak'* hortladı dersiniz?

Ah o kafa!..

Devlet i Aliyye'nin 'eski' Batılılaşma politikası ile ilgili *'tespitleri'* ibret vericidir; hazin olan, onun *'ulusçuluk'* dediği **'Müda faa i Hukuk Doktrini'**nden üç çeyrek yüzyıl sonra, **Türkiye'nin**, hemen hemen aynı yanılmalara düşerek, aynı çıkmazlara girmiş olması!.. Amma da, attım mı? İyi öyleyse, **Niyazi Berkes'in**, o zamanlar için vardığı şu sonuca bir bakın, bir de bugünkü halimizi düşünün:

"Osmanlı İmparatorluğu'nun idarecileri, onun temel unsuru olan Türk toplumunda, modern dünyanın gereklerine uygun hiçbir reform yapamadıkları için bu siyasete (Batılılaşma) sarılmışlar; bu siyasete sarıldıkları için, hiçbir reform yapamamışlar; yapmaya kalkıştıklarını da gerçekleştirememişlerdir. Bu yüzden bu fasit daire içinde, denize düşenin yılanı sarılması siyasetini güde güde, nihayet yılanların içinde kaybolup gittiler." (Aynı eser, s. 185)

Sonucun daha sonra da aynı olacağını kestirebildiği için, az ilerde bir yerde, diyaletiğin şaşmaz kuralını beyaz üstünde siyah belirtmemiş mi?

"...Türk toplumu, Batı'dan bağımsız durumda kalmadıkça, Batı onun karşısına mutlaka bir emperyalizm şeklinde çıkacaktır. Bu, ekonomik bir zorunluluktur", (s. 188)

Batı karşımıza bir emperyalizm olarak çıktıkça, **Türkiye** bir *'uydu'* olmak tehlikesindedir; bu tehlike gerçekleştiği andan itibaren de, şeriatçılık alır yürür.

O *'pratik'* ve *'pragmatik'* politika kafası yok mu, ah o kafa!

26 Mart 1997

Cam aydınlığı soğuk o kış günü, **Paris** Emniyet Müdürlüğündeki o tıknaz memur; pasaportumdan adımlı okuyunca, yüzünü buruşturup demişti ki: " **Attila mı? Dehşet! Böyle bir adı nasıl taşıyorsunuz?**" Gülererek cevap vermiştim: "— Benim için beis yok: beri, karşı taraftanım!" Gerçekte, bu küçük olay bile, **Batılı** kafasında Türk'ün daha kapsamlı olarak **Doğulunun** ne berbat çağrışımlarla yüklü olduğunu gösterir. Onun için, nihayet açık konuşmayı yeğleyen **Avrupalının, Türkiye** ve Türkler hakkında söyledikleri, beni hiç şaşırtmıyor. Mesela, **Avrupa Parlamentosu** Hristiyan Demokrat Grubu Başkanı (Eski **Belçika** Başbakanı) **Wilfried Martens**'in şu söyledikleri:

"...Türkiye ile aramızda din değil, uygarlık farkı var. Uygarlık, bir kimlik sorunudur. Biz Avrupa kimliğini korumak istiyoruz. O kimlikte Türkiye'ye yer yok. Kimliğin temelinde uygarlık farkı var. Dikkat edin, din demiyorum, uygarlık diyorum. Avrupa Birliği için on bir aday ülke var, Türkiye'nin adı on bir aday arasında geçmiyor..." (Milliyet, 12 Mart 1997)

O 'uygarlığın' nasıl 'din temeline' yaslandığını, daha önce **Andre Siegfrieden** yazısından okumuştunuz (Bkz.: Cumhuriyet, 21 Mart 1997). O, kendi ağızlarından çıkan 'itiraf; şimdi isterse-niz, bir de **Niyazi Berkes**'in aynı konudaki 'tespiti'ne göz atalım.

"... Batı bı/ğın/erinin, Türk tarihine bakışı, İslamlık tarihçilerinin bakışlarındaki önyargılara göre biçimlenmişti. İslam, Osmanlı ve Batı tarihlerinde 'Türk', ülkesiz, tarihsiz, uygarlık sız ve genellikle yıkıcı bir yaratıktır. Avrupa'da bu görüşü, bir yandan misyonerler, bir yandan Gladstone yürüncesindeki po

litikacılar beslerken, bir yandan da oryantalistler beslerdi. Politikanın bilim adamları üzerine olan bu türden etkisini, bugün bile görmek olanağı vardır..." {'Atatürk ve Devrimler', s. 34, Adam Yayınevi, 1982)

Yanlış mı söylemiş? Hiç sanmıyorum. Sadece, 'etkinin' belki de 'iki taraflı' olduğu ileri sürülebilir. Hatta, 'çok taraflı': **Batı**'da 'Türk' aleyhtarlığı, elle tutulacak kadar 'yaygındır ve de 'so mut'tur.

İyi ki etmiyorlar!..

Montparnasse'daki '**Cafe Dupont**'da, ağır **calvados** kadehini pembe avuçlarında ısıtarak; bazı geceler. **Afrika** 'milliyetçisi' zenci dostum **M'ba**, çok fazla öfkelenmişti mi, açardı ağzını, yumardı gözünü; beyazı bol gözlerini, aç aça, derdi ki:

" Sen bu **Batı** kısmını anlayabiliyor musun? Ben, hayır! Engizisyon, yani dini taassubun katmerlisi, bunlarda; aristokrasinin, daniskasını yaşamışlar; ırkçılıklarını, bilmeyen yok; işleri güçleri, insanları sınıflandırmak; sonra, nasıl oluyorsa, onlar 'medeni', bizler 'barbar'?"

Bilmem bilir misiniz? **M'ba**'nın bir çırpıda sayıverdiği, bu 'kusalrınlrnl' hiçbirisi, Türk toplumlarında görölmemiştir; onlar bizi '**Avrupa Kimliğı**'ne dahil etmiyorlar ya, iyi ki etmiyorlar; adımızi kirletmiş olurlardı, çünkü **Niyazi Berkes**, fikir namusundan asla kuşku duyulamayacak bir bilim adamı, bu konuda onların düşünüklerinin, tam karşıtlını söylüyor:

"... Türklerde geleneksel olarak ırk, din, kan, seçere, hatta dil birliğı, 'toplumsal birlik' temeli olmamıştır. Türkler, bunların hepsinde, tekçiliğı değıl, çokçuluğı kabul ettiklerinden, toplumsal birliklerinin temeli, ya 'zena at birliğı' ya da 'devlet birliğı' olmuş; Türk, tarihte, en çok bu iki kavramla varolmuştur. Türkler hiçbir zaman teokrazi, aristokrazi, ırkçılık rejimleri kurmamışlardır. Devlet birliğı kurmadıkları zamanlar, çoğunlukla hayvancılık, çiftçilik, zenaatçılık 'birimleri' ve 'kardeşlikleri' ha

İnde yaşamışlar; devlet kurdıkları zaman da, ne ırk prensibine, ne de kan ya da din prensibine yer vermişlerdir..."

"... Bu açıdan Türkler, gerçekten dikkate değer insancıl toplumları oluşturan insanlar olmakla beraber, bu özellikleri onları iki olay karşısında, kritik duruma düşürür: ekonomik yaşamları sarsıldığı zaman, ya da devletleri sarsıldığı zaman. Ekonomileri ya da devletleri yıkıldı mı, yönsüz bir hale gelirler..." ('Bari Sorunu', s. 204, Bilgi Yayınevi, 1975)

Berkes'in ilave etmeyi unuttuğu nedir? Türklerin, ekonomilerini de, devletlerini de '*sarsmayı*', son iki yüzyıldır fena halde başardıkları mı? '**Batı sorunu**', baştan aşağı, **Devlet i Aliyye**'nin bu sebepten, nasıl '*ölüp ölüp dirildiğinin*' hikâyesidir, ancak, **Anadolu İhtilali**, toplumsal gelişme şemasına uygun bir sıçramayı temsil eder ki, o sıçramayı da ne türlü bir '*sürünme*'ye dönüştürdüğümüz, **Avrupa Birliği** ve **ABD** ile ilişkilerimizde apaçık görüyor.

'Temel taşları' değil mi?..

Niyazi Berkes'i anışım boşuna değil! Hele şu sıralarda, ısrarla okunması gereken bir yazarımız, önde gelen bir fikir adamımızdır.

Ne tuhaf, ne acı: Nedense, **Mustafa Kemal** sonrasında rengi ve kokusu ne olursa olsun '*iktidarların*' en çok itibar ettiği değil, en çok eziyet ettikleri aydınlar; **Anadolu İhtilali**'ni '**Anadolu İnkılabı**'nı, tarihte hak ettiği gerçek yerine koymayı bilmişler; işi '*hamaset'e* dökmeyip, ikisini de, yoluna yordamına uygun olarak değerlendirmişlerdir: İşte **Nâzım**'ın '**Kuva yı Milliye Destanı**', işte **Kemal Tâhir**'in '**Esir Şehrin İnsanları**' ve sonrası, işte **H. İ. Dinamo**'nun '**Kutsal İsyan**'ı ve '**Kutsal Barış**', işte **Niyazi Berkes**'in '**Türkiye'de Çadaşlaşma**'sı, '**Atatürk ve Devrimleri**', işte **Doğan Avcıoğlu**'nun '**Türkiye'nin Düzeni**' vs!

Bu vesileyle, **Niyazi Berkes**'in, bellibaşlı eserlerini hatırlatmak isterim; tozdan dumandan, **Türkiye**'nin gerçeğini açık seçik göremeyen gençler okursa, önlerinin açıldığını fark edeceklerdir, ufukları aydınlanacaktır; kitaplarının adları bile, günümüz için ne kadar *'hayati'* sorunları işlediklerinin, sanki birer işareti: **'Türkiye İktisat Tarihi'** (2 Cilt, 1969), **'Türkiye'de Çağdaşlaşma'** (1973), **Türk Düşününde Batı Sorunu** (1975), **İslamcılık, Ulusçuluk, Sosyalizm** (1975), **'Atatürk ve Devrimleri'** (1982), **Felsefe ve Toplumbilim Yazıları** (1985)

Zola, **'Hakikat'** adlı eserinde, demiştir ki: **"Umumi bir binaya, herkes ancak kendi taşını getirebilir"**; **Berkes**'in ve ötekilerin getirdikleri taşlar, *'Ulusal Demokratik* Devrimimizin, *'temel taşları'* arasında sayılmamalı mı?

'ŞERİAT ASLA YETMEMİŞ!.

28 Mart 1997

Pastahanede sabah turistleri: üniversiteli oğlan izlenimini veren, Japon işadımı; yanındaki tercümanı '*çok bilmiş*' Türk kızıyla, evlere şenlik bir İngilizce konuşuyor; geride bir yerde, neredeyse '*erkek güzeli*' bir İngiliz kadını, bir elinde sigarillosu, bir elinde '**The Times**' okumaya dalmış; Allanın belası cep telefonlarıyla, bizim tur operatörleri, bilinmez hangi cehennemdeki otobüsleriyle tartışıyorlar. O hengâmede, 'yeni' Siyasi İslam'ın niteliklerini kurcalıyoruz. Birden ne fark etsem, iyi; gençlerin çoğu gibi, o da **Osmanlı**'nın son iki yüzyılını, '*yekpare*' sanıyor; '*yekpare*' ve '*alaturka*' bir zaman parçası ki, *İrtica*' başlıca özelliğidir. Başka türlü söylersek, **Anadolu**'da eskiden ne varsa, 'şeriat'a uygundu; keyfiyet, **Cumhuriyet**'ten sonra değişti!

Ne vahim bir yanlış! Acaba şöyle mi düzeltmeliyiz? O iki yüzyıl, üç ayrı ve birbirinin karşısı dönemde yaşanmıştır: a/ '**Batı**'ya dönük, **Tanzimat** dönemi, b/ Ona tepki olarak gelişen **Abdülhamit** dönemi, c/ Ona tepki olarak gelişen, yine '**Batı**'ya dönük **Meşrutiyet** dönemi. Üç dönemin üçü de, birbirinden farklı nitelikler göstermekle beraber, ortak bir paydada birleşiyorlar: hiçbirisi antiemperyalist değildir; **Abdülhamit ı sâni** dönemi dahil, hepsi **Batı**'nın **Batı**'nın buyruğu altında yaşanmıştır. Ancak bunu böyle idrak edebilirsek, **Müdafaa i Hukuk Doktrini**'nin ve **Cumhuriyet**'in manası ve değerini kavrayabiliriz.

Yoksa, beyhude zahmet!

'Abdülhamit Müslümanlığı'...

Doğan Avcıoğlu, **Tanzimat** '*alafrangalığına*' tepki olarak beliren, **Abdülhamit** '**Müslümanlığının**; hem **Berlin**'den '*pot-palandığında*' ('**Drank Nach Osten**'); hem de **Tanzimat**'ın lövanten alafrangalığını yani '*kompradorluğunu*' sürdürdüğünde, ısrarlıdır. Dikkat isterim, '*tespiti*', fevkalade önemli: **Abdülhamit** İslamcılığını, Türk'ün önceki İslamcılığından '*ayırması*', '*farklı*' saydığı belli; ayrıca, '*tanzimat alafrangası*' olduğundan da, emin!

Abdülhamit '**Müslümanlığı**' bizi niye ilgilendiriyor? Şundan: o, bugün '*gericilik*' denildi mi, aklımıza gelen şey: "*Şariat'ı uygulaysaydık, 'kefereye esir olmazdık'*" mantığı! Bilir misiniz ki **Niyazi Berkes**, **Abdülhamit** '**Müslümanlığına**, basbayağı '*alafranga Müslümanlık*' demiştir; neden böyle dediğini de, pek güzel açıklamış:

"... bu alafranga İslamcılarının anladığı İslamlık; Osmanlı, Türk, hatta Ortaçağ Müslümanlığı gibi tarihsel Müslümanlık değil; Hazret i Ömer, hatta Hazret i Peygamber zamanına kadar götürdükleri, 'hayali' bir Müslümanlıktır; onların sanısı zıddına, tarihte olan Müslümanlık, yaşamın her yanını kaplayan bir din olma eğilimi yüzünden, daima bilime fenne aykırı olmuştur..."

"... Türk geleneklerinde, sivil ve siyasal yaşamın her yanını kapsamaktan çıkarılarak; sadece hukuk, halkın ibadeti ve örfü alanlarına daraltılmıştır. İslamcılarının, tarihe baştan başa aykırı olan görüşleri, onların da, yalnız İslamlık adına tek ve bireyci bir ideolojiye yönelmelerinden ileri gelir. Onların da toplum görüşü yoktur. Onların toplum olarak anladığı 'ümme't', organik bir toplum değil, inanan bireylerin toplamıdır..." ('*Batı Sorunu*', s. 217, Bilgi Yayınevi, 1975)

O zaman bu, din olmaktan çıkıyor, '*siyasi bir ideolojiye*' dönüşüyor; zaten mesela **Pakistan**'da buna '**Islamic ideology/İslamlık ideolojisi**' deniliyor. Böyle bir ideoloji 'ümme't'te var ama, bu mutlaka '*devlet*' olur anlamına gelmiyor. **Berkes**'e bakarsanız, **Libya**'nın, ya da **İran**'ın iddiası aksine, "... tarihte çok Müslüman hükümetleri olduğu halde, hiçbir zaman İslam

devleti olmamıştır. Devlet türleri İslamlıktan çıkmamış, ondan önce gelmiş ve aldığı İslamlığa da ona göre biçim vermiş; din ile toplum arasında, ancak bu yolda bir örgütlenme meydana gelebilmiştir." (Aynı eser, s. 218)

'Siyasi İslam'ın, neden *'havanda su dövdüğü'*, bundan daha iyi nasıl anlatılırdı?

'Ya uydusu, ya esiri'...

Havanda su dövüyor, çünkü dokunup geçmiştim *'ümmet'* kafasıyla *'millet'* gerçeğine kafa tutabilmek, mümkün değil! Olmamış da! Abdülhamit'in devr i saltanatı, ne kadar *'Müslümanlık'* taslarsa taslasın, tepeden tırnağa Batı etkisindedir, Tanzimat'la başlayan sömürgeleşme süreci hızla ilerliyor; o kadar ki, *'Jöntürkler'm* Meşrutiyeti de onu önleyemeyecektir, çünkü bütün çağdaşlık iddialarına rağmen, o da *'millet'* olmanın, *'toplumu'* değiştirmekle gerçekleşebileceğini anlamışa benzemez.

Oysa, "... şeriatla kalmış bir toplumun başındaki yönetim, kolaylıkla Batı uydusu haline gelebilir. Hindistan bunun en tanınmış örneğidir. (Buraya dikkat) Bağımsız bir devlet altında, bir millet olma *'bizliğinden'* yoksun her Müslüman toplumu, Batı'nın ya uydusu olmuş, ya da tüm onun esiri haline gelmiştir. Batı'nın ekonomik güçleri karşısında, hemen hepsi, paramparça olmuşlardır. Müslüman olarak, hiçbir örgütsel bizlikleri olmadığından, Batı'nın önünde sapır sapır döküldüler. Müslümanlıkları, şeriatla bağlılıkları çok kavi (sağlam) olduğu halde, bunun onlara faydası değil, zararı oldu." (Aynı eser, s. 206)

Göndermeleri, bilerek Niyazi Berkes'e yapıyorum; böylelikle, onu neden dolayı mutlaka okumamız gerektiği, daha iyi anlaşılıyor. Ne var ki, Abdülhamit'in Tanzimat'a tepki olarak yaygınlaştırmış görüldüğü Müslümanlığın, Devlet i Aliyye'nin Batılılar tarafından sömürülmesine nasıl engel olamadığını, Doğan Avcıoğlu'nun yazdıklarına bir göz atarak göreceğiz.

Abdülhamit'in borsada *'oynamaya'* meraklı olduğunu bilir miydiniz?

giyan Efendi, Osmanlı Bankası'na bağlı Genel Stuurll II İzmir ve Selanik Elektrik Şirketi'nin İdare Met I• « 1> . • nı'dır..."

"... Abdülhamid'in yakınları, yabancı şirketlerin um temet adamları kesilmişlerdir. Sultan'ın sırdaşı M Bey, yabancıların ünlü ajanlarından. Sultan'd.m I < bul su işlerini ıslah için imtiyaz almış ve bunu İm Mil bankalarına satmıştır. Sultan'ın yakını Hasan Fehmi ¹ şa, bir Osmanlı/Fransız Şirketi'nin başkanıdır. Sar.ıv •> kânı, demiryolu, tramvay, elektrik ve gaz tesisleri..... yazlarını yabancı şirketlere peşkeş çekerek büyük kfrlai sağlamışlardır. Yabancılar verilen Tütün Tekeli'ni yürü ten Reji'nin İdare Meclisi üyelerinden biri, Sultan'ın kâtl bi Nuri Bey'dir. Başka bir kâtibi Süreyya Paşa, kurşun madeni işleten başka bir şirketin başkan yardımcısıdn Hamdi Bey, Galip Paşa, Selim Paşa gibi Sultan'ın yakın lan, Alman ve Fransız şirketlerinin ortaklarıdır...." (*Türkiye'nin Düzeni*, 1. Basım, s. 99, Bilgi Yayınevi, 1968)

İnsan dehşet içinde kalmıyor mu? 'Prezidan' Turgut Özal'ın devr i saltanatı da benzer bir manzara i umumiye arz ediyordu. İşin içyüzü, 'ecnebi'den gelmiş 'prenslerin' oynadıkları meşum rollc• ; sonradan patlak veren, rezaletlerle anlaşıldı. Prof. Çiller, Başb.ı kan olunca da, 'IMF ve Dünya Bankası'ndafci dost ve *ahbapla rmdan*' bahsederek övünmüş, 'onlara bir telefonluk mesafede bulunduğunu' açıklamıştı.

'Atatürk Parantezi'nden çıkmanın, Türkiye'ye neler*» mal olduğunu, bundan daha iyi anlatan bir 'görüntü' bul nabilir mi?

Refah '*Müslümanlığı*', paravanası ne kadar 'dini bütün' gör rünürse görünsün, işte bu ortamın bu ortaklığın '*iktidar*dır'.

Bir Kurtuluş Savaşı'ndan sonra dahi...

Peki ya Sultan'ın kendisi? O nasıl bir adamdı, o ne yapıyor du?

getirilmiş bütün İslam ülkelerinde görülen manzara budur. Bu manzarayı yaratan toplumsal yapıyı pek az değiştirebildiğimiz içindir ki, Abdülhamit Türk politika sahnesinde hâlâ 'Ulu Hakan' diye yaşayabilmektedir. (...) 'Ulu Hakan', bir sömürgeleşme sürecinin en diplerdeki noktasıdır ve Türkiye, bir kurtuluş savaşından sonra dahi, bu bataklıktan tamamen kurtulamamıştır". (*Türkiye'nin Düzeni*, 1. Basım, s. 104, Bilgi Yayınevi, 1968)

Elinizi kalbinize koyup da, söyleyin: '*kurtulabilmiştir*' diyebilir misiniz?

... O nesil inkılap nesliydi, peki, inkılap nedir? Gazi'nin tarifi aynen şöyle: "...bu inkılap, kelimenin ilk bakışta ima ettiği ihtilal manasından başka, ondan daha geniş bir tahavvülü ifade etmektedir..." (*Atatürk'ün Başlıca Nutukları*, Dr. Herbert Melzig, s. 97, 1942) Hem ihtilal, hem ondan çok daha engin bir değişiklik! Günümüzün köşe dönme meraklısı politika esnafı, böyle bir radikalliği tahayyül bile edemez.

Biz etmişizdir, çünkü o nesil, inkılap nesliydi, bizse onun çocuğu, bir manadan inkılabın; onun içindir ki adımız Yunus Nadi'dir, Fâlih Rıfkı'dır, Yâkup Kadridir, Ruşen Eşrefdir. Hamdullah Suphi'dir, Halide Edip'dir, Şevket Süreyya'dır, Nâzım Hikmet'dir, M. Zekeriya'dır, Sabiha Serтел'dir, Suat Derviş'dir. Onların, yani Müdafaa i Hukuk'un gönlümüzde yücelttiğimiz anıtına bir sap kırmızı karanfil bırakıp, nöbeti devralıyorum.

(Ah, şu Nihavendi..)